

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fredericia Gymnasium siden 1656

Skolen i tiden

Fredericia Gymnasium siden 1656

Skolen i tiden

Af

Carl E. Jørgensen

Asger Christiansen

Jørgen Peder Clausager

Morten Mikkelsen

Thomas Kvist Christiansen

Redigeret af Børge Bagger

LOKALHISTORISK FORLAG, FREDERICIA
2008

Fredericia Gymnasium siden 1656. Skolen i tiden

ISBN-nr. 987-87-89347-32-5

Udgivelsesdato: 18. september 2008

Udgivelsen sker i samarbejde mellem Fredericia Gymnasium og Lokalhistorisk Forlag, Lokalhistorisk Arkiv for Fredericia og Omegn

Forfattere:

Carl E. Jørgensen, Asger Christiansen, Jørgen Peder Clausager, Morten Mikkelsen og Thomas Kvist Christiansen

Redaktør: *Børge Bagger*

Redaktionsudvalg:

Ovenstående samt skolefuldmægtig *Lisbeth Wöhner* og rektor *Poul Erik Madsen*.

©: Forfatterne og Lokalhistorisk Forlag.

Billedscan: Lars Nielsen, Lokalhistorisk Arkiv

Layout: Freddy Reno Madsen

Tryk: E. Rasmussens Bogtrykkeri, Fredericia

Indbinding: Møllers Bogbinderi, Haderslev

Bogen er sat med 11 pkt. Palatino og trykt på 130 g matt krideret

Oplag: 3.500 eksemplarer

Forsideillustration: Kemiøvelse på Fredericia Gymnasium 2007

Bagsideillustration: Fire af gymnasiets adresser. Fra oven: Sydvesthjørnet af Kongensgade og Danmarksgade (1697-1808, tegnet 1842 af klokker H. Hansen); nordøsthjørnet af Kongensstræde og Danmarksgade (1808-1940, tegning af Carl Kling); 6. Julivej uden for Nørreport (1940-1974, foto); Nørrebrogade 88 (siden 1974, computervisualisering ved Friis & Moltkes Tegnestue). Af Skolens første bygning på sydvesthjørnet af Kongensgade og Jyllandsgade findes ingen afbildning.

Illustrationsmaterialet til denne bog er i altovervejende grad hentet i samlinger, der findes hos Fredericia Gymnasium og hos Lokalhistorisk Arkiv for Fredericia og Omegn, og hvortil ingen særskilt ophavsret formodes at kunne gøres gældende. Dersom det modsatte skulle være tilfældet, og nogen gør berettigede krav gældende, vil de blive indfriet.

Fotografisk, mekanisk eller anden form for gengivelse eller mangfoldiggørelse er kun tilladt med tilladelse fra forlaget eller ifølge gældende aftale med Copy-Dan.

Fredericia Gymnasium
Nørrebrogade 88
7000 Fredericia
Tlf.: 75 92 06 88
E-mail: adm@fredericia-gym.dk
Hjemmeside: www.fredericia-gym.dk

Lokalhistorisk Forlag
Lokalhistorisk Arkiv for Fredericia og Omegn
Frederik III's Vej 6
7000 Fredericia
Tlf.: 72 10 69 70
E-mail: arkiv@fredericiakom.dk
Hjemmeside: www.fredericiahistorie.dk

Indholdsfortegnelse:

Forord – af rektor Poul Erik Madsen	9
1. Fredericia Latinskole 1656-1817 – af Carl E. Jørgensen	
En ny by med latinskole 1656-1732	11
Latinskolen overlever 1732-1740	16
Nye fag og skolens verdsliggørelse 1740-1817	18
2. Det Lærde Undervisningsinstitut 1818-1929 – af Asger Christiansen	
Fra statsskole til privat skole	21
En skole under langsom forvandling	27
Kan en skole drives uden regler?	36
En skole i byen	38
3. Fra Fredericia højere Alménskole til Fredericia Gymnasium 1930-45 – af Jørgen Peder Clausager	
Offentlig betalingsskole	40
De bygningsmæssige rammer	40
Rektorskifter	46
Krigsbegivenhederne sætter deres spor på Fredericia Gymnasium	47
Skolens deltagelse i modstandskampen	50
Hverdagen på skolen	52
Striden om religionsundervisningen	53
4. Fra mellemskole til HF 1945-1974 – af Morten Mikkelsen	
Eleverne	55
Skolebygningen	60
Elevråd	62
Sermo	67
Skoleblade	72
Skolearrangementer	72
Sundhedsforhold	75
Forældreindflydelse	76
Lærerne	77
Lærermangel	79
Enkelte lærere	80
5. Det nye Fredericia Gymnasium 1974-2008 – af Thomas Kvist Christiansen	
Den obligatoriske advarsel	85
30 år med mange udfordringer	85
Som et puslespil	87
En ny epoke	88
Centralkontoret for praktiserende arkitekter	89
Virvar af ledninger	91
Pædagogisk tilbageblik # 1 – reformen i 1971	92
Børge Bagger	94

5. Det nye Fredericia Gymnasium 1974-2008 – af Thomas Kvist Christiansen (fortsat)	
Kaos på gymnasiet	95
Skoleballet skulle fungere	96
HF'er og pedel	97
Masser af penge – skulle bare forlange	99
Rektors velkomstord	101
1976-1979 – klip fra årsskrifterne	101
Energikrise 1979	104
1980 til 1985 – hold op med at klynke	104
Arvid og The Wall	105
Gamle elever tog ordet	106
Pædagogisk tilbageblik # 2 – valggymnasiet fra 1988	108
Eleverne, det sociale og holdningerne – musicals	109
Thorkild og lancieren	116
Et liv med musik	117
Elevudveksling med Herford	119
Ekskursioner og udvekslinger	120
Socialt og fagligt liv	122
Hardy og kritikerne	124
Carl Jørgensens farvel	126
Kronikken i Dagbladet	127
Den åbne dør	129
Åbent gymnasium	130
Gå ud og søg kvalitet	131
En del af revolutionen	131
Solformørkelsesturen	132
Oprettelse af IT-klassen	132
I spidsen for det 21. århundrede	132
Politikken og gymnasiet	134
Udviklingsprojekterne	134
Det statslige bureaukrati	135
Pædagogisk tilbageblik # 3	135
Det nye hus og de nye udfordringer	136
Årets bedste skole	137
Rejsegilde 2007	137
Skolen i tiden	138
En ny historie kan begynde	138
Noter og henvisninger	
til kapitel 1	139
til kapitel 2	139
til kapitel 3.....	140
til kapitel 4	141
til kapitel 5.....	141
Litteratur og kilder	142

Indhold af medfølgende DVD

Lister

Skolens rektorer.

Skolens lærere.

Dimitterede elever 1673-2008 – kronologisk.

Dimitterede elever 1673-2008 – alfabetisk.

Karakterskalaer, eksaminer, statistik.

Skoleerindringer m.v.

Carl E. Jørgensen: Fredericia Latinskoles elever 1716-1728.

Hjalmar Matthiessen: Uddrag af erindringsbogen "Barndomsminder fra Fredericia" (Vejle Amts Aarbøgers Monografier VI, 1968; Hjalmar Matthiessen tog ikke eksamen men var elev i 1890'erne).

Carl Roos: Fra Fredericia gamle Latinskole. Hvordan Livet formede sig i en højere Skole efter Aarhundredskiftet (Carl Roos blev student 1903).

Gunnar Rosling: Skoleminder og andre minder fra århundredets begyndelse (Fredericia Minder 1967, s. 42-46. Gunnar Rosling blev realist 1910).

Anne O'Duinn: Erindringer om en Strib-piges skolegang i Fredericia 1932-1942 (Anne O'Duinn blev student i 1942).

Erik Lund: Beretning om striden angående religionsundervisningen i Fredericia Gymnasium (1943-1945).

Erik Moseholm: Elev på Fredericia Gymnasium 1941-48 (student 1948).

Ole Andersen & Holger Schelde: Fredericia Gymnasium før og nu. Nogle erindringer (ansat 1952-1990 og 1955-1990).

Bent Preisler: Minder fra Fredericia Gymnasium 1957-1965 (student 1965).

Anders Ditlev Clausager: Gamle Minder – klokkeklang .. [om skolebladet Forum 1967/68] (student 1968).

Henrik Jacob Kragh Falkenberg: En dag på Fredericia Gymnasium en gang i 1960'erne (student 1971).

Bent Andersen: Skjulte og åbenhjertige minder om flinkeskolen anno 1960 (realist 1972).

Finn Gerdes: Min ven Rabelais (student 1933).

Gruppebilleder

Studenter- og hf-hold 1914-2008.

Filmklip

Skolefilm 1938-1983.

INDHOLD

Fredericia Gymnasiums vartegn, obelisken af Karl Aage Riget (1933-2001) blev afsløret ved indvielsen af skolen på Nørrebrogade i 1974; indtil ombygningen 2007-08 havde den en tilbagetrukket placering i skolens lysgård. Nu er den imidlertid flyttet frem på det åbne areal ud mod hjørnet af Nørrebrogade og Indre Ringvej (Thomas Kvist Christiansen fot.).

Forord

Fredericia Gymnasiums 350 års jubilæum har været anledningen til at få skrevet gymnasiets historie. Fra den spæde start i 1600-tallet med ganske få elever er den gamle latinskole vokset til at blive en stor moderne gymnasieskole med 700 elever og en stor stab af ansatte.

I fremstillingen er der lagt vægt på at fortælle det lokale gymnasiums historie med lokaliteter, personer og begivenheder, der gør netop denne skole til noget særligt. Men skolehistorien er også en beskrivelse af en skole i tiden. Med dette henvises til, at skolen både følger og afspejler tiden. Fredericia Gymnasiums historie bliver dermed også en del af den danske gymnasieskoles historie med hensyn til såvel ejerforhold, økonomi, pædagogik, vilkår for lærere og elever og meget andet.

Bogen er opbygget med en række individuelle bidrag, der dækker skolehistorien frem til 1973, hvorefter gymnasiet rykker i nye bygninger på Nørrebrogade. De sidste 35 år, samtidshistorien, er udformet som en mere personlig beretning baseret på en række interviews og bidrag. Til bogen er knyttet et elektronisk materiale, der er placeret på den tilknyttede DVD. Her ligger beskrivelser af samtlige rektorer, fortegnelser over alle lærere og elever, elevbilleder, små beretninger og filmstumper mv. Se også skolens hjemmeside.

Gymnasiet retter hermed en stor tak til de mange, der har leveret input til værket. En særlig tak til den gruppe, der i forening har forestået det store arbejde med manuskript, redaktion mv: Tidligere lektor Børge Bagger, fhv. rektor Carl E. Jørgensen, tidligere lektor Asger Christiansen, tidligere elev og nuværende leder af Lokalhistorisk Arkiv i Fredericia Jørgen Peder Clausager, tidligere elev journalist Thomas Kvist Christiansen, tidligere elev lektor Morten Mikkelsen samt fuldmægtig Lisbeth Wähner.

Med håb om at Fredericia Gymnasium også fremover kan leve op til at være byens gymnasium – en skole i tiden.

Poul Erik Madsen
Rektor

Den nederlandske billedhugger François Dieussart udførte i 1650'erne en buste af Kong Frederik III. Originalen, i bronze, står på Sjællandsporten i Kastellet i København, men Fredericia ejer er par afstøbninger, hvoraf én findes på gymnasiet – meget naturligt i betragtning af, at kongen ikke blot var byen Fredericias grundlægger, men også satte sit navn under det dokument som udgjorde det økonomiske grundlag for "Fredericia Skole" (se side 12). – Erik Lund karakteriserer busten som "et ypperligt arbejde i teknik og karakterisering ... en fremragende kunstners værk" (Fredericia 1650-1950, s. 8; Thomas Kvist Christiansen fot.).

1. Fredericia Latinskole 1656-1817¹

Af Carl E. Jørgensen

En ny by med latinskole 1656-1732

Fredericia Gymnasium blev grundlagt 7. juli 1656. Glosen "grundlagt" er valgt med omhu, for det var grundlaget for skolens eksistens, der blev skabt, da Frederik III den dag gav tilsagn om fremtidig at ville lønne "skolens tjenere" i fæstningsbyen. Når staten henlagde indtægter til lærere, var det personale ved latinskoler, der var tale om. Fredericia Gymnasium blev grundlagt for nu 350 år siden.

I december 1650 havde Frederik III givet privilegier til en påtænkt by ved Bersodde, hvor et stort fæstningsbyggeri var i gang. Det tog tid at etablere byen, og der skulle magtmidler til for at få omegnens bønder til at flytte deres gårde inden for voldene. Den nye købstad kom til at hedde Frederiksodde; der kom gårde og gader, torv og torvedag og en foged til at holde ro blandt gemytterne. I 1655 "grundlagde" kongen Trinitatis kirke til afløsning for Ullerup kirke på samme måde, som han året efter "grundlagde" latinskolen. I 1657 var en uanselig bindingsværkskirke under opførelse og en ældre bygning på kirkegården under indretning til skole. Landets latinskoler lignede hinanden med en skolestue til den ene side for indgangen og en bolig for rektor til den anden; var der flere lærere ("hørere") fik de værelse på loftet eller i et hjørne af rektorboligen. Således skulle vel også Fredericias skolehus være.

Men kom undervisningen i gang?

Frederiksodde-fæstningen tiltrak krigen, da Karl Gustav i 1657 drog mod Danmark. Svenskerne erobrede fæstningen og besatte byen. Før de rømmede byen igen i 1659, blev den brændt af. Borgerne var flygtet og vendte kun nødtvungent tilbage til "en øde ruinhob, fuldstændig lagt i aske, hærgnet og ødelagt i bund og grund, et arnested for sot og syge".

1660 kom et storstilet genopbygningsarbejde i gang, og i 1664 var man nået så langt, at Frederik III fandt det på sin plads at give byen et nyt navn: Fredericia, yderligere privilegier og en

præcis angivelse af de indtægter, han ville stille til rådighed for kirke og skole. Kongen gav 13. december 1664 skolen en fundats, en slags autorisation som latinskole. En rektor blev udnævnt, og nu kom skolen i gang.

Dermed var der 60 offentlige latinskoler i kongeriget. I mange henseender lignede de hinanden, men forskelle var der. Katedralskolerne i stiftsbyerne var de største med 5-7 klasser ("lektier"); det var i hovedsagen herfra der dimitteredes studenter til universitetet. De mindste latinskoler havde kun en eller to lektier, og trods navnet læste eleverne ("disciplene") kun undtagelsesvist latin. Der var 35-40 skoler af den type, og tilsammen leverede de sjældent mere end et par studenter om året. En gruppe på 14 mellemstore skoler havde 3 eller 4 klasser og lige så mange lærere, for overalt var klasse-lærersystemet gennemført. Fredericia latinskole hørte til de mellemstore og voksede hurtigt op til at have 4 klasser. I de mellemstore skoler læste nogle disciple kun dansk – oftest samlede i nederste lektie, der derfor gik under den lidt uelskværdige betegnelse "sinkelektien". Eleverne i de øvrige lektier lærte latin i sådant omfang, at der almindeligvis kunne dimitteres et lille hold studenter hvert år.

I Fredericia skoles arkiv (C4-118: Fredericia skole 1664-1764 i Ribe bispearkiv i Landsarkivet i Viborg) opbevares elevlister for årene 1716, 1717 og 1719, udarbejdet af rektor Blichfeld, der udtrykkelig betegnede dem som komplette. Der var da 24, 27 og 27 elever på skolen. I oktober 1716 gik 15 af de 24 elever i nederste lektie, mens de øvrige klasser hver havde 3 elever. De følgende år var fordelingen mindre skæv, men nederste lektie var altid den største.

Latinskolernes opgaver var ikke udelukkende af undervisningsmæssig art. Mange ville hævde, at kirketjenesten var langt vigtigere. Den bestod dels i degnetjeneste, dels i elevernes virke som kirkekor. Ikke en gudstjeneste, ikke en begravelse, ikke et bryllup fandt sted uden skolens medvirken. Gudstjenesterne indskrænkede sig ikke til helligdagens højmesse, men omfattede

135 H. Steen Bille Dant. Lars Kiunders Det Lygts hie
Fundrisse odder Ansette of pleben.

513

F3.

V. s. g. t. Viender det vi offer andret Samtidig af
byens nye Naad Saadme forvundet dier godt vor godt.
nuss Anpart Ansette Kiunders i Koldinghus len
hille Ansette af pleben Kiunders i vor fæstning Frederiksodde.
drifts odder, dion dier en Kiunder maa perpetueris
hille Ansette af en andret Kiunder hille pleben Kiunders.
vi dion sammes Fudge Ofte bader vi eder of Naad viler, det
I lader Øvrigheden der i Byen, der billig fæste of sædvanlig
Afgift paa Ansøgning bekomme of følgagtig være forskrevet
fy vore dier fire Kiunders, som gode er, hille dion brug
som forskrevet staar, naar de lovlig kan ledig være, dion
paa siden vores Naad confirmation som forskrevet staar
Rand paa of bekommes. D. Hafn. 7 jul.
Anno 1656.

"Fredericia Gymnasiums dåbsattest" kalder man Frederik III's brev af 7. juli 1656 til Steen Bille, lensmand på Koldinghus, om at tillægge fire tiender i Koldinghus Len til kirkens og skolens (d.v.s. latinskolens) tjenere i Frederiksodde. Det originale brev er ikke bevaret, men i Danske Kancelli i København blev en genpart indført i kopibogen, kaldet Jyske Tegnelse. Den gengives her i facsimile; i transskription lyder teksten:

F3 [Vi Frederik III, af Guds Naade Konge til Danmark etc.,] V.s.g.t. [Vor Synderlig Gunst tilforn].
Vider, at vi efter underdanigst anmodning og begæring naad[igst] haver forundt fire gode vor og Kro-
nens Anpart Kirketiender i Koldinghus Len til Kirkens og Skole-Tjenere i vor Fæstning Frederiksodde,
hvor af de tvende maa perpetueres til Kirkens og de andre tvende til Skolens Tjenere der sammesteds.
Thi beder vi eder og naad[igst] ville, at I lader Øvrigheden der i Byen for billig Fæste og sædvanlig
Afgift paa Ansøgning bekomme og følgagtig være forskrevet fire Tiender, som gode er, til den Brug,
som forskrevet staar, naar de lovlig kan ledig være, hvor paa siden vores naad[igste] Confirmation, som
forskrevet staar, kan søges og bekommes. Dermed være etc. Hafniæ, 7. Julii Anno 1656.

To af de fire tiender skulle altså 'perpetueres', d.v.s. varigt tillægges kirken (den senere Trinitatis Kirke) mens de to skulle tillægges latinskolen til aflønning af rektor. Af skolens fundats af 13. december 1664 fremgår, at de to tiender, som rektor måtte nyde, var Anst og Skanderup sognes tiender, men da det viste sig, at der allerede var disponeret over Anst tienden, fik rektor i stedet Taulov kongetiende. – Det drejer sig her om den tredjedel af tienden, som indtil reformationen 1536 var oppebåret af bispem, men som kongen derefter overtog. De andre to tredjedele af sognenes tiender gik både før og efter 1536 til hhv. sognepræstens løn (mensa) og til kirkens vedligeholdelse (fabrica) (Rigsarkivet, Jyske Tegnelse XIII, fol. 513; scannet i Rigsarkivet).

også morgensang og aftensang hver hverdag. Skoledagen blev ustandselig afbrudt; var ikke koret i arbejde, var læreren.

I Fredericia havde rektor så vidt vides ingen kirkelige pligter og afveg derved fra hovedparten af rektorer. Den øverste hører, tredjelektiehøreren, var degni Trinitatis, andenlektiehøreren i Michaelis sogn, mens førstelektiehøreren fra 1727 var degn i Vejlbj. Mærkeligere kan det synes, at også et antal elever udførte degnetjeneste. De skulle som "løbedegne" fungere i en række oplandskirker med Skærup og Smidstrup som de fjerneste. Det forventedes vel ikke, at de ligefrem løb derud, når pligten kaldte, men der gik utrolig megen tid med at tilbagelægge vejen til fods. Var der efter søndagstjenesten optræk til begravelse eller bryllup kunne man forestille sig, at disciplen blev i sognet nogle dage, før han vendte tilbage til skolen. Løbedegnetjenesten var under afvikling gennem perioden: Man lod en fastboende "sædedegn" passe tjenesten mod et gebyr til latinskolen. Også degnene i de sogne der ikke var underlagt skolernes degnetjeneste, måtte betale en sådan "degnepension". Det skete, at elever befandt sig så godt i degnerollen, at de blev i den i årevis. De ophørte med at følge skolens undervisning, men udmeldtes ikke formelt, så de foruden degnelønnen også fik del i skolens legater og andre indkomster.

Kendtest blandt degne er Per Degn i Holbergs Erasmus Montanus. Som type er Per Degn sikkert ramt ganske præcist: Nogle år i latinskolen havde givet ham et fond af latinske ord og remser, der gav autoritet i lokalområdet, mens hans stemme var den vigtigste forudsætning for at beklæde embedet på tilfredsstillende vis. At Per havde stået skoleret hele to gange er bemærkelsesværdigt. Skolen havde sit eget retssystem, og når man stod skoleret havde man forset sig alvorligt. Straffen var at løbe spidsrod mellem skolens elever, der var opstillet på to rækker. Det var så meningen, at eleverne skulle slå skolekammeraten med ris eller stokke, mens han bevægede sig fra den ene ende til den anden. Efter to gange skoleret fik næppe nogen elev lov at fortsætte skolegangen, men også uden dimission til universitetet var man kvalificeret til at blive degn – hvis ellers man sang højt og godt!

Skoleretten var et sjældent fænomen, men kendes fra Fredericia: 1732 forskrev en forvirret

discipel sig til fanden i håb om solide indtægter, så han kunne gifte sig. De kom ikke, men forskrivelsen blev kendt i offentligheden, og at en smågejstlig person kunne finde på sådan noget, var over al måde usømmeligt og måtte straffes hårdt. Den arme fyr blev dømt til døden, men "benådet" med at stå skoleret og bagefter indgå i strengt fængsel og arbejde i jern som slave på Bremerholm resten af sit liv. Hermed skulle fandens magtesløshed være blevet demonstreret til skræk og advarsel for andre. Efter 1½ års slaveri blev delinkventen "rigtigt" benådet, vendte tilbage til Fredericia og blev gift med den unge pige, han havde drømt om hele tiden².

Til gengæld for skolens medvirken ved gudstjenester fik den indtægter i form af tiender og degnepensioner. Der var faste regler for, hvad skolen kunne tilbyde af "opvartning" ved begravelse og bryllup, og hvad prisen var i "ligpenge" og "brudepenge" for "hel skole", "halv skole" osv. Glimtvis fornemmer man disciplenes særlige glæde ved at medvirke ved husbryllupper; her spillede undertiden også skolens orkester, hvor beskedent det end måtte være; i Fredericia kunne man i det mindste få basunspil til korsangen. Desuden var der adgang til mad og drikke i rigt mål og undertiden vankede der kontante skillinger ud over det fastsatte honorar. Nederste hører fik som særlig ansvarlig for koret del i dets indtjening. Rektor tog alle indtægter i forvaring og måtte føre et kompliceret regnskab over de naturalier, legatpenge, indsamlede midler og milde gaver, der tilkom eleverne, ligesom han også i detaljer måtte gøre rede for de uddelinger, der fandt sted ved en årlig højtidelighed.

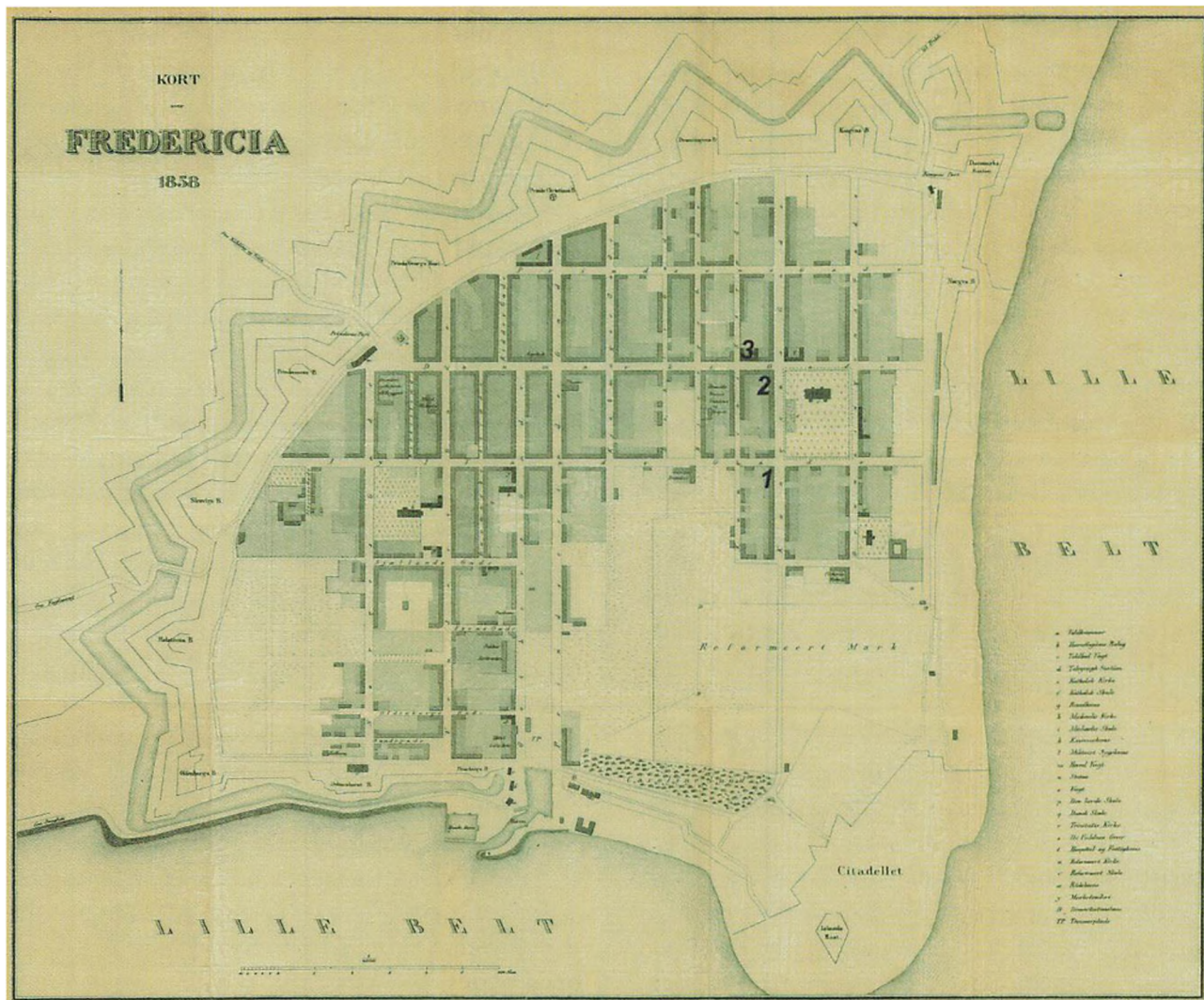
Endnu en rolle udover det undervisningsmæssige spillede latinskolerne: De ydede socialforsorg og sikrede eksistensen for fattige, ofte forældreløse drenge fra by og opland.

Med den store kirkelige aktivitet er det ikke så sært, at der stilledes bestemte påklædningskrav. Såvel lærere som elever indgik i det gejstlige hierarki - om end på ydmyge pladser - og skulle gå i lange sorte kjortler, omtrent som præstekjoler. Tøjet blev uddelt til eleverne ved den årlige stipendieuddeling; stoffet var indkøbt for de beløb salget af tiendekorn og andre naturalier indbragte. Skolerne var forskelligt rige, så nogle steder fik alle elever hvert andet år et par sko, hvert andet år klæde til kjortelen.

Regnskaberne vidner om udgifter til væver og farver, men ikke til skrædder, så eleverne har selv måttet designe deres kjortel. I Fredericias fandt sådanne uddelinger også sted, men afpasset efter skolens formåen og elevernes behov: I 1716 fik Olaf Pedersen 4½ alen sort vadmel, mens Poul Johansen skulle bruge 6 alen til sin kjortel; hans bror fik ikke stof, men et par træsko. Skolebøger, tiendekorn og kontanter blev også uddelt; i det hele påtog skolen sig efter evne ansvaret for elevernes ve og vel, herunder

betaling for lægehjælp og medicin under sygdom, og skulle det gå helt galt, bekostede man også begravelsen.

I Fredericia var der ikke fællesspisning for eleverne, sådan som der var i en del andre byer; maden måtte man tigge sig til. Latinskoleeleverne var en samling tiggere, ganske officielt. De havde eneret på at tigge på byens gader og gjorde det i alle byer. I 1740'erne skete det i Fredericia ved middagstid hver onsdag og fredag samt på alle helligdage. Så stod 2-3 stykker

Bykort 1858 med placering af skolens bygninger; 1) på sydvesthjørnet af Kongensgade og Jyllandsgade fra 1664 til 1697; 2) på sydvesthjørnet af Kongensgade og Danmarksgade fra 1697 til 1808; 3) på nordøsthjørnet af Kongensstræde og Danmarksgade fra 1808 til 1940. Kortet, som blev udarbejdet til førsteudgaven af J.P. Traps Danmarksbeskrivelse af kaptajn J.A.F. Hoffmann, viser, at området indenfor voldene endnu langt fra var udbygget; ved folketællingen den 1. februar 1860 var indbyggertallet 6.261. Janus Bagge Friis Bjerregaard, der i folketællingslisten betegnede sig som 'institutbestyrer, cand.philol.', var med sin familie de eneste beboere i 'Det Lærde Institut', der endnu kun fyldte hjørnegrunden nr. 337; en snes år senere blev de bagvedliggende grunde nr. 117 og 118 købt til opførelse af den store to-etages skolebygning. I 1860 var Janus Bjerregaard tilsyneladende instituttets eneste lærerkraft!

ad gangen uden for folks døre eller i portene til de større gårde og sang "Panem propter deum" (Brød for Guds skyld), og når de havde fået en almisse "Deo gratias" (Gud ske tak). På de store helligaftener, specielt på Mortensaften, drog skolen rundt i samlet flok og diverterede med musik og sang i håb om borgernes velvilje.

Borgerskabet var indforstået med tiggeriet og gav både brød og lidt penge, men vigtigere var, at man i større husholdninger tog en elev i kost en eller flere dage om ugen. Eleverne skiftede derfor middagsbord fra dag til dag, men der var dage, der var ledige, og de dage måtte man sulte.

Det var en pligt for byens kirker at sørge for, at der fandtes et passende skolehus og at lærerne havde et sted at bo. I Fredericia lejede kirken først et hus på det sydvestlige hjørne af Kongensgade-Jyllandsgade til formålet. Det rummede en skolestue og værelser til hørerne; som noget temmelig specielt for Fredericia boede rektor ude i byen, men fik normalt huslejegodtgørelse af kirkens kasse. Der var dog ofte problemer med betalingen, ikke mindst til de rektorer, der formåede at købe eget hus og som derfor ikke havde nogen at betale husleje til. I 1697 flyttede skolen til et nyt hus på sydvesthjørnet af Kongensgade og Danmarksgade; indvielsen blev foretaget af biskop Ancher Anchersen 28. februar 1698. Der var tale om et 14 fag langt bindingsværkshus med blyindfattede ruder. Det indeholdt værelser til hørerne og en skolestue med stengulv, men uden kakkelovn. Om vinteren underviste lærerne derfor nok som i andre byer "på deres kammer", men til daglig havde hver lærer sit faste hjørne af skolestuen at undervise i. Skolen besad et kateder, hvorpå der hang en tavle med navn på de rektorer, der havde virket siden skolens start. Om hørerne også havde kateder, forlyder der intet om, men det havde de vel.

At 4 klasser kunne undervises i samme lokale, forstod man ikke, da man mange år senere havde fået det på afstand, men når man indtager erfaringer fra vore dages gruppearbejde og det forhold, at elevtallet var såre beskedent, bliver det lettere at fatte. Udenadslæren stod højt i kurs, og slog hukommelsen ikke til, gjorde læreren! Straffene var korporlige, og der blev ikke sparet på dem. B.S. Ingemann har i sine erindringer³ givet det mest levende billede af,

hvordan en skoledag i sådanne omgivelser foregik: Ikke uden uro og munterhed, men heller ikke uden seriøs indsats. Han blev elev i Slagelse latinskole i 1800, og som hans skole virkede, sådan virkede i hovedtræk alle landets latinskoler fra reformationen 1536 frem til 1805.

I Fredericia skoles arkiv i landsarkivet i Viborg findes regnskaber over fordelingen af "diskantpenge" og degnepensioner mellem eleverne i 1720'erne. Takket være dem er det muligt at få navn på de fleste af de elever, der gik på skolen i perioden. Så godt som alle modtog nemlig støtte, og der anføres i regnskaberne også navn på de enkelte, der ikke fik. I 1723 er der således navn på to, der måtte undvære, fordi de lige var ankommet. Der var også nogle, som ikke ønskede hjælp. En elev, der ikke begærede støtte, betegnedes i nogle byer "patricius". Patricierne var hyppigt præstesønner, der efter hjemlig manuduktion blev sendt til afsluttende uddannelse et år eller to på en latinskole, da stort set kun latinskolerne havde dimissionsret – altså ret til at sende elever til universitetet. Det normale var, at de velstående elever trods antegningen "forlanger intet af skolens midler" fik deres part af diskantpengene udbetalt. Det betragtedes som honorar for korarbejdet, ikke som egentlig understøttelse.

Omkring halvdelen af eleverne gik i nederste lektie, når fordelingen var normal, men det var den ikke altid: Nederste hører var dårligt lønnet og ikke særlig respekteret, så det gjaldt om at komme væk til et bedre embede. Ikke sjældent var stillingen vakant. I 1726 var både første- og andenlektiehørernes stillinger vakante. Skolen optog derfor ikke nye elever, men fordelte de hidtidige i 3. eller 4. lektie. Fire elever måtte lide den tort at rykke tilbage i 2. lektie, da stillingerne året efter blev besat igen. Og tort var det, for det gav prestige hver gang man rykkede en klasse op. I nederste klasse læste man vist også i Fredericia kun dansk; i de øvrige lektier dyrkedes latin på forskelligt niveau, og enkelte andre fag kunne man også stifte bekendtskab med, såsom græsk, teologi, retorik og metafysik. Oprykning fra klasse til klasse havde intet med elevens alder at gøre, men hang sammen med hans forudsætninger, hans behov og hans ambitioner. Satsede en elev på at blive student, kunne han begynde direkte i rektors klasse. Det gjorde utvivlsomt to sønner af sognepræsten i Ho, der

i 1722 blev dimitteret til universitetet henholdsvis 16 og 14 år gamle. Der er flere eksempler på ganske unge dimittender, men de fleste var 18-22 år gamle; Niels Bidstrup endda 24 år. Alt i alt nåede kun hver fjerde eller femte elev frem til universitetet. Elever, der blot ønskede at blive forsørget, kunne blive siddende i sinkelektion i årevis: Søren Jensen gik i Fredericias nederste lektion senest fra 1716 og endnu i 1725, altså i mindst 10 år. En væsentlig grund til at man trods alt så en fordel i at rykke en klasse op, var, at skolens støtteordninger blev jo bedre jo højere man nåede. Adskillige elever fik derfor en vis færdighed i at læse og formulere sig på latin uden af den grund at sigte mod universitetsuddannelse. De blev ganske almindelige småborgere i lokalsamfundet. Måske talte de som voksne mænd latin sammen, når de lejlighedsvis mødte hinanden på et gadehjørne! Skoleugen var normalt opdelt, så man beskæftigede sig med nyt stof mandag-tirsdag og torsdag-fredag, og repeterede onsdag og lørdag. Desuden havde koret øvetimer, og hver dag var der et par timers middagspause. Lægges det hele sammen - kirketjeneste, middagspause, gadetiggeri og korsang vil man forstå, at undervisningen ret beset var beskeden i omfang. Det hedder sig, at den var åndløs og hårdhændet. Måske. Meget afhæng af den enkelte lærers personlighed. Der var hos eleverne ikke nogen fornemmelse af, at undervisningen kunne være anderledes, for aldrig så snart havde de forladt skolen, før de efter et ultrakort ophold ved universitetet var klar til som lærere at fortsætte i den vante skure. Mange lærere var ganske unge: Jacob Lodberg og Herman Spleth var 18 år, da de blev hørere i Fredericia henholdsvis 1690 og 1700, og Mathias Anchersen var 19 år, da han blev skolens rektor i 1701. Det virker ejendommeligt, når man tænker på elevernes alder. Stillingerne var udprægede gennemgangsstillinger, og efter årene i Fredericia blev de fleste hørere sognepræster. Rektorernes forhold er mere brogede; nogle døde i embedet, andre avancerede til bedre stillinger; kun to fungerede i mere end en halv snes år.

Latinskolen overlever 1732-1740

Da en reform af latinskolerne kom på tale, var det ikke skolerne der var i centrum, men uni-

versitetet. Det fik ny fundats i 1732 i et forsøg på at modernisere og effektivere undervisningen. Skulle anstrengelserne lykkes, måtte studenterne ved indskrivningen til studierne have en større ballast med fra skolerne end hidtil. Den tanke opstod, at der var for mange og for små skoler med dimissionsret. Måske burde man nedlægge de fleste og flytte deres indkomster til de resterende. Flere penge skulle lokke flere studieegnede elever frem og få flere gode lærere til at forblive i deres stillinger. Som det var på landsplan, kom begge parter for at blive forsørgede en tid. Hørerne rettede fra første øjeblik deres opmærksomhed mod bedre stillinger, og kun de ringeste kom ikke bort fra skoletjenesten efter et par års forløb. Der var derfor ustandselig vakancer og pauser i undervisningen.

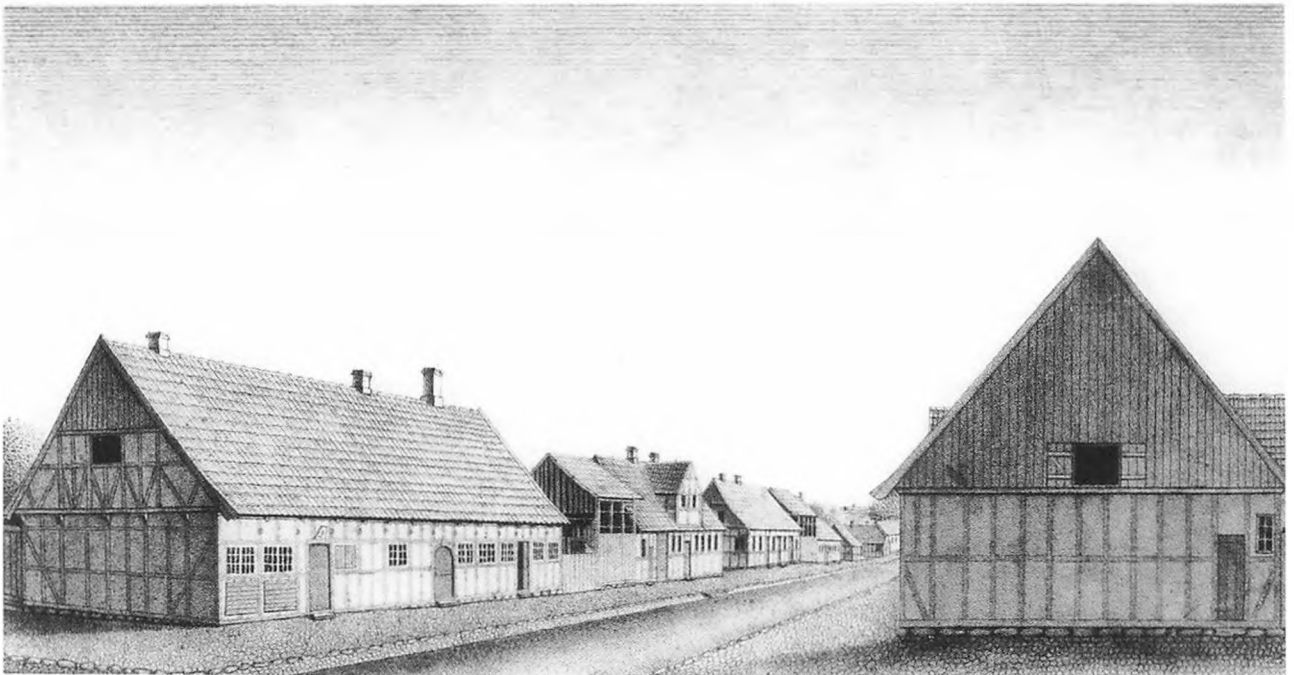
Endnu i 1732 nedsatte Christian VI en kommission, der skulle undersøge om en "skole-reduktion" var en farbar vej, men aldrig så snart var idéen fremsat, før protester væltede ind: Legater var til evig tid givet til den og den skole og kunne ikke flyttes. Biskop Anchersen i Ribe hævdede at fattige forældre ikke "kunne sejle 7, 9 á 12 mile" for at besøge deres børn i fjerne latinskoler, og bykirkerne kunne under ingen omstændigheder undvære hverken lærerne som degne eller eleverne som kor osv osv.

Gemytterne rodede sig også ud i en anden debat: Var højere løn til lærerne overhovedet en god idé? Biskoppen i Århus hævdede bramfrit, at bedre løn ikke ville gøre rektorerne flittigere, "men dovnere end de tilforn har været, hvilket erfaringen viser". Og selv om lærerlønnen blev sat i vejret: skikkeligt levebrød blev det aldrig; hørerne ville stadig være "nedslagne gemytter, ringeagtede som degne og klokkere".

Skolekommissionen arbejdede nøgternt videre med sagen. Den skaffede sig oplysninger om indkomstforhold for samtlige lærere, summerede op og skitserede, hvordan pengene kunne deles på en anden måde end hidtil. Afgørende blev konstateringen af, at halvdelen af landets latinskoler tilsammen kostede mindre end 4000 rigsdaler i årlig drift, et beløb der var til at overskue. Ikke alle indtægter lod sig flytte, og nedlæggelse af selv et stort antal skoler ville ikke frigøre kapital af betydning. En skole-reduktion havde derfor ikke nogen rimelighed. September 1736 indleveredes kommissionens

indstilling om latinskolernes fremtid til kongen. Den indeholdt intet om skolenedlæggelser. Sagen blev nu pludselig en mærkesag for Christian VI og tog dermed en drejning. Ikke universitetets, men kristendommens ve og vel lå ham mest på sinde. 1735 havde han indført konfirmationen, og nu så han en chance for at styrke konfirmandernes kristendomskundskaber gennem en afgørende ændring af landets skoleforhold. Januar 1737 befalede han, at alle små latinskoler skulle nedlægges og afløses af skoler, hvor børn kunne oplæres i kristendom og desuden få gratis undervisning i skrivning og regning. Disse skoler fik betegnelsen kristendomsskoler.

Fredericia latinskole kom i søgelyset, for den var blandt dem, der burde nedlægges, hvis man så objektivt på det. I det umådelige Ribe stift lå latinskolerne langt fra hinanden i vest: Ribe, Varde, Ringkøbing, Holstebro og Lemvig, mens de lå tæt i øst: Kolding, Fredericia og Vejle. Skulle skoler nedlægges ud fra geografiske forhold, var det østpå, reduktionerne skulle ske. Tog man hensyn til elevtal, havde Fredericia intet at prale af: Det lå i 1720'erne undertiden under 20; mens latinskolerne på landsplan gennemsnitlig havde 10 elever pr lærer, så man kunne forvente mindst 40 i Fredericia. Elevtallet i 1730'erne kendes ikke, men der er ikke grund til at tro,

Latinskolens bygning 1697-1808, beliggende på det sydvestlige hjørne af Kongensgade og Danmarksgade. Grunden blev skænket ved kongebrev af 26. september 1696. Bygningen var ikke nyopført, men en ældre bygning, som tidligere havde ligget i Kongensgade, og som blev købt billigt af apoteker Johannes Hintze og flyttet til sit nye sted i eftersommeren 1697. Pengene til købet fik man fra en arv som Jochum Reimer, kapellan ved Sct. Michaelis Kirke, havde hensat til sin afdøde første kones arvinger, men som disse ikke havde gjort krav på. Indvielsen ved Ribes biskop Ancher Anchersen skete den 28. februar 1698. Det var den første bygning, som skolen selv ejede. Den tidligere bygning på nordvesthjørnet af Kongensgade og Jyllandsgade var blevet lejet til skolens brug for Trinitatis Kirkes midler. – Bygningen var et stort fremskridt i forhold til forgængerens, og betegnes endnu i 1769 som værende i god stand. Hen imod år 1800 forfaldt bygningen imidlertid, og efter at spanske hjælpetropper i foråret 1808 havde benyttet den til "interims-sygehus" var den helt ubrugelig. Da man havde erhvervet sogneprestens gård på nordøsthjørnet af Kongensstræde og Danmarksgade til latinskole, blev den gamle bygning solgt ved offentlig auktion. Den stod imidlertid endnu en årrække og blev i 1842 tegnet af Hans Hansen, der var førstelærer ved Trinitatis Skole og klokker ved kirken. – Om indretningen haves kun spredte oplysninger: Der har været en eller to skolestuer samt kamre til to hørere. Gulvet var stenbrolagt, og der var ingen kakkelovn; skorstenene på tegningen må vel så være kommet til, efter at bygningen holdt op med at være skole (tegning i Museerne i Fredericia; Lokalhistorisk Arkiv, B 202 080).

at det lå væsentligt højere. Og var det ikke for lidt at opretholde skolen for? Svaret må i hvert fald blive et ja, når man betænker, at halvdelen af eleverne fordrev tiden i sinkelektionen, hvorfra de uden større skade kunne flyttes over i en kristendomsskole.

Disse oplysninger blev fortiet. Stiftsøvrigheden i Ribe (biskop og stiftsamtmand), der var den myndighed, der orienterede skolekommissionen om de lokale forhold, tog hensyn til andre ting: En skoles størrelse beroede efter deres mening ikke så meget på antallet af elever, som på antallet af lærere, og her imponerede Fredericia til gengæld med sine 4 embeder. Kun 8 skoler i landet havde flere. I skolekommissionen tog man også hensyn til, om en skole kunne klare sig økonomisk eller var ved at gå under af mangel på indtægter, og også her klarede Fredericia sig godt. Rektor var den bedst lønnede rektor i hele stiftet; han havde en årsindtægt på 215 rigsdaler eller 50% mere end rektoren i Ribe. Hørerne tjente 60-70 rigsdaler eller det dobbelte af, hvad man gjorde de fleste andre steder; desuden havde de fri bolig på skolen, del i den tilhørende have og fri kost rundt omkring i byen, for lærerne var som eleverne i kost hos velstående borgere. Elevernes indtægter lå på ca. 75 rigsdaler årlig.

Den usikre fremtid prægede selvfølgelig livet på alle de skoler, der var i farezonen. En generel konsekvens var, at man søgte at dimittere flest muligt. Om det var rektor, der på denne måde ville påvise sin skoles nytte og uundværlighed, eller om det var eleverne, der drev på for ikke at blive efterladt i en by uden latinskole, er ikke til at afgøre, men faktum er, at 1739 blev det år, hvor universitets indskrivninger gennem en længere periode var størst. Fra Fredericia kom der pludselig 8, det største siden skolens grundlæggelse og det firedobbelte af den gennemsnitlige holdstørrelse både mange år før og en årrække bagefter.

Men som det undertiden går i den slags sager, kom vistnok en tilfældighed til at få afgørende betydning: Ribebiskoppen var den ovenfor nævnte unge Mathias Anchersen, der 1701-1706 var rektor i Fredericia, og man skulle ikke nedlægge hans skole! Biskoppen fortav de svage sider af skolelivet i Fredericia, og i stedet betonede han ikke bare, at byen var en kongelig fæstning, men vovede at skildre den som

et sandt kulturcenter med to lutherske kirker, en reformert og en katolsk kirke og desuden en jødisk synagoge¹. I sådan en by kan en latinskole selvfølgelig ikke undværes.

Kommissionen fandt på landsplan et kompromis og foreslog i anden omgang kongen en moderat reduktion med få skolenedlæggelser. Men sådan ville Christian VI det ikke. April 1739 underskrev han den nye skolelov; dens bestemmelser skulle træde i kraft 1. januar 1740. En første paragraf var blevet føjet til kommissionsforslaget; det hed her: "Den store mængde af latinskoler, næsten i hver købstad, er både landet og studeringer til større skade end fordel. Derfor haver vi allernådigst fundet for godt, at de i vore riger nuværende mange skoler skal reduceres til følgende tal:..." - og så nævnes de 18 byer, hvor kongen ville have latinskoler. 41 skoler skulle nedlægges (Steye latinskole var allerede tidligere blevet nedlagt). Fredericia latinskole overlevede.

Som eksempel på hvordan enevælden fungerede, er skolereformen velegnet. Ikke kommission og beregninger, ikke skolefolk og bystyre, ikke universitet og da slet ikke eleverne fik nævneværdig indflydelse; nej reformen skyldtes først og sidst Christian VI's velmente ønske om at sikre landets indbyggere grundigt kendskab den rette kristne tro.

Nye fag og skolens verdsliggørelse 1740 -1817

I Ribe stift blev skolerne i Holstebro, Lemvig, Ringkøbing, Varde og Vejle reducerede til kristendomsskoler. Fra Vejleskolen overtog rektor i Fredericia en indtægt på 54 rigsdaler årlig, så han fremtidig havde ca. 270 rigsdaler til sin rådighed; hørerne fik ingen tillæg. De reducerede skolers lærere fik ventepenge til de fik ansættelse igen. En ugift hører fik 1 rigsdaler ugentlig, en gift rektor 2 rigsdaler. For dette beløb måtte man kunne eksistere, og det giver et begreb om pengenes købekraft i samtiden.

Eleverne fik tilført 11 rigsdaler fra Vejle, så de nu havde 85 rigsdaler i fast årlig indkomst; heri indgik renterne af et legat, som kommandant Leegel havde stiftet i 1720. Renterne skulle tilfalde 10 fattige disciple. Trods udsigten til forholdsvis stor støtte var lysten til at gå i skolen begrænset. En overgang voksede elevtallet til op

mod 35, men så faldt det igen. Rektor Bøtcher indberettede 1749 til biskoppen i Ribe, at man for at kunne betjene kirkerne somme tider optog elever, "der næppe kan læse eller skrive ret... Ja, vi må ligesom af en latinskole gøre en dansk, som jeg i disse tider har prøvet, da jeg ikke uden besvær måtte læse for første lektie, siden nederste kollega, Morten Thrane, ved St. Michaelis tider brak sit ben"³. Dimittendtallet var stadig beskedent, i gennemsnit 3 om året 1741-1800. Hvor man i dag afslutter skolegangen ved at gå med studenterhue, markerede man helt frem til 1760'erne afslutningen ved "at anlægge kårde"⁶.

Reformer i sidste halvdel af 1700-tallet indførte fag som historie og geografi, og optagelseskrav forhindrede, at elever kom ind uden forkundskaber, men trods disse moderniseringsforsøg, gik det tilbage for de fleste latinskoler. Der kom stadig færre elever, og man hører om nedlæggelse af sinkelektier og sammenlægning af højere klasser i mange byer. Så vidt kom det ikke i Fredericia, men rektor klagede gang på gang over, at skolebygningen gik i forfald.

Situationens alvor var man godt klar over i regeringskredse. I 1790 blev en ny skolekommission nedsat, 1797 kom nye undervisningsplaner på prøve ved enkelte skoler og 1805 meddeltes det, at de skulle gennemføres ved alle latinskoler. Det betød, at al afhængighed af kirken blev brudt og al beskæftigelse i kirken ophørte. Lærerne var ikke længere gejstlige, men blev som adjunkter kongelige embedsmænd med fast løn. Klasselærersystemet blev forladt; hvert fag skulle fremtidig betjenes af den lærer, der kunne give den mest kompetente undervisning deri.

At latinskolen i Fredericia også denne gang undgik lukning, var et mirakel, for intet kunne bruges: I 1806 måtte den hidtidige rektor pensioneres, og en ny og mere handlekraftig blev ansat; desuden udnævntes 4 adjunkter – og til hvad? Jo, skolen havde 7 elever! Skolebygningen var blevet helt ubrugelig, så undervisningen måtte foregå 6 forskellige steder i byen indtil sognepræsten ved Trinitatis kirke, Stephan Tetens, tilbød at sælge sin private præstegård på det nordøstre hjørne af Danmarksgade og Kongensstræde. Staten slog til. Bygningskomplekset blev indrettet både til rektorbolig og til klasseværelser og inventar blev anskaffet, men

alligevel var alt ikke godt. 1808 var der kun 15 elever: 1807 hed det: "Skolevæsenet i Finmarken er på bedre fod end her i Fredericia", og i 1815 hed det: "Slendrian har jo rigtignok i lang, lang tid hørt til dagens orden, hvoraf fulgte at disciplene var temmelig til agters". Rektor Arnesen søgte fra 1815 at rette op på situationen, men skred for drastisk frem. Eleverne kunne ikke med deres bedste vilje leve op til de nye krav, så der blev stadig færre, og nedlæggelse af skolen kom igen på tale. Endelig i 1817 skete det: Fredericia latinskole blev lukket. Den havde da 10 elever og havde det sidste årti kun dimitteret i alt 6 studenter.

Matthias Anchersen (1682-1741), rektor i Fredericia 1701-05. I Ribe Domkirke hænger et malet portræt af en biskop, som efter sin påskrift forestiller Christian Lodberg, der var biskop 1681-93. Udgiverne af Danmarks Kirker mener imidlertid, at billedet uden tvivl forestiller Matthias Anchersen. Han er afbilledet i ornat og iført en paryk af en type, som først blev gængs i 1700-tallet. Portrættet er gengivet i sort/hvid i Danmarks Kirker, Ribe Amt, bd. 1, s. 488, og diskussionen om det findes sammesteds, s. 493. – Billedet må formodes at være udført i Matthias Anchersens bispetid 1731-41 og viser derfor en betydeligt ældre mand end den 19-årige yngling, der i 1701 udnævntes til rektor ved Fredericia Latinskole. Han er den første af skolens rektorer, der findes et autentisk portræt af (Lars Nielsen fot.; Lokalhistorisk Arkiv, B 704 996).

Latinskolens bygning på nordøsthjørnet af Kongensstræde og Danmarksgade. Bygningen blev erhvervet til skole i 1808 efter at have tjent som bolig for mindst tre af Trinitatis Kirkes sognepræster, nemlig Peder Clod (1794-98), Peter Olivarius Bugge (1799-1804) og Stephan Tetens (1804-11). Da sognepræsterne på denne tid ikke havde nogen fast præstegård, var boligen præstens private ejendom, som blev solgt fra præst til præst og i 1808 afhændet til skolen af pastor Tetens. Ovenstående fotografi er optaget i 1914 af Hugo Matthiessen; på det tidspunkt var det meste af undervisningen forlagt til den høje bagbygning i Kongensstræde, som anes til vestre i billedet, mens det meste af forhuset fungerede som tjenestebolig for rektor; kun længst mod øst, hvor vinduerne står åbne, var der et enkelt klasseværelse (foto i Lokalhistorisk Arkiv, B 7298).

Titulær professor Johannes Boye var Fredericia lærde Skoles rektor 1806-11, og dermed den første rektor i det nye skolehus på hjørnet af Kongensstræde og Danmarksgade. Han var født 1756 og blev magister 1781; 1783 blev han rektor for latinskolen i Nakskov, hvor han virkede indtil flytningen til Fredericia. I 1811 søgte han og fik afsked med pension, men døde først i 1830. Han havde en omfattende litterær produktion, der var spredt over et meget bredt felt af emner; man kunne næsten kalde ham en polyhistor (gengivet efter afbildning i Vajle Amts Aarbøger 1908, s. 117).

2. Det Lærde Undervisningsinstitut 1818-1929¹

Af Asger Christiansen

Fra Statsskole til privatskole

Hvorvidt planerne om nedlæggelsen af latin-skolen Fredericia blev affødt af en sparerunde i kølvandet på statsbankerotten i 1814, eller om det blot var en saglig og ansvarlig økonomisk overvejelse i København ud fra en indlysende mangel på elever, kan være diskutabelt.

Resultatet blev imidlertid det samme: En kongelig resolution af 3. oktober 1817 meddelte, at den lærde skole i Fredericia skulle nedlægges, og kapital, ejendom og legater overføres til den lærde skole i Kolding med udgangen af 1817. Ulykken kunne i sig selv synes overskuelig, idet skolen ved sin lukning kun havde 10 elever tilbage, men i modsætning til 1700-tallets skole, hvor der var en betydelig social funktion overfor byens mindre velhavende grupper, havde elevsammensætningen efterhånden ændret sig betydeligt, idet vi nu ser sønnerne af byens borgerskab samt højere civile og militære embedsmænd som disciple.

Nedlæggelsen medførte naturligvis slagkraftige protester fra disse fædre, som sendte en deputation til Majestæten. Dette betød, at der blev fundet en løsning. En koalition af en vred generalkrigskommissær, en initiativrig storkøbmand med sognepræsten som supplement kunne sikkert være svær at modstå, så hvad der sluttede med en beklagende krusedulle i skolens protokol fortsatte med en triumferende forside på næste ark: "Deliberations Protocol for Det Lærde Undervisnings Institut i Fredericia, aabnet den 1ste Julij 1818"².

De væsentlige besparelser ved skolens nedlæggelse som statsskole gik helt klart fløjten med oprettelsen af den selvejende institution, idet denne for det første skulle overtage den tidligere skolebygning på hjørnet af Danmarksgade og Kongensstræde vederlagsfrit, og for det andet skulle den have et årligt tilskud på 800 rigsdaler fra statskassen. Nok så interessant er det imidlertid, at den ny skole startede med 17

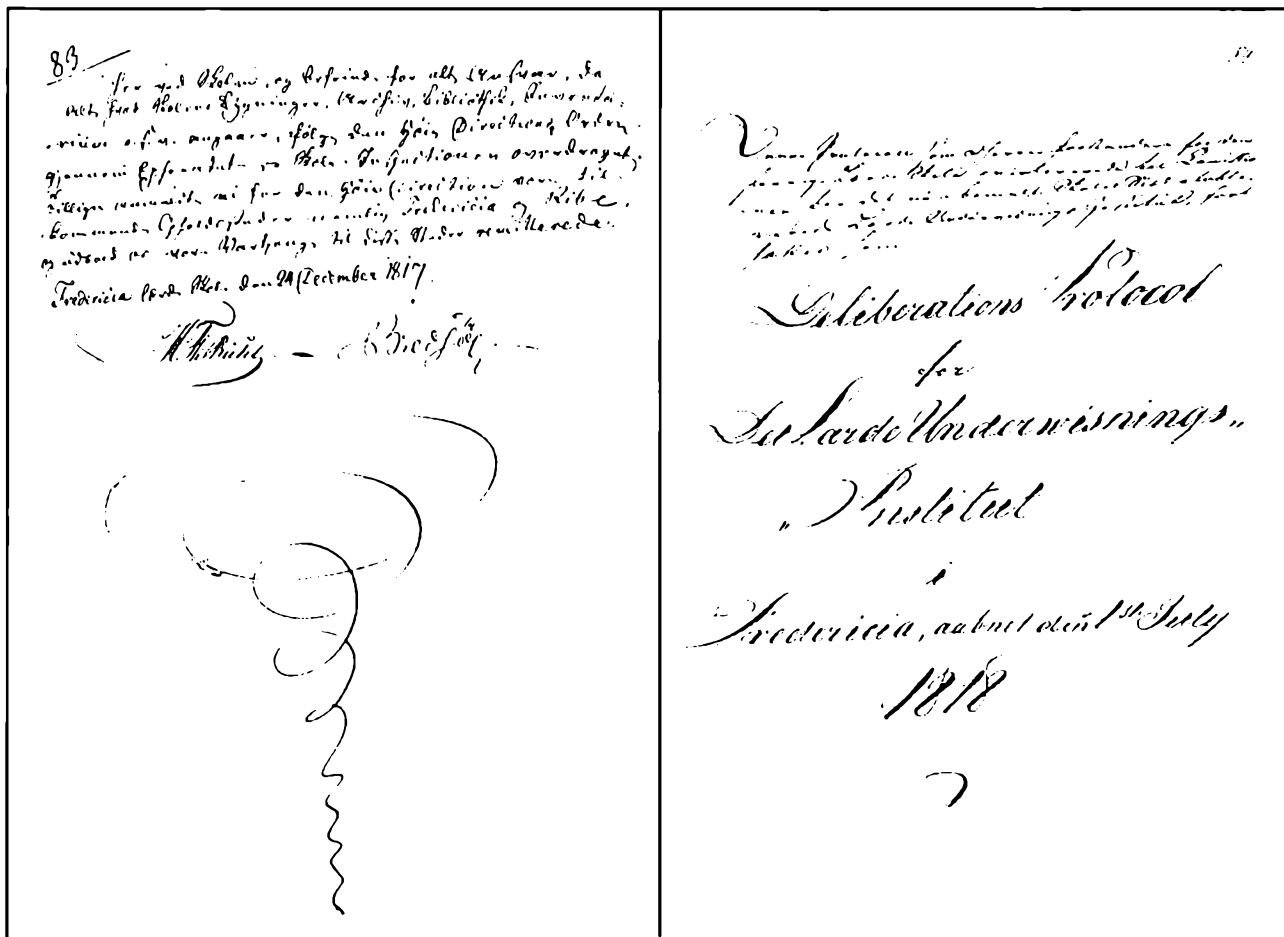
elever fordelt i 2 klasser. Trykket udefra havde medført en ganske kraftig styrkelse af skolens placering i byens liv.

En klar understregning af den ny skole som borgerskabets skole var den årlige elevbetaling på 60 rigsdaler. En sum som effektivt kunne holde den gemene hob væk.

Som førstelærer på den ny skole valgte bestyrelsen ("Commissionen") den 26-årige Erik Peter Rosendahl, som efter studentereksamen fra Horsens 1811 og filosofikum fra Københavns Universitet året efter havde ernæret sig nøjsomt som adjunkt i Horsens til 1815. Herefter studerede han igen ved universitetet, men måtte for at overleve optræde som huslærer og privat underviser. Dette anstrengende liv truede hans helbred – først og fremmest hans syn – så udnævnelsen til skoleleder i Fredericia kom som et mirakel sendt fra himmelen. Den private skole havde tilsyneladende ikke stillet så store krav til den formelle uddannelse som statsskolerne, og måske var lønnen heller ikke så høj.

Trods alt fik han nu midler til at forsørge en hustru, således at han kunne gifte sig med sin trofaste forlovede Bodil hjemme fra Horsens. Helbredet truede ofte karrieren, men orlov og en kurrejse holdt ham fast indtil 1837, hvor han kunne få rektoratet ved en "rigtig" latinskole i Nykøbing Falster. Til trods for det vaklende helbred levede han frem til 1876.

Da han overtog skolen i 1818, var det nødvendigt at starte fra grunden, og af de 10 elever, som sluttede året 1817 i latinskolen, ses kun Børge Langhoff at afslutte med eksamen, mens en række officerssønner, f.eks. brødreparrerene Nutzhorn og v. Harboe, formentlig er flyttet som led i en almindelig militær rotation og har fået eksamen andetsteds. Det var derfor ikke umiddelbart et udtryk for det Lærde Undervisnings Instituts manglende klasse, at der først kunne aflægges eksaminer i 1824, men snarere skabelsen af et solidt fundament, idet der i tiåret frem til 1834 blev aflagt ikke mindre end 28 eksaminer – den

Overgangen fra statskole til privatskole ved årsskiftet 1817/18 foregik fra s. 83 til 84 i skolens 'Deliberations Protocol' (d.v.s. forhandlingsprotokol) – der var jo ingen grund til at sætte sig i en unødigt udgift til en ny protokol, når der endnu var mange blanke sider i den gamle! på s. 83 står der:

.... her ved Skolen, og befriede for alt Ansvar, da alt hvad Skolens Bygninger, Archiv, Bibliothek, Inventarium o.s.v. angaaer, ifølge den høie Directions Ordre gennem Ephoratet er Skole-Inspektionen overdraget. Tillige anmeldte vi for den høie Direction vore tilkommende Opholdssteder nemlig Fredericia og Ribe, og udbad os vore Vartpenge [ventepenge] til disse Steder remitterede [tilsendt].

Fredericia lærde Skole, den 24. December 1817,

H.Th. Buhl

Bildsøe

og på s. 84:

Denne Protocol, som d'Herrer Forstandere for den forrige Lærde Skole overleverede til Commissionen for det nu i bemeldte Skoles Sted etablerede lærde Undervisnings Institut, fortsættes som

Deliberations Protocol
 for
Det Lærde Undervisnings=
Institut
 i
Fredericia, aabnet den 1ste Julij
1818

(Original i Fredericia Gymnasiums arkiv).

højeste frekvens i skolens historie indtil 1880. Det kunne have været dette resultat, som opvejede Rosendahls svage formelle kvalifikationer. Det skal bemærkes, at skolerne kun forberedte til eksamen, mens selve eksamen foregik på Københavns Universitet - helt i tråd med enevældens centralisme.

Undervisningen foregik i den tidligere staldlænge mod gården bag den fornemme bygning mod Danmarksgade, som benyttedes til bolig for første- og andenlæreren³. Med kun to ansatte lærere fulgte naturligtvis også, at der kun undervistes i to klasser, så differentieret undervisning er langt fra noget nyt fænomen.

Skolens administration blev varetaget af Kommissionen, som var sammensat af to forældrevalgte repræsentanter, borgmesteren, en rådmand samt byens to sognepræster; endvidere "tiltræder i alle Sager, som angaa Undervisningen" skolens førstelærer. Når man ser referaterne af Kommissionens møder, blev denne administration taget ganske alvorligt, og det er ganske høj grad af detailstyring, som bliver dokumenteret af protokollen på over 100 tætskrevne sider fra Rosendahls tid.

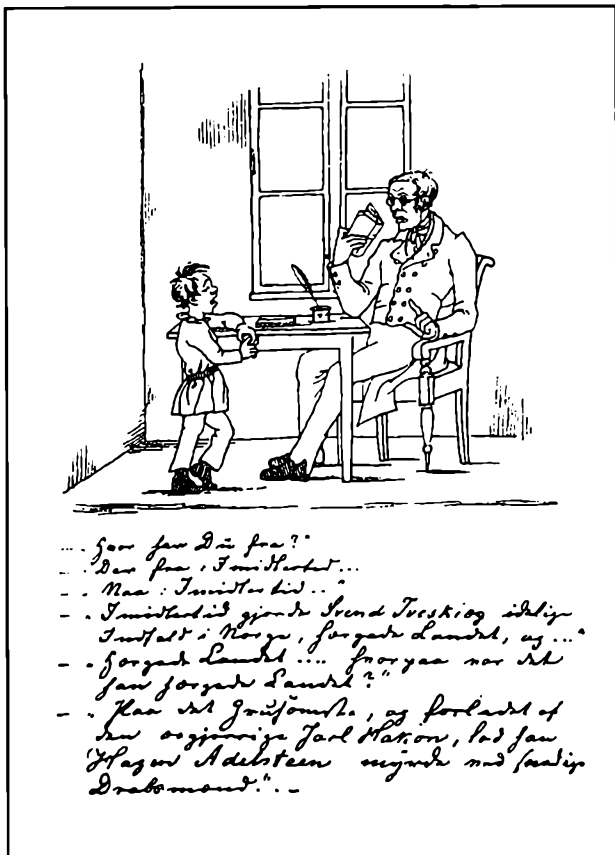
Under hans efterfølger C.H.A. Bendtsen blev standarden fastholdt, både hvad angik dimission af studenter, og hvad angik commissionsreferater. Skolen havde således nok fortjent det gode ry, som blev udmøntet i tilgang af en række udenbys elever fra egne fjernt fra latinskolers, for eksempel fra Læsø og Ringkøbing, men også fra mindre eksotiske byer som for eksempel Assens. Afstandene behøvede nemlig ikke være voldsomme efter vore forhold at regne for at danne klare barrierer for uddannelsen, idet eleven skulle flytte hjemmefra, såfremt der ikke var en latinskole i hjembyen. Der eksisterede således ikke reelle daglige transportmuligheder mellem de fynske provinsbyer. Nu blev frugten af den stædige forældreindsats omkring oprettelsen af Det Lærde Undervisningsinstitut høstet: Fredericiadrenge var langt bedre stillet med hensyn til at få en teoretisk uddannelse end jævnaldrende i mange andre provinsbyer.

Carl Brosbøll var en af de drenge, som fik muligheden for at tilegne sig en historisk, kulturel og litterær baggrund, som - uden at han dog førte sine studier til ende - bragte ham til tops på forlagenes salgslister i mange årtier un-

der pseudonymet Carit Etlar. "Gøngehøvdinden" blev en klassiker, mens langt de fleste af hans mange øvrige værker er gemt væk på bibliotekernes fjerneste magasinhylder. Hans mange værker solgtes i et antal, som for den tid var helt uhørt - over 300.000 eksemplarer - så hans indflydelse på den danske folkekultur var kolossal, mens hans litterære anseelse måske lod lidt tilbage⁴.

Den bestemt ikke uefne rektor Bendtsen fik ansættelse som rektor på Ribe Katedralskole 1845, hvorefter der igen skulle findes en skoleleder. Janus Bjerregaard fik buddet. Han havde en tiårig karriere på forskellige skoler bag sig, var magister og havde ledet latinskolen i Kolding. Han burde vel være et godt valg, men ikke desto mindre kom skolen i sin alvorligste krise efter reorganiseringen: Få dimittender i Bjerregaards første år tyder på små indtægter, men skylden kan vel næppe lægges på hans talenter som pædagog eller leder. Ej heller kan han lastes for skolens lukning på grund af belejringen i 1849. Den almindelige tumult kan gives skylden for manglende Commissionsmøder 1847-50, men som om byens ulykkelige situation efter belejringen ikke var nok, blev skolens voldsomste vanskeligheder skabt af den ny demokratiske centraladministration, idet kultusminister Madvig 15. marts 1850 udsendte bekendtgørelse om en ny undervisningsplan, hvor der blev stillet større krav til lærernes kompetence end før, idet matematiske og naturfaglige discipliner styrkedes som dele af den almene dannelse.

Madvigs reform var en nyskabelse, som modsvarede den ny demokratiske opbygning, idet skolerne nu selv skulle afholde eksaminerne, men det betød til gengæld nøje kontrol ovenfra med timeplan, pensum og lærerkvalifikationer. De nye krav drøftedes i Kommissionen, men her måtte man med beklagelse konstatere, at elevtallet og derigennem økonomien ikke muliggjorde en styrkelse af lærerstaben, hvorfor man efter dimission af den sidste elev efter den gamle ordning i 1852 kunne konstatere, at Det Lærde Undervisningsinstitut nu ikke mere kunne forberede til eksamen⁵. I forhold til latinskolerne manglede de to øverste klassetrin, og endvidere blev der ikke givet tilladelse til at afslutte med præliminæreksamen efter skolens 4. klasse, således at eleverne skulle gå til eksamen på en af latinskolerne - oftest i Odense.

At udenadslæren i 1800-tallet og langt ind i 1900-tallet var et væsentligt element i pædagogikken er ubestrideligt. Men der turde nok være et element af overdrivelse i den kendte vittighedstegner Fritz Jürgensens tegning fra 1860-61 af læreren, der hører sin håbefulde elev i lektien:

- "Hvor har Du fra?"
- "Der fra: Imidlertid ..."
- "Naa: Imidlertid ..."
- "Imidlertid gjorde Svend Tveskiæg idelige Indfald i Norge, hærgede Landet og ..."
- "Hærgede Landet ... hvorpaa var det han hærgede Landet?"
- "Paa det Grusomme, og forledet af den ærgerrige Jarl Hakon, lod han Hagen Adelsteen myrde ved snedige Drabsmænd ..."

Det kan dog ikke udelukkes, at tegningen har bidraget til at give den del af befolkningen, som ikke havde personlige erfaringer fra "den lærde skole", en stereotyp opfattelse af, hvorledes undervisningen her fandt sted - og det må erindres, at det på det tidspunkt var en meget lille del af befolkningen, som havde mulighed for skolegang hér. Og modsætningen til den megen udenadslære i "den sorte skole" søgte man i høj- og friskolerne, hvor man hyldede "det levende ord" (Fra Fritz Jürgensens Tegninger og Gyssebogen, København, 1969, s. 104).

Færre elever betød færre indtægter, så i disse alvorlige tider måtte Commissionen i 1852 vende hver rigsdaler og overveje "paa billigste Maade at besørge et hensigtsmæssigt Plankeværk omkring Skolehaugen ud til Kongens Stræde"⁶. Muligvis er også rektorlønningen blevet beskåret, idet rektor Bjerregaards datter Marie i sine erindringer fortæller, at den rektorale børneflokk kunne blive sendt op i kirsebærtræerne for at plukke til salg, når det kneb med husholdningspengene.

Under alle omstændigheder var det småt med både penge og disciple i Det Lærde Institut, som yderligere blev presset af konkurrencen fra to andre privatskoler, Søstrene Andersens, oprettet 1858, og Kaptajn Vaupells Realskole, oprettet 1866. Her havde Det Lærde Undervisningsinstitut vel egentlig kun sit navn som gunstig konkurrenceparameter - ja måske endda kun den daglige omtale som "Latinskolen". Måske også at førstelæreren havde en selvforståelse som "Rektor", og at den simple skoleport kunne betragtes som en indgangsportal til den akademiske verden; men strengt taget var skolen kun en lille ubetydelig drengeskole med elever i alderen 9-14 år.

Under disse lidet gunstige omstændigheder døde rektor Bjerregaard pludseligt 10. januar 1870, og stillingen blev allerede 11. februar efter opslag i Berlingske Tidende besat med Valdemar Bloch. Han var 1864 blevet afskediget fra Haderslev latinskole af den preussisk-østrigske civiladministration tillige med de øvrige lærere, da skolen omdannedes til et preussisk gymnasium. Han havde derefter søgt at kæmpe sig igennem med en privatskole i København sammen med en håndfuld kolleger fra Haderslev. Det har næppe været attraktivt, så selv ansættelsen som bestyrer i Fredericia har været velkommen, om end lønnen på 900 rigsdaler plus fri bolig ikke har været noget særligt. Til sammenligning havde en arbejdsmandsfamilie i Hobro på samme tid rundt regnet 2/3 af denne løn til disposition. Ikke desto mindre var der 7 ansøgere til stillingen, så kampen om ansættelserne har været hård, måske på grund af nedlæggelserne af de danske latinskoler i Slesvig, som satte et større antal latinskolelærere på gaden.

Commissionen havde fået ansat en dynamisk entreprenør, som omgående efter sin tiltrædelse

27. februar gik i gang med at rette op på Bjerregaards åbenlyse passivitet. Allerede fra det første skoleårs begyndelse startede den moderne realskoleundervisning – godt nok i en tillempet form, hvor der var samlæsning mellem realisterne og "de studerende disciple", som i Blochs vision skulle fortsætte til studentereksamen.

Visionerne fik fastere grund at vokse på, da Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet 13. maj tillod afholdelse af præliminæreksamen i skolens (d.v.s. Blochs) eget regi. Skolen var dermed igen blevet en eksamensskole – nu skulle der blot bygges videre.

Det er nok ikke noget tilfælde, at denne udvikling ikke kan ses i Commissionens mødereferater. De er skrevet med Blochs karakteristiske klare og regelmæssige skrift og omhandler væsentlige ting som en lønforhøjelse til rengøringskonen på en rigsdaler halvårlig og bygningen af et pissoir i baggården⁷. Vi ser tydeligvis her et udtryk for Blochs ledelsesstil, som senere viste sig i en rektorforsamling, hvor en kollega foreslog forsøg med en mere demokratisk ledelsesform, hvor lærerkollegiet blev inddraget i beslutningerne: "Det er Fantasier, mine Herrer. Er der et Kollegium, er der ikke noget Ansvar".

Næste trin i udviklingen var en fusion med

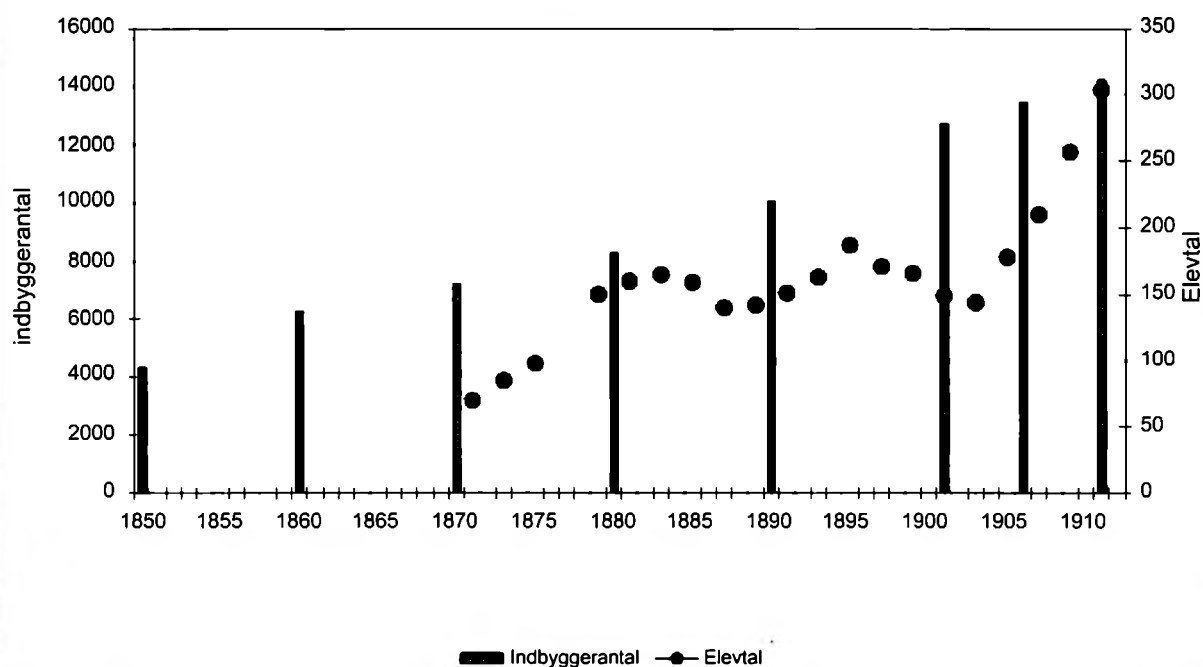
– eller måske rettere en overtagelse af Captain Vaupells Realskole, hvor Vaupell ansattes til en årlig løn på 500 rigsdaler samt fripladser til hans sønner mod, at de ca. 30 elever overførtes til Det Lærde Institut fra 1. august 1871, hvorved elevskaren næsten blev fordoblet. Naturligvis uden at lærerstaben blev øget markant.

Der blev derved mulighed for at skabe et 6-klasset system med to "Underklasser" og fire rigtige klasser. Eleverne kunne således starte i 9 – 10 års alderen, men kunne også meldes ind på et vilkårligt tidspunkt i forløbet. Skolens foreløbige prestigestykke var 4. klasse, som skulle føre til præliminær- eller realeksamen.

Denne klasse, som kom til eksamen i sommeren 1872, var imidlertid økonomisk hul, idet den havde 7 elever, men kun 2 havde ikke hel eller delvis friplads (den ene af de to indstilledes i øvrigt ikke til eksamen), så man kan roligt konkludere, at denne klasse var en investering i fremtiden⁸.

Set i relation til byens ekspansion i perioden omkring 1870 virker denne investering særdeles fornuftig, idet væksten i indbyggertallet ganske vist ikke i sig selv giver en relativt dyr betalings-skole flere elever, men de større industriforetagender, telegrafene og jernbanen trak en ledergruppe til, som var vågen overfor

Figur 1. Kurve over elevtal 1871-1911 Fredericia Latin- og realskole. Søjlediagram over indbyggerantallet i Fredericia.

kravene til uddannelse. Ikke blot den klassiske dannelse, som klart var Blochs baggrund, men også de moderne sprog og matematik samt de alment dannende fag geografi, naturhistorie og historie.

Det var derfor naturligt, at skolens noget støvede navn blev ændret til det moderne og mere appellerende "Fredericia Latin- og Realskole". Her signaleredes den gamle kvalificerede tradition suppleret med moderne praktisk lærdom. Ideen blev rimeligvis hentet fra Blochs københavneretid, hvor to privatskoler benyttede sig af denne sammenstilling.

I omstående figur⁹ ses den voldsomme vækst i elevtallet i 1870erne, hvor der kan noteres mere end en fordobling.

Den vigtigste og mest synlige ændring under skolens genrejsning var etableringen af den egentlige gymnasiale overbygning, 5. og 6. klasse, som startede med skoleåret 1875-76. Officielt blev der først 7. april 1876 givet tilladelse til at afholde "Afgangsexamen for studerende Disciple af den sproglig-historiske Retning", men Bloch må have haft en underhåndsaftale for at kunne begynde. 6 elever gik til eksamen 1877 med gode resultater. – Skolen var dermed genrejst.

Om den også var genrejst økonomisk, kan diskuteres, idet der med en balance på godt 16.000 kr. var en reserve på 421,97 kr.¹⁰, hvilket selvfølgelig ikke umiddelbart animerede til store armbevægelser, men Bloch lod sig ikke slå ud af kurs af den slags småproblemer. Der var nok af væsentlige sager at tage fat på.

Væksten i elevtallet skabte en påtrængende vanskelighed, idet der blev pladsproblemer i skolebygningen, som hidtil havde rummet højst 35 elever. Takket være et forøget årligt tilskud fra stat, amt og kommune på 1000 rigsdaler lykkedes det at lave en tilbygning til skolebygningen mod Kongensstræde indeholdende to klasseværelser samt et værelse til en ugift lærer, alt betalt kontant efter salg af en byggegrund. Dette byggeri var bestemt heller ikke ekstravagant, og arkitekthonoraret har givet ikke domineret byggegængskabet.

Denne tilbygning var imidlertid kun en lap-peløsning, når væksten fortsatte. Der var fortsat behov for flere og større lokaler, så i sommeren 1880 blev byggeriet af en ny, moderne skolebygning i 2 etager sat i gang. Et så stort projekt

kunne umuligt finansieres af den daglige drift trods endnu en betydelig stigning i de offentlige tilskud, så grundlaget var dels et kommunalt rente- og afdragsfrit lån på 15.000 kr., dels et lån i Fredericia Sparekasse på 10.000 kr.¹¹

10 nye klasselokaler af lidt vekslende størrelse skulle vel kunne rumme selv den største vækst og samtidig give optimale muligheder for en moderne undervisning. Faktisk holdt rammerne (med en tilbygning kort efter århundredskiftet) frem til 1940.

Den voldsomme vækst i elevtallet dækkede selvfølgelig over et behov i Fredericia by, men også de omkringliggende landsbyer begyndte at sende elever til byskolen, hvilket mere end antyder en ændring i samfundsstrukturen i retning af den selvejende gårdejerstands fremtidige dominans. En anden faktor var friplad-

I 1870 udnævntes Valdemar Antonius Bloch til bestyrer (som titlen på daværende tidspunkt var) af Fredericia lærde Institut. Han viste sig at være en skolemand af Guds nåde, og han fik kickstartet skolen, efter at den havde sovet tornerosesøvn siden dimissionsretten var blevet taget fra den i 1852. Han blev da også headhuntet til rektor for Danmarks mest prestigefyldte gymnasium, Metropolitanskolen i København, i 1885 (Foto i Lokalhistorisk Arkiv, B 703 854).

serne, der fungerede som en social regulering af borgerskabets skole. Oprindeligt var det Kommissionen, som uddelte disse fripladser til værdigt trængende, men efterhånden som kommune og amt øgede tilskuddene, blev modydelsen fripladser, som efterhånden dækkede omkring 10 % af skolens elever.

Et godt eksempel på modtagere af en sådan friplads var den senere statsminister Vilhelm Buhl. Han fødtes 1881 i Fredericia, hvor hans far var avlsbruger. Efter først moderens død i 1887 og senere faderens i 1891, tog moderens onkel sig af drengen. Hans ny hjem var langt fra velhavende, men han blev af skolen anbefalet til en boglig uddannelse og fik en friplads på latinskolen. Med denne baggrund var det vel ikke mærkeligt, at han engagerede sig i politisk arbejde i Socialdemokratiet og ved benhårdt arbejde klatrede til tops i arbejderpartiet som "en skatteekspert med stiv knækflip"¹².

Yderligere var næsten 1/3 af eleverne i 1882 udenbys, ofte sønner af den jyske og fynske landadel, således at Latin- og Realskolen må have haft en vis karakter af modeskole. Studenterkullet 1884 indeholdt eksempelvis 2 sønner af sådanne velhavende grupper på landet, men også 3 sønner af provinsborgerskabet i trekantområdet, ikke mindre end 5 gårdmandssønner fra Vejle amt, en håndværkersøn fra Børkop og en husmandssøn fra Vorbasse¹³.

Attraktionen har givet været Bloch selv, idet lærergruppen i begyndelsen var ret ustabil, nok først og fremmest på grund af en lønpolitik, som grænsede til det nærige (selvfølgelig af født at en økonomisk nødvendighed), hvilket medførte, at teologiske kandidater blot brugte ansættelsen som et trinbræt på vejen mod et mere givtigt præstekald, mens de philologiske kandidater søgte mod statsskolerne, hvor lønnen var bedre.

For at søge årsagerne til skolens succes kan vi se Blochs egne ord fra dimissionstalen 1880: "Langt fra at undervurdere Kundskabens Betydning, tror jeg dog, at Hovedvægten maa lægges paa, at de Unge lærer at arbejde med Forstand, og derved vinde Tillid til selv at kunne udrette noget"¹⁴. Vi nærmer os stærkt det tyvende århundredes pædagogiske hovedlinier, og måske har denne pædagogiske linie adskilt sig fra mange andre samtidige latinskoler, hvor den ørkesløse latinskolehørertradition med terperi som

eneste metode stadig var fremherskende. Det må dog bemærkes, at Fritz Jürgensens klassiske billede af latinskolen er en karikatur, som eftertiden har taget helt bogstaveligt og derigennem givet 1800-tallets latinskole et lidt ufortjent dårligt ry.

Man kan sige, at Bloch satte et tydeligt stempel på sin skole med valgsproget: "ET PUERIS PALMAE" - "OGSÅ UNGE KAN VINDE ÆRE". Et valgsprog som også helt konkret siden har fulgt skolen gennem flere flytninger¹⁵.

Da rektoratet på Metropolitanskolen, landets mest prestigefyldte latinskole, 1885 blev ledigt, søgte Bloch stillingen, og sikkert til mange københavneres overraskelse blev den besat med bestyreren af den jyske privatskole. Succesen var givet blevet observeret i undervisningsministeriet – og Bloch viste sig også der sin løn værd; den blev i øvrigt fordoblet i forhold til Fredericialønnen, men om hans pædagogiske linie fra Fredericia havde gennemslagskraft i den traditionsrige københavnske skole, kan man godt tvivle på.

Det kan virke ejendommeligt, at en institutions historie kan beskrives gennem flere hundrede år, hvor der klart viser sig en kontinuitet, og så dukker der uden varsel en person som Valdemar Bloch op på arenaen, og pludselig ændres kursen drastisk. Til gengæld svinger kursen nok også langsomt tilbage, når han ligeså pludseligt forsvinder.

En skole under langsom forvandling

Ofte fremhæves skolereformen af 1903 (Loven om højere Almenskoler) som den vigtigste og mest vidtrækkende ændring af gymnasiet i det 20. århundrede, men på mange måder viste den sig i praksis slet ikke i Fredericia. Forhistorien til dette var en lidt trist historie:

Et stagnerende antal elever i Blochs sidste rektorår gik over i et klart fald under efterfølgeren Jørgen Secher – først og fremmest på grund af en ret massiv udmeldelse af udenbys elever, som udtyndede de to øverste klasser voldsomt¹⁶, hvilket jo understregede, i hvor høj grad Fredericia Latin- og Realskole var Blochs værk.

Kommissionen søgte at afbøde tilbagegangen ved at oprette 3 forberedelsesklasser, således at skolen kom til at dække hele skolegangen fra 7-års alderen. Flere, men mindre klasser krævede

en omrokering af lokaler, hvilket løstes med en standardforbedring, idet der blev bygget et nyt gymnastiklokale langs Kongensstræde bag den ny skolebygning. Dette byggeri blev betalt med optagelsen af et nyt lån på 8.000 kr.

Det ses i nedenstående figur, at skolens under-skoleafdeling ganske overskyggede overbygningen, hvilket havde betydning for indtjeningen, da betalingen for undervisningen her ikke var så stor. Til gengæld blev de undervist af lærerinder, som blev langt ringere betalt end de akademiske lærere, så økonomien kunne trods alt næsten hænge sammen med små, men kontinuerlige årlige underskud.

Nedgangen i elevtallet sættes i øvrigt i relief af byens vækst på ca. 40 % fra 1870 til 1890, således at skolens andel af børneårgangene faldt.

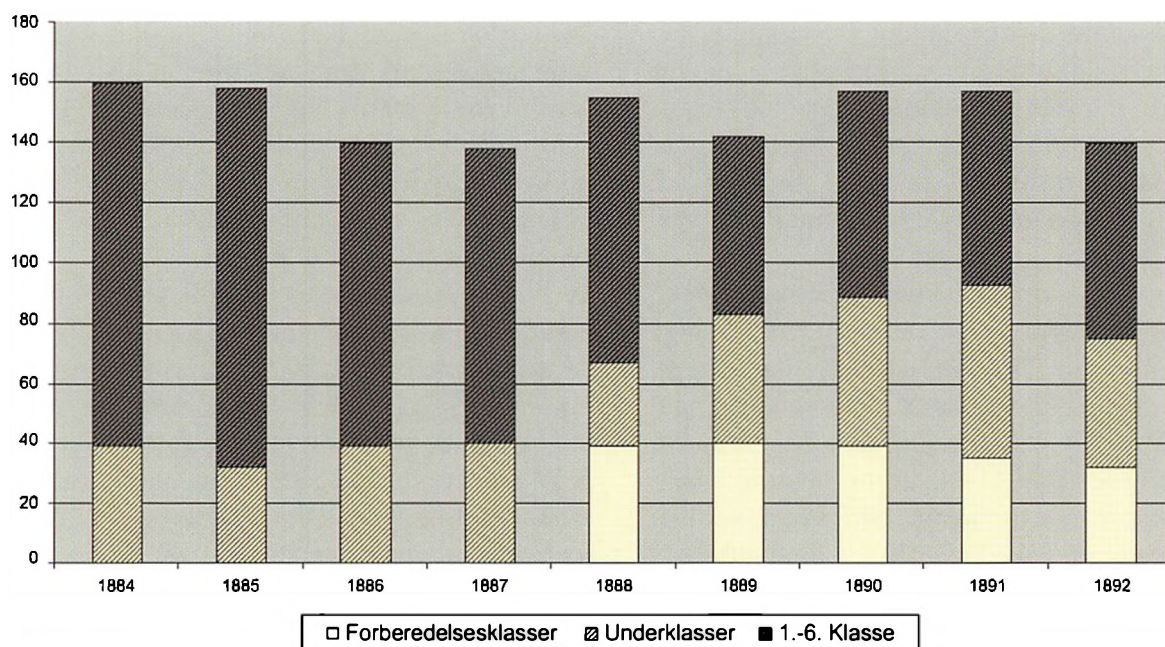
Alt i alt tegnede situationen ikke alt for lys, hvilket bevirkede, at Secher i april 1893 opsigde sin stilling med skoleårets slutning med henblik på en ansættelse som timelærer ved Ribe Katedralskole¹⁷. I samtiden mentes det ikke, at Secher savnede kvalifikationer, men han havde muligvis svært ved at komme ud af sin forgængers skygge både i forhold til Commissionen og til lærerne. Det var næppe sandsynligt, at afskeden var helt efter fælles overenskomst, så man må overraskes, når man i skolens årsskrift

1924 kan læse, at Fredericia højere Almenskole havde modtaget Rektor I.M. Sechers Legat, hvor kapitalen var 5000 kr. (til sammenligning med pengeværdien i vore dage skal der ganges med ca. 100). Enkefru Secher indstiftede det ifølge årsskriftet i overensstemmelse med hendes afdøde mands ønsker. En ganske overraskende afslutning på en afskedigelsessag.

Som de foregående bestyrere/rektorer var efterfølgeren Johan Koch klassisk filolog, men underviste også i fransk og senere i tysk. På flere måder sluttede han en epoke på skolen: Han var den sidste græsklærer på posten, og han var den sidste bestyrer, idet skolen i 1903 blev overtaget af Fredericia kommune.

Der kunne synes at være to væsentlige årsager til dette: Først og fremmest måtte Venstres store skolereform af 1903 være et alvorligt problem for en latinskole uden store ressourcer, og hvor der kun blev undervist på den sproglig-historiske retning, idet reformens hovedidé: linieopbygningen med tre ligeværdige linier (den klassisksproglige, den nysproglige og den matematisk- naturvidenskabelige), indførte en række fag som egentlige gymnasiefag, hvor der tidligere blot havde været undervist på lavere niveauer. I.C. Christensens lov om højere almen-skoler ændrede selve grundlaget for skolen

Figur 2. Fredericia Latin- og Realskoles elevtal 1884-92 opdelt i forberedelsesklasser (fra 1888), underklasser og 1. til 6. klasse.

Dette foto fra ca. 1870 af 31 "disciple" er det ældste billede af Det lærde Instituts elever. Det har oprindeligt tilhørt Frederik Poul Valdemar Lorenzen, søn af proprietær Heinrich August Lorenzen på Østedgaard i Stallerup; han knæler som nr. to fra højre i den midterste række. Valdemar Lorenzen (som han kaldtes i daglig tale) blev student i 1879; fem år senere blev han forstkandidat og sidenhen skovrider og skovejer; han døde i 1931. – På Lokalhistorisk Arkivs eksemplar af billedet er alle drengenes navne skrevet på, tillige med deres senere livsstilling (Foto i Lokalhistorisk Arkiv, B 200 258).

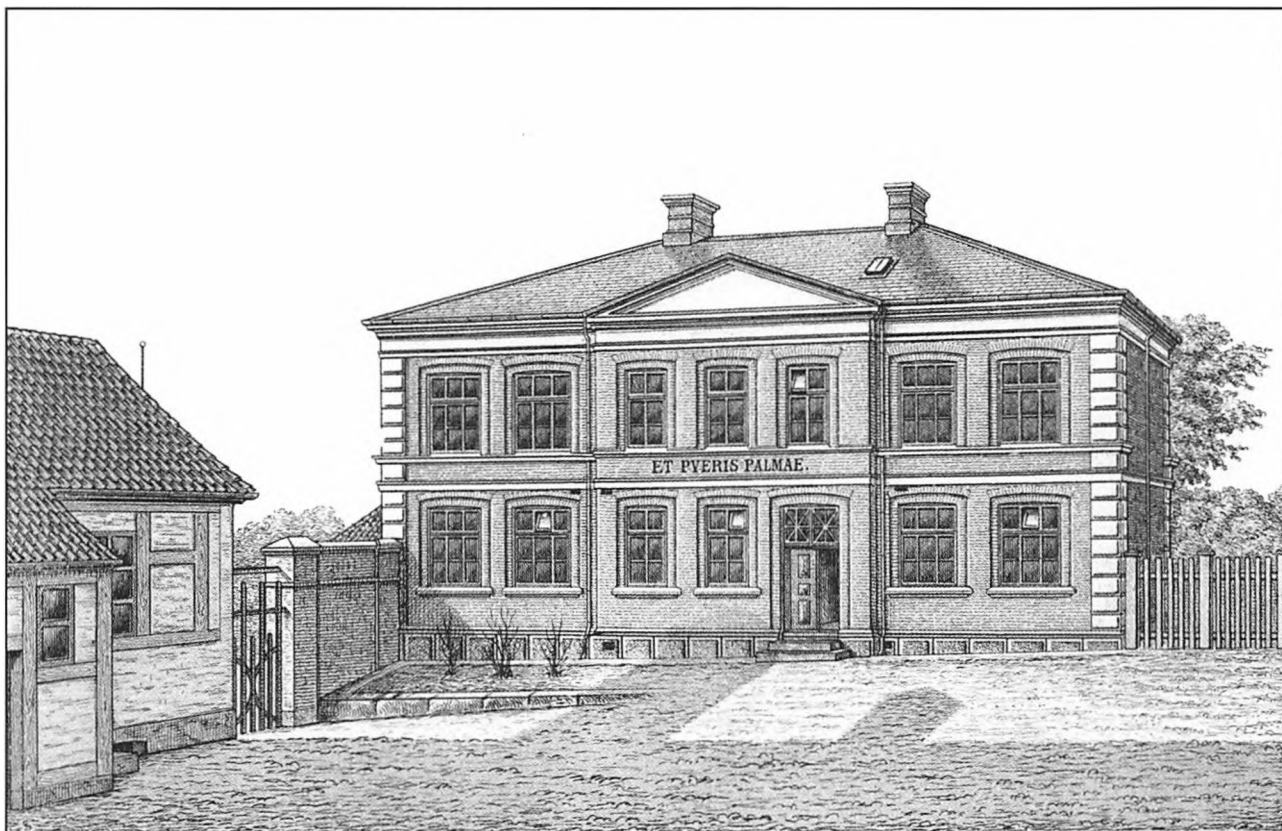
ved at reformere ideerne om en direkte fødelinie fra latinskole til universitet gennem en undervisning, som også kunne anvendes af samfundets øvrige sektorer.

Faktisk sneg Fredericia kommunale højere Almenskole sig udenom den store reform, idet årsskriftet 1905 lakonisk kunne meddele, at "Skolen forbereder til Afgangseksamen for studerende af den sproglig-historiske Retning". Faktisk varede det 18 år, før reformen i praksis slog igennem i Fredericia og 5 elever blev studenter af matematisk-naturvidenskabelig linie, så udgifterne var næppe så store til reformen, som man skulle have forventet.

Den anden årsag var nok så prosaisk: En lang række år med konstante, om end ikke katastrofale underskud, havde ganske enkelt tømt kassen, således at de ny – eller for den sags skyld de gamle – udfordringer ikke på nogen måde lod sig løse inden for de vante rammer. En kommu-

nal overtagelse af skolebygninger, læremidler, lærere og skoleleder var en særdeles gunstig løsning og samtidig også en tilkendegivelse af skolens uomtvistelige kvalitet og en nødvendighed for byen. At borgmester Carl Scharling også i mange år havde været formand for Kommissionen, gjorde måske også overtagelsen helt indlysende.

Oven i købet fik kommunen kvit og frit en relativt ny og velindrettet skolebygning til først og fremmest underskolen. Fredericia kommunale højere Almenskole rummede i mere end 30 år forberedelsesklasserne, som man først begyndte at udfase i 1935. Dette har givet aflastet de øvrige kommunale skoler betydeligt. Den kommunale overtagelse af latinskolen (det hed den stadig i byen) medførte dog ikke noget fald i elevbetalingen i forberedelsesklasserne (1-5 klasse) og mellemskolen, mens undervisningen i kommunens øvrige skoler var vederlagsfri.

Under de første ti år af Valdemar Antonius Blochs rektorat mere end fordoblede "Fredericia Latin- og Real-skole" som skolen nu hed, sit elevtal, nemlig fra 70 elever i seks klasser i 1870 til 153 elever i otte klasser i 1880. Det var derfor en højst tiltrængt udvidelse skolen i 1880 fik med den store bagbygning i to etager, tegnet af arkitekt Holm i Kolding og indviet den 28. september. Bygningen indeholdt foruden ni klasseværelser af varierende størrelse et 'aftrædelsesværelse for lærerne' (d.v.s. lærerværelse) og en 'solennitetssal' (festsal), som desuden skulle anvendes til gymnastikundervisningen. – Skolens fortsatte vækst førte til, at man i 1908 valgte den konstruktivt uheldige løsning at bygge endnu en etage ovenpå 1880-bygningen, hvad der dels skæmmede den i og for sig velproportionerede bygning, dels førte til, at bygningen gav sig i blæsevej, fordi murene ikke var dimensionerede til at bære den tredje etage. Ikke desto mindre stod bygningen dog helt til 1989 (tegning i skolens årsskrift 1881; Lokalthistorisk Arkiv, B 703 845).

Således syntes overtagelsen ikke at have politiske undertoner, men var rent praktisk betinget. Den markerede imidlertid nogle klare sociale skillelinier i det fredericianske samfund. 1903-reformen bar også en reform af karakter-systemet med sig. Den "onde" ørstedeske skala, hvor dumpekaraktererne - fra tg minus til slet gav minuskarakterer ned til minus 23 - på ingen måde modsvarede de positive karakterer (ug svarede til 8), erstattedes ved anordning af 6. november 1906 af en kun 5 trin lang skala fra 8 til 0, hvilket gav langt større muligheder for at bestå eksamen med nogle svage fag. Yderligere indførtes der årskarakterer, således at eksaminanderne ikke var helt så afhængige af præstationen på eksamensdagen.

På Fredericia kommunale højere Almenskole havde man – naturligvis – indført sin egen lokale variant, som kan læses i årsskriftet 1905: En forsimplet udgave af den ørstedeske skala, hvor de gamle 16 trin erstattedes af 10. Talværdierne for karaktererne rakte fra ug = 8 til tg = 1 og slet = - 8. Årskaraktererne blev indført som en sammenlægning af standpunktskaraktererne, som blev givet 4 gange årlig.

Rigtig ejendommeligt blev det imidlertid, når vi i årsskriftet 1906 kan se eksamensresultatet 1905 for rektors datter Elisabeth Koch (årets eneste student), hvor karakteren mg+ forekommer både i tysk, historie og "læst latin". Denne karakter forekommer ikke på skolens private karakterskala. Den nye ministerielle karakter-

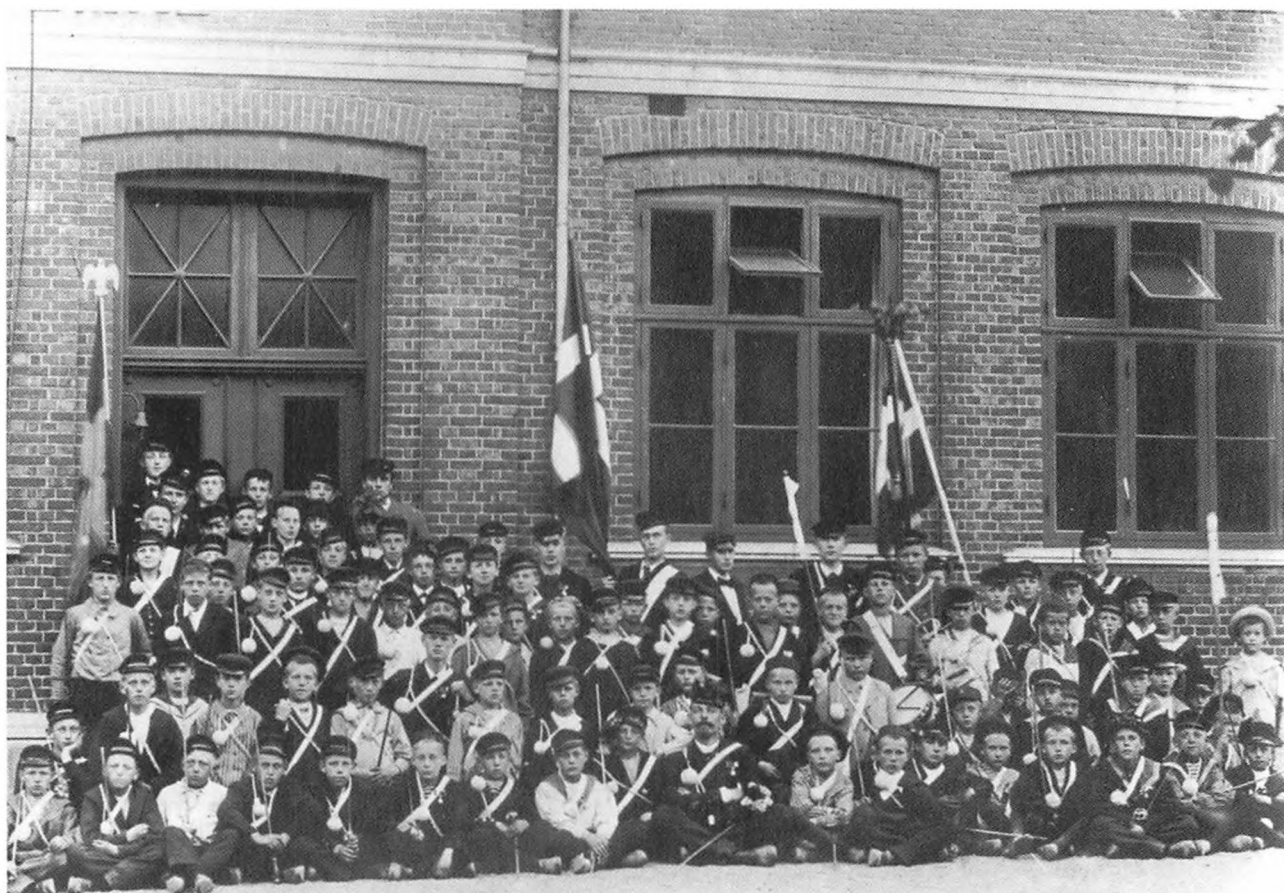

skala nævnes i årsskrifterne efter 1906, men karaktersystemet ændres ikke; det er stadig den lokale udgave.

Den kønsintegrerede gymnasieskole var et andet aspekt af reformen i 1903, hvilket mange steder var en formelig revolution, men på latin-skolen i Fredericia var den første pige allerede optaget i 1894 – godt nok under lidt specielle

omstændigheder, idet det drejede sig om rektor Kochs ældste datter Elisabeth, som startede i 1. forberedelsesklasse. Hun fungerede effektivt som bølgebryder, idet der allerede 3 år senere var 12 piger på skolen¹⁸. Samtidig med reformen af 1903 fik de første tre studier deres hue, således at skolen i Fredericia her var klart foran landets øvrige latinskoler. I årene derefter op-

“Garden”, en slags spejderkorps før spejderkorpsenes tid, organiseret af cand.theol. Severin Jacob Asmussen, der var lærer ved Fredericia Latin- og Realskole 1895-98. Asmussens undervisningsfag var geografi i alle skolens klasser, samt dansk, religion og historie i de mindre klasser (fra II klasse, svarende til 7. skoleår, og nedefter). Carl Roos fortæller i sine erindringer om “Garden”, der var organiseret efter militært mønster og holdt øvelser i Trelde Skov. Asmussen har haft evnen til at begejstre drengene og få dem med i korpset, hvilket billedet, med op imod 100 drenge, klart dokumenterer; i april måned 1895 havde skolen i alt 187 ‘disciple’, så det er over halvdelen af skolens elever, der har været med i “Garden”, der - som det synes - især har henvendt sig til de lidt yngre årgange. Billedet af Garden i fuld mundur, poserende foran indgangen til skolebygningen fra 1880, kan ikke som angivet være fra 1894-95, men må være fra et af de tre følgende skoleår, da Asmussen var ansat. En snes navne er kendt; de mest prominente turde være Vilhelm Buhl, statsminister under og efter besættelsen, og Hugo Matthiessen, senere historiker og museumsinspektør; Carl Roos, som blev professor i germansk filologi, er også med på billedet; Buhl og Roos blev studenter i 1900, Matthiessen i 1901. Severin Jacob Asmussen blev efter en lærerkarriere ved forskellige skoler præst på Hirsholmene fra 1915-21, men boede derefter som privatmand på sin gård Vibo i Hover sogn ved Vejle til sin død i 1937, i en alder af 73 år. Roos skildrer ham medfølelse som noget af en original i sine senere år (Carl Roos, Forberedelsens tid, s. 95-97) (Lokalthistorisk Arkiv, B 702 698).

Lærerstaben ved Fredericia højere Alménsskole 1902. Bageste række fra venstre: Gymnastiklærer, oversergent Hansen; adjunkt Frederik Conrad Sophus Poulsen ("Margen"); adjunkt Volmer Joseph Emanuel Mørck ("Ty-ske Mørck"); rektor Johan Buntzen Koch; adjunkt Lars Peter Kristian Sarøe ("Røde Søren"); Knud Valdemar Mørch ("[Geogra]Fi Mørch"); inspektør Janus Møller ("Fisus"). Forreste række fra venstre: timelærer (sen. rektor) Hans Peder Sørensen ("Sorte Søren"); frk. Margrethe Caroline Røgind; frk. Johanne Heiberg; frk. Julie Johanne Bech; adjunkt Otto Carl Christian Fønss. – Ved folketællingen 1. februar 1901 var der to oversergenter ved navn Hansen i Fredericia: Hans Anton Hansen (Købmagergade 52, født 1859) og Jens Hansen (Dalegade 2, født 1855); hvem af dem der er gymnastiklæreren på billedet kan ikke afgøres; i hans hue står nr. 37 (Lokalhistorisk Arkiv, B 12 742).

trådte der jævnligt piger i "studenterkuldene" – ja, faktisk lå antallet kun mellem 1 og 5, så det vil ikke give særlig mening at beregne procenter – men for hele skolen inklusive forberedelsesklasserne var pigernes andel omkring 20% i 1905.

Denne udvikling dannede baggrund for en forbløffende sammensætning af 1. til 3. gymnasieklasse i skoleåret 1909-10: Af de i alt 14 elever i klasserne var de 8 piger! Forklaringen på denne iøjnefaldende forskel i forhold til de øvrige højere almenskoler kan vel kun forklares gennem det studieklima, som blev skabt gennem "foregangspigerne" kort før århundredskiftet – eller måske blev det skabt af fædrene rektor Koch, døvstummeinstitutsinspektør Friis

Johansen, lektor Mørch og gårdejer og folketingsmand Jens Lomholt.

Et tredje aspekt, som gjorde skillelinien ved året 1903 særdeles utydelig, var selve den pædagogiske ide i reformen udtrykt af venstremanden Johan Ottosen: "Eksamen skal væsentligst være en Prøve i Dygtighed, i Færdighed, i Modenhed, men skulle ikke i væsentlig Grad eller slet ikke prøve i ophobet Kundskab". Når vi sammenholder denne programklæring med rektor Blochs studentertale 1880, så ser vi et klart sammenfald af disse to pædagogiske linier, således at latinskolen i Fredericia ikke på nogen måde er bagstræberisk, om end dimissionstaler vel ikke altid dækker skolens liv fuldstændigt. Et eksempel på en lærerpersonlighed, som på

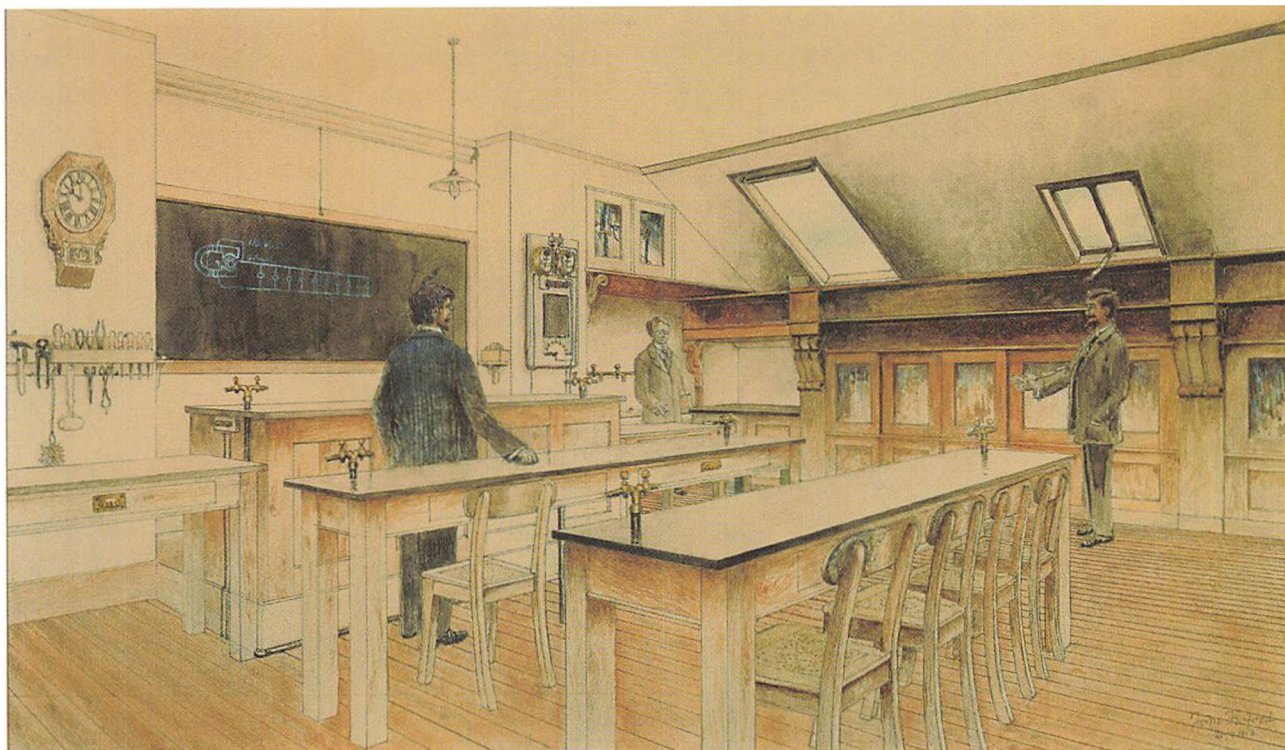
smukkeste vis tegnede skolen, er cand. theol. Otto Fønss. Han underviste på skolen i en menneskealder fra 1882 til sin pensionering i 1917 og syntes langt mere end sine samtidige kolleger at dække den moderne pædagogik, men han havde også en privilegeret stilling, idet han underviste 5. og 6. klasse – senere 1., 2. og 3. g i dansk, hvor trængslen i klasseværelset ikke var ret stor: Klassekvotienten har vel ofte ligget omkring 3 i denne del af skolen¹⁹. Samtidig med sin latinskoleansættelse var han

også en af tidens højt anskrevne og særdeles produktive digtere, som i selskab med Henrik Pontoppidan, Johannes Jørgensen, Valdemar Rørdam og Ludvig Holstein i samme periode fik Det Anckerske Legat, et rejsелеgat, som på dette tidspunkt var en formue værd. Han fik et særligt afsnit i Fredericia-afsnittet af "Danske Byer og deres Mænd 1899" som en af byens få berømtedder, hvilket han tilsyneladende også var sig helt bevidst i sin påklædning og positur ved fotograferingen af skolens lærere 1902. Ved

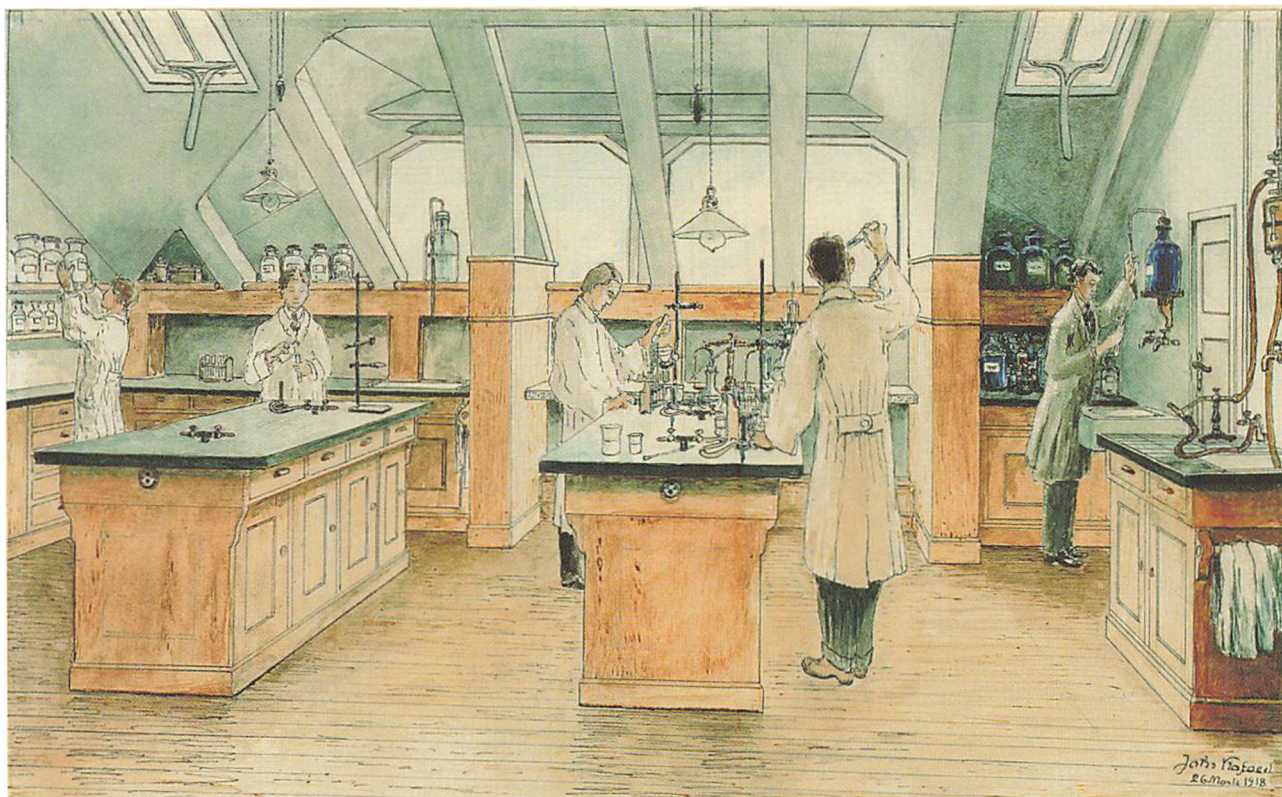
Blandt skolens studenter i 1915 var Svend Harald Zachariassen, der her ses som nr. 2 fra højre i bageste række med sort studentehue. Han var født i 1895 i Dybbøl, som søn af en mejeriejer, og var som preussisk undersåt værnepligtig i den tyske hær under første verdenskrig. Om ham fortæller Torkild Philipsen, der 1913-25 var præst ved Sct. Michaelis Kirke: "Der var en ung gymnasiast fra Dybbøl, som boede i KFUM, men som var flygtet over grænsen for ikke at blive tysk soldat, og som derfor stod til to år i Spandau. Tyske soldater, som flygtede nordpå, skulle vi internere, men havde de endnu ikke været i trøjen, og det havde Svend ikke, havde vi udleveringspligt. Altså ringede vort rare politi til mig en formiddag, at de om eftermiddagen kl. 4 ville komme og hente Svend. Og da fyren kom fra skole, fik Svend besked om at forsvinde og ikke komme igen før om aftenen engang. Politiet kom på det fastsatte klokkeslæt, og samtalen forløb omtrent sådan: "Er S.Z. hjemme? - Nej. - Ved De, hvor han er? - Nej. - Ved De bestemt, hvornår han kommer igen? - Nej". Og så blev der skrevet: "Forgæves eftersøgt på hans bopæl, og ingen ved, hvor han er". Det gentog sig regelmæssigt med et halvt års mellemrum, indtil krigen sluttede" (Fredericia Minder 1966, s. 11). Det kan tilføjes, at Svend Zachariassen i 1923 blev cand.theol. fra Københavns Universitet og fra 1934 til sin pensionering i 1962 sad som sognepræst i Kliplev ved Aabenraa (A. Pontoppidan-Thyssen (red.), Dansk Præste- og Sognehistorie X A, Haderslev Stift, Den sønderjyske del, s. 495). - Han døde som pensionist i Hørsholm den 31. januar 1980 (Lokalhistorisk Arkiv, B 703 800).

Cand.mag. Johannes Kristian Kofoed var fra 1905 til sin død i 1939 ansat ved Fredericia højere Alménsskole; hans fag var fysik, matematik, kemi og astronomi. Da der i 1908 blev bygget en etage på skolens bagbygning stod Johs. Kofoed for indretningen af fysiklokalet i bygningens tagetage – og det er ham selv, som har forevigtet lokalet i disse charmerende tegninger; den øvrste, dateret 20. april 1913, viser auditorieområdet, mens den nederste, dateret 26. marts 1918, viser laboratorieafdelingen; originalerne hænger i dag på gangen i Fredericia Gymnasiums fysikfløj. Johs. Kofoed var skolens huskunstner og tegnede også den forside, som i årene 1916-1939 prydede skolens årsskrift. Sammen med J.K. Eriksen udgav han i årene 1926-29 i fem bind en lærebog i fysik for gymnasiet, til hvilken han også tegnede billederne.

hans afgang i 1917 brugte rektor Christoffer Jørgensen følgende brev fra en gammel elev til illustration af lektor Fønss betydning for skolen: "Hvad jeg kan sige om Skolen og Skolelivet i den lille By, som Fredericia var for 35 Aar siden, kunne jeg udtrykke i de Ord:

Der var ej Verden uden for Verona!

Og NB ingen Skønhed, intet Liv indenfor dens Mure.

Men saa kom der en Dag en Fremmed til Byen og Skolen - lidt af en Folmer Sanger, en Troubadur - og han bragte os Knægte Bud om, at der var en Verden udenfor - og Skønhed også; det lod straks hans Udseende og Fremtræden os ane. Han var smuk og soigneret; der var over ham noget, hvorved han skilte sig ud fra og dannede en tiltrækkende Modsætning til, hvad

vi var vant til at have for Øje; - og Rygtet fortalte snart, at "Eros" var i Følge med ham; alt dette omgav ham med en Nimbus, knyttede til ham en Duft og Toner, som lod os skimte Verdener og Værdier, hvis Eksistens vi før ikke have anet. Dette Indtryk styrkedes gennem hans Ord. Han læste for os, læste de gamle Digteres, Oehlenschlägers, Heibergs, Winthers og Aarestrups, Poul Møllers og Paludan-Müllers Værker; han læste, så Skikkelserne fik Liv, Naturens og vort Sprogs Skønhed lærte vi at se, og Eros' Varme anede vi. Vi lærte Begrebet Æstetik baade gennem hans Person og hans Ord"²⁰.

En lærer af Guds nåde, men samtidig klart bevidst om sit værd: Da rektor Koch bad ham om at tage en vikartime på grund af sygdom, var svaret: "Kan ikke. Skal spise frokost!" – Rektor

Denne sommerstemning i Kongensstræde skal fotografen have fanget i begyndelsen af 1920'erne. Det viser bagbygningen fra 1880, efter tilføjelsen af en tredje etage i 1908. I frontispicen ses vinduerne til fysiklokalet, som ses indefra på Johs. Kofoeds tegning – Kongensstræde var på dette tidspunkt endnu brolagt, og det ses, at byens kørende færdsel endnu for en betydelig dels vedkommende var hestetrukket (foto i Lokalhistorisk Arkiv, B 703 109).

De 15 studenter, som Fredericia højere Almenskole dimitterede i 1922, kunne alle være på én hestevogn, der her er fotograferet på Landsoldatpladsen; men udover det mere overskuelige antal dimittender ses det, at ritualerne fra dengang ikke har forandret sig så meget. Studenterhuen blev indført i 1856 efter inspiration fra de første nordiske studentermøder, der begyndte i 1849, og den var oprindelig sort – studenterhuen med hvid puld, som vi kender den i dag, skal være kommet frem i 1880'erne som sommerhue, mens den sorte hue blev bevaret som vinterhue; et godt stykke ind i det 20. århundrede blev studenterhuen jo nemlig brugt som daglig hovedbeklædning af de studenter, der læste videre ved universiteterne. I de senere år har h'erne og de øvrige gymnasiale uddannelser som hhx og htx også taget studenterhuen til sig, men med andre farver på båndet – se 'studenterhue' på wikipedia (foto i Lokalhistorisk arkiv, B 703 785).

blev så tvunget til at anvendelse sin autoritet og befalede ham at blive. Svaret var nu: "Så beklager jeg at måtte svare som tjenestepigen, at det er jeg ikke fæstet til. Farvel!"²¹.

En epoke sluttede med Otto Fønss og rektor Koch, som forlod skolen med et års mellemrum. De nye tider var ved at slå igennem med gymnasieklasser med 10-12 elever og tanker om indførelse af en matematisk linie.

Endvidere blev et tema anslået, som fulgte Fredericia højere Almenskole i meget lang tid – overbelægning. I første omgang søgte man at afhjælpe ved at indføre vandreklasser, hvilket aldrig har kunnet betegnes som et princip, men først og fremmest som en nødløsning. Så byggede man en etage på bygningen, hvilket jo også i vore dage er moderne²². Her var det såvel

et arkitektonisk som et teknisk fejlgreb. Mange år senere, i begyndelsen af 1980'erne, da skolen for længst var opgivet som gymnasium og senere handelsskole, og bygningen var endt som hjemsted for VUC, mindes jeg en stormfuld vinteraften, hvor bygningen knagede og gav sig til lige stor nervøsitet for de studerende som den unge adjunkt. En lidt ældre bygningskonstruktør blandt de studerende kunne berolige: "Sådan har det knaget siden bygningen i 1910 fik sin overetage. Konstruktionen er ikke for god, men den holder vist".

Kan en skole drives uden regler?

Ejendommeligt nok er der ikke overleveret ordensregler fra den fredericianske latinskole

før den kommunale overtagelse. Det virker utænkeligt, at der ikke har været endog ganske stramme regler, men de findes ikke i trykt form.

I årsskriftet 1907 kom der første gang et regelsæt, hvor vi kan følge dagens gang på skolen: Eleverne mødte i gården kort før klokken 8, hvor de skulle indfinde sig ved morgensangen. Her havde hver enkelt elev sin præcise plads. Herefter gik klasserne til deres lokale – i reglen havde klasserne faste lokaler, men lokalemangel kunne ind imellem tvinge til flytninger. Som oftest var læreren parat til at træde ind i klassen umiddelbart efter eleverne. Eleverne rejste sig. Såfremt læreren ikke kom til stede,

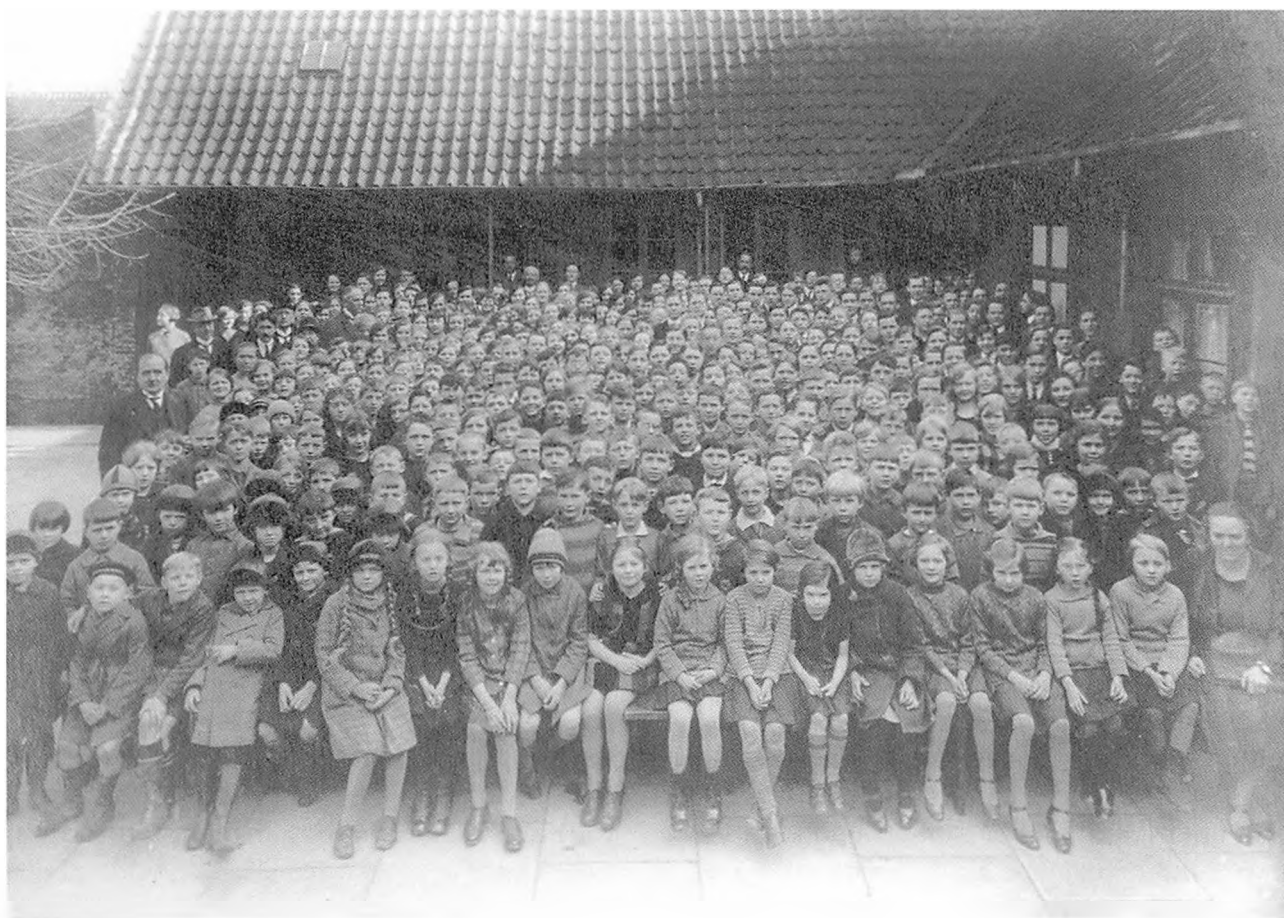
skulle ordensduksen sørge for, at døren til nabolokalet blev åbnet, og skulle selv tage plads på katederet og påse, at ingen uorden fandt sted.

Timernes ophør markeredes med klokke-ringning. Eleverne forlod klassen under lærerens tilsyn og begav sig hurtigt og uden støj ned på legepladsen. Kun ordensduksen måtte blive tilbage i klassen – eventuelt sammen med elever, som af helbredshensyn havde fået fritagelse for ophold i gården (naturligvis efter skriftlig anmodning herom fra hjemmet).

Efter skoletid skulle eleverne naturligvis opføre sig sømmeligt på vej fra skole.

Det er bemærkelsesværdigt, at ordensreglerne

Den 1. april 1927 havde Fredericia højere Almenskole 431 elever og 25 lærere og lærerinder. Om de allesammen har været forsamlet i skolegården til fotografering den 10. marts kan være svært at afgøre med sikkerhed – men det har i hvert fald været en stor del af dem; og man kan imponeres over, at det overhovedet har været muligt at optage et foto som dette i den lille skolegård, som stadig kan ses i Kongensstræde bag Trinitatis Sognegård. Lærerne har været fordelt rundt i børneflokkene, og nogle få kan genkendes på billedet, bl.a. fru Karen Sørensen forrest til venstre, Birkholm-Clausen bagest i forsamlingen og N. J. Gredal nær øverste venstre hjørne; rektor H.P. Sørensen ses barhovedet længst til venstre i flokken. Som det ses, var der på dette tidspunkt endnu små klasser i skolen; afviklingen af de fem forberedelsesklasser fandt sted i løbet af årene 1934-1939 (Lokalhistorisk Arkiv, B 704 978).

ikke slutter med dette, men også dækkede optræden uden for skolens rammer:

"24. Tobaksrygning paa Byens Gader og Spadseregange samt paa offentlige Steder er forbudt.

25. Eleverne maa ikke uden Ledsagelse af Forældre eller Værger eller i andet passende Selskab nyde spirituøse Drikke paa offentlige Beværtningssteder eller deltage i offentlige Baller og Maskerader."

Trods alle regler gik alting måske ikke helt efter en snor, men paragraf 21 tog højde for dette:

"21. Ved Skoletidens Ophør forbliver Ordensduksen samt de Elever, der i Dagens Løb maatte være blevne anmærkede i Klassens Dagbog, i Klasseværelset, indtil Inspektør har indfundet sig".

Gad vidst, hvor meget "lopperne" (byens kælenavn for latinskoleeleverne) har løbet om hjørner med autoriteterne – det var nok ikke så lidt.

Men måske var den ultimative orden heller ikke hensigten: I sin afskedstale i 1915 sagde rektor Koch herom: "De Ordenskrav, som Skolen stiller, og de Ordensregler, den giver, skal være af en saadan Art, og haandhæves på en saadan Maade, at de efterhaanden skaber eller opøver Ordenssans. Derfor er heller ikke enhver Form af Orden af det gode i Skolen. Alt Ordenspedanteri f. Eks. virker kun irriterende og ikke opdragende"²³.

En skole i byen

Det havde i lang tid været ualmindeligt, at latinskolen markerede sig i byen. Få notitser i byens dagblade omtalte skolens liv, og med lektor Fønss som undtagelse udmærkede de ansatte sig ikke i byens liv.

Rektorskiftet i 1915, hvor Koch erstattedes af cand. mag. Christoffer Jørgensen, refereres udførligt i Fredericia Avis og markerede et vendepunkt, som tydeligt ses i de næstfølgende årsskrifter: Kaffebal i gymnastiksalen, fodbold- og hockeykampe mod naboskolerne, afstemning blandt forældrekredsen om forlængget middagspause, så eleverne kunne nå hjem at spise til middag, samt en elevkoncert for forældrene ved juletid. Skolen vendte sig sandelig ud mod det omkringliggende samfund. Ved byrådsvalget i Fredericia den 9. marts 1917

indvalgte adjunkt Kristian Sarøe på den socialdemokratiske liste, hvor han blev genvalgt frem til 1937. En egentlig politisk gerning var også en klar nyorientering af skolen og egentlig ganske logisk med dens integration i det kommunale undervisningssystem. Lektor Sarøe fik naturligvis plads i kommunens skoleudvalg, hvor han ydede en stor og kompetent indsats, bl. a. med starten på overflytningen af 7. - 9. skoleår fra Fredericia højere Almenskole til kommunens øvrige skoler 1933, hvilket skabte højst tiltrængt plads i skolebygningen i Kongensstræde.

Også i andre anliggender fik han placeret sig på bykortet, idet han ved bygningen af gennembruddet ved Danmarks Port fik gennemført bevarelsen af voldgraven mellem den ny overkørsel og den gamle Prinsens port. Stykket har i dag kælenavnet Sarøes Badekar. Som matematiklærer var han lige så selvskreven i elektricitetsudvalget, hvor han i en lang periode var formand – et formandskab, som afgjort ikke foregik i stille anonymitet, men hvor den tilknappe latinskolelærer sandelig kunne folde sig ud. I en offentlig diskussion om indkøbet af nye maskiner til elværket kunne han kalde sin modstander fabrikant Goth "Hr. Mussolini", men måtte tilsvarende modtage drøje hug: "Nu bør De, Hr. Sarøe, være en død Mand i Fredericias kommunale Politik, hvis der da findes Velanstændighed i Byrådet". Den efterfølgende retssag endte i remis i retten. Og hvad drejede dette intense politiske slagsmål sig om: Størrelsen af en nyindkøbt dieselmotor til elværket²⁴!

Arbejdet i byrådet medførte ikke nogen reduktion i undervisningstimerne på skolen, således at lektor Sarøe må have været en meget travlt beskæftiget mand helt frem sin pensionering i 1937 som 70-årig.

Rektor H.P. Sørensen, som efterfulgte Christoffer Jørgensen efter dennes tidlige død af "den spanske syge" i 1920, indskrænkede heller ikke sit virke til sin skole, men var i 7 år formand for De kommunale Gymnasieskolers Lærerforening og bestyrelsesmedlem i Gymnasieskolernes Lærerforening i samme tidsrum frem til 1930. Det var langt fra, fordi der ikke var nok at beskæftige sig med på skolen, som 1920 havde et elevtal på 435 – stigende til 466 i 1930.

I 1932 blev den højere alménskoles lærere fotograferet i et af lokalerne i tagetagen på det store baghus, vistnok i naturhistorielokalet; de skrå vægge og tagvinduerne minder om fysiklokalet på Johs. Kofoeds tegninger. Navnene er, øverste række fra venstre: H.C.P. Brendstrup; N.A.J.L. Saxe; Knud Moseholm; Svend Aalbæk Madsen; Anton Hemmingsen; N.J. Gredal; J. Birkholm-Clausen; H.E.N. Gjødsbøl. Mellemste række fra venstre: Johs. Kofoed; J.A. Heilmann Clausen; L.P.K. Sarøe; rektor H.P. Sørensen; J.O.L. Brusck; F.V. Gerdes; P. Øberg Petersen. Forreste række fra venstre: Olga Eline Lauridsen; Kristine Henningsen; Ingeborg Hansen; Karen Sofie Sørensen (foto i Lokalhistorisk Arkiv, B 200 566).

3. Fra Fredericia højere Alménskole til Fredericia Gymnasium 1930-45

Af Jørgen Peder Clausager

Offentlig betalingskole

Skønt kommunen havde overtaget driften af Fredericia højere Alménskole i 1903, var den fortsat en betalingskole, hvor de månedlige skolepenge i 1930 udgjorde fra 10 kr. (for 1. forberedelsesklasse) til 22 kr. (for de tre gymnasieklasser). Kommunens skoleudvalg og Vejle amts skoleråd kunne dog efter ansøgning fra forældrene bevilge hel eller halv friplads og var i denne henseende ret liberal: I 1930 havde 124 elever hel friplads og fem halv friplads; over en fjerdedel af skolens elever nød således godt heraf. Derudover var der søskenderabat, 25% for den første og 50% for hver af de næstfølgende. Endelig havde børn af fastansatte lærere og lærerinder ved skolen hel friplads og børn af fastansatte lærere og lærerinder ved kommunens folkeskole halv friplads¹.

I 1936 foreslog rektor Hans Peter Sørensen skoleudvalget, at skolepengene blev gradueret efter forældrenes skatteevne, hvilket udvalget indstillede til byrådets godkendelse. Ordningen trådte i kraft 1. august 1937, og herefter skulle kun forældre med afgiftspligtig årsindtægt på 6.000 kr. eller derover betale fulde skolepenge, mens indtægter på under 3.000 kr helt slap for at betale skolepenge².

Skolepengesatserne forblev uændrede til helt ind i 1950'erne – 22 kr. om måneden for de tre gymnasieklasser – men indtægtsgrænserne blev justeret noget opad. I 1945 blev der slutet overenskomst med Assens amt om, at børn herfra skulle erlægge samme betaling som børn fra Vejle amt; for børn fra andre amter var der en månedlig ekstrabetaling på 3 kr³.

De bygningsmæssige rammer

I 1908 havde skolebygningen fra 1880 fået tilføjet en ekstra etage; hermed var der sat et foreløbigt punktum for bygningsmæssige udvidelser i de næste 30 år. Imidlertid steg skolens elevtal

kraftigt, som det ses af nedenstående tabel⁴ over skolens elevtal ved skoleårenes slutning; allerede fra 1908 påbegyndte man deling af mellemkoleklasserne i to spor (gennemført i 1913), og 1920 påbegyndtes i gymnasiet undervisning i den matematisk-naturvidenskabelige linje (gennemført i 1921); begge disse tiltag medførte naturligvis et øget behov for undervisningslokaler, og indførelsen af den matematiske linje specielt et behov for faglokaler.

År	Elever	Lærere
1910	257	18
1915	334	20
1920	425	21
1925	433	25
1930	466	25
1934	460	24
1935	435	24
1936	411	23
1937	393	23
1938	383	22
1939	379	21
1940	379	20
1941	359	21
1942	364	21
1943	379	21
1944	369	21
1945	374	21
1946	379	23

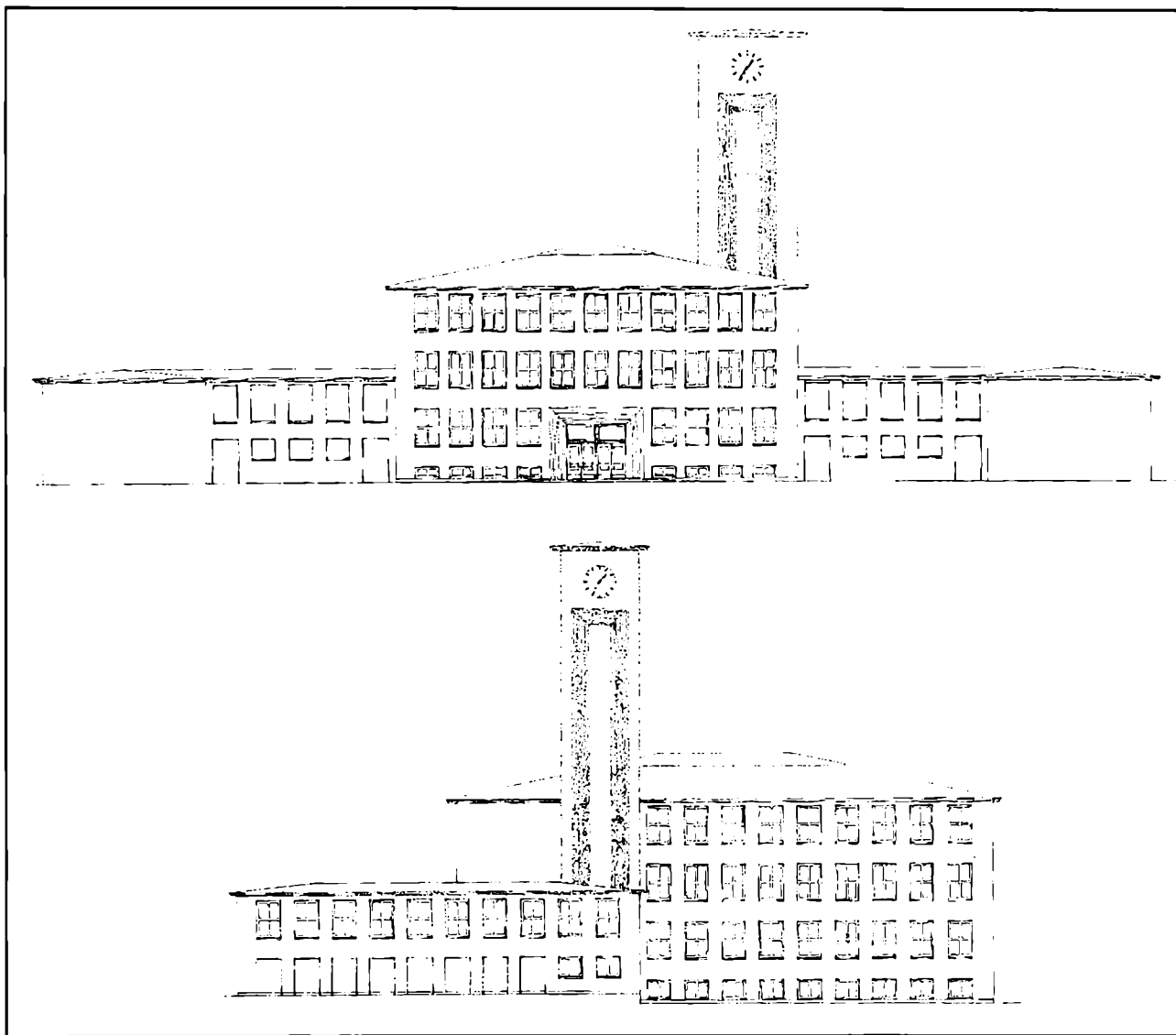
Den store stigning i elevtallet ses at have fundet sted i perioden 1910-20, mens stigningen i elevtallet gennem 1920'erne var mere afdæmpet, om end konstant. Rektor Hans Peder Sørensen, som tiltrådte i 1920, førte derfor gennem den længste del af sin rektortid en sej kamp for at få forbedret skolens fysiske rammer. 1934-39 afviklede man successivt skolens fem forberedelsesklasser, og det skabte, som det også ses af tabellen, en smule luft i elevbelastningen. Elevtallet lå dog stadig et godt stykke over elevtallet i 1910. Søgningen til almenskolens forberedelsesklas-

ser synes dog også at have været aftagende: I februar 1934 kunne rektor Sørensen meddele skoleudvalget, at der kun var indmeldt ni elever til 1. forberedelsesklasse, og på dette grundlag indstillede skoleudvalget til byrådet, at man ophørte med indmeldelserne⁵.

Pladsproblemerne var påtrængende – således måtte man leje sig ind i døvstummeskolens gymnastiksal⁶. Vedligeholdelsestilstanden var heller ikke optimal: I juli 1931 blev det overfor skoleudvalget oplyst, at en undersøgelse havde

vist, at træværket i gymnastiksalen og den store skolebygning var angrebet af træbukke; tømrermester Poul Nielsen, der var sagkyndig ved udryddelsesarbejde af husbukke, ville påtage sig at standse angrebet, men afgav intet bindende tilbud; fra stadsingeniørens kontor indstilledes, "at der foreløbig intet gøres ved skolen, men at man venter og ser på"⁷. At forholdene var små, ses af, at da lærerpersonalet i 1934 søgte om at få indlagt en telefon på lærerværelset, vedtog skoleudvalget at afvise andragendet "foreløbig"⁸.

Arkitekt Bodulf Billunds første skitseforslag til gymnasiets nye bygning. Tegningen er udateret, men vi ved, at han arbejdede med skitser til bygningen allerede fra 1934. Planløsningen på disse tegninger ser ud til at være tæt på den nye bygnings endelige udformning med undtagelse af det imponante tårn, der ikke blev realiseret – formodentlig fordi det ville være blevet for dyrt, og næppe kan have haft nogen funktion – udover at være underlag for uret, som imidlertid blev placeret midt på hovedfløjens sydfacade mod skolegården, mellem 1. og 2. sal. Et muligt forbillede for tårnprojektet kunne være Aarhus Svømmehal, som blev opført 1930-33 med et tårn, som imidlertid her havde en praktisk funktion, nemlig som vandtårn (Lokalhistorisk Arkiv, Bodulf Billunds tegningsarkiv, T235C).

Et usædvanligt kik mod Nørreport, sandsynligvis imens gymnasietyggeriet foregik. Nederst i billedet ses en strimmel af byggepladsen med arbejdsskuret til venstre, hvor håndværkerne har sat deres cykler; da fotografen har været temmelig højt til vejrs, må skolebygningen have været i rejsehøjde. Den hvide bil i forgrunden er en Adler Trumpf Junior, som blev produceret i perioden 1935-41, så ældre end 1935 kan billedet under ingen omstændigheder være. Grunden, hvor gymnasiet blev bygget (og hvor det bagved liggende stadion ved Baldersvej var blevet indviet i 1928) var oprindeligt losseplads; omkr. 1920 var der planer om at foretage en udvidelse af Købestævnet hvor gymnasiet kom til at ligge, men de blev ikke realiseret; den sorte barak til højre i billedet blev dog benyttet af Købestævnet. Den oprindelige købestævnebygning på Prins Christians Bastion blev i 1925 udvidet med to sidefløje, og i 1938 byggedes møbelhallen mellem Nørrevoldgade, Prinsessegade og Prinsensgade (se Anders Engelbrecht, Dansk Købestævne i Fredericia, 1986, s. 69-74; foto i Lokalhistorisk Arkiv, B 500 195).

Problemerne strammede til. I februar 1934 modtog skoleudvalget en skrivelse fra Den højere Alménsskole med anker over lokaleforholdene, som man besvarede således: "Skoleudvalget må erkende, at de forskellige fremførte anker fra undervisningsministeriets tilsynsførende over lokaleforholdene m.m. på Den højere Alménsskole er berettigede, og på grundlag af ministeriets skrivelse af 10. f.m. må udvalget på det bestemteste henstille, at skolebyggeudvalget snarest påbegynder forarbejderne til den af byrådet vedtagne byggeplan for Den højere Alménsskole"⁹.

Der synes således at være lagt pres på kommunen fra undervisningsministeriets side, og der begyndte da også på dette tidspunkt at blæse mildere vinde m.h.t. skolebyggeri. I 1938 indivi-

edes Egumvejens Skole, den første store kommuneskole udenfor voldene (tegnet af arkitekt Alfred Pedersen), og samme år tog man efter nogle års forberedelse fat på nybyggeriet til den højere alménsskole.

Det ny gymnasium blev opført på en grund udenfor Nørreport, foran stadion, som var blevet anlagt i 1924, i øvrigt oven på en gammel losseplads. Til arkitekt valgte man Bodulf Billund (1885-1964). De første skitser til skolen er dateret 1934; grundstenen blev nedlagt den 24. september 1938, og den 24. april 1939 kunne kransen hejses.

Skolen blev efter den tids idealer opført som et aksefast anlæg, hvis symmetri kun blev brudt af pedelboligen, en bungalow, som var placeret i skolegårdens vestside. Bygningens midterpar-

ti rejste sig over en høj kælder i tre etager omkring en aula, som med omløbende balkoner gik gennem alle tre etager. I stueetagen fandtes, foruden seks almindelige klasselokaler, et par mindre kontorer og depotrum på hver side af hovedindgangen; imod vest var der lærerværelse og køkken, og mod nord biblioteklokale. På førstesalen havde rektor sit trefags kontor placeret mod syd, midt i bygningen, med et mindre tofags lokale ved siden af; det blev oprindeligt benyttet af skolelægen, men blev senere inddraget til skolesekretæren, da en sådan blev ansat (det skete først i 1960'erne). På samme etage optoges bygningens øst- og vestsider af fire almindelige klasselokaler som – så længe

der var mellemskole – blev benyttet af 1.-4. mellem a (i østsiden) og 1.-4. mellem b (i vestsiden). I nordenden, oven over bibliotekslokalet, var et større lokale, som benyttedes til tegne- og håndarbejdslokale. På andensalen var der kun et enkelt almindeligt klasselokale (mod øst), idet det meste af etagen optoges af faglokaler: Mod syd (skolegården) var det naturhistorie- og geografilokaler, som var forbundet ved et lille depotrum, der husede de naturhistoriske samlinger; mod vest var der fysik- og kemilokale samt et laboratorium for mellemskolen, og mod nord og nordøst fysik- og kemilokaler med laboratorium for gymnasiet.

Fra midterbygningen udgik der to toetages si-

Fredericia højere Alménskoles lærerkollegium omkr. 1938. Lærerinde Karen Sørensen overgik fra begyndelsen af skoleåret 1938/39 til folkeskolen, da forberedelsesskolen ved Den højere Alménskole blev nedlagt; billedet er formentlig taget kort forinden.

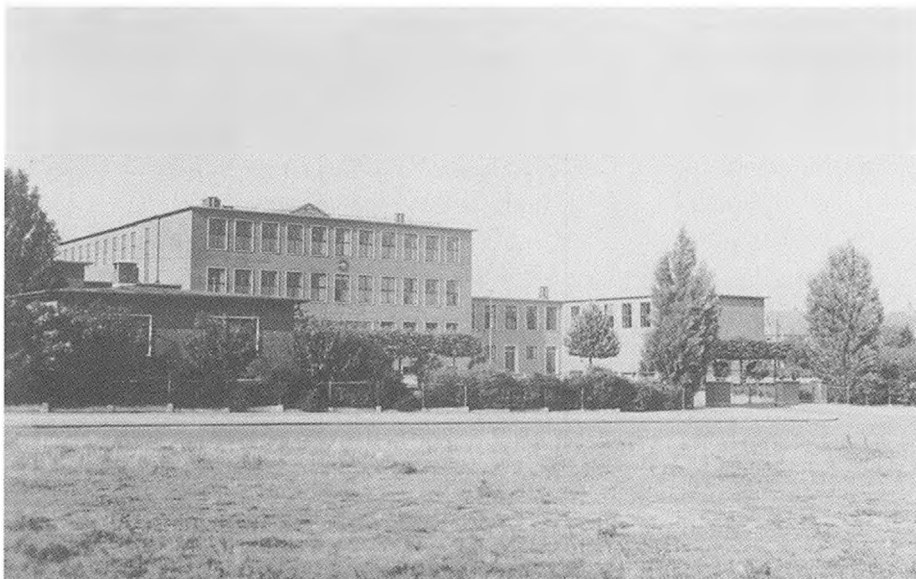
Bageste række fra venstre: Lektor Jens Oluf Ludvig Bruschi; lektor Niels Axel Johannes Larsen Saxe; adjunkt Poul Mikael Ebbesen; adjunkt Jørgen Pedersen ("Jørgen P."); lektor Niels Julius Gredal; adjunkt Knud Moseholm; adjunkt Anton Hemmingsen.

Mellemste række fra venstre: Lektor Jens Arnt Heilmann Clausen; adjunkt Aksel Kaj Jørgensen ("Engelsk-Jørgensen"); adjunkt Jørgen Birkholm-Clausen ("Sty"); lektor Hans Elisius Nielsen Gjødsbøl; lærer Aksel Kristian Thomsen; adjunkt Svend Aalbæk Madsen ("Ålen"); lektor Hans Christian Peter Brendstrup.

Forreste række fra venstre: fru J. Jensen (håndarbejds lærerinde); lærerinde Olga Eline Lauridsen; lærerinde Karen Sofie Sørensen; lektor Eva Frederiksen; rektor Hans Peder Sørensen; lektor Johannes Kristian Kofoed; lærerinde Ingeborg Hansen.

(Lokalhistorisk Arkiv, B 703 023).

Gymnasiets bygning set fra sydvest omkr. 1950 (Føge fot., Lokalthistorisk Arkiv, B 703 795).

Aulaen, fotograferet omkr. 1950 (Føge fot., Lokalthistorisk Arkiv, B 703 794).

Lærerværelset, omkr. 1950 (Føge fot., Lokalthistorisk Arkiv, B 703 794 a).

defløje, hvis etager var forskudt for hovedfløjens, idet der ikke var fuld kælder (men kun krybekælder) under disse og under gymnastiksalene, som udgjorde den vinklede forlængelse af sidefløjene. Drengenes gymnastiksal lå mod vest, pigernes mod øst. I forbindelsesfløjens stueetager var der ud mod skolegården elev-toiletter (også her med drengenes mod vest og pigernes mod øst), mens der i den bageste del af forbindelsesfløjene var omklædningsrum til gymnastiksalene. I den vestlige forbindelsesfløj var der på 1. salen sløjdsal med bagvedliggende depotrum (i forbindelse med mellemskolens afvikling blev sløjdsalen nedlagt i 1960, og sløjdundervisningen forlagt til Købmagergades Skole), og i den østlige forbindelsesfløj var der sangsal, også her med et par små depotrum bagved.

I hovedfløjens kælder var der under aulaen et stort rum, som blev benyttet til cykelkælder for eleverne. I kælderenes østside var der to spiselokaler, mod nord (med vinduer til skolehaven) for mellemskolen, mod syd (med vinduer til skolegården) for gymnasiet. I de vestlige kælderlokaler regerede pedellen med forskellige værksteds- og depotrum.

I forlængelse af gymnastiksalene var der i beg-

ge sider af skolegården læskure, oprindeligt ens og bygget af træ. I skolegården blev der symmetrisk plantet to lindetræer, omgivet af bænke; man overførte hermed en tradition fra den gamle skole i Kongensstræde, hvor rektor Koch mikkelsaften 1893 plantede det lindetræ, som er afbildet i skolens segl. Ligeledes symmetrisk anbragtes to drikkekummer af sten, i hvis midte der stod to høje lygtepæle, der oprindeligt var skolegårdens eneste belysning. Mottoet "ET PVERIS PALMAE" i støbejernsbogstaver, som prydede skolens facade, blev også overført fra den gamle skole.

På en af arkitekt Billunds tidlige skitser til den nye skolebygning er den prydet med et tårn, hvorpå skolens ur var anbragt¹⁰. Tårnet blev dog – formodentlig af besparelseshensyn – strøget på den endelige skolebygning, og uret placeret midt på facaden mod skolegården, mellem 1. og 2. sals vinduer.

Planen var, at den nye bygning skulle have været taget i brug i efteråret eller senest i juleferien 1939. Denne plan blev dog kuldkastet af udbruddet af 2. Verdenskrig i september og af en streng isvinter, der hindrede forskellige materialetilførsler, men i april 1940 stod bygningen klar, og man havde planlagt indvielseshøjtid-

Skolegården omkr. 1950. Til venstre pedelboligen, til højre drengenes gymnastiksal. Så længe gymnasiet havde mellemskole var der en usynlig grænse i skolegården: mellem skolen og de to træer med bænke omkring promenerede de meget 'voksne' gymnasiaster frem og tilbage i frikvartierne; i den sydlige halvdel legede de mere 'barnlige' mellemskoleelever (Føge fot., Lokalhistorisk Arkiv, B 703 796).

ligheden til tirsdag den 23. april. Igen blev der spændt ben for planerne, denne gang af den tyske besættelse den 9. april. Meget naturligt opstod der omgående bekymring for, om tyskerne ville beslaglægge den store tomme nybygning (sådan som de gjorde med Østervoldgades Kaserne, den nuværende Bülow's Kaserne, der også netop var færdigbygget ved denne tid), og derfor besluttedes omgående indflytning. Da eleverne om morgenen fredag den 12. april mødte i den gamle skole, fik de at vide, at flytningen skulle ske samme dag. Efter afsked med den gamle skole og afsyngelse af "Vor Gud han er så fast en borg" gik eleverne i procession til den nye skole, hvor man igen sang, og rektor Sørensen holdt en kort tale, som sluttede med disse ord: "Idet vi nu tager denne bygning i brug, nærer vi alle det inderlige ønske og håb, at den gennem tiderne må stå i et frit og selvstændigt Danmark, og at der herfra må udgå en lang række af dygtige mænd og kvinder, der vil komme til at udføre en gerning til gavn og ære for Danmark"¹¹.

Den følgende mandag, den 15. april, begyndte den almindelige skolegang i den nye bygning. I anledning af flytningen ændredes skolens navn fra "Fredericia kommunale højere Almén-skole" til det mere mundrette "Fredericia Gymnasium" – hvilket ikke forhindrede, at den fortsat, mand og mand imellem, blev omtalt som "Latinskolen", i hvert fald til ind i 1950'erne. Da privilegiet til Axeltorvs apotek i 1940 blev opløst ledigt, hed det således i opslaget, at "der findes i byen latinskole ..."¹².

Med forsinkelse foretoges den officielle indvielse af den nye skole den 9. november 1940. Ved indvielsen blev der talt af redaktør Ingvar Arent, der var formand for såvel skolekommissionen som skoleudvalget; mindre end en måned senere efterfulgte han borgmester Frantz Hansen, som afgik ved døden den 7. december 1940.

Kort før den nye skolebygning blev taget i brug, havde skolen fået ny pedel: Heinrich Vilhelm Thomsen (1875-1954) blev den 1. februar 1940 afløst af Alfred Devantier (1904-1969).

Rektorskifter

Hans Peder Sørensen var blevet skolens rektor i 1920, hentet fra Aalborg Katedralskole. Han var

født den 14. januar 1873, og nåede således den i datiden sædvanlige pensionsalder på 70 år i 1943. Han afgik ved afslutningen af skoleåret 1942-43 og kunne med tilfredshed se tilbage på, at hans langvarige og seje kamp for en ny skolebygning var blevet kronet med held. Som pensionist flyttede han til Hellerup og døde dér den 26. december 1956.

Rektor Sørensen's fag var matematik, fysik, kemi og astronomi, og som hans efterfølger valgte man også en naturvidenskabsmand, nemlig Johannes Arnold Kristensen, der blev hentet fra Svendborg Statsgymnasium. J. A. Kristensen var født den 30. september 1898, og hans hovedfag var astronomi; han havde et par år i begyndelsen af 1920'erne været assistent ved observatoriet i København, inden han blev ansat i gymnasieskolen.

J. A. Kristensen udnævntes til rektor ved kgl. resolution af 1. juni 1943 og tiltrådte den nye stilling efter sommerferien. Ingen kunne da vide, at hans rektorat ville blive på mindre end et år. Men efter nogen tids sygdom afgik han ved døden den 29. maj 1944. Han blev mindet i smukke mindeord af såvel lærerrådets formand, lektor Knud Moseholm, som flere af hans kolleger – men hans funktionsperiode blev i sagens natur så kort, at han ikke fik sat sit personlige præg på sin nye skole.

Efter 14 måneder måtte skolen atter have ny leder – og valget faldt denne gang på en humanist, nemlig lektor Erik Lund, der blev hentet fra Ribe Katedralskole. Han var født 11. januar 1902 og hans hovedfag var historie med engelsk og tysk som bifag. Han ansattes ved konstituering fra undervisningsministeriet af 26. juli 1944. Efter at kongen og regeringen var holdt op med at fungere den 29. august 1943, kunne der ikke udstedes kongelige resolutioner, så den "officielle" udnævnelse af Erik Lund fandt først sted efter befrielsen, nemlig ved kgl. resolution af 28. juni 1945, dog fra 1. august 1944 at regne!

Ved morgensangen den 14. august 1944 blev Erik Lund budt velkommen af borgmester Arent, der stadig var formand for skolekommissionen, og af lærerrådsformand Knud Moseholm. I sin takketale omtalte Erik Lund sine to forgængere på rektorposten og fortsatte: "Jeg overtager derfor en skole, der står i fuld blomst, og hvis smukke standard det bliver min opgave at opretholde. Noget reformprogram må De

Gartner Hans Chr. Just Petersens gartneri på Calvinsvej er blevet sprængt (schalburgeret) den 16. marts 1945 af Peter-gruppen. Just Petersen var blandt de tidligere elever på gymnasiet, som deltog i modstandskampen og måtte bøde for det med livet: han var blandt de ni medlemmer af Fredericia-Taulov-gruppen, som blev arresteret af Gestapo den 4.-6. marts 1945 og henrettet i Ryvangen den 19. april; tre af de ni var tidligere elever på gymnasiet. For Peter-Gruppen, også kaldt Bothildsen-gruppen efter sit ledende medlem Kaj Henning Bothildsen-Nielsen, var det ikke nok at Just Petersen var blevet anholdt og havde udsigt til en dødsdom; de måtte også "statuere et eksempel" overfor byen, hvilket de bl.a. gjorde ved at sprænge Fredericia Teater i luften natten til den 16. marts – senere samme dag fulgte sprængningen af Just Petersens gartneri. På billedet er en flok unge mennesker ved at rydde op efter sprængningen; det var elever fra gymnasiets matematiske 2.g-klasse, og meget taler for, at denne oprydning er formidlet af Just Petersens svigersøn, lektor Svend Aalbæk Madsen, som selv havde tilbragt sidste halvdel af 1944 i Horserød- og Frøslevlejrene for sin deltagelse i modstandsarbejdet (Knud Nielsen fot.; Lokalhistorisk Arkiv, B 702 195).

derfor ikke vente af mig. Jeg rider ingen pædagogiske kæphest, jeg møder ikke med dogmer og principper, som jeg for enhver pris vil have gennemført ...."¹³

At Erik Lund nok alligevel havde sine egne – og nye – ideer om, hvordan en skole skulle ledes, er en anden sag; men det første år af hans rektortid var i højere grad præget af udefra kommende begivenheder, der skyldtes krigen og besættelsen.

Krigsbegivenhederne sætter deres spor på Fredericia Gymnasium

Den 2. oktober 1943 iværksatte tyskerne aktionen mod de danske jøder. På Fredericia Gymnasium fik det umiddelbar betydning for den 61-årige lektor Eva Frederiksen, der var af jødisk slægt (hun var født Meyer, og hendes mor var født Kalisch). Hun måtte gå under jorden og siden flygte til Sverige, hvor hun under resten

Wehrmachtintendant
Dänemark
(Bedarfsstelle)

Silkeborg, den 19. März 1945

Az.: 63 n 16 Bs. Fredericia

Stambordlister Steb...
23. MRZ. 1945
Ubr.:
Ua.:

Beschlagnahmeverfügung Nr. 3245

auf Grund der Verordnung des Reichsbevollmächtigten in Dänemark vom 21.5.44
betreffend Beschlagnahme von Gebäuden und Liegenschaften.

D.S. Ihnen gehörende in Fredericia Strasse Julivej
Nr. ..... gelegene Gymnasium

.....
..... nach Vereinbarung
mit ..... Inventar ist mit Zustimmung dieser Verfügung auf Grund § 1 der o. a. Verordnung
zu Gunsten der deutschen Wehrmacht, — Einheit St. C. Det. Fredericia beschlagnahmt.

Sie haben sich sämtlicher Verfügungen über d. S. beschlagnahmte Grundstück .....
..... nach Vereinbarung
Wohnung Zimmer Gebäude mit ..... Inventar zu enthalten (vgl. § 2 der o. a.
Verordnung).

Gemäss § 5 der o. a. Verordnung haben Sie das Recht, einen Anspruch auf Vergütung oder Ent-
schädigung für d. S. beschlagnahmte Grundstück ....
..... zu stellen. Der Vergütungs- oder Entschädigungsantrag ist zu richten an: Udvalget for
ekstraordinære Industriarbejder m. v. Kontoret for Ejendomssager, Østergade 4, Kopenhagen K.,
und hat genaue Angaben zu enthalten über die laufenden Ausgaben für wiederkehrende Leistungen,
wie z. B. Steuern, Versicherungen, ferner Angaben über den evtl. Nutzungsschaden, d. h. den Schaden,
der durch Fortfall der Einnahme infolge der Beschlagnahme bedingt ist.

Die Festsetzung der Vergütung bzw. der Entschädigung erfolgt wie bisher im Einvernehmen mit
den dänischen Bestimmungen über das Preisprüfungsverfahren (vgl. Bekanntmachung des dänischen
Innenministeriums v. 30. 11. 1942).

Für den Fall der Übernahme von Inventar ist von Ihnen ein Bestandsverzeichnis in zweifacher
Ausfertigung aufzustellen, welches von Ihnen mit zu unterzeichnen ist.

An die
Stadtverwaltung Fredericia
c/o H. Højen, Bürgermeisters Sekret
Fredericia
Købmagergade 3

I. A.
[Handwritten signature]

Die Beschlagnahmeverfügung Nr. 3182 wird aufgehoben.

Gymnasiet skulle
være rømmet onsdag
den 7. marts 1945
– men først den 19.
samme måned udsted-
te "Wehrmachtinten-
dant Dänemark"
i Silkeborg denne
"Beschlagnahmever-
fügung" eller beslag-
læggelsesdekret på
skolen "mit Inventar
nach Vereinbarung"
– efter aftale; på dette
tidspunkt var det
allermeste inventar
dog bragt i sikkerhed
(Kopi i Lokalhistorisk
Arkiv, 8526).

af besættelsen virkede som lærer for andre dan-
ske flygtninge.

Sagens virkelige sammenhæng kunne ikke om-
tales. Det anføres derfor i skolens årsskrift for
1944, at "den 14. oktober (1943) fik lektor fru
Frederiksen bevilget sygeorlov"; og i det føl-
gende årsskrift oplyses, at "lektor fru Frederik-
sen har haft sygeorlov hele skoleåret"¹⁴. Hun
kom tilbage til Fredericia og skolen i god be-
hold, men tog sin afsked med udgangen af sko-
leåret 1946-47; hun døde den 23. januar 1954, på
sin 72-års fødselsdag.

I efteråret 1944 begyndte for alvor tyskerne be-
slaglægelse af offentlige bygninger i Danmark,
såvel til militære formål som til indkvartering
af civile flygtninge. I Fredericia gik det i første

omgang – den 3. oktober – ud over Købmager-
gades Skole¹⁵, og den 1. december gik det ud
over Egumvejens Skole¹⁶. Disse skoler fik helt
eller delvist husly på gymnasiet, og som følge
heraf måtte gymnasiets egen undervisning fra
4. december slutte kl. 13, hvorefter eleverne fra
Egumvejens Skole tog over. På trods af de ind-
skrænkede forhold lykkedes det dog at afholde
skolebal så sent som den 27. januar 1945¹⁷.

En uge efter, nemlig den 2. februar, blev det
imidlertid gymnasiet selv, som måtte holde for,
idet den tyske værnemagt beslaglagde begge
skolens gymnastiksale til lazaretformål. Og den
5. februar blev der øvet sabotage mod tysker-
nes senge i det østlige læskur, som nedbrændte.
– Læskuret genopførtes efter krigen i mursten,

så det er forklaringen på, at de to læskure fremtrådte i meget forskellig skikkelse.

Den 5. marts gav tyskerne besked om, at hele skolebygningen skulle rømmes med to dages varsel. Ved morgensangen onsdag den 7. marts tog man derfor afsked med skolen. Rektor Lund holdt en tale, som i betragtning af tidsomstændighederne var usædvanlig skarp, og som derfor fortjener at citeres:

“Det er i en for Fredericia skolevæsen sørgelig stund, vi er samlede. Indtil videre er det nemlig sidste gang, vi mødes i denne aula. Efter krav fra den tyske værnemagt må vi give afkald på den sidste skolebygning, byen har tilbage, vort smukke og velindrettede gymnasium. Fra tysk side har man ikke villet respektere det berettigede krav, Fredericias ungdom har på at få sin uddannelse i en tids-

Den 2. februar 1945 beslaglagde den tyske værnemagt begge gymnasiets gymnastiksale til lazarettformål – og tre dage efter blev der øvet sabotage mod opmagasinerede senge i det østre læskur i gymnasiets skolegård, som billedet viser. Denne sabotageaktion – og en efterfølgende den 20. februar mod tyske tæpper i pigernes gymnastiksal – kan næppe siges at have haft noget militært formål; det er tænkeligt, at der er tale om spontane aktioner fra nogle ukendte gymnasieelevers side. – Den 5. marts fulgte så den tyske ordre om at rømme hele gymnasiet (Lokalthistorisk Arkiv, B 702 314).

svarende skolebygning og under rimelige undervisningsforhold. Under henvisning til en krig, som vi ikke har skyld i, og som Tyskland mod vor protest har inddraget os i, har man nu beslægtet vores bygning for at anvende den til formål, der ikke angår Danmark. Vi må vige for magten, men vi gør det ikke uden en skarp protest mod dette overgreb; skolebeslaglæggelserne er en urimelig krænkelse af berettigede hensyn til dansk ungdoms uddannelse. Det er også en åben overtrædelse af Haagerkonventionens bestemmelser, der forbyder en besættelsesmagt at beslaglægge kulturinstitutioner. Ingen kan derfor undre sig over, at vi med endnu større længsel end før ser hen til den dag, der efter krigens gang at dømme ikke er alt for fjern, hvor krigens udfald atter vil give os vor skolebygning tilbage i et frit Danmark. Skal vi råbe et trefoldigt Leve Fredericia Gymnasium¹⁹.

Det tyske "papirarbejde" i forbindelse med beslaglæggelsen haltede i øvrigt bagefter; først den 19. marts 1945 udstedte "Wehrmachtintendant Dänemark" i Silkeborg "Beschlagnahmeverfügung Nr. 3249" på gymnasiet; den blev via "Standortältester Fredericia" den 23. marts fremsendt til borgmester Arent. Af beslaglæggelsesforordningen fremgik det, at bygningen blev beslægtet med inventar – som dog vist på dette tidspunkt allerede var flyttet ud²⁰.

Det lykkedes at klemme skolens elever ind i Fredericia Realskole (Grove Rasmussen) og nabo-skolen Markholt Olesens Realskole, således at realklassen og gymnasieklasserne gik på Grove Rasmussen, mens mellemskolen gik på Markholt Olesen. Skolegangen foregik i tidsrummet 13.15-17.15. En del af skolens inventar blev opmagasineret i Rørindustriens fabriksbygninger på Nymarksvej²¹.

Således sled de sidste måneder af skoleåret sig hen. At få skolebygningen tilbage umiddelbart ved befrielsen var ikke muligt – de sidste tyskere forlod først skolen den 25. august 1945. Det nye skoleårs begyndelse var af samme årsag udskudt til mandag den 3. september, hvor rektor også kunne byde lektor Eva Frederiksen velkommen tilbage²².

Skolens deltagelse i modstandskampen

I gymnasiets årsskrift 1945 oplyses lakonisk:

"Fra 1. august til 31. december (1944) havde lektor Aalbæk Madsen orlov". I afsnittet "Skolens Dagbog" anføres under den 5. december: "Lektor Aalbæk Madsen vender tilbage og genoptager sin undervisning efter juleferien". Oplysningerne dækker over, at Svend Aalbæk Madsen for deltagelse i modstandsarbejde var blevet fængslet af tyskerne; det skete, mens han sammen med sin kone var på rejse til København, hvorfor de begge i første omgang blev anbragt i Vestre Fængsel. Aalbæk Madsens kone blev dog ret hurtigt løsladt, mens hans selv blev anbragt i Horserødlejren, hvorfra han med andre fanger den 12. august 1944 blev overført til Frøslevlejren²³.

Mens Svend Aalbæk Madsen blev sluppet fri, var hans svigerfar, handelsgartner Hans Christian Just Petersen, mindre heldig. Han var medlem af en jernbanesabotagegruppe og havde opbevaret et stort våbenlager for gruppen på sit gartneri på Calvinsvej. Han var blandt de ti gruppedlemmer som Gestapo arresterede den 3. marts 1945, da gruppen blev rullet op, og blandt de ni, som blev henrettet i Ryvangen den 19. april. Den 16. marts var Bothildsen-Nielsens Hipo-gruppe i Fredericia, hvor de foruden teateret også sprængte Just Petersens gartneri med dets store drivhuse i luften²⁴. Efter sprængningen af gartneriet hjalp en klasse fra gymnasiet, nemlig 2. g m, med oprydningen, sandsynligvis formidlet af Svend Aalbæk Madsen²⁵.

Just Petersen var én af fem tidligere elever på Fredericia Gymnasium, som måtte bøde med livet for deres deltagelse i modstandskampen. Blandt de fem var han den ældste, idet han var født i 1886, og havde været elev på skolen i årene 1893-96. De fire andre var:

Eigil Bruno Wendell de Neergaard, som var født i 1913, stationsleder for Falck i Slagelse. Han var byleder for modstandsbevægelsen, blev arresteret af tyskerne den 19. december 1944 og henrettet i Ryvangen den 29. marts 1945. Neergaard havde været elev på Fredericia højere Alménsskole 1924-27.

Vilhelm Hugo Hedemann Holst, som var født i 1922. Han blev student fra Fredericia Gymnasium i 1940 og læste derefter til civilingeniør ved Polyteknisk Lærestanstalt i København. Sideløbende var han aktiv i modstandsbevægelsen som kurér for det såkaldte K-udvalg og blev

Eigil Bruno Wendell de Neergaard var en af de fem tidligere elever fra Fredericia Gymnasium, som mistede livet i modstandskampen. Han var byleder i Slagelse, blev anholdt af det tyske sikkerhedspoliti den 19. december 1944 og blev henrettet i Ryvangen den 29. marts 1945. – Han var ansat i Falcks Redningskorps og blev i 1940 stationsleder i Slagelse. Også i sin fritid havde han benzin i blodet; han var medlem af "Motorordonnanskorpsen" og havde som sådan modtaget flere udmærkelser. I den finsk-russiske vinterkrig 1939-40 var han frivillig ambulancefører, og søgte efter hjemkomsten fra Finland at oprette et "Nationalt Værn", et slags hjemmевærnskorps, som i tilfælde af et åbent brud med besættelsesmagten kunne stilles til rådighed for den danske hær; disse ambitiøse bestræbelser blev imidlertid ikke opfyldt. Og så var han væddeløbskører, som dette billede viser: Med sin tosædede Morris 8 Roadster serie I deltog han i 1936 i et "Hubertusløb" ved Borreby ved Skælskør, arrangeret af Kongelig Dansk Automobil Klub og Politiken. Han væltede imidlertid ned i en grusgrav og poserer her i hvid kørerdragt med sit knuste vindspejl. Med samme bil eller en anden af samme slags deltog han i Monte Carlo Rally; efter vore dages begreber var det en særdeles beskedne rallybil med en firecylindret sideventilet motor på 918 kubikcentimeter som ydede 23,5 hk ved max. omdrejningstal på 3.900 (Foto venligst stillet til rådighed af Dansk Veteranbil Klub; Lokalthistorisk Arkiv B 708 117).

dødeligt såret ved en ildkamp i København den 1. marts 1945; han døde samme dag, sandsynligvis i Vestre Fængsel.

Ivar Lassen, født 1923, medlem af samme gruppe som Just Petersen, arresteret samme dag som han, og som han henrettet i Ryvangen den 19. april. Ivar Lassen (hvis fulde navn var Ivar Peder Lassen) tog realeksamen fra Fredericia højere Alménsskole i 1939, og i 1942 studentereksamen fra Nyborg Studenterkursus, hvorefter han blev handelslærling.

Hans Eeg var den yngste af de fem. Han blev født 1925 og blev student fra Fredericia Gymnasium 1944. Også han læste ved Polyteknisk Lærestalt, men var medlem af samme modstandsgruppe som Just Petersen og Ivar Lassen. Han blev arresteret og henrettet samtidig som dem²⁶.

Den 4. maj 1946 afsløredes ved en højtidelighed en mindeplade for de fem faldne tidligere elever i gymnasiets aula, med følgende tekst²⁷:

Vilhelm Hugo Hedemann Holst –
5.3.1922-1.3.1945
Eigil Bruno Wendell de Neergaard –
7.7.1913-29.3.1945
Hans Christian Just Petersen –
27.2.1886-19.4.1945
Ivar Lassen – 11.7.1923-19.4.1945
Hans Eeg – 28.5.1925-19.4.1945

De kunne blitt i sin hverdag.
De måtte gå. De var kalt.
og alle brakte en gave:
den samme: for det var alt

Nordahl Grieg

Hverdagen på skolen

Trods krig, terror og henrettelser gik skolens dagligliv videre, og skolens elever tog deres eksamener. I de seks krigsår dimitteredes følgende antal elever fra gymnasiet²⁸:

Årstal	Sprogl. stud.	Matemat. stud.	Realister	Mellem-skoleeks.
1940	13	21	35	57
1941	16	16	27	58
1942	8	18	28	53
1943	16	14	39	61
1944	10	18	32	54
1945	11	12	29	65

De allerfleste af dem, der tog mellemskoleeksamen, fortsatte enten i gymnasiet eller i realklassen; i hvert af de seks år var det kun fra tre til syv elever, der forlod skolen efter mellemskoleeksamen. I 1943 sås det særsyn, at en elev dumpede til mellemskoleeksamen og – som det diplomatisk udtrykkes i årsskriftet – “igen blev optaget i 4. mellem”²⁹. Skolens totale elevtal lå ret konstant i de seks år, vekslende fra 359 til 379 (se tabellen i kapitlets indledning). Elevernes ugentlige timetal lå på 34 til 36 timer, højest i de to første mellemskoleklasser. I gymnasiet havde drengene – p.g.a. en ekstra gymnastiktime – et ugentligt timetal på 35 mod pigernes 34. Der var skolegang 6 dage om ugen. Et af det nyoprettede elevråds initiativer kort efter dets oprettelse i 1946 var at få indført en “week-end ordning”, en afkortning af lørdagens lektioner og frikvarterer, så at man kunne

Mindetavlen over de tidligere elever fra gymnasiet, som mistede livet i modstandskampen, blev afsløret i gymnasiets aula den 4. maj 1946. Ved skolens flytning til Nørrebrogade 1974 blev tavlen anbragt udendørs ved bygningens hovedindgang. Her ses studielektor, amtsborgmester Otto Herskind Jørgensen anbringe en buket ved mindetavlen (Chr. Asbøl fot., Fredericia Dagblads arkiv, Lokalhistorisk Arkiv B 708 121)

få fri fra skole kl. 13 i stedet for som på de fem første ugedage kl. 14³⁰. Til gengæld for den seks dages skoleuge fandtes begrebet “månedslø”, der var en månedlig fridag i de måneder, hvor der ikke var ferier eller andre fridage³¹. Lærernes antal var som elevernes meget konstant, svingende fra 20 til 23. De fleste af lærerne var adjunkter eller lektorer; udnævnelsen til lektor skete som regel efter ca. 15 års ansættelse som adjunkt. Undervisning i fag som sang, tegning, sløjd, håndgerning og pigegymnastik

blev oftest varetaget af seminarieuddannede lærere, der også kunne bestride undervisning i andre fag i mellemskolen. Det var for tiden noget ganske naturligt, at lærerkollegiet udgjorde et hierarki, som i årsskriftet blev listet op i anciennitetsrækkefølge, med ældste lektor lige efter rektor og ned til yngste adjunkt, hvorefter fulgte de seminarieuddannede, aspiranterne og evt. vikarer³².

Striden om religionsundervisningen

I det store og hele var eleverne og deres forældre i 1940erne meget autoritetstro. Der blev ikke sat spørgsmålstejn, hverken ved pensum eller ved lærernes undervisning³³.

En undtagelse udgør det forsøg på at påvirke religionsundervisningen, som i 1943-45 blev gjort af en forældregruppe med tilhørsforhold

til Indre Mission under anførsel af fabrikant Jacob Christensen, der i perioden 1943-50 havde sæde i byrådet, indvalgt for Det konservative Folkeparti. Gruppen var utilfreds med, at religionsundervisningen blev varetaget af adjunkt Anton Hemmingsen, som den anså for at være såvel venstreorienteret som irreligiøs.

Efter at have undersøgt sagen, både ved selv at overvære adjunkt Hemmingsens undervisning og ved at få undervisningsinspektør Højbjerg Christensen til at inspicere den, trådte rektor Lund i karakter overfor de utilfredse forældre med en blank afvisning af deres forlangende. "Sagen" blev debatteret vidt og bredt i byens aviser, og den 3. oktober 1945 blev der holdt et stort forældremøde om den, hvor et stort flertal af de fremmødte – 420 mod 25 – erklærede deres tillid til rektor Lunds linje. Han affattede kort efter en beretning om hele sagsforløbet³⁴.

Fredericia Gymnasium, fotograferet i 1964. I forgrunden obelisk, som var en gave fra Reformert Menighed til Fredericias 300 års byjubelæum i 1950. - Obelisk blev dog først rejst i 1952 (Lokalthistorisk Arkiv B 7870).

Blandt gymnasiets kunstværker findes den norske maler Finn Faaborgs maleri "Blindeskolen", som er malet i 1937. Det blev vist på en udstilling af ung norsk kunst i Købestævnets Møbelhal lige efter besættelsens afslutning i 1945. Kommunens kasse- og regnskabsudvalg enedes om, at kommunen skulle vise en gestus ved at købe et maleri, og udvalgets fem medlemmer besigtigede udstillingen. Fire af de fem medlemmer besluttede sig for at købe Faaborgs maleri, kun Mads Madsen Dons var imod. Tilfældigvis stod rektor Lund ved siden af og sagde til Dons: "Jeg kan ikke forstå, at De ikke kan se, at det er et godt billede". Dons svarede: "Det er ikke hvor godt arbejdet er udført, jeg ser på, men det er selve motivet, der støder mig; jeg har i de svundne år set så mange afbildninger af koncentrationslejre og andre modbydelige billeder i de illegale blade, at jeg gerne vil have det på så stor afstand som muligt, og da dette billede minder mig om disse krigsbilleder, vil jeg ikke have det hængt op på min væg, vil De?" Rektor Lund: "Ja, jeg ville sige tak til". Skæbnen ville, fortsætter Dons, at det - da kasse- og regnskabsudvalget ikke havde et sted at hænge det op - blev gymnasiet der fik det.

Man forstår for så vidt godt Mads Madsen Dons' associationer til billederne af "muselmænd" i de tyske koncentrationslejre. Hvad Dons næppe har vidst er, at billedet i 1942 blev udstillet på det norske Nasjonalgalleri i Oslo på udstillingen "Kunst og Ukunst", tilrettelagt af galleriets nationalsocialistiske direktør Søren Onsager. Udstillingens formål var at mønstre "mindreværdig kunst" og sætte den op mod god national norsk kunst - og Faaborgs kunst var altså i den "mindreværdige" gruppe.

Billedet kom til at hænge i sangsalen på gymnasiet på 6. Julivej, og hænger nu i rektors kontor (Affot. i Lokalhistorisk Arkiv, B 15 457; jfr. Fredericiabogen 2001, s. 53-55).

4. Fra mellemskole til HF 1945-1974

Af Morten Mikkelsen

Skoleåret 1945-46 blev åbnet på 6. Julivej den 3. september – de sidste tyskere forlod, som beskrevet i forrige kapitel, skolebygningen den 25. august – og året var naturligt præget af den overståede besættelse. Således nævnes det i skolens årsskrift fra 1946, at der af ekskursioner "foruden besøg på gasværket og lign. – kun har været foretaget de sædvanlige korte udflugter til den nærmeste omegn (Taulov, Middelfart, Røje, Trelde, Hvidbjerg), idet vanskeligheder med cykler (for ikke at tale om andre trafikmidler) hindrede længere og flere ture. Dog var 3.g i efterårsferien under ledelse af adjunkt Hemmingsen på en udbytterig tur til København, og 4. mellem var den 25. maj på naturhistorisk ekskursion til Fanø". Andre gymnasieskolars ekskursioner blev udnyttet til at få et frisk pust ind i hverdagen, eksempelvis blev en historisk udflugt for 3.g fra Ribe Katedralskole til Fredericia i september 1945 afsluttet med eftermiddagskaffe på Hybylund for de to skolers 3.g'ere, mens Sermo om aftenen afholdt bal med kaffe og underholdning. Næste dags formiddag blev besøget afsluttet med en håndboldkamp mellem de to skolers 3.g-klasser.

Naturligt var også, at der i årene efter besættelsen hver 5. maj var en kort mindehøjtidelighed ved morgensangen. Til gengæld var der kun i 1946 en mindehøjtidelighed den 9. april. Den 5. maj 1946 sluttede undervisningen kl. 11 for at overgå til en højtidelighed i aulaen, hvor en mindetavle med navnene på de 5 tidligere elever, der under besættelsen blev tyskernes ofre, blev afsløret.

Forholdsvist hurtigt bliver forholdene dog normaliseret – således er der allerede i skoleåret 1946-47 ekskursioner til København, Bornholm, Ribe, Odense Teater foruden omegnsture – og i det efterfølgende skoleår kommer den første udenlandstur – til Norge. I modsætning til vore dages ekskursioner foregik en række af periodens ekskursioner i ferierne, typisk efterårsferien, og ofte var der tale om indkvartering hos elever fra de lokale gymnasieskoler. Tilsvarende fik skolen besøg af 24 elever fra The Girls'

High School og Queen Marys Grammar School i Basingstoke, England, i påskeferien 1949. I årsskriftet 1949 fortælles, at de engelske elever var "indkvarterede hos vore elever, og samværet blev yderst vellykket. 16. april opførte englænderne i aulaen Shakespeares "The Merchant of Venice" hvorefter der var kaffebord på hotel Landsoldaten, arrangeret af English Club og Sermo". Udvekslingsbesøg er ikke en moderne foreteelse!

Eleverne

Den væsentligste skolereform siden skolelovene af 1903 blev gennemført ved reformen af 1958, hvor mellemskolen blev afviklet til fordel for en 3-årig realafdeling. Det betød for Fredericia Gymnasium, at de sidste mellemskoleeksaminer blev afviklet i 1962 (med den sidste realeksamen efter gammel ordning i 1963), og at skolen fra 1961 udbød undervisning på den treårige realafdeling med en klasse på hvert af de tre klassetrin i stedet for mellemskoleafdelingen med to klasser på hvert af de fire klassetrin.

Umiddelbart skulle det betyde, at der blev færre elever på skolen, men gymnasiefrekvensen var for længst begyndt at stige, hvorfor skolereformerne ikke fik nogen betydning for elevtallet. Det gjorde derimod beslutningen om oprettelsen af et hf-kursus ved skolen fra 1. august 1971. Loven om Højere Forberedelseseksamen var vedtaget i 1966 og havde som målgruppe oprindeligt unge, der søgte optagelse på lærerseminarierne. Forholdsvist hurtigt blev der dog åbnet for, at hf-uddannelsen kunne give adgang til andre videregående uddannelser. Uddannelsen var tiltænkt de "lidt ældre unge", der efter nogle år i arbejdslivet ønskede en mere teoretisk uddannelse. Hf-kursisterne satte hurtigt deres præg på skolens samlede liv. Lis Poulsen, der var hf-studievejleder fra 1972, erindrer, at de granvoksne kursister ikke lod sig gå på af den normale omgangstone mellem elever og lærere, og efter et stykke tid måtte skolens læ-

rerkollegium se sig nødsaget til at anerkende alle elevers ret til at være dus med læreren. Hf var udtalt en gevinst for skolen, også fordi uddannelsen fordrede en anden pædagogik end den, der hidtil var anvendt i gymnasieskolen¹. Med beslutningen om at udbyde hf-uddannelsen fulgte nedlæggelsen af skolens realafdeling, således at de sidste realister blev færdige samtidig med den første årgang af hf-kursister i 1973. Skolen var således fra 1973 udelukkende forbeholdt gymnasiale uddannelser.

Dette kunne der pladsmæssigt også være behov for, idet antallet af elever var støt stigende gennem hele perioden fra 379 elever i 1946 over 444 i 1956 til 543 i 1970. Det bør bemærkes, at der var tale om forholdsvis store udsving i de enkelte år, således havde skolen i 1959 492 elever, men samlet er der ingen tvivl om stigningen, der først og fremmest skyldes flere elever i gymnasieafdelingen. Der var i 1955 44, der afsluttede realeksamen, 68 elever bestod mellem-

skoleeksamen og 37 blev studenter. I 1970 var der 11, som bestod realeksamen, mens 142 blev studenter det år.

Uddannelseseksplosionen fandt ikke kun sted i Fredericia, men var et landsdækkende fænomen, hvis årsager primært skal findes i velfærdssamfundets udvikling fra 1950erne. Den overordnede uddannelsespolitiske målsætning var dels at sørge for en veluddannet medarbejderstab til erhvervslivet, således at den økonomiske vækst kunne udbygges, dels at skabe en mere ligelig social rekruttering til de forskellige uddannelser. Konkret betød dette en øget ressourcefordeling til uddannelsessektoren. Hvor 2,4 procent af nationalindkomsten i 1953 blev anvendt til uddannelse, var tallet i 1974 steget til 7,5 procent.

En vej til demokratisering af adgangen til gymnasieverdenen var indførelsen af muligheden for økonomisk støtte i form af stipendier eller lån gennem loven om Ungdommens Uddan-

Hurtigt blev forholdene nogenlunde normaliseret efter besættelsen. Her er 2.g sproglig og matematisk klasse på ekskursion til Bornholm med Svend Aalbæk Madsen i 1947 (Lokalhistorisk Arkiv B 1806).

Gymnasiets musiklærer gennem en menneskealder, A.K. Thomsen fotograferet i 1971 med den næstsidste 3. Realklasse. Den sidste årgang bestod realeksamen i sommeren 1973 (Lokalhistorisk Arkiv B 204 944).

nelsesfond i 1952 (i 1970 ændret til Statens Uddannelsesstøtte – SU). Fra skoleåret 1955/56 bortfaldt desuden såvel skolepenge som eksamensgebyrer. Fra samme skoleår skulle eleverne heller ikke selv anskaffe bøger, da disse blev stillet til rådighed fra skolens side.

Der er ingen tvivl om, at det var omkostningskrævende at have et barn i gymnasiet før 1955. Mange af skolens elever kom fra områder uden for Fredericia kommune, og for disse kom yderligere de daglige transportomkostninger. Var mellemskole- eller realklasseelevator bosiddende uden for Vejle eller Assens amter, var skolepengene yderligere forhøjet, mens dette ikke var gældende for gymnasieelever.

I et sirligt ført regnskab over udgifter til skolesager for en elev, bosiddende i Middelfart, fra 4. mellemskoleklasse i 1947 til afslutningen af 3.g i 1951, kan det blandt andet læses, at udgiften til fysikbogen for 3.g var 9,00 kr., 4 stilehæfter beløb sig til 1,20 kr., 1 flaske radervand kostede

2,65 kr., mens eleven måtte bøde 2,40 kr. for I.P. Jacobsens "Mogens". Togkortet til anvendelse mellem Middelfart og Fredericia kostede 11,20 kr. pr. måned².

Eksamensafgiften var fastlagt af staten, og afgiften – som blev kaldt et indmeldelsesgebyr – skulle betales senest 1. april det pågældende eksamensår. For en mellemskoleelev var gebyret 8 kr., realeksamensgebyret var 16 kr., mens gymnasieeleverne måtte betale 24 kr. pr. år. Eleverne skulle desuden selv sørge for indkøb af såvel eksamenshæfter som kladdepapir til de skriftlige prøver. I 1951 var prisen på et eksamenshæfte 0,15 kr.

Skolepengene var fastlagt af Fredericia kommune og var for hele perioden 1945-1955 konstant, således at elever i mellemskolens 1.-4. klasse betalte 14, 15, 16 og 18 kr., i realklassen 20 kr. og i de tre gymnasieklasser 22 kr. månedligt. Mens skolepengenes beløb var konstant, reguleredes grænserne for nedsættelse af skolebetalingen i

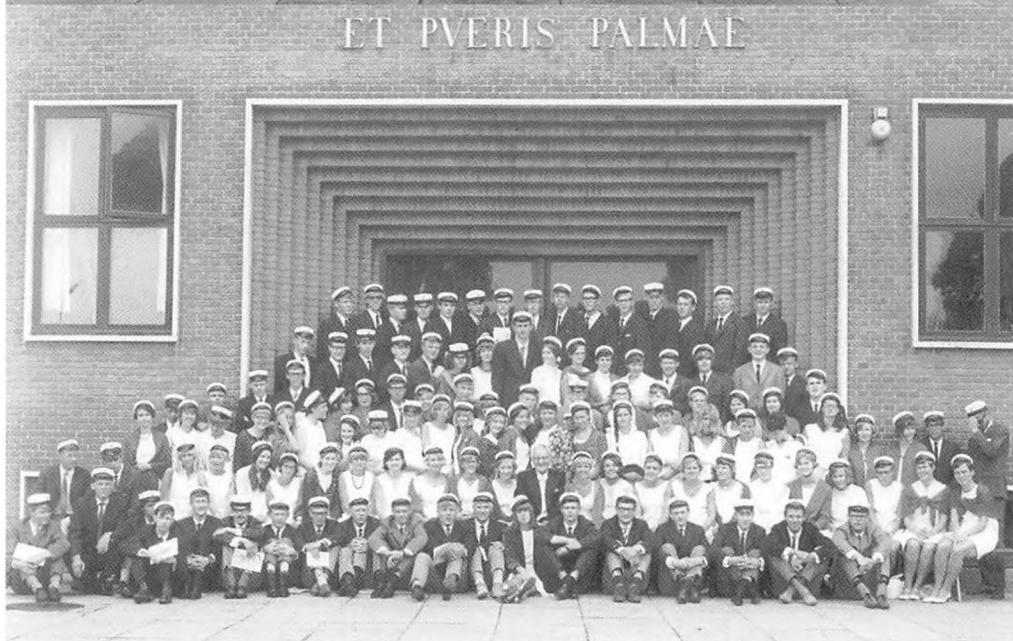

Elevfremgangen fremgår tydeligt af de officielle studenterbilleder. I 1946 bestod 37 elever studenter-eksamen (Lokalhistorisk Arkiv B 703 833).

I 1958 bestod 56 elever studenter-eksamen (Lokalhistorisk Arkiv B 704 763).

10 år senere - i 1968 - var studenternes antal steget til 126 (Lokalhistorisk Arkiv B 704 982).

1953. Før 1953 bortfaldt skolepengene, når forsørgerens skattepligtige indtægt var under 7000 kr./år, mens der udløstes fuld betaling ved en indtægt på 10.000 kr. og derover. Fra 1953 steg beløbet for fritagelse til 10.300 kr./år, mens der skulle betales det fulde beløb ved en skattepligtig indtægt på 13.300 kr/år og derover. For alle indtægtsberegninger var der desuden nedslag i indtægtsopgørelsen ved flere børn under 16 år, ligesom der var søskenderabat ved skolepengene.

For en elev, der skulle erlægge det fulde skolepengebeløb, kostede et skoleforløb fra 1.-3.g således 264,- kr. årligt plus 24 kr. i eksamensgebyr. Til de 864 kr. skulle så lægges indkøb af bøger, hæfter, vinkelmåler, blyanter mm. samt eventuelt transport.

De samlede omkostninger for eleven fra Middelfart udgjorde uden skolepengene 1102,- kr. for opholdet fra 4. mellem til 3.g, men beløbet er så inkl. en studenterskue til 21,50 kr., 1 stk studentersangblad til 2,- kr. samt erstatningen for et stoleben, som blev brækket i 1.g, på 4,50 kr.

Mange elever havde dog også en mindre indtægt ved salg af brugte bøger, således solgte Middelfarteleven brugte bøger over de 4 år for 172,56 kr., hvilket betød, at de samlede udgifter til skolegangen ved Fredericia Gymnasium fra 1947-1951 løb op i 1981,48 kr. Dertil kom naturligvis diverse Sermøgebyrer, skolefester etc. Til sammenligning oplyses det i Dansk Socialhistorie, bind 7 (s. 204), at gennemsnitsindkomsten for håndværker- og industriarbejdere i 1950 var 6.200 kr., mens den for detailhandlere var 9.200 kr.

De forholdsvis store udgifter har utvivlsomt virket hindrende for adskillige potentielle ansøgers mulighed for at komme i gymnasiet. I årsskriftet var det frem til 1971 angivet, hvilken erhvervsstilling den enkelte elevs forsørger havde, og der er ingen tvivl om, at en social udligning fandt sted gennem perioden, således at der år for år blev stadigt flere 1.generationstudenter optaget. Alligevel er der tale om en social slagside, således forstået, at der var betydeligt flere studenter/realister fra de bedst stillede sociale grupper. Allerede i 1947 fandt rektor Lund det påkrævet i årsskriftet at offentliggøre en oversigt over forsørgernes skattepligtige indkomst og påpege, "at betydeligt over halvdelen af eleverne er fra hjem med særdeles beskedne

indtægter (under 7000 kr.)". 49 % af forsørgerne havde en skattepligtig indkomst mellem 4000 og 6999 kr., men ud fra stillingsbetegnelserne at dømme, var langt de fleste tættere på 6999 kr. end på 4000 kr. 10 % af eleverne kom fra hjem med under 3999 kr. om året, mens 15 % kom fra hjem, hvor forsørgeren oppebar over 10.000 kr. om året.

Ud over de økonomisk betingede årsager til elevfremgangen finder en af skolens lærere, lektor Anton Hemmingsen i "Gymnasiet og dets bygninger" fra 1974, at ændringer i karakterskalaen og undervisningsreformerne på området gjorde vejen til studentereksamen lettere. Fra 6. februar 1943 til og med sommereksamen 1963 anvendtes den såkaldte "ug-skala", hvor der til hver karakter var knyttet en talværdi (ug var eksempelvis fastsat til 15, mg til 14, g til 12, mdl. til 0 og endelig slet til minus 16). For at bestå studentereksamen krævedes et gennemsnit for såvel års- som eksamenskarakterer på 11,25, 11,00 for realeksamen og 10,75 for mellemskoleeksamen. "13-skalaen" blev indført ved bekendtgørelsen af 4. februar 1963, og blev for første gang anvendt ved eksamen i 1964. Hvor ug-skalaen havde 13 karakterer, havde 13-skalaen 10 karakterer, alle udtrykt ved en talværdi, således at 13 var den bedste karakter, mens 0 var den dårligste. Karakteren 13 blev givet "for den usædvanlig selvstændige og udmærkede præstation", mens 0 blev givet "for den helt uantagelige præstation". Den middelgode præstation blev belønnet med karakteren 8. Beståelsesgrænsen i et enkelt fag var karakteren 6, der blev karakteriseret som "den noget usikre, men nogenlunde tilfredsstillende præstation". Kravet til en bestået eksamen var mindst 5,5 i gennemsnit samtidig med, at summen af de to laveste karakterer plus gennemsnittet af de resterende karakterer skulle være mindst 13. Senere blev dette ændret til, at eksamen var bestået med et gennemsnit på mindst 6,0. 13-skalaen blev sidste gang i fuldt omfang anvendt ved sommereksamen i 2006.

Lektor Hemmingsen mente, at indførelsen af 13-skalaen betød en sænkning af dumpegrænsen, og diverse mindre skolereformer medførte "reduktioner i eksamenspena og i antallet af eksamensfag ud fra tidens nye pædagogiske lære, at skolens "målsætning" – der bestandig debatteredes – ikke skulle være tilegnelse af kundskaber

Sidste skoledag er der tradition for, at eleverne klæder sig ud og laver forskellige morsomheder med lærerne. Ved sidste skoledag - den 18. maj 1958 - blev rektor Erik Lund således pålagt at agere trommeslager (Lokalhistorisk Arkiv B 700 083).

– "kontant viden" – men udvikling af selvstændig tænkning, kritisk sans og skabende (kreativ) evne. På mangfoldige måder ændredes derved undervisningsformen (gruppeundervisning) og eksamensformen (forberedelsestid til mundtlig eksamen). Lærebøgerne blev ganske vist flere og flere og tykkere og tykkere, men kundskabskravene blev tilsvarende mindre". For Hemmingsen betød dette "utvivlsomt., at vejen til studentereksamen blev lettere". Bekymringen i Hemmingsens udsagn er ikke til at tage fejl af – og minder i mangt og meget om tilsvarende bekymringer i forbindelse med gennemførelsen af 2005-reformerne i ungdomsuddannelserne. Hemmingsen lader dog ikke chancen for en ironisk kommentar forpasse, og i det skoleår, hvor han definitivt efter 30 års ansættelse forlader skolen, anfører han: "Reformerne ... er næppe endt ... Tænkes udviklingen ført videre, må det ventes, at karaktergivning og eksamener afskaffes, hvad der sikkert yderligere vil fremme tilgangen til gymnasiet"³.

Det bør retfærdigvis nævnes, at Hemmingsen fortier, at den mundtlige eksamen med forberedelsestid nu typisk omfattede en behandling af et ikke-læst stof og derved i højere grad gjorde det muligt at vise, hvorvidt eleven havde tilgængelige fagets metoder og arbejdsredskaber. I modsætning til de tidligere mundtlige eksamener – uden forberedelsestid – hvor eleven typisk blev prøvet i viden om den eksakte tekst i penum.

Skolebygningen

Når Hemmingsen i skriftet kalder elevtilgangen for en "faretruende stigning i det samlede elevtal", hænger det nøje sammen med skolens fysiske størrelse, og Hemmingsen er ikke den eneste, der påpeger problemet. Rektor Erik Lund anfører i årsskriftet for 1959 efter en tabel, der viser udviklingen i elevtallet fra 1950 (i alt 385 elever) til 1959 (i alt 492 elever): "Om pladsforholdene kan i øvrigt meddeles, at bygningen er

bygget til 15 klasser, mens der nu er 23. Belægningen af de 15 klasselokaler er 498 ugentlige timer, dvs. gennemsnitligt 92 %. I de 3 lokaler til geografi, naturhistorie og fysik/kemi er belægningen 105 % og såvel spiselokalerne som lægeværelset har måttet tages i brug til undervisning. Fysik- og kemilokalet har nu en overbelastning på 45 % og vil i 1960/61 komme op på 73 %". Lund afslutter gennemgangen med at påpege, at "tilvæksten af elever fra Fredericia kommune også er i stærk stigning (1950/59 med 63 %)". Det sidste skulle utvivlsomt understreges af hensyn til den egentlige modtager, Fredericia kommune, der som skoleejer måtte kunne se, at en udvidelse var nødvendig.

De trange pladsforhold nævnes i årsskriftet flere andre år, f.eks. i skriftet fra 1961: "Disse tal viser med uhyggelig tydelighed, i hvilket rask tempo pladsforholdene forværres".

Om det var læsningen af årsskrifterne eller rektor Lunds vedholdende påpegning af problemerne over for skolekommissionen, der var udslagsgivende, kan næppe klarlægges, men i 1962 vedtog Fredericia byråd at bevilge 3,6 mio. kr. til en udvidelse af skolebygningen på 6. Julivej. Det betød imidlertid ikke, at der skete noget konkret. Først i 1968 blev der vedtaget en foreløbig plan. En stor fløj skulle bygges på sportspladsen nord for skolen, men prisen var nu steget til 8. mio. kr. I referatet fra skolenæv-

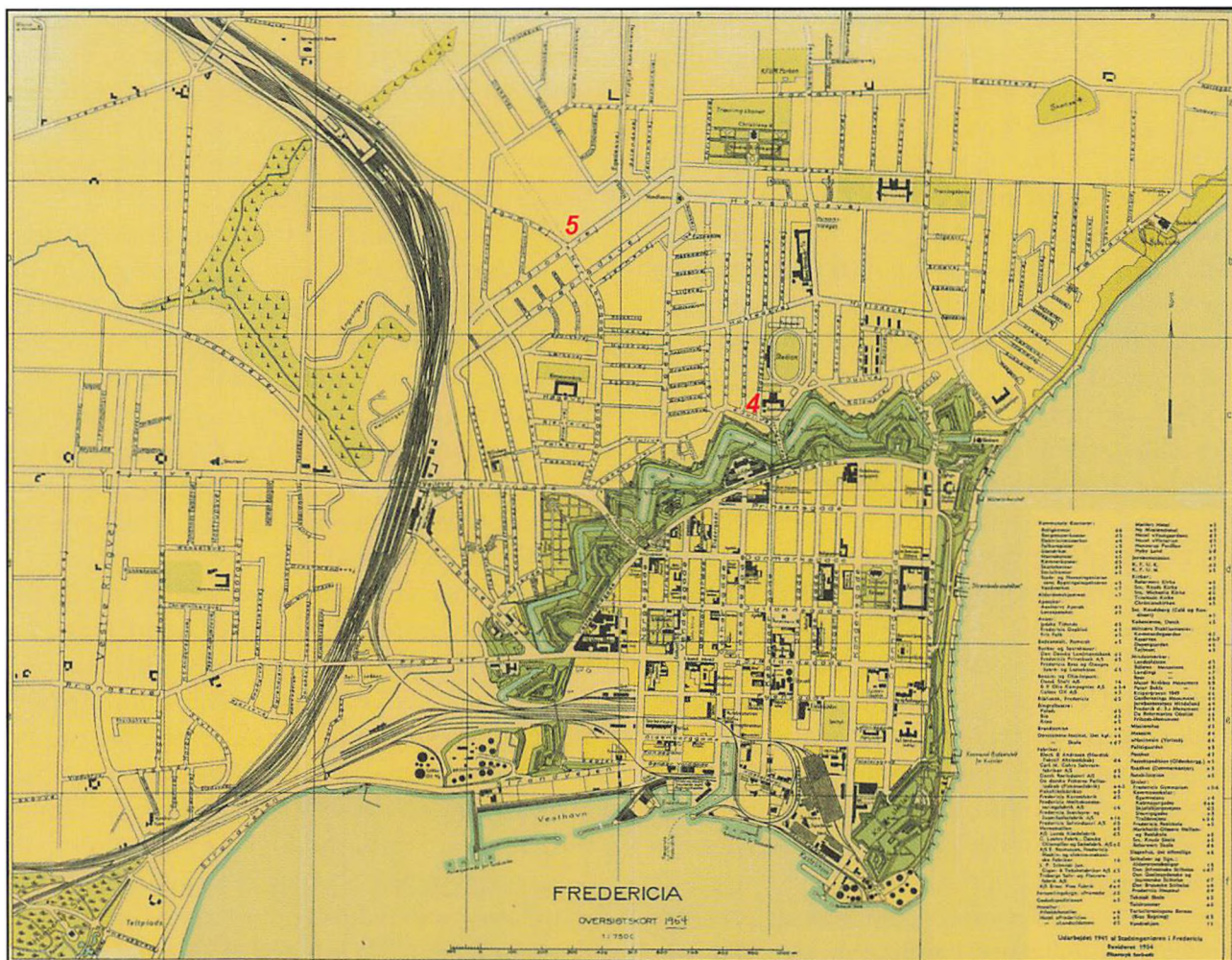
nets møde den 20. maj 1968 hedder det: "Arkitekt Zachariassens skitseplan er færdig. Gymnasiets byggeudvalg er meget tilfreds med den og mener, at dens virkeliggørelse vil kunne stå mål med et helt nyt gymnasium. Planen skal nu i skoleudvalg og ministerium"⁴.

Behovet for lokaleplads havde på dette tidspunkt bevirket adskillige ombygninger af de oprindelige lokaler. Eksempelvis blev de oprindelige spisestuer ombygget til formningslokaler og bibliotek, mens cykelkælderens i 1967 blev ombygget til 2 spisestuer. Det oprindelige bibliotek bag aulaens talerstol var blevet til to små klasseværelser, og på 1. sal måtte et klasseværelse inddrages til kontor for skolens sekretærer som følge af administrationens vækst. I skolegården blev en barak opstillet som midlertidig løsning og optimistisk hedder det fra nævnsmødet den 15. marts 1969: "Der er gang i byggesagen – der har været diverse forhandlinger i ministeriet", og på mødet den 31. august 1970 blev det meddelt, at byggeriets start var fastsat til den 1. marts 1971. Prisen på tilbygning mv. var imidlertid blevet så høj, at det ville være mere fordelagtigt at bygge et helt nyt gymnasium, som dels kunne rumme alle elever, dels kunne opfylde kravene til undervisningen, og denne tanke vandt gehør også i Fredericia byråd, der den 6. marts 1972 vedtog at opføre en ny skolebygning på hjørnet af Nørrebrogade

Når sidste elev er blevet student, går turen til Landsoldaten, hvor Gaudeamus Igitur afsynges. Således også den 22. juni 1965, hvor studenterne er på vej gennem Nørreport. Naturligvis må den øvrige trafik vige (Fot. Anne Gram, Lokalthistorisk Arkiv B 708 123).

Bykortet fra 1954 fortsætter det på s. 14 bragte kort, og viser, hvor gymnasiets fjerde og femte bygninger kom til at ligge: 1940-74 på 6. Julivej lige uden for Nørreport, og fra 1974 på Nørrebrogade lige uden for Indre Ringvej. - Ved skolens indvielse i 1974 var gadenettet omkring Nørrebrogade ændret.

og Indre Ringvej. Ikke lang tid efter påbegyndtes byggeriet, og den nye bygning blev taget i anvendelse den 12. august 1974 – som der står i årsskriftet fra 1975: "12. august. Trods manges skepsis startede skolen i de ufærdige bygninger til det planlagte tidspunkt".

Det var nu ikke så ufærdigt endda, og for de elever, der fulgte med fra den "gamle" skole, var der tale om en mindre revolution med hensyn til kantineforhold, tidssvarende faglokaler og en imponerende idrætshal.

Når den nye skole uden problemer kunne rumme alle eleverne – og det i klasser af maksimalt 24 elever – hænger det også sammen med, at der nu kun kom elever fra Fredericia og Børkop kommune. Den sidste store årgang af vestfynske elever (74 stk.) blev færdige i 1973, mens de sidste elever fra Vejleområdet blev færdige sommeren 1975. Med bygningen af gymnasier-

ne i Middelfart og Glamsbjerg og yderligere et gymnasium i Vejle (Rosborg) var skolens geografiske rekrutteringsområde væsentligt indskrænket. Til gengæld fik de vestfynske elever langt lettere fysisk adgang til gymnasieskolelivet.

Elevråd

Den øgede elevtilgang førte sammen med ændringerne i arbejds- og eksamensformer til en øget demokratisering, som på afgørende punkter ændrede elevernes medindflydelse og retsstilling i gymnasiet.

Det første elevråd blev etableret ved Fredericia Gymnasium den 25. januar 1946. Eleverne i gymnasiet, realklassen og 4. mellem havde valget til valget af 12 medlemmer. Formålet med rådet var at udbygge kontakten mellem læ-

rere og elever. Rådet var endvidere vejledende og rådgivende for rektor mht. elevønsker, men kunne også overtage visse udøvende funktioner med rektors tilslutning.

Første formand for skolens elevråd var Poul Hviid fra 3.g nysproglig linie. Et af de første resultater var tilladelsen til tobaksrygning for elever i 2. og 3.g i spisefrikvarteret i spisesalen og skolegården. Elevrådet fik samtidig overdraget kontrollen med, at reglerne for tobaksrygning blev overholdt, ligesom indbyrdes stridigheder mellem eleverne kom for elevrådets domstol. Til at sikre kontrollen valgte elevrådet 5 præfeker, og allerede året efter var der udarbejdet et sæt ordensregler for eleverne på skolen.

Ordensreglerne var en kombination af skolens (rektors) regler og elevrådets regler, men blev således ophøjet til et fælles ordensreglement. Ud over regler vedrørende fremmøde, inventarbehandling, glemte ting o. lign. indeholder regelsættet førnævnte rygregler samt meget omhyggelige beskrivelser af såvel ordensduksens som viceordensduksens opgaver. Den sid-

ste paragraf er imidlertid den mest interessante set med elevrådsøjne, idet den lyder: "De anvisninger, der gives af elevrådets medlemmer, er eleverne pligtige at følge".

Ikke kun havde elevrådet, som tidligere lektor Hemmingsen har konstateret i skriftet fra 1974, fået del i skolens udøvende og dømmende magt, elevrådet havde faktisk også del i skolens lovgivende magt. Det skal tilføjes, at alt dog skete med rektor Lunds tilladelse.

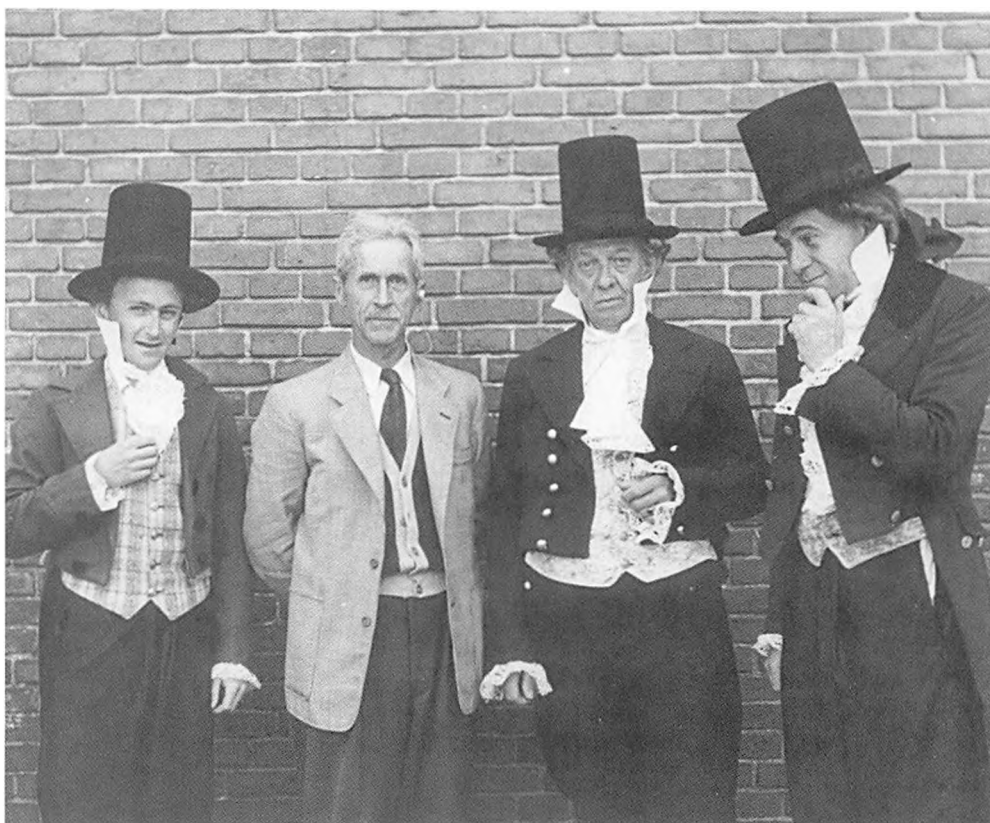
Under Erling Castenskjold Holms formandskab i 1953-54 blev præfekternes virksomhed forøget, og ordensreglerne blev udvidet og opdelt i bestemmelser, der blev håndhævet af præfekterne, og bestemmelser, der ikke blev håndhævet af præfekterne. Hvor de sidstnævnte var en gentagelse af tidligere regler vedrørende forsømmelser/inventar mv., er det mere interessant at se på elevpræfekternes ansvarsområde. Det var således præfektens ansvar, at ordensduksen afleverede sit klasseværelse i overensstemmelse med reglerne, at eleverne ikke røg i nærheden af skolen, at unødvendigt ophold

Efter endt eksamen er der tradition for studenterkørsel, hvor hver klasse besøger de enkelte elevers hjem.

Det kunne dog være problematisk at nå rundt til alle på en dag, hvis der i klassen var mange "udenbys" elever. Her kører studenter fra årgang 1962 på en ladbil fra vognmand Honoré (Fot. I. C.

Søndergaard, Lokalthistorisk Arkiv B 28 804).

Til 300 års jubilæumsfesten i 1956 havde lektor Gredal (nr. 2 fra venstre) forfattet et stykke om latinskolelivet i gamle dage. Skolemestrene blev spillet af adjunkt Winsløw (nr. 1 fra venstre), lektor Brendstrup (nr. 3 fra venstre) og adjunkt Baunsgaard (nr. 4 fra venstre). Billedet er taget af lektor Knud Nygaard (Privatfoto, Lokalthistorisk Arkiv B 708 133).

på toiletterne ikke forekom, at der ikke blev smidt med papir, æbleskrog og andet affald på skolens område, og at cyklerne blev anbragt i cykelstativerne.

Præfekterne havde forskellige sanktionsmuligheder – nogle stod direkte nedfældet i ordensreglerne, eksempelvis kunne overtrædelse af cykelanbringelsen medføre tilbageholdelse af cyklen i mindst en uge. Andre er mere dulgte. Således anføres det, at præfekterne havde myndighed til at give eleverne anvisninger, at påtale overtrædelser, at henvise grove overtrædelser til elevdomstolen samt at sørge for at dommene blev fuldbyrdet.

Elevdomstolen bestod af alle elevrådets medlemmer, og der optrådte i diverse sager såvel en anklager som en forsvarer, men det fremgår ikke klart, hvad straffen kunne være. Ved alle overtrædelser var der en appelmulighed til rektor, som traf den endelige afgørelse.

Præfekthvervet kunne kun varetages af 3.g-elever, bortset fra en overgangselev fra 2.g, der kunne formidle overgangen til det kommende skoleårs præfekter. De var fritaget for det almindelige ordensduksjob og kunne – i modsætning til skolens øvrige elever – frit færdes overalt på skolen. Til gengæld kunne rektor fra-

tage en præfekt hvervet, hvis denne forsømte sit arbejde.

I ordensreglerne fra 1954 optræder i øvrigt for første gang en bestemmelse om, at "enhver nydelse af alkoholiske drikke på skolens grund er forbudt for alle skolens elever".

Fra skoleåret 1963-64 udvidedes præfekternes antal til 7 og året efter til 8. Kun sjældent var der sammenfald mellem elevrådsmedlemsskab og præfektur, men f.eks. var Jan Kildebogaard, 3.ma, både elevrådsmedlem og præfekt i skoleåret 1967/68. Fra skoleåret 1968/69 valgtes også en overpræfekt. Præfektordningen, der reelt var en form for elevernes egen håndhævelse og administration af skolens ordensregler, vedblev indtil skoleåret 1969/70's afslutning. Inden nedlæggelsen af præfektordningen var elevrådet blev omorganiseret. Siden realafdelingens indførelse havde elevrådet bestået af en repræsentant for hver klasse, og med det stigende elevtal bestod det samlede elevråd af 24 medlemmer. Der var tydeligvis ikke lige stor interesse i alle klasser for arbejdet, således havde 2.sc ingen repræsentant i skoleåret 1968/69, hvilket afstedkom kommentaren "fy da" i årsberetningen, men også det enkelte elevrådsmedlem var måske ikke altid lige interesseret i arbejdet. Under

alle omstændigheder nedsatte rådet i januar 1970 et udvalg, der barslede med en ny struktur, hvorefter rådet bestod af 9 medlemmer, valgt ved lige og almindelig valgret blandt alle skolens elever.

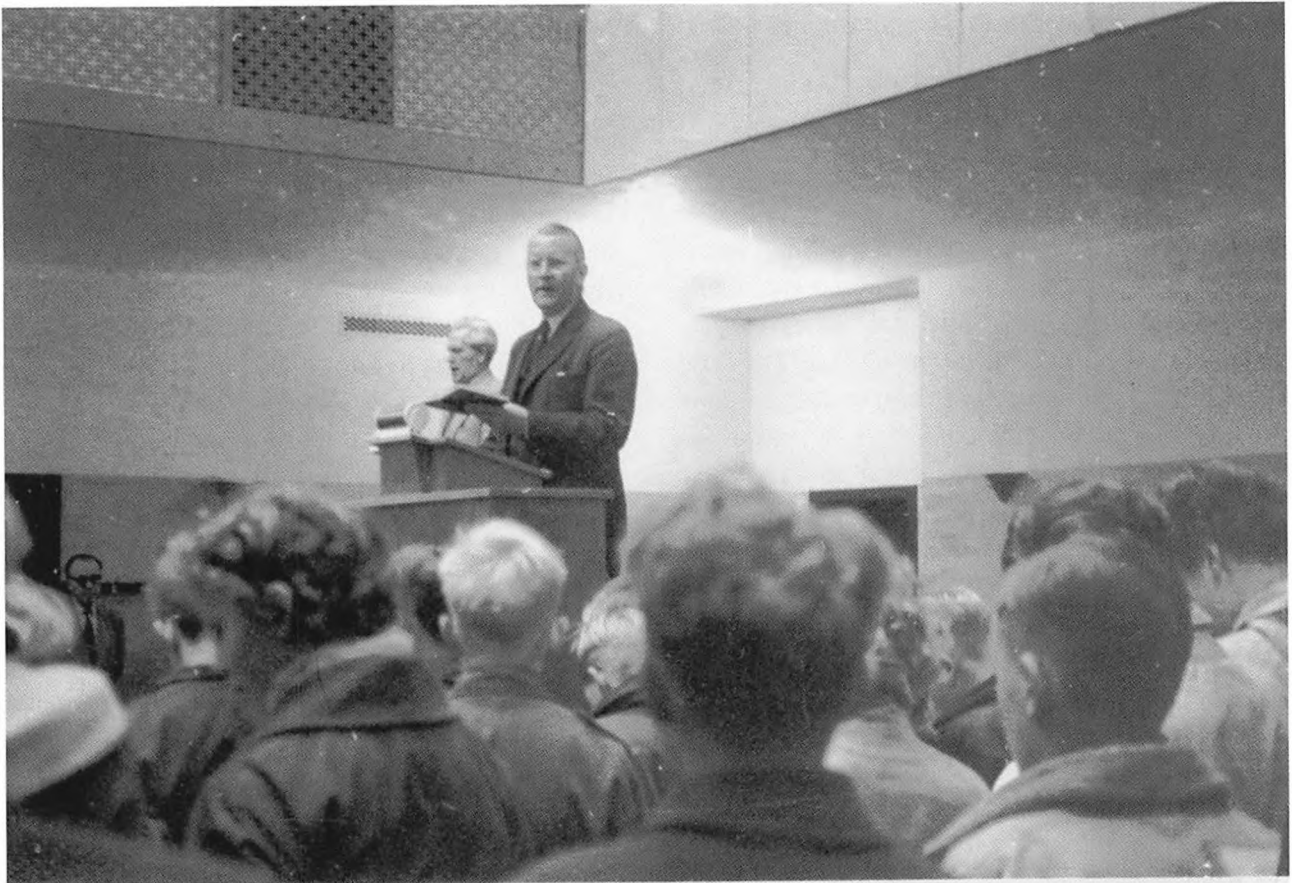
Til det første valg i marts 1970 var opstillet 16 kandidater, og første formand efter den nye ordning blev Morten Schou, 1.mb. Deltagerkredsen blev hurtigt udvidet, idet elevrådet bestemte, at der foruden bestyrelsen skulle være en repræsentant for hver klasse. I tidens ånd var møderne åbne for alle elever, undtaget møder, "der kun indeholdt sager udelukkende af bestyrelsens interesse, såsom økonomiske problemer", som det hedder i beretningen for skoleåret 1971/72⁵.

En af de første beslutninger, det nye elevråd vedtog i 1970, var afskaffelsen af præfektordningen, som blev anset "for gammeldags og unødvendig". Beslutningen fik følgende ord med på vejen af lektor Hemmingsen i 1974: "Dermed ophørte i realiteten håndhævdelsen af de ordensregler, der altid havde været an-

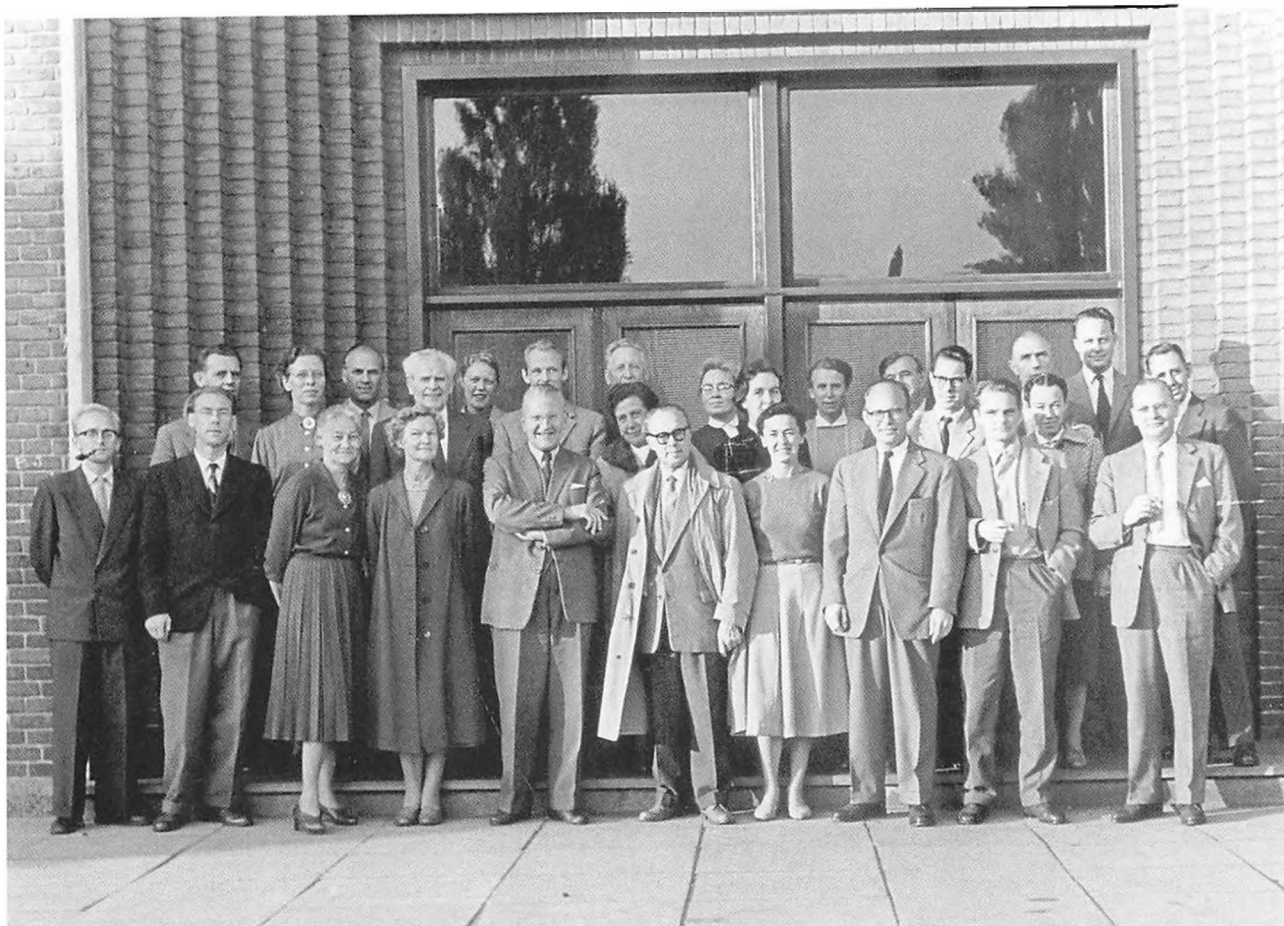
set for det uundværlige grundlag for et tåleligt samvær i en skole. Skolen var totalt forvandlet. Om det var til noget bedre, var der stor uenighed om". Hemmingsens egen mening lader sig næppe skjule, mens elevrådet i årsberetningen for 1970/71 anfører: "Det har da også vist sig, at det går udmærket uden præfekter".

Hemmingsen kæder udviklingen i elevdemokratiet sammen med den almindelige ændring af normer og holdninger i samtiden og anfører: "Fra slutningen af 60'erne, da studenteroprørene grasserede i de europæiske universitetsbyer, blev også gymnasiasternes krav om større medindflydelse så højlydt, at det ansås for nødvendigt at udvide elevdemokratiet".

For Fredericia Gymnasium betød dette, at elevrådet i 1966 meldte skolen ind i Danske Gymnasieelevråds Sammenslutning (DGS). Elevrådsformand Jørgen Vædele Hansen skrev i beretningen for skoleåret 1966/67, at målet med indmeldelsen var "at få forbindelse med andre elevråd, lære af disses erfaringer og at få indflydelse på de meninger og standpunkter, som

Morgensangen var en fast del af skoledagens ritualer. Sanglærer A.K. Thomsen og rektor Erik Lund ved morgensang i 1955 (Lokalhistorisk Arkiv B 703 124).

Lærerkollegiet ved Fredericia Gymnasium omkring 1960 (Lokalhistorisk Arkiv B 204 945).

DGS udtaler over for myndighederne, hvis anerkendelse DGS har fået". Begrundelsen findes tidligere i årsberetningen, hvor det fastslås, at "vort elevråd (ikke) har udviklet sig til det, man i dag kan ønske, at et moderne elevråd skal være. I de forløbne 20 år har elevrådet ved Fredericia Gymnasium haft en konstant stilling i forhold til skolen. Det har været stærkt lokalpræget og med forholdsvis få beføjelser og beskeden indflydelse". Oprøret var i gang på Fredericia Gymnasium, men det første konkrete udbytte af DGS-medlemskabet var udstedelse af legitimationskort til eleverne, der ved anvendelse af kortet kunne opnå rabat på diverse varekøb, så der var ud over de demokratiske rettigheder også privatøkonomiske interesser på spil. Elevrådsformand Dorthe Holt kunne i årsberetningen fra det efterfølgende skoleår meddele, at der på regionalt plan var indgået et samarbejde mellem elevrådene i Horsens, Vejle, Kolding og Fredericia, mens en afgørende nyskabelse indtraf i skoleåret 1968/69, hvor der på skolen etableredes et samarbejdsudvalg. Udvalget

skulle ifølge de overordnede bekendtgørelser bestå af lærerrådets formand, to lærere valgt af lærerrådet, elevrådets formand, to elever valgt af elevrådet og endelig skolens rektor som formand. Hvis der var tilknyttet hf-kursus til skolen skulle der yderligere vælges en hf-lærer og en kursistrepræsentant til udvalget.

Samarbejdsudvalgets opgave var "at fremme samarbejdet mellem lærere og elever, fremskynde sagers løsning og koordinere læreres og elevers bestræbelser". Det havde beslutningsret vedrørende fællestimerarrangementer, studiekredse og skoleballer, skolekomedier, sportsstævner mm. Udvalget skulle udforme skolens ordensregler, men undervisningsministeriet havde ved udfærdigelsen af bekendtgørelsen måske fornemmet, at dette punkt kunne give anledning til uoverensstemmelse, for det hedder: "Kan der ikke opnås enighed... træffer rektor afgørelse i sagen". Ethvert medlem af udvalget kunne dog forelægge rektors afgørelse for undervisningsministeriet.

Ved Fredericia Gymnasium fulgtes nogle egne

sammensætningsregler i de første år, idet udvalget fra etableringen havde fem lærermedlemmer og fem elevmedlemmer foruden rektor som formand, mens skolen fra skoleåret 1972/73 rettede ind og fulgte bekendtgørelsens ordlyd om fire lærerrepræsentanter og fire elevrepræsentanter foruden rektor som formand.

Der er ingen tvivl om, at bekendtgørelsen lægger op til en øget elevmedindflydelse på skolens hverdag, og lektor Hemmingsen skriver da også, at etableringen "var et stort skridt i retning af øget elevdemokrati". Hvorvidt udvalget fik en afgørende indflydelse på udviklingen af elevdemokratiet, er vanskeligt at fastlægge. I begyndelsen fandt eleverne i hvert tilfælde ikke, at "den fulde udnyttelse endnu er opnået", som det blev noteret efter første skoleår med udvalget. Rektors beretning var stort set enslydende for de første år: "Udvalget har drøftet mange forskellige sager. Drøftelserne har været båret af åbenhed og gensidig forståelse."

Efter Carl Jørgensens tiltrædelse som rektor i 1971 kom det frem, at det især var tilrettelæggningen af fællestimearrangementer og senere introduktions- og studiedage, som udvalget konkret havde beskæftiget sig med. At det ikke altid forløb gnidningsfrit fremgår indirekte af elevrådets beretning for skoleåret 1972/73, hvoraf det fremgår, at forhandlingerne om studieugen brød sammen i oktober 1972, ligesom "en detaljeret plan, udarbejdet af elevrådet, til studiedage forkastes af lærerne" i januar 1973. De første studiedage blev dog gennemført i det efterfølgende skoleår og med stor elevmedindflydelse – således havde 84 % af eleverne stillet forslag til emner – og et studiedagsudvalg bestående af fire lærere og fire elever behandlede forslagene og tilrettelagde de overordnede retningslinier.

Samme år opnåede eleverne også – efter flere års tilløb – at få valgt elevrepræsentanter ind i stipendienævnet. Mens der således langsomt blev større elevmedbestemmelse på en række områder, var det ikke altid nemt for elevrådet at få skabt et effektivt rådsarbejde. I april 1971 blev der indført en ny struktur med otte medlemmer og en "stærk formand". Som det fremgår af beretningen "blev den diktatoriske arbejdsform pointeret". At det ikke var let kunne den første "stærke" formand Helge Jakobsen mærke: "På grund af divergerende opfattelser

af arbejdsgangen i elevrådet, blev denne noget besværliggjort"⁶.

Ved det efterfølgende valg i december 1972 fik skolen sin første elevrådsformand fra hf, idet Curt Olsen 1.hfb blev valgt til formand. I hans formandsperiode blev det vedtaget, at skolen ikke længere skulle være medlem af DGS og LAK (Landsorganisationen af Kursusstuderende). En medvirkende årsag kan være de økonomiske udgifter ved medlemskabet, idet der tidligere havde været kontingentrestancer, men også de to organisationers eksplicite tilhørsforhold på den politiske venstrefløj kan have haft en betydning.

Alligevel boykottede – for første gang i skolens historie, men ikke sidste – ca. 80 % af eleverne undervisningen den 30. marts 1973 på opfordring fra de to landsorganisationer. Årsagen var ønsket om ændringer i bevillingerne ved Statens Uddannelsesstøtte og var en landsdækkende aktion. "Elevrådet undlod at tage stilling til problemet på grund af modstridende opfattelser i elevrådet".

Fra da af var det ikke ualmindeligt, at eleverne blev sammenkaldt til fællesmøder angående såvel lokale som regionale og landsdækkende problemstillinger og heller ikke, at der blev etableret demonstrationer, underskriftsindsamlinger eller boycotning af undervisningen, og det var langt fra altid at elevrådet som samlet enhed stod bag aktionen. I skoleåret 1974/75 blev det besluttet at etablere to råd, et for gymnasieeleverne og et for hf-kursisterne.

Ungdomsoprøret medførte således langsomt ændringer i såvel elevdemokratiet som i elevernes selvbevidsthed og krav, og hvor Fredericia Gymnasium i 1946 med indførelsen af et elevråd var blandt foregangsskolerne på dette område, var ændringerne fra 1968 enten afstedkommet efter undervisningsministeriets bekendtgørelser, eller fordi tiden ganske enkelt var løbet fra de gældende ordninger.

Sermo

Elevforeningen har fungeret i hele perioden i overensstemmelse med sit formål – at styrke "kammeratligt samvær og fremme af gymnasieungdommens talegaver og tænkeevne ved afholdelse af foredrag og lignende", men hvor det i periodens begyndelse fortrinsvis var arrange-

SERMO - 30 aar

„Den 9. september 1918 traadte efter indbydelse af Agnete Lund, 3. g., Kaj Valentiner Branth, 3. g., Unger Geddey, 3. g. og Peter Moesgaard, 3. g., en konstituerende generalforsamling sammen, og de af ovennævnte udkastede love vedtoges med faa ændringer. Underskrift paa lovene gav 37 gymnasiaster“. Saaledes lyder de første linier af historien om SERMO's stiftelse - gymnasieforeningen og diskussionsklubben, der i aar i september maaned kan fejre sin 30 aars fødselsdag. 30 aar er ikke en af de runde data, man plejer at markere ved store jubilæumsfester, og det er heller ikke nogen høj alder - sammenlignet med f. eks. de alderstegne gymnasieforeninger paa de ærværdige katedralskoler. Men i en saadan forening, der jo netop karakteriseres ved de uafbrudt skiftende ansigter i takt med skolens automatisk arbejdende eksamensmekanisme, synes det os alligevel værd at understrege begivenheden, og lade blikket gaa tilbage i SERMO's arsenaler.

Den grundliggende tanke med SERMO var, at det skulde være „en diskussionsklub med det formaal at søge gymnasieungdommens talegaver og tænkeevne fremmet ved afholdelse af foredrag med paafølgende diskussion“. Dette citat fra „urlovene“ er optaget i de nugældende love og maa aldrig opgives, hvis foreningen ønsker at vedkende sig den eneste betingelse, der berettiger dens eksistens. Det er interessant at bemærke, hvorledes vi her staar overfor en hovedlinie i SERMO's historie: Kampen mellem „de gamle“ (de med den søgte SERMO-aand, der stædigt holder fast ved den oprindelige formaalsparagraf) og „de oppositio-nelle“, der, som de udtrykker det „i pagt med mere tidssvarende og moderne principper“ ønsker SERMO ændret henimod en slags selskabelig sammenslutning. Striden har bølget frem og tilbage; ofte, desværre, var de sidste ovenpaa, og i saa henseende er der givet et næsten klassisk udtryk herfor af foreningens sekretær i 1938, som afslutter sin virksomhed som protokolfører med følgende hjertesuk: „Der maa ske en alvorlig forandring, hvis ikke SERMO skal blive forandret fra SERMO (= samtale, diskussion) til SVÆRMO (= sværmeri, bal)“.

Men heldigvis har der ofte stillet været tilstrækkeligt mange SERMO-folk med forstaaelse for den egentlige og rigtige hensigt med foreningen, gymnasiaster med den søgte akademiske aand, som har haft kraft og myndighed til at sætte deres præg paa dens virke. — SERMO's forhandlingsprotokoller er ligefrem et spændende historisk aktstykke, idet man aldrig snævert har holdt sig til de klassiske diskussioner, men til enhver tid i de forløbne tre aartier har haft saa godt som alle aktuelle, nationale som internationale, problemer fremme til debat i foreningen.

I foreningens første aar fremgaar det tydeligt, at grænsestriden (genforeningen, flensborgspørgs-

maalet, paaskekrisen o. s. v.) i overvejende grad optog sindene: i 30'erne gjaldt det de økonomiske kriser; i de første besættelsesaar karakteriseredes foreningens virke af de „nationale aftener“, hvor der af saavel elever som lærere taltes uforfærdede ord mod den tyske fjende — og saaledes fremdeles.

Dette er kendsgerninger, vi har lov til at være stolte af, samtidig med at vi dog holder os for øje, at vi maa anstrenge os for at holde fanen højt ogsaa i fremtiden. — Jeg kan bedst udtrykke mit fødselsdagsønske for SERMO paa 30 aarsdagen ved at gentage de ord, hvormed SERMO's første sekretær afsluttede referaterne af aarets foreningsbegivenheder: „at SERMO nu maa have overstaaet sine børnesygdomme, saa den bliver et fast led i en gymnasiast's og realist's skoletid“.

Vivat! Floreat! Crescat!

„dux sermonis“ 1946—48.

Mogens Lund.

Jubilæumsfesten

afholdtes den 28. august. Kl. 19 var der ordinær generalforsamling. Mogens Lund aflagde beretning, hvorefter man skred over til valgene. Mødedag blev onsdag, formand blev Vagn Hansen, III gm. (49 stemmer). De øvrige kandidater var Ida Thordrup (21 st.) og Ole Nielung (6 st.). Nielung trak sig dog tilbage, lige da stemmeafgivningen var begyndt. Næstformand blev Ida Thordrup (II gs.), og bestyrelsen fik følgende sammensætning: Gellert, III, Buhl II, Frede Christensen, I, og Korch, R.

Efter generalforsamlingen var der kaffebord i kælderen. Her blev der talt af Mogens Lund, lektor Saxe, rektor Moseholm, lrs. Korch og Vagn Hansen.

I Festen deltog en mængde gamle elever, blandt andet flere fra SERMO's første aar, lrs. Korch, dommerfuldmægtig Antonsen, ingeniør Ivar Lykke, fru Broe samt æresmedlemmerne trafikkontrollør Simon Lund og rektor Moseholm med fruer.

Det var en skuffelse for SERMO, at saa faa af skolens lærere deltog i festen — der var kun fire.

Efter kaffebordet var der bal til kl. 2. —ojac.

Sermo blev oprettet den 9. september 1918, og i den anledning blev der afholdt en 30-års jubilæumsfest den 28. august 1948. I elevbladet "Forum", nr. 1. 1948 var et kort referat fra festen tillige med nogle tanker fra den afgangende formand, Mogens Lund, om foreningens virke (Forum, nr. 1, august 1948, s. 7 og 8).

menter, der fremmede talegaver og tænkeevne, var det i 1970erne mest arrangementer til fremme af det kammeratlige samvær. Elevforeningen arrangerede f.eks. i 1949 et foredrag med kaptajn Valdemar B. Mølgaard, som talte om Kina i krig og fred, mens stud. theol. Johannes Møllehave gæstede Sermo i 1961 med foredraget "Humor i litteraturen". I 1950erne og 1960erne var det ikke ualmindeligt, at foreningen stod for ca. 15 arrangementer pr. skoleår, hvoraf mindst 8-9 arrangementer var foredrag/filmforevisning eller lignende. I 1970erne steg antallet af arrangementer, men der var nu fortrinsvis tale om sportsarrangementer, filmforevisning eller musikaftener. Således var der i skoleåret 1972/73 under Finn Svendsens ledelse ingen foredrag, mens der i det følgende skoleår, hvor Ralf Tobiesen var Sermo-formand blev afviklet et foredrag ved overlærer P.M. Frederiksen om UFO'er, mens det sidste foredragsarrangement skulle have været afviklet den 15. januar 1974.

I Sermos årsberetning lyder det: "Foredrag. Tre tilskuere og ingen foredragsholder, et knap så vellykket arrangement". Forevisningen af film ebbede ligeledes ud, og ved arrangementet den 25. januar 1973 var der 4 tilskuere, "så man kan tale om biografdød i Sermo".

Årsagerne til, at arrangementerne skiftede karakter, skal søges flere steder. Der er ingen tvivl om, at skolen som helhed var en langt stærkere ramme for kulturelle udfoldelser i 1940erne, 1950erne og 1960erne end senere. Først og fremmest fik udbredelsen af de elektroniske massemedier behovet for "liveoptrædender" til at falde, ligesom film nu også kunne ses hjemme i stuen. Dernæst betød indførelsen af obligatoriske fællestimearrangementer, at skolen som institution udbød diverse foredrag for eleverne i skoletiden, hvorfor det måske var for meget, hvis man som elev også skulle til foredrag i fritiden.

Når rækken af foredrag afviklet af Sermo be-

Den sidste sermorevy på 6. Julivej blev spillet den 21. december 1973. Fra en af scenerne i "Ej blot til Løster" ses fra venstre "Hans Behrndt Andersen", "Hans Chr. Øster", "Ove Korsgaard", "Jørgen Pedersen", "rektor Carl Jørgensen", "Bjarne Rydahl" og "Kjeld Christensen". Efter revyen spillede Bourbon Street Jazzband op til bal (Privatfoto, Lokalhistorisk Arkiv B 708 126).

*I skoleåret 1954/55 havde lektor Vagn Rasmussen (1905-89) både 3.g sproglig og 3.g matematisk til fransk. Her er han i foråret 1955 fotograferet med 3. mat. i klasselokalet; eleverne har forsynet deres fransklærer med glorie (tegnet på tavlen!). Vagn Rasmussen, som p.g.a. sin fortid i Afrika gik under kælenavnet "Massa", havde engelsk som hovedfag og fransk og dansk som bifag. 3.g mat.'s fransk-pensum i sidste skoleår bestod, foruden af tekster i forskellige litteraturantologier, også af en roman af Georges Simenon: *Le témoignage de l'enfant de chœur*. – Der var 22 elever i klassen, hvoraf de fem var piger (på den tid en typisk kønsfordeling i en matematikerklasse; i den sproglige parallelklasse var af 15 elever, de 11 piger lige så typisk). Når der kun ses fire piger skyldes det, at det var den femte, Inger Duus Hansen, som fotograferede (Lokalthist. Arkiv, B 703 125a).*

tragtes, er det værd at fremhæve, at rigtig mange af dem var avantgardistiske eller i hvert tilfælde i opposition til den almindelige holdning. Eksempelvis talte Palle Luring over emnet "Hvad skal vi med historien?" april 1963 i Sven-Peter Nygaards formandsperiode, og der er næppe tvivl om, at Palle Luring ikke nødvendigvis var enig med rektor Lund om historievidenskaben. I skoleåret 1965/66 under Marianne Knudsen og Peter Møller Pedersens formandskab var hovedvægten lagt på jazz og moderne prosa. Ulla Ryum holdt foredrag i lighed med "skolens egne", Erik Moseholm ("Jazz og pop") og Ole Risak ("Jazz gennem tiderne" og "Moderne jazz"). Fri abort var emnet for en diskussionsaften i februar 1967. I 1968 blev Jesper Abell valgt til Sermoformand, og i april var der "diskussion om karaktergivning i gymnasiet" samt "foredrag om urolighederne ved Københavns universitet". I april 1970 under Claus Samuelsens formandskab var der diskussionsaften: "Militærnægter contra major". De store omvæltninger i omverdenen blev således præsenteret for skolens elever af deres egen

forening. Det skal dog næppe undervurderes, at alle arrangementer blev godkendt af rektor inden afviklingen, og at der dermed indirekte var givet grønt lys fra skolens side. Årsberetningerne afsluttes da også i mange år med en hjertelig tak til såvel rektor som pedel for godt samarbejde.

På samme måde sørgede Sermo for at skaffe eleverne adgang til nye teater- og musikoplevelser i Århus og Odense. Der blev fra 1946-68 arrangeret buskørsel til teaterforestillinger og fra 1970 til rock/beatkoncerter. Den første tur gik til Odense Forum, hvor Procul Harum (i beretningen kaldet Brocul Harum) gav koncert den 12. marts 1970. Senere fulgte ture til koncerter med The Rolling Stones, Ten Years After, Deep Purple og flere andre.

I hele perioden sørgede Sermo for arrangementer, der fremmede det kammeratlige samvær. Legendarisk er det årlige pølsegilde, der dog ophørte i midten af 1960'erne, men som senere fandt sin afløser i en lagkageaften, og ikke mindst årets Sermorevy står stadig for mange som årets fest. Revyerne var skrevet, instrueret

og opført af eleverne og havde som indhold en historie, hvori indgik diverse karikaturer af skolens lærere. Revyen blev altid opført sidste skoledag før juleferien og var for mange elever det endelige tegn på juleferien. Titlerne kan sige noget om indholdet. I 1947 var det "Sermos internationale kunstudstilling", i 1953 var titlen "I pose og sæk"; "Midt i en sputniktid" hed den i 1957, i 1964 var "Don Alfredos lille verden" på plakaten, i 1969 "Their prehistoric Past" og endelig i 1973 "Ej blot til Løster". Manuskripterne for de enkelte revyer røber dog et vist genbrug – ikke af opfindsomme plot, men i replikkerne. De udvalgte lærere – og det var ofte de samme "ofre" – fornyede ikke deres vokabularium eller ageren i klasseværelset ret meget over perioden, hvis man kan tro på manuskriptforfatterne. Jørgen Pedersen var i hele perioden en stærkt energisk herre, der indledte enhver kommando med "Mandskab.." og Bjarne Rydahl var fra 1953 en lettere distræt fysiker, der kunne lave de forunderligste forsøg, som tilsyneladende altid gav et andet resultat end det forventede. Vagn Rasmussen – Massa – kunne øjensynligt kun tale om sin tid i Afrika, og Søren Worm Madsen gik i landarbejdertøj og talte bondsk fra ansættelsen i 1964, mens Ove Korsgaard anvendte udtrykket "saftknaldemig" fra 1967. Der er imidlertid ingen tvivl om, at de fleste lærere – for det meste – følte sig godt tilpas med at være et "offer" i revyen, og at enkelte direkte følte sig stødt, hvis de et år skulle være forbigået. Manuskripterne afslører nemlig – ikke uventet – at de karikerede lærere som hovedregel var identiske med manuskriptforfatternes egne undervisere.

Sermofest – eller Sermobal, som det oprindeligt hed – var på årets program mindst fire gange, og der var tale om tidens hotte navne, der spillede op til dans. I 1950erne og 1960erne var det primært jazz, men fra 1964 kommer også rock/pop-orkestre på besøg, således gæstede "The Donkeys" skolen i marts 1965, i 1969 var "Love Revolution" trækplaster ved hele to fester, men i 1970erne var det igen jazzorkestre, der trak fulde hus – eks. Papa Bue og Kansas City Stompers.

Af og til var ballerne henlagt til steder uden for skolearealet, f.eks. til Købestævnets bygning ved volden. Nogle gange var det, fordi elever fra nabobyernes gymnasier var inviteret, og det

kunne skolen ganske enkelt ikke rumme. Andre gange var det, fordi Sermo havde forbud mod at afvikle bal på skolen: Der var generelt forbud mod indtagelse af alkohol ved festerne, men i sidste halvdel af 1960erne var der adskillige elever, der trodsede forbuddet, hvilket medførte, at skolenævnet på fire møder i 1969/70 behandlede emnet. Forældrene blev spurgt ved afstemning, om der skulle være mulighed for øldrikning ved "danseaftnerne", og forældrene sagde nej, hvilket skolenævnet fulgte. Det betød, at danseaftnerne ikke måtte afvikles på skolen – undtaget var dog Sermorevyen og det årlige skolebal – og Sermo måtte ud i byen for at skaffe lokaler til ballerne. Claus Samuelson og Helge Jakobsen havde det ikke let i deres formandstid.

Fra skoleåret 1971/72 var der kommet nye nævnsmedlemmer og ny rektor, hvilket medførte en generel tilladelse til afvikling af fester med ølsalg på skolen. For Sermo betød det en lettere adgang til afvikling af festerne, men samtidig må foreningen i beretningen fra 1971/72 konstatere, at der er "en kraftig tendens til, at man kun kommer, når der er fest og øl på programmet. Det er især forfatter- og diskussionsaftener, det er gået ud over". I 1973 skrev formand Ralf Tobiasen: "Eleverne synes fremmedgjort overfor foreningen. Bestyrelsen talte om ændring fra en elevforening til en elevforretning i elevernes opfattelse af foreningen".

Sermos betydning for den almindelige elevs samlede udbytte af skoletiden, kan næppe overvurderes. De mange festlige arrangementer gav mulighed for udvikling af andre sider end de intellektuelle samtidig med, at foredrags-, diskussions- og teater/musikarrangementerne gav mulighed for en indsigt i tidens nye strømninger, noget der sjældent kom direkte ind i klasseværelsets daglige undervisningssituation. Sermo var også initiativtager til udvekslingsbesøg med et gymnasium fra Tyskland. I oktober 1966 var elever fra Förde Gymnasium i Flensborg på besøg i Fredericia i ti dage og senere på måneden var der genvisit i Flensborg. I årsberetningen tilskrives udvekslingen at have afklaret "en del misforståelse, som stadig består mht. tysk ungdoms meninger og følelser", og "det skabte også godt kammeratskab over grænsen". Udvekslingsbesøgene stoppede efter 3 år, men blev i 1980erne i skolens officielle regi under ledelse

af lektor Nils Ole Berg Pedersen genoptaget, nu med gymnasiet i Fredericias venskabsby Herford.

Skoleblade

Eleverne forestod også selv udgivelsen af skolebladet "Forum". Bladet blev startet i 1946 som en sammensmeltning af de to blade "Faklen" og "Servus" og udkom til 2005. Skolens elever skulle med redaktionens ord have et sted, hvor de "kunne fremsætte deres tanker og meninger". Det økonomiske grundlag blev udgjort af indtægter fra salget af bladet, salg af annoncer og – i trængte situationer – støtte fra elevrådet. Redaktionen bestod af skiftende ildsjæle, der måske ville afprøve deres journalistiske drømme, eller som måske senere blev journalister som følge af Forumarbejdet, som f.eks. Lasse Jensen (redaktør 1963-65). Redaktionen var dog ikke berettiget til at trykke hvad som helst og på hvilken som helst måde. Således takker redaktør Carsten Hagen i 1965 rektor Lund, fordi "han før hvert nummers udgivelse villigst har gennemlæst og korrigeret bladets indhold"⁸. Censuren blev ophævet ved en cirkulæreskrivelse fra undervisningsministeriet i 1967, og redaktør Johan Heilmann-Clausen kan i 1968 skrive, at "der har været almindelig tilfredshed" med ophævelsen.

Forum udkom med et varieret antal numre pr. skoleår og stod desuden for udgivelsen af den traditionelle "Blå bog" samt fra 1967 en gratis skoletelefonbog, der blev uddelt til samtlige lærere og elever. Der var et stærkt varieret indhold i bladet, fra aktuelle debatartikler – inkl. politiske artikler – over elevproducerede digte og noveller til anmeldelser af film og f.eks. Sermorevnen. Rektor Lund var en flittig skribent, og også andre lærere skrev – oftest på opfordring – indlæg om dette og hint. Alligevel beklager adskillige redaktører, at der tilsyneladende ikke, hverken blandt elever eller lærere, er en speciel interesse i at medvirke med bidrag til bladet. Bladet blev dog solgt, således at der de fleste år var balance i regnskabet, og bortset fra ganske få perioder udkom Forum kontinuerligt i 60 år.

Der har været flere forsøg på at lave alternative skoleblade. Således startede fem elever i efteråret 1964 bladet "Obelisk" med Jørgen

Spodsberg som ansvarshavende redaktør. Redaktionen mente selv, de "hævdede en mere almen kulturel linje end Forum", men lagde til gengæld "ingen vægt på reportage fra skolen og livet i dennes organisationer". Det var vigtigt for redaktionen at understrege, at de ikke havde "til hensigt at konkurrere med Forum på nogen områder" og kan konkludere, at "det har da også vist sig, at vi har kunnet eksistere udmærket side om side". Redaktionen, som blandt andre bestod af Niels Egelund og Lasse (Laurits) Gregersen, vægtede en løs organisation af bladet, således at alle i redaktionen var "fuldstændig ligestillede". Obelisk indgik dog efter to sæsoner, og ligeledes gik det andre forsøg på alternative skoleblade som f.eks. "The Missing Link" (1967-68) og "Blue" (1970-71). Når der fremkom alternativer til Forum, hang det utvivlsomt sammen med "vor iver efter selv at skabe et blad", som Blues redaktører Jesper Bennike og Hans Chr. Buhl udtrykte det i 1971, men hvis Forum til tider havde besvær med at modtage indlæg fra elever og lærere, var det ikke nemmere for alternativerne, og besværet stod næppe altid mål med det færdige produkt.

Ud over ovennævnte elevstyrede aktiviteter har de politiske ungdomsorganisationer som f.eks. Konservative Gymnasiaster og religiøse organisationer som f.eks. Kristeligt Forbund for Studerende og Skoleungdom haft lokalafdelinger på skolen i varieret omfang og tidsrum.

Skolearrangementer

Skolen arrangerede hvert år skoleballet, der fast i hele perioden var placeret midt i februar. Først da vinterferien blev en realitet i skoleåret 1974/75, blev ballet flyttet til afvikling i marts måned.

Skoleballet bestod dels af opførelsen af årets skolekomedie, dels af ballet med lancierdans. Skolekomedien var instrueret af en eller flere lærere, men samtlige medvirkende var 2.g-elever. Stykket var udvalgt af de pågældende lærere og repertoire spændte vidt. I 1948 opførtes Hostrups: "Feriegjæsterne", samme forfatters "Genboerne" var på i 1954, "Kom ned på jorden" af Finn Methling blev instrueret i 1961, og Jonna Cederquist stod for opførelsen af Ionescos: "Den skaldede sangerinde" og Arrabals:

forum

Skoleblad for Fredericia Gymnasium
Nr. 6 - 1965-66 20. årgang

HVAD

Pris:
1 krone

ELEVERNES BLAD?

ER

LÆRERNES BLAD?

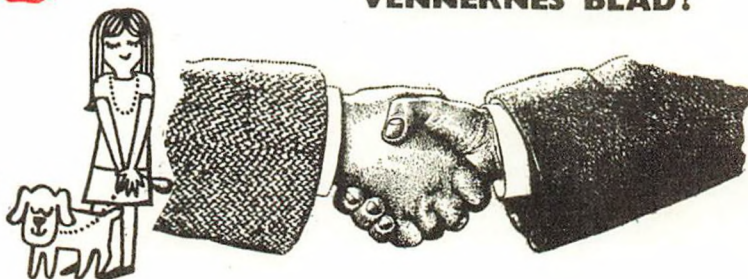
ET

SKOLEBLAD?

VENNERNES BLAD?

REDAKTØRENS BLAD?

Forsiden af Forum nr. 6, 1965-66. Temaet er slået an - kampen om skolebladene. I 1964 begyndte konkurrenten "Obelisk" at udkomme, og Forums redaktion måtte gøre noget for at holde på læserne (Lokalhist. Arkiv).

“Frokost i det fri” i 1967. Ballet blev typisk afviklet over to dage: En aften for mellemskolens elever og en aften for realklassen samt gymnasiets elever. Senere blev begivenheden delt, således der en aften (evt. to aftner) var opførelse af skolekomedien, mens selve ballet blev afviklet for sig selv. Ud fra instruktørlisten kan det anes, at især de nyansatte – og unge – lærere holdt for som instruktører. Dog vedbliver Ole Andersen gennem hele sin ansættelse fra 1954 jævnlige at påtage sig jobbet.

Ballet blev åbnet – som i vore dage – med en indmarch af skolens ældste klasser og opvisning af Les Lanciers. I samtlige år stod lektor Jørgen Pedersen for instruktionen og direktionen af dansen. Jørgen Pedersen havde ved siden af lektorjobbet i en årrække en danseskole

i såvel Middelfart som Fredericia, så det var i bedste hænder, når opøvelse i dans foregik i gymnastiktimerne.

Elevernes påklædning til ballet har altid været pænt tøj. Enkelte år har elever haft musketerlignende dragter på, men ellers var det jakkesæt for herrerne og lange kjoler for damerne. Sidst i 1960erne ændres dette til en mere dagligdags påklædning, om end vi i 1970erne ser, at det dog stadig var velset med jakke til drengene og kjole – nu i kortere udgave – til pigerne.

Forældrene var inviteret – i perioder afhængigt af pladsforholdene; dog var det altid muligt at overvære skolekomedien – om ikke andet så til generalprøven. Hvor de almindelige Sermofester sluttede senest kl. 24.00, kunne skoleballet trække ud til kl. 2.00 om natten, og der er

I vore dage afholder skolen pædagogiske dage for lærerkollegiet som et led i den interne efteruddannelse. I 1940 – 50erne blev der afholdt en årlig skovtur for lærerkollegiet, men hvor pædagogiske dage omtales i skolens årsberetning, forældrebladet mv., er der intet officielt nævnt om lærerskovturen. Billedet er fra turen i 1955 og viser Vagn Andersen (nr. 2 fra venstre) og Vagn Rasmussen (nr. 3 fra venstre) i gang med gymnastiske udfoldelser under Jørgen Pedersens (nr. 4 fra venstre) kyndige vejledning, mens den nyansatte adjunkt Frederik Winsløw (nr. 1 fra venstre) betuttet kigger på. Billedet er taget af lektor Knud Nygaard (Privatfoto, Lokalhistorisk Arkiv B 200 953).

ingen tvivl om, at såvel skolekomedien som Les Lanciers stadig vækker søde minder for mange tidligere elever.

Skoleskovturen fandt sted i september måned og gik til en skov beliggende enten på Fyn eller i Midtjylland. Ole Andersen og Holger Schelde har beskrevet det typiske program for dagen: "Fortæring af medbragt madpakke, hvortil skolen gav en sodavand. Derefter blev der leget en slags krigsleg med voldsomme, men organiserede slagsmål, der blev lettere reguleret af et par præfekter. Imens opholdt lærerne sig ved det store kolde bord – der var altid en god restauration på udflugtsstedet, og efter et solidt måltid med øl og snaps spadserede de en tur og foretog en lempelig inspektion af de kæmpende elever⁹. De to lærere mener, at turen havde "en mentalhygiejnisk funktion: at give mulighed for at komme af med aggressioner (for i skolegården greb gårdvagterne ind over for slagsmål). Og så havde den selvfølgelig også en social funktion, ikke mindst for lærerne". Den sidste skoleskovtur fandt sted i 1963, idet skolekommissionen havde besluttet, at skolerne i Fredericia kun for de yngste elever skulle arrangere en årlig skoleskovtur. Rektor Lund anførte i årsskriftet, at skovturen til Langesø den 19. september var "den sidste af en lang række vellykkede skoleskovture".

Skolens 300-årsjubelium i 1956 blev fejret i forbindelse med translokationsdagen den 23. juni. Til dimissionen var inviteret et stort antal gæster: Undervisningsministeriet, byrådet, amtmand Wamberg, skoleinspektører, rektorer fra andre gymnasier samt cheferne for byens øvrige statslige og kommunale institutioner (f.eks. politimesteren, garnisonschefen etc.). Endvidere deltog som repræsentanter for skolens tidligere elever fru Elisabeth Ludvigsen (født Koch), professor Carl Roos og museumsinspektør Hugo Matthiessen – kendt som Fredericias historiker. De tre var udgået som elever fra skolen omkring århundredskiftet.

Efter den ordinære dimission blev der lykønsket fra ministeriet, byen og eleverne. Flere lykønskninger blev fremsagt i forbindelse med den efterfølgende frokost, hvori 115 inviterede gæster deltog.

Om aftenen var der fest for skolens elever, deres forældre, tidligere elever samt "venner af skolen". Lektor Gredal havde forfattet et tea-

terstykke bestående af tre små optrin, der viste latinskolelivet omkring år 1700, 1800 og 1900. Stykket blev opført med 1.g-eleverne som latinskoleelever, mens lektor Hans Christian Brendstrup samt adjunkterne Bernhard Baunsgaard og Frederik Winsløw gav den som skolemestre. Forestillingen blev indledt med, at kong Frederik III (spillet af turistchef Frode Odderskov) oplæste skolens grundlæggelsesdokument. Efter forestillingen var der dans i skolegården, som var smykket med blomster og kulørte lamper. Sidst på aftenen blev der afbrændt et sankthansbål.

I forbindelse med jubilæet udsendtes som festskrift 1. bind af lektor Hemmingsens store arbejde "Fredericia Gymnasiums historie", der dækker perioden 1656-1701. Som det fremgår, var det tanken, at flere bind skulle have beskrevet skolens historie op til 1956, men af forskellige årsager blev værket først i 1974 fulgt op med hæftet "Gymnasiet og dets bygninger. Et historisk rids", som udkom i forbindelse med årsskriftet 1974.

Sundhedsforhold

I perioden til 1972 var skolen tilknyttet skolelægeordningen – en foranstaltning, der var et led i udbygningen af de almindelige sundhedsfremmende tiltag, og som skulle sikre, at alle elever fik et årligt lægesyn uanset forsørgernes indkomst. Vigtig var naturligvis også diagnosticering af evt. smitsomme sygdomme som tuberkulose. Skolelægegeringen blev varetaget af Einar Gjessing (1945-1956), Erlingúr Tulinius (1956-1963) og Hans Erik Mourits-Andersen (1963-1972). Skolesundhedsplejerske var frk. M. Thuesen til 1952, fru O. Poulsen-Vad 1952-1956 og derefter frk. Paula Pagh Jensen, der nåede at blive en institution i byen, fordi skolesundhedsplejerskejobbet inkluderede den årlige kontakt med eleverne på adskillige skoler, så rigtig mange af skolens elever kendte fra deres grundskole frk. Pagh som skolesundhedsplejerske.

I den årlige beretning fra skolelægevirksomheden kan ses beskrivelser af elevernes konstaterede sygdomme. Gennem alle årene er det fortrinsvis foddeformiteter (senere kaldet fodsvamp og fodvorter) samt synssvaghed og brillekontrol, som topper listen over henvisninger til egen læge, men også nervesygdomme er i de

første mange år blandt de hyppigste årsager til henvisning. I 1949/50 var det "den altovervejende lidelse", og den var "særlig udtalt blandt de unge piger". E. Gjessing "anmoder forældrene om ikke at presse deres unge for tidligt og for hurtigt frem, særlig ikke de unge piger, der har brug for et hvileår, inden de stilles overfor de store krav i gymnasiet, samt at sørge for, at de unge får den tilstrækkelige sovetid".

I de første år efter krigen var der stadig enkelte elever, der havde "for ringe vægtforøgelse", mens sygdommen "fedme" eller "for stor vægtforøgelse" første gang optræder i 1949. I 1950'erne blev det til stadighed anbefalet "hjemmene at give 2 levertranpiller daglig fra december måned til køerne kommer på græs, forudsat at der drikkes mælk; drikkes der ikke mælk, bør levertranpiller tages hele året samt 1 c-vitaminpille daglig fra januar, indtil der er nye kartofler og jordbær." Fra 1963 indskrænkes beretningen til en ganske kort opremsning af sygdommene, som nu kun omfatter syn, hørelse og fodproblemer. Den forbedrede levestandard og generelle sundhedstilstand fornægtede sig ikke blandt eleverne.

Forældreindflydelse

Også forældrene fik større indflydelse på skolens liv gennem perioden. Fra 1947 blev der hvert år arrangeret forældremøder for såvel gymnasieklasserne som for mellemskoleklasserne – først på skolens eget initiativ, senere på ministerielle bekendtgørelsesdirektiver. Det første møde for gymnasieklassernes forældre fandt sted den 10. oktober 1947 og var besøgt af 85 forældre. "Rektor taler om forskellige skoleforhold og lektor Gredal om danskundervisningen i gymnasiet. Fælles kaffebord og frit samvær til kl. 24", hed det i indbydelsen. 2. december fandt mødet for mellemskoleelevernes forældre sted efter samme koncept og med 260 deltagende forældre. Møderne var generelt godt besøgt, hvorfor det midt i 1960'erne var nødvendigt med 5-6 mødeaftner, senere blev møderne afløst af de såkaldte konsultationer, hvor forældrene kunne møde deres barns lærere og endelig blev i begyndelsen af 1970'erne konsultationerne udvidet til også at omfatte eleverne selv. Som nævnt var skolen selv initiativtager til de første forældremøder, men også skoleejer

Fredericia kommune fandt det hensigtsmæssigt – nogle gange tilskyndede af den overordnede skolelovgivning – at inddrage forældrene direkte i skolelivet. Fra den 1. april 1950 bestod skolekommissionen af seks medlemmer valgt af byrådet samt seks forældrerepræsentanter (en fra hver af kommunens offentlige skoler). Første forældrerepræsentant for gymnasiet var skotøjsarbejder A. Johansen. Skolens styrelse blev udgjort af skolekommissionen og skoleudvalget, der bestod af tre (senere fire) byrådsvalgte medlemmer. I sidste instans var det Fredericia byråd, der traf den endelige afgørelse i de enkelte sager, men sagerne var hyppigst afklaret i skoleudvalget inden vedtagelsen på byrådsmøderne.

Ved lovgivning blev det fastlagt, at der fra 1. april 1966 skulle oprettes et forældrevalgt skolenævn ved alle skoler. Ideen var, at nævnet skulle være bindeled mellem skolen og myndighederne og efter drøftelse afgive indstilling om diverse sager til skolekommissionen. De tre første skolenævnsmedlemmer var direktør John Lund, bibliotekar Ingrid Madsen og major O. C. Nielsen, der sad i skolekommissionen uafbrudt fra han som overofficiant blev indvalgt for Købmagergades Skole 1. april 1950 til 1. maj 1970, hvor der ikke længere var mulighed for valg, da han ikke havde flere børn i skolesystemet.

Nævnet bestod af fire medlemmer fra 1. maj 1970 til nedlæggelsen i 1973, hvor skolen blev overdraget Vejle amtskommune. Det amtskommunale skolenævn havde i alt fem medlemmer: tre amtsrådsmedlemmer og to forældrevalgte repræsentanter. Skolenævnet afholdt typisk 4-5 møder årligt og drøftede hovedsagligt byggeriet af en ny skole samt afvikling af elevfester. Den reelle indflydelse var begrænset, om end nævnet anbefalede opstilling af en telefonboks på skolens grund i 1967 – og den blev opstillet. På forældremøderne i november 1954 foreslog forældrerepræsentanten i skolekommissionen, direktør Svend Hostrup Pedersen, at der ved Fredericia Gymnasium skulle oprettes en forening med det formål at støtte skolens kulturelle arbejde, når dette gik videre, end hvad der lå inden for lovgivningens rammer. En sådan forening var etableret ved en række andre gymnasieskoler, og forslaget fik bred opbakning i forældre kredsen. Et arbejdsudvalg bestående af Hostrup Pedersen som formand, stadsingeniør

Grum-Schwensen, direktør Lützen, tandlæge Ravnsgaard Nielsen samt lektor Else Krogsgaard, lektor Aalbæk Madsen og rektor Lund blev nedsat. De udarbejdede et udkast til love for foreningen og indkaldte til stiftende generalforsamling i Fredericia Gymnasiums Venner (FGV) 15. marts 1955. 145 hjem havde allerede inden generalforsamlingen tegnet sig som medlemmer, og allerede 1. maj 1955 var der 237 medlemmer (heraf to livsvarige). Kontingentet var 10,- kr. årligt (hævet til 15,- kr. årligt i 1967); et livsvarigt medlemskab kostede 200,- kr.

I lovenes paragraf 1 fremgår målsætningen for foreningens arbejde: "Bidrag til særlig udsmykning af skolen, skoleekskursioner eller skolerejser eller bidrag til udgiften for enkelte elevers deltagelse heri, understøttelse af skolens kulturelle liv i øvrigt samt uddeling af flidspræmier". Alle kunne i princippet blive medlem af foreningen, men typisk er medlemsskaren skolens til enhver tid værende forældre og lærere samt enkelte forhenværende elever. De syv bestyrelsesmedlemmer (fire forældrevalgte, to lærervalgte og rektor) var trofaste, således var major Ryg Olsen medlem fra den første bestyrelse i 1955 til bestyrelsesvalget i 1965, stadsdyrlæge Helge Buhl var medlem fra 1958 til 1968, mens den absolutte rekordholder var kontorchef Anna Hansen, der var medlem fra den første bestyrelse i 1955 og frem til 1974/75. Lektor Aalbæk Madsen var medlem af bestyrelsen i 20 år, og nævnes må også lektor Lis Poulsen, der ved Else Krogsgaards død i november 1969 overtog dennes plads i bestyrelsen, og først i skoleåret 2000/2001 trådte tilbage som foreningens kasserer.

Af foreningens årsrapporter fremgår, hvad støtten især har været anvendt til. I begyndelsen var det især støtte til kulturelle arrangementer som teaterture til Odense, Århus og København, oplæsninger af skuespillere, foredragsaftener og filmforevisninger. Men også støtte til udsmykning af skolen blev givet.

I alle årene er der givet støtte til enkeltelevers deltagelse i studierejser, og det skal ikke underkendes, at mange elever gennem denne håndsrækning har været i stand til at deltage i de studieture og ekskursioner, som er en uvurderlig del af det samlede skoleophold.

Medlemstallet har været af varierende størrelse, men i perioden 1955-1973 aldrig mindre end

233 medlemmer. 1967, året med 233 medlemmer, sendte formanden Helge Buhl en kraftig opfordring om at tegne medlemskab til forældrene – og den hjalp tilsyneladende, idet antallet næste år steg til 306 medlemmer. Foreningen er stadig i 2008 af afgørende betydning for enkelte elevers deltagelse i studierejser, og alle kan – som ved stiftelsen i 1955 – blive medlem af foreningen.

Når Fredericia Gymnasiums Venner i formålsparagraffen havde en bestemmelse om støtte til kulturelle aktiviteter, hænger det sammen med den mangfoldige aktivitet, der var på skolen på 6. Julivej uden for skoletiden. En lang række kulturelle foreninger og institutioner afviklede deres arrangementer på skolen til glæde og gavn ikke kun for de respektive foreningers medlemmer, men også for skolens elever. Musikforeningen, Foredragskredsen, Naturhistorisk forening, Alliance Française, AOF, Foreningen Norden og Kunst- og Litteraturforeningen var blandt de lokale foreninger, som skolen igennem mange år havde et fortrinligt samarbejde med. Det var i høj grad rektor Lunds fortjeneste, fordi han gennem sit betydelige kontaktnet til foreningerne, som i ganske mange tilfælde havde en eller flere af skolens lærere blandt bestyrelsesmedlemmerne, formåede at få dem til at afvikle arrangementerne på skolen med deraf følgende adgang for skolens elever, enten gratis eller med prisreduktion i adgangsbilletten.

Lokalerne blev dog også uden for skoletiden benyttet på almindelig kommerciel udlejningsbasis af byens aftenskoler og foreninger ud fra de forskrifter, som skoleejereren Fredericia kommune angav.

Lærerne

I skoleåret 1945/46 var der ansat 23 lærere til 379 elever ved skolen: Rektor, 19 adjunkter og lektorer samt 3 mellemskolelærere. I 1973 var tallet 43 lærere til 490 elever: Rektor, 39 adjunkter, lektorer og stud.mag.'er samt 3 gymnastik- og formningslærere. I perioden ændredes såvel det lovpligtige undervisningstimental som de ansættelsesmæssige vilkår for lærerne flere gange.

I 1946 var det ugentlige undervisningstimental 35/36 i mellemskolen, og pigerne i realklassen og gymnasiet havde 34 ugentlige timer, mens

De to riddere af Dannebrog nyder en cigar. Rektor Erik Lund (nr. 1 fra venstre) - udnævnt til Ridder den 12. august 1955 - og rektors stedfortræder, lektor Axel Saxe - udnævnt til Ridder den 20. juni 1956. Billedet er taget af lektor Knud Nygaard og er fra lærerskolturen den 6. september 1956 (Privatfoto, Lokalhistorisk Arkiv B 200 953).

drengene pga. en ekstra gymnastiktime havde 35 ugentlige timer à 50 min. For gymnasiets vedkommende var undervisningstallet stort set uændret indtil 1968, hvor tallet blev nedsat til 31/33 i 1.g, 32 i 2.g, men 35 i 3.g. Den største ændring indtraf dog i 1970, hvor timetallet ændredes til 30 for alle tre klassetrin. Årsagen til nedsættelsen skal ses i sammenhæng med indførelsen af "fem-dagesugen": Man skulle nu ikke længere gå i skole om lørdagen. Ved samme lejlighed blev længden af en undervisningstime nedsat til 45 minutter. Der er således ingen tvivl om, at den samlede undervisningstid for en gymnasieelev er faldet drastisk gennem perioden. Nedgangen blev især båret af fagene gymnastik/idræt, historie samt det 3. fremmedsprog (typisk fransk), men den samlede undervisningstid er for samtlige fag blevet reduceret. Lærerne blev i perioden indtil amtsovertagelsen formelt ansat af Fredericia byråd, men undervisningsministeriet godkendte hver enkelt ansættelse og afsked, ligesom ministeriet også forestod den nøjagtige indplacering af tjenesteciennitet samt forfremmelser fra adjunkt til lektor. I første del af perioden var lærerne tjenestemandsansatte med dertilhørende rettigheder og pligter, men fra 1959 begynder de første overenskomstansættelser. Det betød umiddelbart, at lærerne ikke var berettiget til en tjenestemandspension efter ansættelsen, men som

komensation fik overenskomstansatte lærere en lidt højere skalaløn end tjenestemændene. Samtidig fik lærerne strejkeret – og lock-out-risiko. I de efterfølgende år overgik en række af de yngste tjenestemænd ved skolen til overenskomstansættelse. Med overgangen til overenskomstsyste­met forsvandt med årene også undervisningsministeriets indflydelse på forfremmelsen fra adjunkt til lektor, idet overenskomsternes løntrin automatisk førte til en lektortitulering i løbet af 15 års ansættelse. Senere blev tallet nedsat, og i dag kan underviseren titulere sig lektor efter 5 års ansættelse.

I tjenestemandssystemet var det optimale slut­mål en lektorstilling i 26.lønningssklasse, populært kaldet superlektor. En udnævnelse blev betragtet som en særlig påskønnelse af den enkelte lærers indsats, som ud over æren også sikrede en højere lønindkomst – og nok så vigtigt en højere tjenestemandspension, når tiden indtraf. En række udnævnelser blev foretaget umiddelbart før den pågældendes pensionering. Således blev lektor Brendstrup udnævnt til superlektor den 10. december 1958, og hans pensionsansøgning blev imødekommet den 4. februar 1959, og i rektor Lunds mindeord om matematiklærer Else Krogsgaard, der døde i november 1969 efter 36 års ansættelse ved skolen hedder det: "Udadtil forløb de 36 år uden noget usædvanligt. Hun var først timelærer, blev i

1941 adjunkt, 1950 lektor og nu i sommer (sommeren 1969) lektor i 26. lønningsklasse. Det var lykkeligt, at hun nåede at få den anerkendelse, der ligger heri" ¹⁰.

Der er dog ingen tvivl om, at muligheden for at blive udnævnt til superlektor også blev anvendt til yngre lærere, som skolens leder gerne ville værdsætte for deres indsats, eller senere, da lærermangel blev et problem, som lokkemad ved en ansættelse. Eksempelvis blev såvel Svend Aalbæk Madsen som Anton Hemmingsen udnævnt til superlektorer i 1958 og Jørgen Pedersen i 1960.

Byrådet/undervisningsministeriet forestod også godkendelse af orlovsansøgninger og kursusgodkendelser. Eksempelvis blev fysiklærer Bjarne Rydahl bevilliget orlov fra den 14. februar til den 20. februar 1961 for at observere solformørkelsen i Norditalien, og Aalbæk Madsen fik bevilliget deltagelse i et kursus i England i maj 1962.

De lærere, der involverede sig i aktiviteter i og udenfor skolen, kan i særlig grad følges.

Cand.mag. Bernhard Baunsgaard blev ansat ved skolen som adjunktaspirant den 1. august 1948. Året efter var han indkaldt til militærtjeneste fra 1. august til 31. oktober. Han opnåede fastansættelse den 22. august 1950. 1. januar 1954 blev Baunsgaard udpeget som gårdinspektør, en post som blev bestridt til januar 1956 (hvor der var blevet ansat nogle yngre lærere, som passende kunne påtage sig hvervet). Han blev udpeget til indre inspektør 1. april 1958. Senere lagde han tillige skolens skema. Fra august 1960 beklædte han posten som formand for Gymnasieskolernes Lærerforening og fik derfor en timenedsættelse til 9 timer/ugen. Af samme årsag forlod han de administrative opgaver. Størstedelen af skoleåret 1961/62 havde han orlov med fuld løn pga. et studieophold i Chicago, og i august 1964 forlod han skolen for at blive rektor for Marselisborg Gymnasium i Århus.

Flere af skolens lærere påtog sig opgaver uden for skolelivet. Således var lektor Knud Moseholm pædagogisk konsulent for krigsministeriet ved den danske brigade i Tyskland fra marts 1947, en udstationering han ikke vendte tilbage fra, da han samme år blev udnævnt til rektor for Kolding Gymnasium. Vagn Rasmussen blev fra 1. august 1948 bevilliget 3 års orlov uden løn til at bestride stillingen som Det danske Selskabs

kulturelle udsending i Chicago, men han blev allerede hjemkaldt i november 1949, da posten blev nedlagt som følge af selskabets dårlige økonomi pga. devalueringen af den danske krone. Gymnastiklærerinde Birte Kaltoft-Sørensen var fra 1963-66 i Gaza-området som FN-officersfrue, og Otto Herskind Jørgensen var i årene 1970-72 seminarielæktor ved seminariet i Nuuk.

De fleste lærere holdt sig dog til den daglige undervisningsgerning på skolen, og adskillige lærere var ansat relativt mange år, så de oplevede at undervise flere generationer af samme familie. Muligheden for dette blev forøget, idet adskillige af de pensionerede lærere fortsatte undervisningsgerningen efter pensionen, da der var lærermangel. I hele perioden fra 1945 til 1974 fungerede matematiklærer Vagn Andersen, fysiklærer Poul W. Frølund, geografi- og biologilærer Svend Aalbæk Madsen, biologi- og gymnastiklærer Jørgen Pedersen, engelsk- og fransklærer Vagn Rasmussen samt engelsklærer Inga Sadderup. Set bort fra et enkelt eller to år underviste i hele perioden historie-, dansk- og oldtidskundskabslærer Anton Hemmingsen samt fransk- og religionslærer Peter P. Tilgaard.

Lærermangel

Lærermangelen betød dels, at de ansatte lærere havde relativt mange undervisningstimer, enkelte havde skemalagt mere end 30 undervisningstimer pr. uge, dels at forskellige "nødløsninger" blev taget i anvendelse. Eksempler på dette er ansættelse af flere af provstiets præster som midlertidige timelærere i religion, f.eks. Vilhelm Gregersen fra Pjedsted og Johannes Lind fra Christianskirken. Kemiundervisningen var det vanskeligt at finde kompetent undervisningskraft til, og i 1962 blev apoteker Holger Jørgensen ansat som midlertidig timelærer i kemi. Den midlertidige ansættelse strakte sig til 1974, og i flere år forestod "tekeren" al kemiundervisning på skolen, eksempelvis havde han i skoleåret 1969/70 28 ugentlige timer i kemi, så Middelfart Apotek har øjensynligt haft en apoteker, der var god til at lede og fordele. Blandt apotekets personale var ofte også tidligere elever, der i deres første praktikperiode på Farmaceut-højskolen søgte til deres "gamle" kemilærere. Fredericias status som garnisonsby betød, at uddannede lærere kunne kapres under aftje-

ning af værnepligten, således blev Peter Gemal ansat som midlertidig timelærer pr. 1. august 1961 med 12 ugentlige timer, som blev afviklet samtidig med tjeneste ved garnisonen. Året efter blev Gemal fastansat adjunkt ved skolen. Men også pensionerede officerer var behjælpelige med læsning af timer, således underviste major G. Kaltoft-Sørensen i engelsk i realafdelingen i 1969-70, og oberstløjtnant E. Bassing stod for historieundervisningen i 1.g klasserne i 1970/71. Senere blev studerende anvendt som undervisere, da der ikke kunne skaffes uddannet personale i tilstrækkelig grad.

Lærermangelen blev særlig mærkbar under orlovs- og sygdomsperioder for fastansatte lærere, idet deres timer som oftest blev læst af de øvrige lærere. I enkelte spidsbelastningssituationer indkaldtes tidligere elever, som f.eks. i 1970, hvor Ole Risak (student fra 1964) vikarierede for lektor Hemmingsen. Samme år var det nødvendigt at lade en 3.g-elev, Claus Sørensen, besørge historieundervisningen i 3. real i en periode af skoleåret.

Der var ansat relativt få mellemskolelærere (senere "gymnasielærere"), hvorfor skolens øvrige lærerkorps måtte undervise i fag, som måske kunne synes at ligge noget langt fra deres uddannelse. Eksempelvis underviste Otto Herskind Jørgensen (historie/religion/oldtidskundskab) i formning i realafdelingen, mens adjunkt Erna Otkjær (dansk/tysk) forestod håndgerningsundervisningen i mellemskolen. Unge lærere kunne tilsyneladende også altid klare gymnastikundervisningen i en enkelt eller et par mellemskole/realklasser.

Når undervisningen i gymnasiet blev forestået af en gymnasielærer, som det var tilfældet med sangundervisningen ved Fredericia Gymnasium, skulle der være et pædagogisk tilsyn med denne. De pågældende adjunkter/lektorer havde titel af sanginspektør, men timerne synes i visse tilfælde at være tildelt de pågældende lærere ud fra et timetalshensyn mere end ud fra et egentligt musikalsk-pædagogisk hensyn. Fysik- og matematiklærer Søren Worm Madsen, geograf- og biologilærer Hans Behrndt Andersen samt fransk- og engelsklærer Holger Schelde var blandt de udpegede sanginspektører.

En tilsvarende inspektion var ikke nødvendig ved gymnastikundervisningen – og slet ikke ved pigernes gymnastikundervisning. Jør-

gen Pedersen havde i nogle år assistance ved gymnastikundervisningen for drenge af lærer Rønnow Hansen, Købmagergades skole, mens pige-gymnastikken i mange år blev varetaget af gymnastiklærerinder – først fruene I. Beck Jørgensen og G. Høgdall Pedersen. I 1961 blev deres ansættelsesvilkår imidlertid forringet, hvorfor de valgte at stoppe. Stillingerne blev overtaget af Birte Kaltoft-Sørensen og Annalise Andersen. Senere – i 1963 – blev Ruth Thomsen ansat som gymnastiklærerinde. Annalise Andersen og Ruth Thomsen vedblev i mange år at forestå pige-gymnastikundervisningen ved skolen, og hurtigt blev de også inspektorer for pigerne. Denne stilling, der i det sidste år blev betegnet kvindelig inspektion, forsvandt, da realafdelingen blev nedlagt.

Enkelte lærere

Rigtig mange lærere vedbliver at eksistere i deres tidligere elevers bevidsthed. Årsagerne er mangfoldige, men de pågældende læreres faglige dygtighed, pædagogiske indsigt og ikke mindst personlighed har utvivlsomt betydning. For mange elever har lærerne også virket som rollemodel, hvad enten dette var i positiv eller negativ henseende, og derfor vil snakken ved jubilæumsfesterne naturligt drejes mod de tidligere undervisere, hvad enten der er tale om 25, 40 eller 50 års jubilæum. Historierne bliver næppe ringere med tiden, men er tillige et godt eksempel på skolens betydning.

Mange lærere kunne fremhæves, her skal kun nævnes et par stykker.

I perioden fra 1933 til 1970 havde samtlige skolens elever Aksel Kristian Thomsen til musik. Han underviste også i mellemskolen/realafdelingen i dansk, tegning og andre fag, men det er først og fremmest som musiklærer han huskes. Han stod for den daglige morgensangs musikalske islæt og var primus motor i skolens sang- og musikaftner. Han begyndte planlægningen lang tid i forvejen, hersede med såvel elever som sig selv og opnåede altid et fremragende resultat, som mange fredericianere trofast mødte op til år efter år for at overvære. Det gav sig blandt andet kontant udslag i diverse gaver til skolens musikafdeling, eksempelvis skænkede telegraf-assistent S.E. Bloch i 1947 en cello til skolen. Sang- og musikaftnerne er levende beskrevet af

Poul Thiesen i "Thiesens Halvtredsere" fra 2001. A.K. Thomsen var særdeles afholdt af eleverne, og også af skolens øvrige lærere. I musikundervisningen introducerede han ud over den danske sang- og musikskat også for eleverne mange af de store internationale klassiske værker, og i fritiden blev skolens kor og skoleorkester plejet. Han blev i 1933 ansat som mellemskolelærer – senere gymnasielærer/gymnasieoverlærer, men blev i august 1968 udnævnt til lektor. I rektor Lunds mindeord ved Thomsens død 18. januar 1971 hedder det: "Det der vistnok glædede ham mest og fyldte ham med størst taknemmelighed, det var.. da der for 3 år siden endelig viste sig mulighed for, at han kunne udnævnes til lektor, skønt han aldrig havde taget den eksamen, der normalt er forudsætningen herfor. Men alle var

klar over, at hans gerning gjorde ham fortjent til det". Inden udnævnelsen til lektor havde han i flere år stået for boginspektionen og været skemalægger for hele skolen. Meget få lærere kommer i direkte kontakt med samtlige elever på en skole, men for eleverne fra 1933-1970 er han én, der huskes.

Godt 44 år var lektor Axel Saxe ansat ved skolen. Han blev ansat i 1921, udnævnt til lektor i 1933, lektor i 26.lønningsklasse i 1958, pensioneret som 70-årig i 1960, men fortsatte som timelærer, indtil han døde i december 1964. Han var således ansat under tre rektorer og fungerede som rektors stedfortræder og skolens inspektør fra 1944 til pensioneringen i 1960. Han underviste i matematik og stillede i undervisningen store krav til elevernes arbejdsindsats

Rektor Erik Lund taler ved translokationen den 24. juni 1965. Bagved rektor Lund ses et udsnit af den kopi af Parthenonfrisen som skolen modtog i anledning af Fredericia bys 300-års jubilæum i 1950, og som stadig pryder væggene på gymnasiet i 2008 (Privatfoto, Lokalthistorisk Arkiv B 708 124).

og matematiske forståelse, men han var altid klar "til at række en hjælpende hånd, at sige et opmuntrende ord, at anerkende selv et beskedent resultat, hvor forudsætningerne var små", som rektor Lund udtrykte det i mindeordene. I disse fremhæves også Saxes loyalitet og ærlighed. "Det hændte endog, at han ganske utvetydigt irettesatte mig eller misbilligede noget, jeg havde givet lov til. Andre ville måske gå rundt og skumle uden at sige noget til mig, men sådan var lektor Saxe ikke". Hvad rektor Lund ikke nævnte i mindeordene var, at Saxe i juni 1956 blev udnævnt til Ridder af Dannebrogordenen – en hædersbevisning, som yderst sjældent bliver tildelt almindelige gymnasieundervisere.

Saxes afløser som rektors stedfortræder var "Ålen", Svend Aalbæk Madsen, som blev ansat ved skolen i 1929, fra 1943 som lektor. I 1958 blev han udnævnt til lektor i 26. lønningsklasse, og da studieordningen i 1971 blev indført, blev han udpeget sammen med Holger Schelde og Otto Herskind Jørgensen til at varetage dette hverv, som han bestred indtil pensioneringen i 1975. Ålens fag var biologi/naturhistorie og geografi, men først og fremmest vil han blive husket for de utallige ekskursioner og studieture, han arrangerede. Om det var korte ture til omegnen eller ugelange ture var underordnet: Eleverne skulle ud og opleve naturen på tæt hold. Fanø var et foretrukket sted for kortere dagsture, mens Vendsyssel var et yndet mål for tredagsture. Også i ferierne arrangerede han ture for eleverne. Sommeren 1949 var han i Norge med mellemskoleklassen 4.a og senere på cykeltur med gymnasiaster til Belgien og Nordfrankrig. Turene havde alle et udtalt fagligt sigte, men deres værdi som socialiseringsmoment underkendte Aalbæk Madsen ikke. I en tidligere elevs (programsekretær Jørgen Bros) mindeord hedder det om Ålens undervisning: "Han satte sin undervisning ind i en bredere samfundsmæssig sammenhæng allerede på et tidspunkt, hvor bogstaveligt talt ingen lærere gjorde det". "Han var en taktfuld mand og havde den yderste respekt for andres synspunkter. Men han undlod ikke at stille spørgsmål", og "han skubbede på for at få den grå gymnasieskoles undervisning lagt op i et lidt højere plan til noget, eleverne i virkeligheden fik brug for, især efter studentereksamen var i hus" ¹¹.

Aalbæk Madsen havde, hvad vi i dag må kalde en særdeles indflydelsesrig position på skolen. Som tidligere nævnt var han rektors stedfortræder fra 1960 til 1975, men han var tillige lærerrådets formand i perioden fra 30. april 1947 til pensioneringen i 1975. Det forekommer som en speciel kombination, al den stund lærerrådet skulle rådgive skolens ledelse. I mange år var han desuden indre inspektør samt havde tilsyn med skolens geografiske have, der rummede utallige planter fra store dele af jordkloden.

Skolens 25. rektor – Erik Lund – blev officielt udnævnt ved kongelig resolution af 28. juni 1945 til rektor for Fredericia Gymnasium fra den dato, hvor han reelt fungerede, nemlig 1. august 1944. Indtil afgang i juni 1971 prægede han skolens udvikling og stod – som tidligere antydte – for mange nye tiltag, ikke mindst af kulturel art. Han underviste selv i historie og oldtidskundskab, men stod tillige for gennemgangen af verdenslitteraturen for alle 3.g.ere i en årrække. Mens historieundervisningen i vid udstrækning var baseret på Lunds egen Verdenshistorie bind I-IV igennem alle årene, var verdenslitteraturgennemgangen i høj grad varieret efter Lunds egne øjeblikkelige favoritter. Et år var det således fransk litteratur, et andet engelsk litteratur, mens det et 3. år var spansk og russisk litteratur, der blev gennemgået. Der er ingen tvivl om, at Lund nød disse timer for de ældste elever i et område, der med en time om ugen var tiltænkt en bærende rolle i elevernes almindelige dannelse. Til fremme af samme fik samtlige elever uddelt til evigt eje Lund, Pihl og Sløks "De europæiske ideers historie", hvis 1. udgave udkom i 1962. Værket blev anvendt i de enkelte fag, når det var relevant med en god indføring i et overordnet idehistorisk emne. Stadig i dag regnes bogen som en af de bedste introduktioner til europæisk idehistorie, og nyskabelsen ved reformen i 2005 – Almen Studieforbereelse – kan siges at have værket som overordnet ideal for 2008-elevernes viden om videnskabernes og ideernes udvikling. At bogen næppe på nogen måde ville kunne anvendes i pædagogisk henseende i 2008 er en anden sag. Erik Lund blev den 12. august 1955 udnævnt til Ridder af Dannebrog og blev nogle år efter sin pensionering udnævnt til æresdoktor ved Odense Universitet.

Den enkelte elevs samlede dannelse var for rektor Lund et af skolens vigtigste formål, og hans

eget syn på rektorrollen kan vel bedst betegnes som værende primus inter pares (den første blandt ligemænd). Ved afskeden i 1971 udtalte lektor Aalbæk Madsen bl.a.: "Rektor betragter mennesket som det væsentlige – regler må man blot finde sig i". I samme tale roses Lund for sin indsats i liberaliserings- og demokratiseringsbestræbelserne inden for skoleverdenen, og Aalbæk slutter med at udnævne skolen til "et af landets frieste gymnasier". Som ovenfor vist er det korrekt, at Lund som rektor var foregangsmand for en række demokratiseringstiltag, men at der ofte også lå ministerielle love og bekendtgørelser til grund for indførelsen af diverse demokratiseringer og liberaliseringer. Som rektor underviste Erik Lund typisk mellem 9-12 timer om ugen, men i perioder med lærermangel kunne den faste undervisningsforpligtigelse komme op på 19 ugentlige timer. At dette timetal sjældent holdt, vidner mange vikartimer om. Ved forskellige læreres sygdom eller orlov var det ofte Lund, som påtog sig vikariatet, evt. i form af samlæsning for en hel årgang. Men uanset om man som elev havde rektor Lund som lærer eller ej, vidste han altid, hvem den enkelte elev var.

En gymnasieskole kan ikke fungere uden en pedel og sekretærer, men først i årsskriftet fra 1961 findes det nødvendigt at medtage disse medarbejdergrupper i personaleoversigten. I perioden fra februar 1940 til maj 1969 var Alfred Devantier pedel ved gymnasiet. Efter hans død blev pedellen ved Slesvigsgades skole, Carl Winther, ansat som pedel ved gymnasiet, og han fortsatte i stillingen også på den nye skole på Nørrebrogade, men havde i modsætning til stillingen ved skolen på 6. Julivej ikke nogen "embedsbolig" på Nørrebrogade.

Som skolesekretær blev i 1960 ansat fru Gudrun Hemmingsen – gift med lektor Hemmingsen. Hun var i adskillige år eneste sekretær for såvel rektor som inspektorer, men i takt med såvel elevtilgangen som at stadigt flere administrative opgaver blev uddelegeret til den enkelte skole, steg behovet for yderligere sekretærbistand, og i skoleåret 1966/67 afløstes fru Hemmingsen af Inge Gregersen og Eva Uldahl. I 1971 blev yderligere Karen Dalegaard ansat som sekretær, og skolen har siden haft tre sekretærer ansat. Ved flytningen til Nørrebrogade i 1974 afløste Inge Højgaard Inge Gregersen som sekretær.

Den enkelte lærer kommer oftest kun i kontakt med en del af en skoleårgangs elever – i modsætning til pedellen og sekretærene, der usvigeligt kommer i kontakt med alle eleverne, hvad enten det drejer sig om praktiske ting som salg af sodavand i "boden" i kælderens indbetaling af penge til studierejser, efterlysninger af glemte sager eller om forespørgsler angående SU, lokale lån og meget andet, og netop derfor har pedel og skolesekretærer ofte et bredere elevkendskab end den enkelte lærer.

Det sidste skoleår i bygningerne på 6. Julivej blev i usædvanlig grad berørt af den verdenspolitiske situation, idet oliekrisen medførte en forlængelse af juleferien, så skolen ikke skulle opvarmes unødigt. Den sidste Sermorevy opført i aulaen blev af mange anset for den bedste revy i mands minde, og dette synspunkt ligger i god forlængelse af en lettere nostalgisk stemning, der i årets løb udvikledes – den "gamle" skole skulle forlades! Meget passende blev årsskriftet for 1974 atypisk ved at indeholde Hemmingsens førnævnte "Gymnasiet og dets bygninger" samt Ole Wich og Eigil Nielsens "Glimt af livet på skolen". De to fotografer gik begge i den sidste 3.g-årgang fra 6. Julivej, og deres billeder viser på udmærket vis skolelivet anno 1973/74 på "deres" skole; men når det betænkes, at årsskriftets målgruppe ud over det skolepolitiske system især var kommende elever og deres forældre, må det opfattes således, at skriftet i hvert tilfælde dette år også havde yderligere et formål – at bevare mindet om den "gamle" skole. Året var dog også præget af en optimistisk opbrudsstemning. Biblioteket og samlingerne blev pakket ned og umiddelbart efter translokationen gik flytningen i gang, en del 2.g'ere var ansat af den nye skoleejer – Vejle Amt – til at bistå lærerne med udpakning og opsætning af samlingerne, således at alt faktisk var klar til såvel de gamle som de nye elever den 12. august. Men hvor den forrige skoleflytning var foregået ved en samlet march – foranlediget af den tyske besættelse – i 1940, var det en ganske anderledes fredelig og udramatisk skoleflytning, der fandt sted i 1974, og efter to år på Nørrebrogade var det kun lærerne, der stadig kunne tale om "den gamle skole".

5. Det nye Fredericia Gymnasium 1974-2008

Af Thomas Kvist Christiansen

Det er mange år siden, at jeg forlod den trygge verden på Fredericia Amtsgymnasium. Helt præcist fik jeg min studentereksamen i sommeren 1984 – 20 år gammel. Dermed stod jeg, ligesom alle mine kammerater gennem de tre år i den sproglige c-klasse, foran et nyt liv, hvor vi for alvor skulle til at stå på egne ben og ikke mindst tage beslutning om, hvad vi nu skulle tage os til. Jeg var allerede flyttet hjemmefra, og boede i en lille etværelses lejlighed, men var stadig så meget knyttet til mit barndomshjem på Ægirsvej – ikke langt fra gymnasiet, at jeg i princippet endnu ikke var flyttet helt hjemmefra. Jeg husker det som en helt fantastisk og euforisk oplevelse at stå der med studenterhuen på,

roseerne i hånden og et nogenlunde eksamensgennemsnit efter at have overstået tre år på FG med en mængde studieudfordringer og gode oplevelser med klassekammeraterne og mange af skolens lærere.

Den Tapre Landsoldat ved volden var naturligvis det traditionelle centrum for en del af vores studenterfestivitas, og følelsen af, at man nu var voksen, og at verden stod åben for en, var enormt stor. Men jeg husker også stadig oplevelsen af tomhed bagefter - at sidde i min lille etværelses lejlighed med studenterhuen, mit eksamensbevis og alt mit habengut, med en blandet følelse af, at jeg kom igennem de tre gymnasieår med et pænt resultat, og at der nu ventede et

Juni i Fredericia betyder traditionen tro eksamensbeviser, studenterhuer og dans om Den Tapre Landsoldat. Her er festlighederne fra 1984 foreviget fra oven af fotograf Christian Asbøl.

nyt spændende liv, men at jeg samtidig skulle skilles fra alle mine klassekammerater. Flere rejste udenlands for at arbejde som au pair eller blot for at få nye oplevelser - opleve noget af den store uudforskede verden. Pludselig var de væk, alle sammen, følte jeg. Der var en underlig tomhed.

Den obligatoriske advarsel

Den trygge gymnasiedagligdag var godt i gang med at blive forvandlet til et nyt liv, som aldrig ville blive det samme som at gå i gymnasiet, vidste jeg. Det fællesskab vi havde i vores sproglige c-klasse anno 1981, fire drenge og 18 piger, det var helt specielt. Det ville jeg savne. Men på trods af mit nye uforudsigelige liv med en studentereksamen i rygsækken, vidste jeg, at når sommerferien var slut, boede jeg i et lejet værelse i Risskov ved Århus og skulle starte på uddannelsen som journalist på Danmarks Journalisthøjskole. Noget overraskende for mig selv var jeg blevet optaget på skolen efter en optagelsesprøve, som jeg gik til netop den dag, hvor jeg skulle have været til studentereksamen i mundtlig dansk.

Journalistikken havde allerede sneget sig alvorligt ind i mit liv, da jeg startede i gymnasiet. Efter et praktikophold på den lokale ugeavis, Elbo Bladet, havde jeg fået lov til at fortsætte mit skriveri og fotoarbejde på avisen, også selvom jeg startede på gymnasiet. Jeg udfordrede mig selv i alvorlig grad, for jeg brændte allerede på det tidspunkt for at blive journalist, og det var ikke altid, at der var så meget plads til lektier, som der burde være. Det resulterede også i, at jeg i 3. g blev kaldt ind til en alvorlig samtale hos rektor Carl Jørgensen. Der var lidt for meget fravær, og det var ikke så heldigt. Jeg fik en obligatorisk advarsel, men blev, til min glæde, mødt af forståelse fra Carl Jørgensen. Efter at have forklaret, at det nogle gange kunne være svært at følge undervisningen, når en vigtig opgave på ugeavisen pludselig kaldte, og at jeg jo var i gang med at forberede mig til den optagelsesprøve, som ene og alene var adgangen til det journalistliv, jeg gerne ville leve efter gymnasiet, blødte det alvorlige rektoransigt lidt op. Carl Jørgensen forstod min situation, fornemmede jeg, og afslutningen på den alvorlige samtale var, at han dels bad mig vise den næste elev ind,

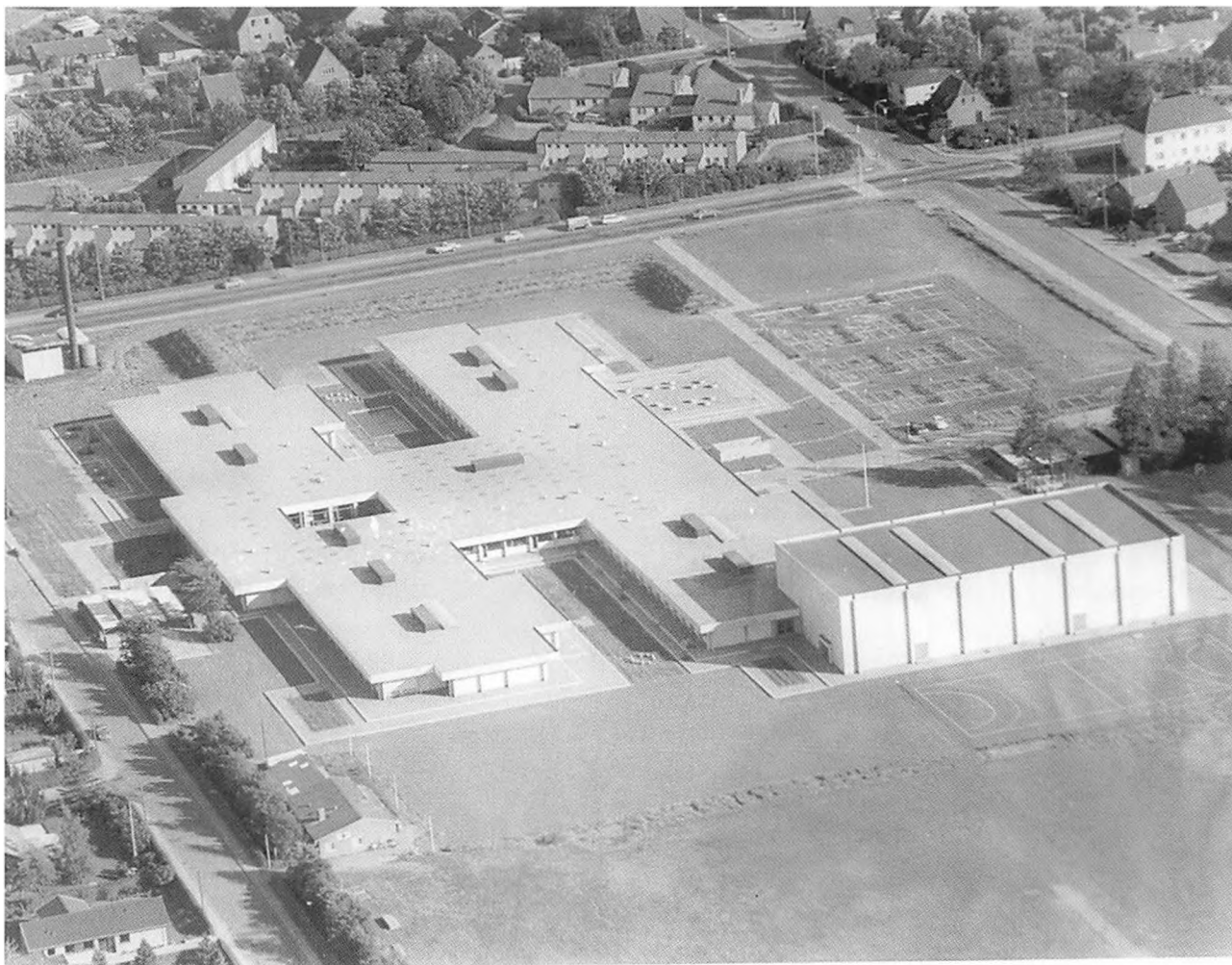
dels lige give ham et praj, når jeg igen skulle af sted på opgave for ugeavisen.

Men den alvorlige samtale hos Carl Jørgensen ændrede dog ikke på den kendsgerning, at jeg på nogle områder havde skøjtet lidt for let henover pensum – specielt i dansk. Stilskrivningen havde jeg tjek på, jeg elskede at skrive stile og fik oftest også en pæn karakter, men min indsats på den litterære side var ikke så god. Jeg havde store huller, som blandt andet åbenbarede sig, da jeg skulle til studentereksamen i mundtlig dansk med en anden sproglig klasse – af hensyn til optagelsesprøven til Journalisthøjskolen. Det var dog stadig min egen dansklærer gennem alle årene, Bjarne Bangsgaard, der skulle sidde overfor mig ved det grønne bord. Og havde det stået til ham, ja, så var jeg aldrig blevet journalist. Jeg trak nemlig en tekst af Herman Bang, og var straks så meget på glatis, at jeg stort set ikke kunne fortælle noget relevant om denne store danske forfatter, skønt han var den første i Danmark, der begyndte at skrive journalistik. Pinligt. Det blev til et lille 6-tal for min præstation, og Bjarne Bangsgaards afskedssalut, inden han sendte mig videre til min optagelsesprøve i Århus, var da også, at "hvis man ikke kan sin Herman Bang, så kan man heller ikke blive journalist".

Men, som sagt blev jeg optaget. Mit arbejde på ugeavisen havde alligevel givet mig så meget faglig ballast, at jeg kunne få lov til at blive journalistelev – skønt jeg på det tidspunkt endnu ikke var blevet student. Det blev jeg, da jeg havde været til eksamen i geografi hos min lærer Børge Bagger. Og igen havde mit engagement i journalistikken sat sine spor – i hvert fald var det ikke Thomas Kvist Christiansen, der skulle ind til forberedelse, inden eksaminationen ved det grønne bord. Da Børge Bagger trådte ud ad døren til eksamenslokalet konstaterede han tørt, at nu var det så Elbo Bladets tur. Jeg fik en udmærket karakter for min præstation. Huen var i hus.

30 år med mange udfordringer

Mange år er gået siden den sommer, hvor verden pludselig stod åben for nye udfordringer. Personligt er der sket meget for mig siden min gymnasiestart i 1981, men også i samfundet og verden omkring os, er der sket store og væsent-

Luftfoto af det nye gymnasium på Nørrebrogade set fra nordvest, mens bygningen endnu var meget ny (Ukendt fotograf, Fredericia Dagblads arkiv, Lokalhistorisk Arkiv).

lige ting. Alene på kommunikationsområdet er udviklingen galoperet af sted, fra tiden med blyant, kuglepen, skrivemaskine, telefoner med ledning, kameraer med celluloid film og computerteknologi på babystadiet til i dag, hvor kraftfulde pc'er med avanceret software, trådløs telefoni, internet og digital fototeknik er en naturlig del af de flestes hverdag, som også langt hen ad vejen styres af avanceret computerteknologi. Det var en virkelighed, som jeg på ingen måde var bevidst om, da jeg i 1981 startede med data-lære hos John Christensen og blev undervist i at programmere en computer. De små færdige og meget simple programmer, som vi lavede der ved skærmen, blev gemt på en hulstrimmel. Det er næsten ikke til at forstå i dag.

De sidste godt 30 år på Fredericia gymnasium har budt på mange udfordringer, hvor overgangen fra det gamle gymnasium på 6. Julivej til det nye på Nørrebrogade i 1974 var en af de

største. Derefter fulgte store udfordringer omkring skolens indeklima, de politiske i form af krav til klassestørrelser i midten af 80'erne, adgangsbegrænsninger og reformer i forhold til undervisningen – blandt andet i 1989, et rektorskifte i 1990, oprettelsen af en international klasse i 1992, en ny reform i 2005, en ny byggeudfordring med den omfattende ombygning fra efteråret 2006 og endelig nye udfordringer omkring drift og ejerskab, da skolens bygherre, Vejle Amt, blev nedlagt med kommunalreformen ved årsskiftet 2006/2007.

Jeg skal skrive det sidste kapitel i denne bog, og skal i den forbindelse sammenfatte de over 30 år der er gået, siden det nye gymnasium på Nørrebrogade blev taget i brug i 1974 til i dag, hvor omkring 6.000 elever har taget deres studentere eller hf-eksamen. Det er en stor opgave, som det ikke er muligt at løse på anden måde end at give et kalejdoskopisk billede af udviklingen i de tre

årtier, der er gået. For at komme i gang har jeg været i kælderen og bladret mit eget gymnasiegods fra første halvdel af 80'erne igennem. Der er rigtig mange fotos fra dagligdagen på gymnasiet, fra sermofesterne, fra skirejserne til Norge sammen med mine klassekammerater og en række lærere - blandt andet min klasselærer Bjarne Bangsgaard, fra arrangementerne i fællesarealet, jeg har fotos fra vores protester mod undervisningsminister Bertel Haarder i bl.a. 1983, hvor det handlede om klassekvotienternes størrelse. Bertel Haarder ville med loven i hånden tillade 29 elever i hver klasse mod hidtil 28, og klasselokalerne var kun planlagt til maksimalt 24 elever. Protesterne resulterede i, at lovforslaget blev trukket tilbage - men det blev senere indført.

Som et puslespil

For at danne mig et overblik over disse godt tre årtier, har jeg måtte vende tilbage til de gamle gymnasiebygninger, hvor jeg har haft spændende og timelange samtaler med en del af de mennesker, som udgjorde min trygge tilværelse i de tre gymnasieår. Endnu flere minder er på den måde dukket op, og ved læsning af de gamle årsskrifter og gamle aviser gennem tiderne har jeg fået føjet nogle af de begivenheder til, som er med til at forstærke rammen om de sidste 34 års gymnasiehistorie i Fredericia. Dette kapitel

er derfor stykket sammen som et puslespil af samtaler og interviews, avisomtaler, citater fra gymnasiets årsskrifter og egne erindringer.

I de 34 år, der er gået, siden de første elever kæmpede sig gennem mudder og vandpytter og ind på det nybyggede gymnasium på Nørrebrogade, har Fredericia Gymnasium gennemlevet en historie, der ikke alene har betydet, at i tusindvis af elever har taget deres student- og hf-eksamen, der har også været en pædagogisk, kulturel og social udvikling, som vil blive gennemgået i dette kapitel blandt andet med fokus på revy, musicals, musik og ekskursioner.

På sin vis er det lidt af et sammenbrud, at netop som gymnasiets historie på Nørrebrogade skal sammenfattes som en del af en jubilæumsbog, har der atter været gang i byggeriet på matriklen. Med Vejle Amts beslutning i 2002 om at ombygge og udvide gymnasiet i Fredericia som led i en omfattende modernisering af alle otte gymnasier i amtet, blev cirka en tredjedel af skolens bygning i 2006 revet ned for igen at blive bygget op.

I dag, i år 2008, knap 34 år efter, at det nye Fredericia Gymnasium på Nørrebrogade blev taget i brug, er et nyt kapitel nu begyndt. Den store nye til- og ombygning, der har rejst sig i 1. sals højde, har tilført gymnasiebygningen ekstra 2300 kvadratmeter etageareal, hvilket dog ikke siger så meget. Men de mange nye kvadratmeter har givet Fredericia Gymnasium et videntcenter, der

Adskillige elever og lærere drog hvert år på skitur til Norge. Her er det et stemningsbillede fra en uges skiferie i Norge i 1983. Til højre i billedet ses fra venstre lærerne: Bjarne Bangsgaard, Birgit Munk, Lis Busk Andersen og Jørgen Møller (Fot. Thomas Kvist Christiansen).

Ombygningen af Fredericia Gymnasium er i gang. I april 2007 blev den midterste del af gymnasiet ryddet, så den ny genopbygning kunne gå i gang (Fot. Fredericia Gymnasium).

er blevet seks nye klasser; fællesrum og kantine er blevet moderniseret, og endelig er der blevet etableret moderne elev- og lærerarbejdspladser. Alt i alt giver gymnasiet i 2008 med den nye ombygning plads til cirka 800 elever i 32 klasser, 100 lærere og 20 øvrige medarbejdere.

En ny epoke

Poul Erik Madsen, der har været rektor på Fredericia Gymnasium siden 1990, hvor han afløste Carl Jørgensen, viste i sommeren 2008 stolt og forventningsfuldt rundt i den nye store og ambitiøse tilbygning og lagde ikke skjul på, at han glædede sig til, at elever, lærere og personale kunne tage bygningen i brug. Det giver nye muligheder, og med nybyggeriet får Fredericia Gymnasium næsten den gamle aula fra 6. Julivej tilbage, et moderne auditorium med stolerækker, der kan foldes sammen og fællesareal med

moderne lyd- og videoudstyr. Poul Erik Madsen lægger ikke skjul på, at tilbygningen på flere måder symboliserer en helt ny epoke med nye muligheder, specielt med overgangen til den statslige selvejende status, som gymnasiet har fået efter nedlæggelsen af amterne og den nye kommunalreform i 2007.

– Overgangen er forløbet fint. Der er etableret en ny bestyrelse, og der er fra gymnasiets side store forventninger til, at en mere professionel bestyrelse kan være med til at udvikle gymnasiet, fortæller Poul Erik Madsen.

Poul Erik Madsen er en gymnasiemand i mere end én forstand. Han har blandt andet været lærer på Tørring Amtsgymnasium, og var i tre år inden rektorjobbet i Fredericia ansat som kontorchef i amtets undervisnings- og kulturforvaltning. Da Poul Erik Madsen startede i jobbet, gjorde han det klart, at han havde visse ideer med gymnasiets rolle i lokalsamfundet, og

konkret satte han gang i projekt Det åbne Gymnasium for at sikre, at lokalsamfundet kunne få større adgang til gymnasiet og for at skolen kunne skabe bedre kontakt til byen.

Jeg vender tilbage til rektor Poul Erik Madsen, til den nye tilbygning, og ikke mindst til et pædagogisk og politisk tilbageblik senere i dette kapitel.

Nu handler det om starten på det byggeri, der blev sat i gang i vinteren 1971 efter én af Fredericia Kommunes hurtigste byggesagsbehandlinger.

Centralkontoret for praktiserende arkitekter

I de sidste måneder af 1971, umiddelbart efter et folketingsvalg i september, hvor VKR-regeringen mistede flertallet og blev afløst af en socialdemokratisk mindretalsregering under J.O. Krag, hvor Susanna Lana leverede dansktoptit-

et "Hvis tårer var guld", hvor John Mogensen sang om Dybbøl Mølle, der maler helt af helvede til, blev der taget initiativ til bygning af et nyt gymnasium til afløsning for det gamle på 6. Julivej. Det var Centralkontoret for praktiserende arkitekter på Fyn, der stod for planlægningen.

Efter flere måneders arbejde med at tegne og planlægge, blev det i starten af 1973 afsløret, hvornår byggeriet kunne gå i gang. I Fredericia Dagblad kunne man den 23. januar læse:

"... Centralkontoret for praktiserende arkitekter på Fyn, der står for planlægningen, oplyser, at bulldozerne ruller ind på hjørnearealet ved Indre Ringvej og Nørrebrogade den 1. marts. Cirka 14 dage senere påbegyndes det egentlige byggeri. Det sker dog kun, såfremt alle instanser godkender håndværkernes byggetilbud.

Og det er blandt andet i eftermiddag, der skal bydes. På Fredericia Rådhus er der i dag offentlig licitation på den første entreprise. Det er ar-

Ombygningen af Fredericia Gymnasium er godt i gang. I januar 2008 kunne man danne sig et godt billede af, hvordan resultatet ville blive (Fot. Fredericia Gymnasium).

Ombygningen af Fredericia Gymnasium er tæt på at være tilendebragt. I april 2008 kunne man se den nye trappe mellem stueetagen og 1. sal tage form (Fot. Fredericia Gymnasium).

bejde som grundmodning og gartnerens indretning plus installering af hovedkloak ...”

Længere nede i artiklen fik man ligeledes svar på, hvad man fik for de cirka 27 millioner kroner, som det blev anslået, at byggeriet ville komme til at koste. Det blev beskrevet, at grunden, der skulle bygges på, var på 67.000 kvadratmeter, og at der skulle bygges på 8400 kvadratmeter. Dog kunne man læse i artiklen, at gymnasiet arealmæssigt ville blive endnu større, fordi der skulle tilkøbes en kælder på 1400 kvadratmeter. Det samlede areal ville derefter blive på 9.800 kvadratmeter, hvor der skulle indrettes 28 normalklasser, 14 andre og 20 specialklasser samt et bibliotek og kantine. Gymnasiet ville også få en idrætshal på 880 kvadratmeter, der var fleksibel i sin indretning, så den ville kunne deles i to sale.

I sommeren 1974 var byggeriet så langt fremme, at nedtællingen til ibrugtagningen kunne gå i

gang. Det nye skoleår skulle startes på Nørrebrogade. Netop dette år var den amerikanske præsident Richard Nixon blevet hvirvlet ind i Watergateskandalen, benzinprisen i Danmark var først på året fordoblet til hele godt to kroner pr. liter, men ledigheden til gengæld var så lav som to procent. I fjernsynet havde farverne for længst overtaget billedet, da B&O dette år producerede det sidste sort-hvide fjernsyn, og musikalsk lyttede danskerne til Savage Rose, Gasolin, Gnags og de forholdsvis nye Shubidua.

I juni 1974 i strålende solskin, kunne Lene Mortensen fra 3. b. på det gamle gymnasium med smil og glæde trykke sin fransklærer, adjunkt Ole Hjelund Pedersen, i hånden og glæde sig over et ni-tal i fransk og en velfortjent studenterhue. Lene Mortensen blev den første student det år, og hun var samtidig den første af det sidste kuld på i alt 118 elever, der sprang ud som studenter fra det gamle gymnasium. Alt i mens de

afsluttende eksaminer blev bestået, studenterhuer sat på hoveder og lykønskende håndtryk blev uddelt på 6. Julivej, var der hektisk byggeaktivitet på Nørrebrogade. Her var arbejdet med at få det nye, store gymnasium færdigt til tiden i fuld gang. Og ved translokationen på det gamle gymnasium den 24. juni var flytningen til det nye gymnasium med i rektor Carl Jørgensens tale til de nybagte studenter:

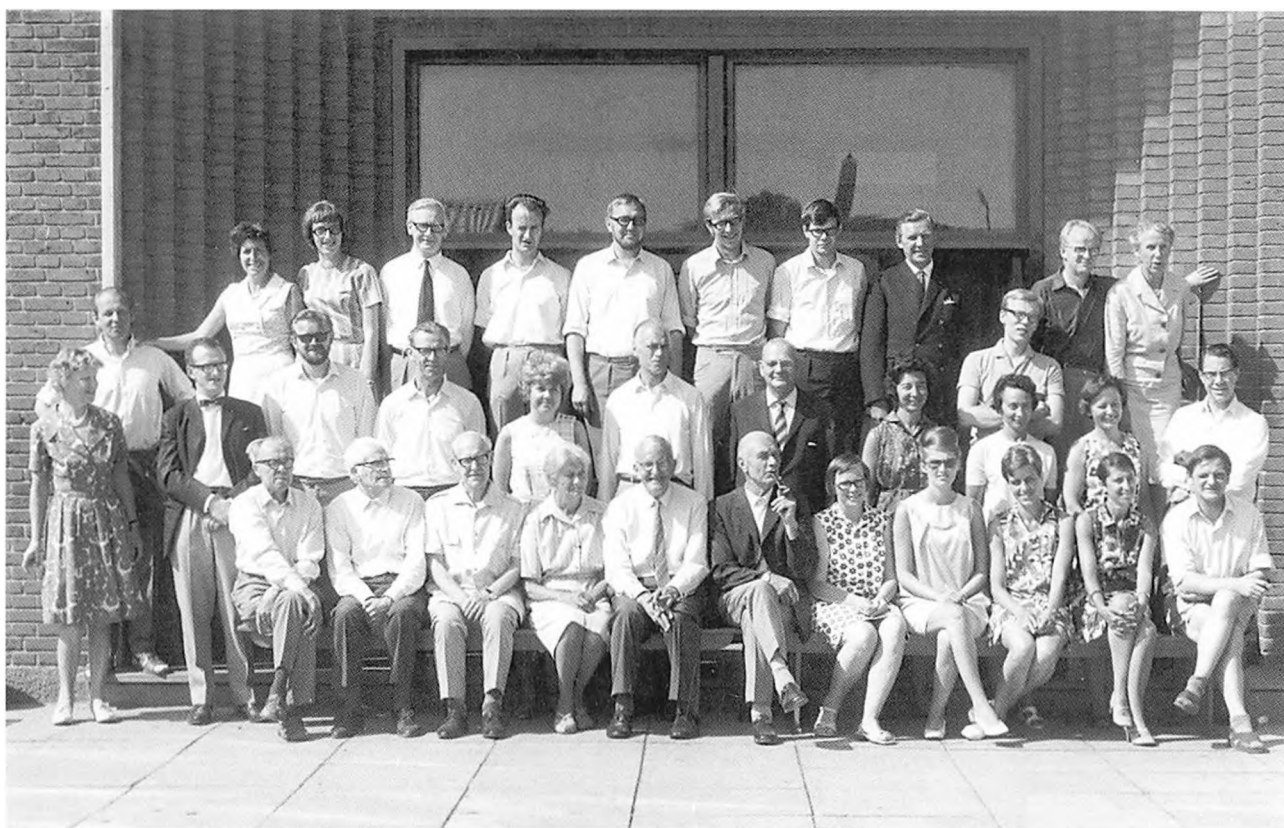
”På skolens vegne er jeg taknemmelig for, at Fredericia Kommune besluttede at bygge en ny skolebygning, og jeg er også taknemmelig for, at Vejle Amt gennemfører planen. Jeg tror, at amtet vil strække sig vidt, når det gælder anskaffelsen af inventar og udstyr. Men én ting må vi selv

sørge for. Det er at medbringe det gode klima, som har været i denne bygning.

Jeg tror, at I, studenter og hf’ere af 1974, har sat så tydeligt og så godt et præg på det daglige samvær, at de elever, der følger med ud på Nørrebrogade, har fået det i kroppen og vil magte at videreføre det.”

Virvar af ledninger

På Nørrebrogade gik arbejdet med det nye gymnasium planmæssigt, men i august, meget tæt på starten på det nye skoleår, var der pres på. I Fredericia Dagblad den 3. august kunne man således læse, at der skulle arbejdes hårdt for at

Lærerkollegiet juni 1970:

Bageste række fra venstre: Hans Behrndt Andersen; Agnete Behrndt Andersen; Lis Poulsen; pastor Vilh. Gregersen; Ove Korsgaard; Peter Gemal; Leif Petersen; Erling Voss; apoteker Holger Jørgensen; Søren Worm Madsen; Ellen Dresler.

Mellem bageste og mellemste række: Ole Skjøt-Pedersen.

Mellemste række fra venstre: Inga Sadderup; Otto Herskind Jørgensen; Kjeld Christensen; Vagn Andersen; Helle Meyer; Jørgen Pedersen; Vagn Rasmussen; Irène Lützen; Arlette Andersen; Ulla Kiil; Ole Andersen.

Forreste række fra venstre: Peter Tilgaard; A.K. Thomsen; Anton Hemmingsen; Oda Lund; Erik Lund; Svend Aalbæk Madsen; Bodil Gemal; Bente Christensen; Birthe Hem; Elisabeth Rasmussen; Holger Schelde.

(Fot. Fredericia Gymnasium, Lokalhistorisk Arkiv B 200 953).

Grunden til det ny gymnasium under udgravning i foråret 1973. Under et lag moræneler på ca. 2 meters tykkelse kom man ned til smeltevandssand. Herved kunne et geologisk forhold anskueliggøres for eleverne (Hans Behrndt Andersen fot., Lokalthistorisk Arkiv).

få de sidste mange ting gjort færdig til eleverne, der skulle begynde den 12. august. Den dag, hvor avisens journalist og fotograf var på besøg, var hovedindgangen endnu fyldt med brædder, og ved siderne var der jordvolde.

”For en ikke-fagmands øje ligner de nye bygninger indefra et eneste virvar af løse ledninger, isoleringsmaterialer, der hænger ned fra loftet, og i klasseværelserne står underlige ting og sager, der skal blive til borde, stole og skabe. Overalt i den store bygning summer det af masser af arbejdere, der har masser at bestille, for vist skal det stå færdigt – sådan nogenlunde – og det mener de fleste nok skal gå”, skrev journalisten, og fortalte yderligere om den store forhal, hvor der skulle indrettes en kantine, at ”det synes håbløst at få alt klaret til næste mandag”.

Men skolen blev – næsten – færdig til tiden. Under overskriften ”Kaos på gymnasiet” kunne Fredericia Dagblad den 12. august fortælle læserne, at alt stadig var lidt af et kaos på Nørrebrogade:

”... idet man langt fra er færdige med byggeriet

endnu. Men de nye elever samt dem, som er kendt med gymnasiets hverdag fra det gamles tid, fik kæmpet sig gennem murbrokker og ikke mindst mudder, og inden rektor Carl Jørgensens velkomst – på stående fod – blev omtrent sommerens endnu eneste solstråler nydt i fulde drag rundt omkring på det, som endnu mest af alt ligner en stor byggeplads.

Rektor bød velkommen og beklagede forholdene, som han dog var overbevist om, at man nok skulle klare sig igennem – ikke mindst med tanken henledt på, hvor dejligt det bliver bagefter.”

Pædagogisk tilbageblik # 1 – Reformen i 1971

For at forstå, hvordan gymnasieskolen og dermed også Fredericia Gymnasium har udviklet sig igennem de seneste 34 år både pædagogisk og politisk, vil dette kapitel rumme en række afsnit med overordnede beskrivelser af væsentlige perioder, baseret på samtaler med nuværende rektor, Poul Erik Madsen, som kan sætte hele hi-

storiens om det nye gymnasium i perspektiv. Med den lille gymnasireform i 1971 bevægede gymnasieskolen sig fra et klassisk "dannelse-gymnasium" til et mere "kritisk faggymnasium". Eleverne skulle selv arbejde med stoffet, og skulle tage kritisk stilling. Det var blevet indskrevet i bekendtgørelsen, at eleverne skulle deltage i udvælgelse af materiale, og at lærer og elever i fællesskab skulle udarbejde planer for undervisningen. Reformen var tydeligvis præget af den stærke økonomiske udvikling og en stigende frisætning af de unge.

Intentionerne i bekendtgørelsen blev dog ikke alle indfriet i Fredericia. Her lignede gymnasiet de øvrige gymnasier landet over. Mange lærere, der var blevet uddannet i 40'erne og 50'erne, havde vanskeligt ved pludselig at skulle tage eleverne med på råd. Lærerne vidste bedst, og da eleverne som oftest ikke stillede krav, fortsatte meget som hidtil. Uagtet bekendtgørelserne blev lærerne imidlertid tvunget til at arbejde på en ny måde.

Med den ekspansive tilgang til gymnasiet og dermed de nye elevtyper blev der stillet store krav til lærerne, og lærerrollen måtte nødvendigvis fornyes. Den gamle lærerautoritet havde overlevet sig selv, og relationen mellem eleverne og lærerne forandredes langsomt. Et af de områder, hvor reformen gav de tydeligste resultater, var i stofvalget. Det var gennem 70'erne og

begyndelsen af 80'erne, at pensumstyringen langsomt blev afløst af en mere emnemæssig tilgang. Det ses f.eks. meget tydeligt i indkøbene af klassesæt, fortæller Poul Erik Madsen.

– I gymnasiets bogkælder blev der med tiden ophobet en række gamle klassesæt, der er blevet benyttet gennem en årrække. De tre auberginefarvede Falkenstjerne-antologier til danskfaget med tilhørende kommentarhæfter blev parkeret i kælderen. Enkelte lærere blev dog ved med helt op efter år 2000 at udlevere de kanoniserede tekster – ofte med fare for at høre "denne bog har min mor også haft".

– På samme måde lå Erik Lunds Verdenshistorie i fem tætskrevne bind overalt i bogkælderen. På et tidspunkt, hvor kælderen var ved at sprænges på grund af mængden af klassesæt, blev Erik Lunds Verdenshistorie placeret oppe under kælderloftet i de nedlagte flugtkanaler, der hidrørte fra den tid, hvor gymnasiebygningen indgik i sikkerhedsberedskabet.

Et andet resultat af den lille gymnasireform var, at de naturvidenskabelige fag blev mere eksperimentelle og anvendelsesorienterede. Mange lærere tænker stadig tilbage på årene, hvor de gik i naturfagsafdelingen og sammen udviklede nye forsøg og eksperimenter. Når denne ændring overhovedet kunne realiseres, skyldtes det også den øgede produktion af lærere til gymnasie-sektoren. Hvor mange lærere tidligere havde

"Forsøgsmark" ved det ny gymnasium i august 1977. I biologi registreres plantesamfundet for at kunne følge dets udvikling (Hans Behrndt Andersen fot., Lokalthistorisk Arkiv).

haft bunker af overtimer, skete der langsomt en normalisering. Det var en forudsætning for de mere krævende arbejdsformer. Gymnasiestrukturen fra 1963 – grengymnasiet – blev på trods af de store samfundsmæssige forandringer fastholdt gennem både 70'erne og 80'erne.

– Den matematisk-fysiske gren og den nysproglige gren stod i Fredericia stærkt gennem hele perioden, og den naturfaglige gren kom til meget tidligt. Der blev også lavet forsøg med en fransksproglig gren. De nye grene - den samfundsfaglige og den musikfaglige - gav anledning til mange drøftelser i lærerrådet, der dengang var et betydningsfuldt forum udstyret med en

række formelle kompetencer. Faginteresserne var markante, og ofte blev de fremført af stærke faglige ildsjæle blandt lærerne. Mange afstemninger fulgte, rektor var forbeholden eller imod, men resultatet blev, at Fredericia Gymnasium endte med et bredspektret grenudbud, fortæller Poul Erik Madsen.

Børge Bagger

En af de lærere, som havde første arbejdsdag stort set samtidig med at det nye gymnasium på Nørrebrogade blev taget i brug i august 1974, var Børge Bagger. I de første 16 år var

Lærerkollegiet august 1975:

Bageste række fra venstre: Holger Schelde; Ole Hjelund Pedersen; Bjarne Bangsgaard; Ove Korsgaard; Birgit Munk; Erling Nielsen; Jørgen Møller; Asger Christiansen; Jens Jørgen Mahler; ukendt; Bente Christensen.

Mellemste række: Erling Voss; Yvonne Øster; Bodil Gemal; Marie Fink-Nielsen; Edith Jacobsen; Børge Bagger; Niels Ole Berg Petersen; Bjarne Rydahl; Lis Poulsen; ukendt; Hans Behrndt Andersen; Leif Petersen.

Næstforreste række (på stolene): Kjeld Christensen; Agnete Behrndt Andersen; Arlette Andersen; Dorte Funding; Vagn Andersen; Svend Aalbæk Madsen; Vagn Rasmussen; Jørgen Pedersen; Carl E. Jørgensen

Forreste række (på gulvet): Annalise Andersen; Anders Dahl Nielsen; Poul Rasmussen; Chr. Holst Andresen; Peter Gemal; Søren Worm Madsen.

(Fot. Fredericia Gymnasium, Lokalthistorisk Arkiv).

På en ekskursion til København i skoleåret 1979/80 med 2.c ses her lærerne Leif Petersen, Jørgen Møller og Birgit Munk i Det kgl. Biblioteks have (Fot. Jørgen Møller, Fredericia Gymnasium, Lokalhistorisk Arkiv).

han ansat under rektor Carl Jørgensen, som han kendte fra tidligere. Da Børge Bagger gik på Viborg Katedralskole var det adjunkt Carl Jørgensen, der underviste ham i historie. Børge Bagger stoppede i 2005 som lektor for at dyrke den 3. alder.

– Da jeg havde haft min sidste eksamen i 2005, valgte jeg at gå på efterløn. Hvis jeg skulle have noget ud af den, så skulle det være nu. Og så passede det også med det nye gymnasium, der kom efter reformen. Der er mange ting ved det nye gymnasium, som jeg stiller mig lidt skeptisk overfor, forklarer Børge Bagger. Han har en god hukommelse, og Børge Bagger sætter også gerne ord på mange af de oplevelser, han har haft i løbet af over tre årtiers arbejdsliv på gymnasiet. Børge Bagger var 31 år ved ansættelsen på skolen, der knap nok var helt færdig.

Kaos på gymnasiet

– Jeg husker skolestarten i august 1974 som meget kaotisk. Jeg stod der som adjunkt på prøve, og det hele var én stor byggeplads. Der var mudder overalt udenfor, vi måtte gå på planker og brædder for ikke at blive alt for beskidt på skoene, da vi skulle ind den første gang. Også indenfor var der hektisk aktivitet alle steder,

hvor håndværkerne for rundt og trak ledninger, men der fungerede det – men udenfor var det en byggeplads stadigvæk. Jeg kan huske, vi var tre nye lærere, der startede samtidig – Asger Christiansen, mig samt Thorkild Rasmussen i musik og historie, fortæller Børge Bagger.

– Den første tid var lidt af en udfordring, fordi der stadig var mange ting, der ikke var helt i orden, husker adjunkten på prøve, Børge Bagger – Skolen var jo bygget efter en skabelon – det skulle gå hurtigt, og det skulle være billigt. Mange gymnasier blev bygget efter den model, og det er så tæt på energikrisen, at der ikke blev taget hensyn til, at olieprisen blev firdoblet efter efteråret 1973, så det nye gymnasium var et byggeri, der ikke fungerede efter de nye tilstande. Det var de glade tressere, der smittede af helt op til 1973, hvor skolebyggeriet blev planlagt og tegnet, og planerne kunne jo ikke ændres på det tidspunkt.

– Der manglede isolering og hældning på taget, hvorfor der ofte var utætheder, så det dryppede igennem. Det trak fra utætte vinduer, hvor listerne faldt af og hang i laser, når man lukkede dem i og op. Det centrale varmesystem, som var helt nyt og flot, fungerede ikke. De elever, der sad ved vinduerne, frøs altid om vinteren. For nogle lærere var det virkelig et problem. Nogle

Øjebliksbillede fra fællesarealet i begyndelsen af 1980'erne, hvor der laves gruppearbejde (Fot. Thomas Kvist Christiansen).

havde elektriske varmeovne med, som de stillede op.

– Noget andet var indeklimaet på skolen. Der måtte ikke luftes ordentlig ud, for hvis man lukkede vinduerne op i fyringssæsonen, gik det centrale varmeanlæg helt amok, og det betød, at indeklimaet var forfærdeligt. Nogle lærere led meget under det, og man prøvede bl.a. at sætte planter ind i nogle rum. Der blev også brugt maskiner, der producerede specielle ioner, så ionbalancen i lokalerne blev bedre. I nogle lokaler blev kunststoftæpperne simpelthen rullet af, fordi de gav hovedpine og udtørrede slimhinder.

De problematiske indeklimaforhold og den første tid på gymnasiet kom til at præge dagligdagen i gennem mange år, og de fylder derfor også meget i de erindringer, der er om den tid. Men efter rektor Carl Jørgensens opfattelse lykkedes det at overføre atmosfæren fra det gamle gymnasium til den nye skole på Nørrebrogade. Ved translokationen for det første hold studenter fra det nye gymnasium den 20. juni 1975, hvor adjunkterne Thorkild Rasmussen og Erling Nielsen med klaver og violin spillede Tsjaikowsky og Vittoris, sagde Carl Jørgensen til de 141 studenter og 50 hf'ere:

”Det er jer, vi må takke for, at det lykkedes at få atmosfæren fra 6. Julivej flyttet med til Nørrebrogade. Kan I huske, hvor vi var betænkelige for et år siden.”

Skoleballet skulle fungere

En af dem, der var med til at sørge for, at den gode stemning fra det gamle gymnasium flyttede med til Nørrebrogade, var Bjørn Medom Nielsen. Han startede sin gymnasietid på 6. Juliskolen i 1973 i 1.u, og engagerede sig blandt andet i skolens trivsel. I to perioder var Bjørn Medom Nielsen formand for gymnasiets elevråd og husker stadig, hvad der optog eleverne i forhold til at flytte til den nye skole.

– Vi lå jo i bagenden af 68-oprøret, så det var ikke os, der kendetegnede det store oprør på gymnasiet – det var mere noget flip, det der foregik. Jeg erindrer ikke, at min elevrådskarriere satte nogle skelsættende spor på nogen måde. Der var to organisationsformer på gymnasiet – den ene var Sermo, som var festorganisation, og så var der den anden - elevrådet, som var den mere officielle organisation. Men vi havde opgaven sammen med skolens ledelse at arrangere skoleballet, lancierfesten.

– Da vi kom fra det gamle gymnasium på 6. Julivej og rykkede ud på Nørrebrogade, var det gamle gymnasium næsten indbygget i alle murene – alle traditionerne med lancier, indmarch og folk i tre etager, og nu kom vi i et hus, en moderne flad klyngeskole fra 70'erne med fire klynger i to etager med stue og kælder, og nu skulle vi have de der traditioner til at fungere alligevel. Vi skulle stadig kunne føle, at vi var

sammen på et eller andet led, så det var én af vores opgaver, kan jeg huske, at vi skulle have skoleballet til at fungere. Og det var svært rent fysisk, for vi havde jo ikke nogen aula, vi havde en idrætshal, og den måtte vi så gøre et eller andet ved, eksempelvis ved at hænge noget op i loftet, så vi fik en eller anden feststemning ud af det. Og det fik vi – i øvrigt med Hardys bistand. Det var noget med guirlander, som vi hængte op, fortæller Bjørn Medom Nielsen.

Hf'er og pedel

1974 blev til 1975, og tingene begyndte at finde deres naturlige leje på det nye gymnasium. Hverdagen fik en ny form på Nørrebrogade, hvor der i 1976 var ansat 46 adjunkter og lektorer, 17 kvinder og 29 mænd, hvoraf nogle stadig er ansat.

Fredericia Gymnasiums to elevråd, hf-elevrådet og gymnasieleverrådet med hver syv medlemmer, brugte det lokale i D-fløjen, der lå ved musiklokalet, til sine aktiviteter. Lokalet blev delt med skolebladet Forum, og i introduktionshæftet for 1976 kan man læse, at "den derved opståede pladsmangel bevirker, at der normalt er temmelig rodet derinde. Du er dog altid velkommen i elevrådsrummet."

Et af medlemmerne af hf-elevrådet i 1976 var den person, som langt de fleste gymnasieelever formentlig kan huske, når de tænker tilbage på deres tid på Fredericia Gymnasium på Nørrebrogade. Hardy Olesen var nemlig startet på hf i 1976, og hans faglige baggrund førte til, at han ikke bare fuldførte sin hf-eksamen, men at han også kom til at sætte sig tydelige og næsten uudslættelige spor på den nu 34 år gamle skole. Hardy Olesen er uddannet smed og maskinarbejder, men på grund af en slidt ryg, skulle han finde noget andet arbejde. Da han havde arbejdet med børn og unge i sin fritid i FDF siden 1953-54, havde han lyst til, at smedefaget skulle udskiftes med netop noget med børn og unge. Det endte i stedet med et job som pedel på gymnasiet som afløser for den gamle pedel, Carl Winther.

– Jeg overvejede dengang at komme på børnehaveseminariet, men jeg var jo så gammel, at den eksamen jeg tog for mange, mange år siden på Treldevejens Skole, den var egentlig bare til morsskab, og så sagde de, at jeg skulle prøve at gå på teknisk forberedelse og få en 9. og 10. klasse. Det

gjorde jeg så, og det gik så godt, at jeg kun tog 9. klasse, hvorefter jeg hoppede ud på gymnasiet for at tage en HF-uddannelse. På det tidspunkt var gymnasiet lige knap et år gammelt, og den gamle pedel, Winther, som var med nede fra 6. Juli Skolen, var simpelthen slidt op. Det havde været for stort et job at have – både den gamle og den nye skole. Så han sad oppe bag i kantine sammen med sin lille hund, og han orkede ikke så meget. Han fandt jo så ud af, at der nu var kommet sådan en voksen hf'er, som havde en smedebaggrund, og så spurgte han et par gange, om jeg kunne hjælpe ham lidt med dit og med dat, og det kunne jeg selvfølgelig. Så endte det med, at det faktisk var hvert frikvarter, at jeg var i gang med pedeljob for Winther.

Alt imens Hardy Olesen passede sin hf og de forskellige små pedeljobs, blev Carl Winther sygemeldt, og Hardy accepterede at træde ind som afløser, mens han var syg. Men da Carl Winther efterfølgende døde, havde det nye gymnasium pludselig brug for en ny pedel, og stillingen blev slået op.

– Og da havde jeg jo fået lidt smag for det, og så søgte jeg stillingen som pedel her på stedet – og fik den. Men da var jeg først lige blevet færdig

Skolebetjent Hardy Olesen har været "praktisk gris" næsten lige så længe som gymnasiet har haft til huse på Nørrebrogade. Her er han fotograferet i august 2008 foran ombygningen (Fot. Thomas Kvist Christiansen, Lokalthistorisk Arkiv).

med min 1. hf, så klausulen fra amtet var, at jeg skulle stoppe med hf, da jeg ikke kunne bestride begge dele. Det var også i orden, for nu var det blevet den nye tilværelse. Men jeg har jo altid været en lidt mærkelig gut, og i og med, at jeg skulle være her som sidste mand og lukke efter eksamen, så meldte jeg mig som selvstuderende – i fuldt pensum. Og det gik faktisk godt, må jeg sige - jeg fik faktisk en ret god hf-eksamen.

– Opstarten som pedel var noget svær. For det første var der ikke nogen oversigtstegning af skolen. Den har jeg siden fået sat sammen dels af noget materiale, jeg fik ved Gerdes og Ambye (rådgivende ingeniørfirma i Fredericia), og noget materiale fik jeg ved arkitekterne. På den måde lykkedes det at få tegningsmaterialet sat sammen. Værktøj var der heller ikke noget af i starten, og så havde vi forskellige problemer, der skulle løses. På det tidspunkt var der nemlig ikke radiatorvarme på skolen. Det var derimod konvektorvarme (en radiator uden begrænser,

hvor vandet bare fosser igennem), nogle gevaldigt store rør, som sad hen under vinduerne. Det var et meget varmemeforbrugende system, og det var faktisk sådan, at en vinterdag, hvor vi lukkede op for varmen, så tømte jeg hele området for fjernvarme. Derfor fik vi lavet en aftale med fjernvarmen, at jeg ringede nogle dage før og fortalte, at vi nu begyndte at lukke op for varmen på skolen, på den måde kunne de så sørge for, at der var ekstra varmt vand.

– Og det var på det tidspunkt i 1977-78, hvor vi også havde luftvarme her, at begrebet Hardygrader blev opfundet. 30 Hardygrader var lig med 15 grader celsius – den gik faktisk rundt over hele amtet, kan jeg huske. Problemet var, at vi ikke kunne varme skolen helt op. Huset var bygget i beton og ikke for godt isoleret. Og på det tidspunkt var der ingen oliekrise, så man lukkede bare op for varmen. Og fik vi bare den mindste smule kold østenvind, så peb det altså ind. Der var nogle lokaler på det tidspunkt, som

Kantinen på det ny gymnasium i begyndelsen af 1980'erne (Fot. Thomas Kvist Christiansen).

Gruppearbejde i
biologi på
Fredericia
Gymnasium
(Fot. Fredericia
Gymnasium).

ikke var rare at undervise i. Jeg kan huske, at Lis Poulsen og Bodil Gemal tit og ofte fik en elektrisk varmer ind i klassen til lige at stå og blæse rummet lidt op.

De mange indeklimaproblemer på det nye Fredericia Gymnasium berørte også eleverne, og en af dem, der gjorde mere end blot at leve med dem, var den engagerede elevrådsformand, Bjørn Medom. Han valgte at skrive et læserbrev i Aktuelt og fortælle om problemerne – blandt andet med den meget statiske elektricitet på skolen.

– Og det blev et stort læserbrev med en tegning. Og de var jo tossede alle sammen. Rektor var bestemt ikke glad for mig på det tidspunkt

Og det dårlige indeklima nåede også, bl.a. takket være Bjørn Medom ind i den årlige sermorevy. I et nummer, der handlede om at skaffe penge til at få forbedret indeklimaet, var Børge Bagger som fodboldspiller hovedpersonen.

– Børge spillede jo divisionsfodbold i Middelfart, og så var pointen, som jeg husker det, at han ikke stolede på sit eget hold, så han havde spillet noget tips på et andet hold. Pengene forsvandt, men de kom igen, fordi han satte penge på et tredje hold.

Masser af penge - skulle bare forlange

I starten var der ikke de store økonomiske problemer. Den såkaldte rektorbevilling betød, at

der var masser af penge til at investere i det undervisningsmateriale, der var nødvendigt. Børge Bagger husker, hvordan beskeden til ham som ny lærer var, at han blot skulle købe det, der var nødvendigt.

– Da vi startede i 1974, var det så kort tid efter oliekrisen i 1973, at det ikke rigtig var gået op for nogen endnu, hvad krisen egentlig kom til at betyde rent økonomisk – der var stadigvæk masser af penge. Jeg kan huske, at jeg købte alle 1:25.000 kort, der dækkede hele Jylland og Fyn, og jeg købte historiske kort og andre kort, og det kostede jo masser af tusinde af kroner. Men det var ligegyldigt, jo mere jo bedre, havde jeg indtryk af – jeg skulle bare forlange. Det eneste krav var, at indkøbene blev brugt i geografiundervisningen, og det blev de stort set.

– Fordi det var et nyt gymnasium...?

– Ja, dels var der mange penge i skoleverdenen dengang, og så var der ekstra midler, fordi det var nye rammer og nye bygninger, og så ville amtet også give det en god start.

– Jeg kan huske et af mine virkelige alvorlige fejl-køb nogensinde, det var, da jeg købte en svensk lærebog i geografi, der hed Samhälls Kunskap. Den var vældig god. Jeg troede jo, at man kunne læse svensk i gymnasiet, og det fandt jeg så hurtigt ud af, at det gik slet ikke i sådan en 2.g-klasse – det kunne man altså ikke. Der blev købt flere hundrede eksemplarer af den bog, og den blev aldrig brugt. Jeg brugte den højest to uger

Udvekslinger og ekskursioner har bragt eleverne rundt i verden – her et stemningsbillede fra San Francisco 2007 (Fot. Fredericia Gymnasium).

i en klasse. Men det gjorde ikke noget. Så købte man bare nogle andre.

Den gode økonomi satte også sit præg på rejseaktiviteten på gymnasiet, husker Børge Bagger, som bl.a. havde fornøjelsen af at være på ekskursion til Sicilien med nogle klasser sammen med Aalbæk Madsen, Behrndt Andersen og Asger Christiansen.

– I løbet af mit første forår på skolen i 1975 var der en del 2.g-klasser, der fik lov til at rejse til Sicilien. Vi fløj derned og boede i feriebyen Taormina med udsigt til Etna, og vi havde ture rundt dernede med busser, og jeg mener ikke, at eleverne gav noget. Skolen betalte det hele. Altså, der var råd til det, hvis det var obligatorisk at tage på ekskursion, så skulle man også af sted, og så var det ikke eleverne, der skulle betale.

Og en del ekskursioner er det også blevet til i gennem årene på Fredericia Gymnasium. Ved læsning i årsskrifterne fra de første 10 år frem til og med 1984 får man en god fornemmelse af, hvad eleverne i de år har oplevet på rejserne og i det hele taget på skolen. Årsskrifterne giver også et godt billede af, hvilke aktiviteter, politiske, kulturelle og sportslige, der har præget skolen. Nogle af Børge Baggers rejsekammerater fra de mange ekskursioner, Asger Christiansen og Nils Ole Berg, lægger ikke skjul på, at der altid har

været et stort fagligt indhold i ekskursionerne, der typisk er gået til en række hovedstæder

– Der har altid været et gevaldigt indslag af sociale aktiviteter på ekskursionerne, men også en meget solid kerne af faglighed. Selvom der måske er nogen, der vil hævde det modsatte, så tror jeg nok, at den faglige kerne altid har været til stede og altid har været noget, som man kunne stå ved, forklarer Asger Christiansen.

– Det har vel været alibi for turen. Hvem som helst kunne ikke rejse hvor som helst, der skulle være et fagligt indhold i turen, supplerer Nils Ole Berg.

– Der har været ture til de bøhmiske bjerge med idræt som fagligt grundlag, det er der nogle, der har gryntet lidt over, men dybest set, så er det jo fag ligesom alt andet, fortæller Asger Christiansen.

– Og når turen er gået til London, har det været som en del af engelskundervisningen, og har der været ekskursion til Tyskland, så har det været tyskundervisning, og Frankrig, ja, så har det været franskundervisning, og så er historie eller samfundsfag ofte blevet hægtet på en ekskursion – det er de fag, som det er nemmest at have med at gøre i den forbindelse, supplerer Nils Ole Berg.

– En historielærer eller samfundsfaglærer kan

man vel smide ned med faldskærm hvor som helst, og med en passende forberedelse kan de altid få noget ud af det, slår Asger Christiansen lidt muntert fast.

Rektors velkomstord

I alle årene har rektor Carl Jørgensens velkomstord på den første side af årsskriftet blandt andet været:

”... Vi tror, at I er kommet til en skole, som I vil komme til at holde af. Erfaringen fortæller os dog, at starten i gymnasiet eller på hf-kursus kan blive vanskelig for nogle. Der er nye omgivelser for jer, nye lærere og nye klassekammerater. Der er ingen, der af gammel vane respekterer én, fordi man plejede at svare rigtigt – man skal til at gøre det igen! Man forbereder sig ekstra godt og synes måske måske alligevel, at man ikke helt forstår det. Man skal til at bygge hele sin position op fra grunden. Det kan gøre én sårbar, usikker, utilfreds. I denne korte, men ofte lidt vanskelige overgangsperiode kan det være rart for jer at huske på, at I er velkomne – hver og én”.

1976 til 1979 – klip fra årsskrifterne

Læsning af gymnasiets årsskrifter giver et billede af nogle af de krav, der blev stillet til eleverne, samt det politiske og det sociale liv. I 1976 var det tilladt for skolens elever at ryge i kantinen, men også kun der. Og omkring skolens ordensregler var det nødvendigt at indskærpe, at der skulle ryddes op, når man forlod kantinen efter sin frokost. Det havde vist sig, at mange elever havde svært ved at lære at rydde op efter sig, derfor blev der indført en ordning, hvor klasserne på skift havde ansvaret for, at der blev ryddet op.

Skolens bibliotek var endnu ikke færdigt opstillet efter flytningen fra 6. julativej, men kunne bruges.

I 1976 blev der dyrket en del frivillig idræt på skolen, bl.a. atletik, badminton, basketball, rytmisk gymnastik og volleyball. Musikalsk havde der været flere større aktiviteter fra 1975 til 1976, f. eks. et kor, der sang nyere og ældre musik, et blokfløjteorkester, der havde dyrket renæssancemusik og et spillemandsorkester, der for-

Carl E. Jørgensen var rektor i perioden 1971-1990.

Han er her fotograferet på skolens talerstol ved dimissionen i 1988 (Peter Honoré fot., Fredericia Dagblads Arkiv, Lokalhistorisk Arkiv B 708 120).

trinsvis havde spillet danske melodier. Desuden kørte der i vinterhalvåret en studiegruppe, der beskæftigede sig med beatmusik.

Man kunne som hf- eller gymnasieelev på Fredericia Gymnasium være gratis medlem af Fredericia Musikforening, og takket være tilskud fra amtet skulle man kun betale halv pris til koncerterne – det vil sige fire kroner for en "almindelig" koncert og en krone for en kirkekoncert. Der var også mulighed for at gå i byens biograf til lukkede eftermiddagsforestillinger til den meget moderate pris af fem kroner. Der var lavet en speciel aftale med direktør Bertelsen i BIO, og i skoleåret 1975 til 1976 havde man blandt andet kunne se John og Mary, Frenzy, Løgneren, Butch Cassidy and the Sundance Kid, French Connection 1 og Harry og Kammertjeneren.

Tilslutningen til filmforevisningerne var pæn, og der kunne ligefrem oparbejdes et overskud på 800 kroner til skolens scene. Desuden havde elevforeningen Sermo vist en række 16mm spillefilm i skolens egen minibiograf.

Der var mulighed for at deltage i politiske, religiøse og faglige aktiviteter på skolen. Man kunne nemlig engagere sig i KFS – Kristeligt Forbund for Studerende og Skoleungdom, Danmarks Kommunistiske Ungdom, Danske Gymnasie-

elevers Sammenslutning, der havde eksisteret i 14 år, Dansk National og Højreliberal Aktionsgruppe, D.N.H.L.A., der havde det formål at styrke danskernes nationalfølelse, Slesvig-Ligaen, der arbejdede for ad åre ved folkeretslig vej at genforene Sydslesvig med Danmark.

I løbet af skoleåret blev der holdt fire fællestimer blandt andet med tidligere statsminister Poul Hartling, der fortalte om sin rejse til Kina.

I 1977 så det ud til, at eleverne havde lært at rydde op efter sig. Der var i hvert fald ikke længere nogen information om ordningen med den klassevise oprydning. Men i forhold til 1976 var der sket indskrænkninger i rygningen på skolen. Der var truffet beslutning om, at rygning kun var tilladt i kælderen.

Det var lykkedes at få samlet næsten alle skolens 15.000 biblioteksbøger i et sammenhængende lokale, som derefter var skolens bibliotek. Frisporten på gymnasiet var blevet udvidet med håndbold og fodbold, men filmaktiviteten med eftermiddagsforestillinger i BIO til seks kroner pr. forestilling måtte i løbet af skoleåret opgives, da der ikke var tilslutning nok. Politisk var landskabet blevet udvidet til nu også at omfatte Konservative Gymnasiaster som et borgerligt alternativ til DGS, Danske Gymnasieelevers Sam-

Et af årets højdepunkter på Fredericia Gymnasium er skoleballet eller lancierfesten. Her er lancierstemning fra 1984 (Fot. Thomas Kvist Christiansen).

Lærerkollegiet september 1986:

Bageste række fra venstre: Hans Behrndt Andersen; Agnete Behrndt Andersen; Ove Korsgaard; Dorte Funding; Erling Voss; Jesper Bennike; Jens Ole Larsen; Bent Lykke Jensen; Kenneth Lynn-Petersen; Jens Jørgen Mahler; Ove Kjær Poulsen; Peter Koller Nielsen; Gregers Kirkelund-Jensen; Arvid Bech Nielsen; Jørgen Møller; John Christensen; Vibeke Muff Laursen; Holger Schelde; Bente Christensen.

Mellemste række fra venstre: Anette Nebel Jensen; Birgit Munk; Jesper Moesbøl Christensen; Elisabeth Poulsen; Lise Wodschow; Rita Christensen; Torben Jacobsen; Lone Føns Jensen; Asger Christiansen; Børge Bagger; Viggo Løppenthin; Kjeld Christensen.

Forreste række fra venstre: Ingrid Th. Matthiesen; Ulla Kiil; Ole Andersen; Arlette Andersen; Bodil Gemal; Marie Fink-Nielsen; Grethe Schøtt; Niels Ole Berg Petersen; Else Hermann; Carl E. Jørgensen; Lis Busk Andersen; Lisbeth Kjeldsen.

På billedet mangler: Søren Worm Madsen; Thorkild Rose; Lis Poulsen; Jens-Erik Gjerløv; Leif Petersen; Otto Herskind Jørgensen; Peter Gemal; Uffe Bybæk Pedersen; Christian Holst Andersen; Lea Larsen.

(Fot. Fredericia Gymnasium, Lokalhistorisk Arkiv).

men slutning. Og i 1977 så to andre organisationer også dagens lys på Fredericia Gymnasium nemlig OOA, Organisationen til Oplysning Om Atomkraft, og Organisation For Vedvarende Energi. I 1978 kunne både Socialistisk Ungdom og Venstres Ungdom føjes til den politiske aktivitet på gymnasiet.

I 1979 forsøgte den socialdemokratiske undervisningsminister Ritt Bjerregaard at stramme mødepligtsbestemmelserne på ungdomsud-

dannelserne – altså også på gymnasierne. Stramningen bestod i at indføre begrebet åndeligt fravær. Hvis eleverne ikke var aktive nok i undervisnings-situationen, skulle de noteres som fraværende. Forsøget strandede og cirkulæret blev trukket tilbage efter omfattende elevprotester – den største den 21. marts 1979, hvor 25.000 gymnasieelever over hele landet aktionerede. Undervisningen blev nedlagt på 65 gymnasier, bl.a. på Fredericia Gymnasium, og det

Demonstration mod undervisningsminister Bertel Haarders bebudede nedskæringer på gymnasieområdet i 1984 (Fot. Thomas Kvist Christiansen).

varede højst symbolsk i det meste af én time. Studievejledningen startede på Fredericia Gymnasium i 1979, og i skoleåret 1979-1980 blev den fuldt udbygget. Kantine på skolen blev drevet som en ikke-forpagtet selvstændig regnskabsførende enhed ledet af en kantinebestyrelse, der bestod af to elever, to lærere, rektor og kantinebestyreren, der var Lilly Jepsen. Medhjælpere i kantine var Hardy Olesens hustru Kisser Olesen og Ellen Kåtman.

Energikrise 1979

Danmark var netop kommet så nogenlunde gennem virkningerne af den første energikrise fra 1973-74, da det i 1979 igen trak sammen til endnu en global energikrise. Krigen mellem Iran og Irak satte en prisstigningsbølge i gang, og forsyningsikkerheden og afhængigheden af olie blev helt afgørende faktorer for beslutningerne.

– Da den næste oliekrise kom i 1979 begyndte man at tænke lidt mere på, hvordan man kunne lave et bedre byggeri. Man begyndte at tænke nyt, fortæller Børge Bagger, som oplevede de forandringer der skete på gymnasiet, da renoveringer og forbedringer skulle foretages. Hardy Olesen var aktiv deltager i processen som skolens pedel.

– Det gik jo slag i slag med renoveringer og udskiftning af gulvtæpper. Det var jo en forholds-

vis ny skole på det tidspunkt, men der var da en del reparationer, som skulle foretages. Og da må jeg da sige, at jeg så afgjort har haft glæde af min uddannelse som smed- og maskinarbejder. Vi skulle lave håndværksmæssige småreparationer, som der stod i kontrakten, og det var jo et definitions-spørgsmål, for hvad er håndværksmæssige småreparationer? Men jeg synes egentlig, at jeg havde rimeligt styr på, hvad småreparationer var, og hvad der krævede, at vi skulle have fat i folk udefra.

1980 til 1985 – hold op med at klynke

En borgerlig regering kom til i 1982, og op igennem 1980'erne var det blandt andet kampen mod undervisningsminister Bertel Haarders ændringer på blandt andet gymnasieområdet, det handlede om. I slutningen af 1980'erne lykkedes det for den borgerlige regering med Bertel Haarder i spidsen at ændre uddannelsessystemet grundlæggende gennem en stribe reformer – først og fremmest med gymnasireformen. Men indtil da kom det til flere protestaktioner. I 1983 stod DGS i spidsen for omfattende demonstrationer mod undervisningsminister Bertel Haarders forsøg på at hæve klassekvotienterne i gymnasiet fra 28 til 29 elever. Protesterne resulterede i, at ministeren blev tvunget til at trække sit cirkulære tilbage.

I 1984 stod DGS atter i spidsen for protester mod

Bertel Haarder og den borgerlige forandring af gymnasieuddannelsen, da man demonstrerede mod planerne om, at amterne skulle overtage de tidligere statsgymnasier. Men loven blev vedtaget, og efter amtsovertagelserne forsøgte DGS atter at påvirke forandringen ved at kræve landsdækkende regler. Både i 1984 og 1985 aktionerede gymnasieeleverne for at få sænket klassekvotienten til 24, men det var forgæves.

160 studenter og 55 med hf-eksamen samledes den 21. juni 1985 til den traditionelle translokation på gymnasiet. Efter at have overrakt eksamensbeviserne til alle, sagde rektor Carl Jørgensen i sin tale, at det ikke var en selvfølge, at den studentereksamen, de netop havde trukket i hus, automatisk lukkede dørene op til alle videregående uddannelser.

– Det gjorde eksamensbeviser heller ikke for 25 år siden. Der har altid været adgangsbegrænsning hist og her, men stederne er blevet flere og kravene større, så der vil nok være en del af jer, der midt i glæden føler en smule skuffelse. Til jer har jeg ikke et trøstende ord, men må sige: Hold op med det klynkeri. Løft hovedet og kom i gang med noget andet.

– Nå ja, et trøstens ord har jeg vel også: Er du først kommet i gang, skal tilfredsheden og glæden hurtigt vende tilbage. Det er væsentligt at komme på sin rette hylde, men der er mange af

dem. I kan bruges mange steder. Det er ikke de første skridt herfra, der bliver de sværeste.

Carl Jørgensen talte blandt andet videre om vigtigheden i at gøre sit personlige regnskab op – vurdere om man er egnet til et langt og vanskeligt studium, og slog fast at erfaringen på det tidspunkt viste, at de fleste studenter vælger at gå videre med kortere uddannelser. Carl Jørgensen gjorde desuden en række betragtninger omkring værdien af at have gennemført de tre år på gymnasiet, hvad eleverne har fået med sig af faglighed, og sluttede sin tale af med at fortælle, at han kort før translokationen havde modtaget den årlige samlede bedømmelse fra undervisningsministeriets fagkonsulenter af de danske eksamensstile fra sidste års studentereksamen.

– Flere censorer beklagede sig over den stereotype fremtidsangst, som præger en del besvarelser. Jeg vil håbe for jer, at sådan stereotyp fremtidsangst ikke plager jer, men at I glade, oplagte og fortrøstningsfulde går i gang med et nyt spændende afsnit af jeres liv.

Arvid og The Wall

I 1979 udsendte gruppen Pink Floyd albummet *The Wall*, som også blev filmatiseret. Og i årsskriftet for 1986 bruger lærerrådsformand Arvid Bech Nielsen dette musikalske værk til at kom-

Troels Trier og Rebecca Brüel var nogle af de kunstnere, der gjorde fællesunderholdningen i kælderen til en oplevelse. Her ses det berømte ægtepar i en optræden på Fredericia Gymnasium fra 1984 (Fot. Thomas Kvist Christiansen).

me med betragtninger omkring lærer og elev i 1980'erne.

"Non scholae sed vitæ discimus" (vi lærer ikke for skolen, men for livet). For nogle år siden stødte denne gamle hæderkronede holdning til det "at lære" frontalt sammen med en graffiti, som man kunne se overalt på murene i Europas storbyer: "We don't need no education, teacher leave us kids alone". Ordene er et citat fra rockgruppen Pink Floyd's LP "The Wall".

Arvid Bech Nielsen tager blandt andet udgangspunkt i filmen, der viser rockstjernen Pinks erindring om skolen som elever, der bliver kørt gennem en kødhakker.

"At sammenligne gymnasieskolen og hf med en kødhakkemaskine holder ikke. Selvfølgelig er der tale om ensartethed mellem de elever, vi lukker ud efter 3.g og 2.hf – både ydre og indre. Efter en eksamen farer en masse rød/hvid- og blå/hvid-klædte unge rundt i hele byen med smil på læben. Alle kan se, hvem de er: studenter og hf'ere. På deres eksamensbevis kan man også se ensartethed - en række fag går igen hos alle. Alle har taget eksamen og læst det pensum, der er blevet forlangt.

Men så hører ensartetheden også op. Eksamens-

beviserne ser ens ud og lukker de samme døre op, men indholdet varierer: linien sproglig/matematisk; grenen: nysproglig, fransksproglig, samfundsfaglig; fysiker, biolog, kemiker, musik- eller idrætsfaglig. For HF varierer tilvalgene.

Eleverne bliver ikke kørt igennem kødhakkeren i den danske gymnasieskole og hf. Tænk tilbage på den enkelte time. Hvor mange var enige i tolkningen af dette eller hint digt – eller var der i en time ikke 2 der sov, og 20, der var vildt optaget af et emne? Og var det ikke omvendt i den næste time? Eller se på beskrivelserne i Blå Bog, en større samling af individualistiske særheder skal man lede længe efter."

I det samme årsskrift kunne man læse flere indlæg fra gamle elever:

Gamle elever tog ordet

Søren Rix, der tog sin hf i perioden fra 1976 til 1978, skrev blandt andet om en start på hf, der var præget af nervøsitet og usikkerhed.

"... Blev man optaget? Kom man nu ind i "de lærdes højborg" med halm i træskoene? Hvordan var mine medkursister? Lærerne? Alt nyt er som bekendt svært. Men omstillingen til alt det

Revy i kælderen i forbindelse med emneuge i 1983 eller -84 (Fot. Thomas Kvist Christiansen).

Sidste skoledag i 1982. Viggo Løppenthin må for en stund overlade undervisningen til en gruppe feststemte afgangselever (Fot. Thomas Kvist Christiansen).

nye gik meget stærkt. Det var IKKE en højborg. Jeg følte mig efter kort tid anbragt i en oase. Når en vis modenhed er sat ind, opleves en lære- og udviklingsproces meget intens. Nu var det tid til at debattere og tænke over nye ting, forhold og problemstillinger."

Nanna Hanghøj Johansen, der er i dag er journalist på Fredericia Dagblad, blev matematisk student i 1980 og gav i 1986 udtryk for, at tiden i gymnasiet var udbytterig:

"Et flash-back på de tre år giver et klart billede af en meget tryk periode. Møde klokken 8 og hjem seks timer senere. Rigelig fritid, der kun forstyrredes af de ugentlige rapporter, matematikopgaver, stile m.m. I 2. g valgte jeg den samfundsfaglige gren. Jeg anede ikke, hvilken retning jeg

senere ville uddanne mig, og mente mig bedst rustet til hvad som helst med en samfundsfaglig eksamen. Desuden ønskede jeg at lære vores samfundsstruktur at kende til bunds. Da jeg i 1981 besluttede at blive journalist, viste det sig, at både gymnasieuddannelsen og netop den samfundsfaglige linie var et rigtigt valg. Jeg fik i den sammenhæng aldrig brug for de pæne tal på eksamensbeviset, men kunne derimod høste glæde af den store mængde almenviden, de tre år havde givet mig. Og det mener jeg stadig er det væsentligste udbytte af gymnasietiden.

Gitte Horsbøl, der blev sproglig student i 1985, var i 1986 i fuld sving som au pair i Paris. Hun skrev:

"... At gøre rent er selvfølgelig langt fra noget

Undervisningssituation fra kemilokalet (Fot. Fredericia Gymnasium).

drømmejob, men at komme hjemmefra og blive tvunget til at skabe sig en ny tilværelse er sundt og sætter virkelig nye tanker i gang. Når man er "alene i verden", kontakter man automatisk mennesker, som man under normale omstændigheder ville have overset, fordi man i f. eks. gymnasiet er så pokkers etableret i faste klikker og vennekredse og ofte også utrolig fordømmende overfor alt, der er anderledes.

Men selv om jeg har oplevet det sidste år som noget absolut positivt, må jeg dog indrømme, at jeg savner miljøet på gymnasiet. Det er først nu bagefter, at jeg gør mig klart, hvad jeg egentlig har fået ud af de tre år på FG. Først og fremmest faglig viden selvfølgelig, men hvad der er lige så vigtigt: Lysten til at lære mere (jeg begynder at læse dansk til sommer). Desuden har jeg lært at se kritisk på mine omgivelser, ligesom begreber som selvstændighed, samarbejde og ansvar naturligt falder mig ind."

Pædagogisk tilbageblik # 2 – valggymnasiet fra 1988

25 år efter grengymnasiets indførelse ændrede

gymnasiet struktur. Forud var der i begyndelsen af 80'erne iværksat et stort udviklingsarbejde med gymnasierne i Gentofte, Avedøre og Herlev i spidsen. Helt centralt i forsøgsarbejdet landet over var et omfattende tværfagligt samarbejde og udviklingen af projektarbejdet. Fredericia Gymnasium deltog som skole kun i et begrænset omfang i dette forsøgsarbejde. Måske var det også en af grundene til, at frustrationerne ikke var så store lokalt, da valggymnasiet i 1988 blev en realitet.

Valggymnasiet bevægede sig nemlig i en helt anden retning, end dem i de mange forsøg. De to linier, den sproglige og den matematiske, blev fastholdt, men de unge fik forbedrede muligheder for at vælge enkelte fag, samtidig med at den nationale standard blev fastholdt. Hvor de mange forsøg havde sat fokus på tværfaglighed, blev der med valggymnasiet i højere grad sat fokus på den faglige fordybelse. Undervisningsminister Bertel Haarders fingeraftryk var tydelige.

Generelt blev reformen meget positivt modtaget i Fredericia. Nogle beklagede, at de gamle grene forsvandt, men der var reelt et stort sammenfald

mellem lærerønsker til fag og indhold. Nogle få fag som f.eks. geografi blev indholdsmæssigt justeret, der kom nye fag til, men ingen fag røg ud! Den samlede reform var en tilpasning, der var overskuelig at implementere.

De unge blev glade for valggymnasiet, især fordi den enkelte elev fik mulighed for at vælge – at sammensætte sin egen uddannelse. Det gjaldt også i Fredericia. Antallet af gymnasiespor var nu så stort, at valgudbudet blev meget bredt. I en række tilfælde var det også muligt at oprette hold, hvor der både var gymnasieelever og hf-kursister.

Eleverne, det sociale og holdningerne – musicals

Udover det faglige arbejde på Fredericia Gymnasium har der igennem alle årene været masser af sociale og kulturelle aktiviteter. Mange af aktiviteterne flyttede med fra det gamle gymnasium og andre er opstået siden hen. Således har man

som elev kunnet deltage i Coffeehouse-arrangementer, hvor både elever og lærere stod for den musikalske underholdning – blandt andet var Thorkild Rose ofte på plakaten med Rose Band. Der har været et væld af forskelligartede fællestimearrangementer, hvor det kan nævnes, at kendte personer har været på besøg: Forfatteren Per Højholt, ernæringseksperter Lars Okholm, Troels Kløvedahl, musikerne Fuzzy og Peter Bastian, digteren Dan Turell og fotomodellen Lotte Heise.

Den årlige sermorevy i december, hvor lærere og personale måtte stå for satirisk skud, var en fast tradition indtil 1986, hvor den sidste revy blev spillet. Forklaringen var bl.a., at tonen i revyerne efterhånden blev for hård. De årlige sermorevyer blev i stedet erstattet af en tradition med at musicals.

Den første musical var Sebastians Skatteøen i 1988. I årsskriftet for 1989 kan man læse om baggrunden for at sætte Skatteøen op på skolen.

Aktører fra musicalen "Cyrano", som gymnasiets elever opførte i 2000 (Fot. Kenneth Lynn-Pedersen, Fredericia Gymnasium, Lokalhistorisk Arkiv).

”Den daglige undervisning i gymnasiet/hf byder ikke på de helt store udfordringer til kreativ udfoldelse. Så meget desto mere opleves de kreative fag af mange som et livgivende åndehul i hverdagens arbejde, og som sådan er de med til at give gymnasiet sit særpræg.

Ideen til at lave en musical er opstået i det daglige arbejde med musik, formning og idræt. Herfra har vi en klar fornemmelse af, at eleverne er i besiddelse af et væld af kreative evner, kvaliteter og energi, som ikke bliver tilgodeset i tilstrækkeligt omfang i den daglige undervisning. Vi så en mulighed for at råde bod på dette ved at lave en musical som et fælles kreativt projekt, hvor vi i en periode af skoleåret, ved siden af stille, karaktærræs, eksamenskrav etc. kunne give eleverne et tilbud om at prøve kræfter på helt andre områder.”

Omkring 120 elever og 10 lærere meldte sig til de forskellige grupper, der skulle skabe musicalen i fællesskab. Skatteøen blev starten på en ny tid i forhold til dramatik på de skrå brædder på gymnasiet. Hidtil havde det været sko-

lekomedier efter den traditionelle opskrift, hvor der blev taget udgangspunkt i det litterære i dramaer, som man fandt interessante. I 1973 og 1974 instruerede lektor Ole Andersen stykkerne ”Hvorfor ikke i nat” og ”Mandagseven-tyr”. Derefter fulgte i foråret 1976 opsætningen af Kjeld Abells stykke ”Melodien der blev væk”. Fælles for alle opsætningerne var, at det var interne arrangementer kun for elever og lærere. I gymnasiets årsskrift for 1977 skriver lektor Bjarne Bangsgaard om arbejdet med Kjeld Abells ”Melodien der blev væk”:

”Det er en stor opgave at påtage sig at spille Kjeld Abells klassiker fra 1935, så den siger os noget i 1976. Mange ting er desværre lige så aktuelle i dag som i 1935, meget, ”der ku’ vær’ så godt, men nu faktisk er skidt”, mens andre dele af stykket kun vanskeligt og under fremkaldelse af megen armsved fra kommenterende dansklærere – lader sig forstå af unge mennesker i dag. Her er det nødvendigt at beskære og stramme stykket, og dette var lykkedes meget fint for instruktøren Marie Fink-Nielsen – der var tempo

Musicals og drama er en del af det kulturelle liv på Fredericia Gymnasium. Musicalen www.rock.u i 2006 var en stor succes (Fot. Kenneth Lynn-Pedersen, Fredericia Gymnasium).

Elever og lærere (her Ulrik Bøegh) fra musikholdene gik sammen om at hylde The Beatles ved en stor koncert på Fredericia Teater den 6. oktober 2007 (Fot. Thomas Kvist Christiansen).

over opførelsen og koncentration omkring stykkets 3-delte udvikling: bevidsthed om melodien – manglende bevidsthed om melodien – fornyet bevidsthed om melodien.”

I sin afslutning skriver lektor Bjarne Bangsgaard om de mange kræfter, der var sat ind for at få succes med stykket i land, og han stiller kritiske spørgsmål til de fysiske rammer for at lave skolekomedie.

”De dramatiske problemer kan overvindes – det er bevist, men hvad med scene og sal, hvad med akustik, stole og varme i salen, er forholdene acceptable, eller skal vi i fremtiden leje os ind f.eks. på teatret? Jeg spørger bare, og jeg spørger også stiltørdigt: er ca. halvdelen af skolens lærere og elever et rimeligt tilskuerantal? Kort sagt: Er vi anstrengelserne værd”.

Svaret på Bjarne Bangsgaards spørgsmål måtte have været, at det var anstrengelserne værd at arbejde med dramatik på gymnasiet. Men der

skulle gå nogle år, før der atter var dramatik på programmet. I 1979, under tre dages intense temadage om Grønland, blev der for alvor eksperimenteret med dramatikken. Nogle grupper lavede et såkaldt sort teater, der foregik i et mørkt rum, hvor skuespillerne var klædt i stanniol som mytiske figurer – grønlandske tupilakker. Det var lektor Marie Fink-Nielsen, der stod for projektet, som blev optaget af DR.

Først i 1988 kom der for alvor til at ske noget med dramatikken og skuespillet på gymnasiet. Med opsætningen af Sebastians Skatteøen skete der en drejning, hvor teateropsætningerne blev afløst af musicals, hvor det var musiklærerne der tog initiativet. Skatteøen blev en succes, og tre år efter, i 1991, fulgte endnu en musical – Cats, som også blev en succes. Lektor Marie Fink Nielsen, der kom til gymnasiet i 1973, og som havde været engageret i de traditionelle te-

Dagligdag i fællesarealet januar 1992 (Fredericia Dagblads arkiv, Peter Honoré fot., Lokalhistorisk Arkiv).

ateropsætninger, husker arbejdet med Cats som et stort projekt:

– Det var et stort arbejde med scenografi, og der var meget dans og koreografi i stykket. Desuden havde vi en hjælpeinstruktør på. Fra 1991 med Cats begyndte arbejdet med at lave musicals på gymnasiet at være et samarbejde med en større faglig og professionel indgangsvinkel, hvor det var fagene billedkunst, idræt og musik, der var engageret i arbejdet, forklarer Marie Fink Nielsen, som i årsskriftet skrev følgende om Cats:

“Og hvem sku’ nogensinde ha’ troet, at Fredericia Gymnasium skulle konkurrere med London og Hamburg? Det skete faktisk, da cirka 200 medvirkende den 13., 14. og 15. marts opførte Cats for fulde huse. Idrætshallen var forvandlet til totalteater: Baggrundsdekorationen bestod af stilladser i en kaotisk overflod af lossepladseffekter. Bag publikum var der dyb koncentration omkring de vældige lys- og lydanlæg, som ud-

dybde enkeltpræstationer og fik orkestermusik, sang og dans til at bølge og bevæge. Overalt var der kattevæsener: Små og store, smidige og kropslige, sexede, sofistikerede. Op og ned, ud og ind, i glitter og glimmer, striber og masker”, skrev Marie Fink Nielsen og slog fast, at der lå måneders hårdt slid og arbejde bag de tre forestillinger:

“Vi håber, at de tre kreative områder: Billedkunst, idræt og musik vil føle sig forpligtede af laurbærrene til også i fremtiden at give kommende elever en lignende oplevelse.”

Stilen var lagt med Andrew Lloyd Webbers musical Cats, og i de efterfølgende år skulle traditionen med store ambitiøse opsætninger i idrætshallen vise sig at vokse støt og roligt. To år efter Cats kastede gymnasiet sig i 1993 ud i endnu en udfordring med operaen “Dido og Æneas”. Til denne opsætning blev den professionelle operainstruktør Ulrik Kold koblet på,

og den pensionerede lektor og tidligere tiders skolekomedieinstruktør, Ole Andersen, skrev i en anmeldelse af operaen, at det var en fin oplevelse på flere planer at overvære forestillingen. Men på trods af, at Ole Andersen godt vidste, at skolens elever havde haft stor succes med Skatteøen og Cats, skrev han i sin anmeldelse, at han var i tvivl om, hvorvidt teenagere og en opera fra 1600-tallet ville gå i spænd sammen. Han skriver blandt andet:

“Rent kunstnerisk var det en nydelse at høre musikken og sangen, at se dansen, de enkelte, klassiske kostumer”, skrev han og fortsatte:

“Hvad der nok gjorde det allerstørste indtryk på mig, var den måde, hvorpå disse ganske unge mennesker – langt de fleste af dem teenagere, som til dagligt sikkert er meget lystige, uhøjtidelige, måske pjattede – forløste temaet og holdningen i denne gamle opera. Jeg synes ikke, det er en overdrivelse at sige, at den ægte alvor, na-

turlige værdighed og højtidelighed, hvormed de i sang og bevægelser fortolkede de dybe, naive og enkle følelser af glæde, sorg og fortvivelse, faktisk virkede bevægende. Det var modigt af dem at turde være virkelige højtidelige. De viste derved en smuk loyalitet og respekt over for den gamle tragedie.”

Et stort engagement fra elever og lærere og succes efter succes, ser ud til at følges ad. Traditionen med store opsætninger blev en fast tradition. Arbejdsressourcerne og antallet af involverede personer voksede også markant. Der var typisk to til tre musiklærere engageret med kor, orkester og solister. Der var en dramalærer koblet på samt to instruktører, billedkunstlærere, idrætslærere, praktiske “grise” og andre lærere til at hjælpe. Desuden blev lys- og lydopsætningen købt ind udefra. I starten lavede gymnasiet selv lidt passende lysætning, men det blev siden

Gruppearbejde i 1993: Lektor Asger Christiansen vejleder et par af sine elever (Fredericia Dagblads arkiv, Peter Honoré fot., Lokalhistorisk Arkiv).

hen mere ambitiøst med professionelle lysfolk. I 1995 opførte eleverne musicalen Jesus Christ Superstar, og i 1997 var det Shakespeares Hamlet som dansedrama, der stod for tur på gymnasiet. En ambitiøs satsning, der gav nogle overvejelser hos både Rita Christensen og Maria Petersen. I årsskriftet for 1997 skriver de blandt andet:

– Vi har prøvet en del før: Musicals, teater, opera, men aldrig dans – og slet ikke med Shakespeare som forfatter til "librettoen".

Der var ingen tvivl om, at der lå en stor udfordring i at få det hele til at hænge sammen, når det skulle være dansen, der skulle bære stykket. Men det var ikke svært at fange elevernes opmærksomhed. I samme årsskrift skriver Ursula og Mette fra 1.a:

– Da vi første gang hørte rygterne om, at Hamlet skulle opføres på gymnasiet – endog som dansedrama og tilmed uden brug af vores ringe røster – styrtede vi mod opslagstavlerne, flåede kuglepennene ud af penalthusene og grifede vores navne ned i desperate håb om at blive "the chosen ones". – Til vores store held tilsmilede

lykken os ved optagelsesprøven – vi kom, vi dansede – vi sejrede.

– I de følgende uger arbejdede vi, så sveden drev af os, for at give publikum og os selv en oplevelse for livet. Det var ikke bare fysisk hårdt, for hjernecellerne skulle også aktiveres, idet vi selv skulle improvisere dele af dansen og komme med eventuelle gode ideer.

Ideen om at opføre Hamlet som et dansedrama kom fra idrætslærerne, og Rita Christensen og Maria Petersen havde en helt særlig oplevelse med en af danserne i forestillingen, fortæller de.

– Det var en stille, ydmyg og genert fodboldfyr, som gik med i forestillingen. Og vi må bare konstatere, at han gennemgik en helt utrolig proces, som betød, at han til sidst blev "the big star", fortæller Maria Petersen.

Anne Mette Riis, der spillede dronningen i gymnasiets opsætning af Hamlet, har i dag gjort dans, drama, sang og skuespil til sin levevej. Efter at have færdiggjort uddannelsen på Det Danske Musicalakademi i Fredericia i 2004, er

Undervisningssituation fra 1993: Dansktime med lektor Vibeke Muff Laursen (Fredericia Dagblads arkiv, Linn L. Larsen fot., Lokalhistorisk Arkiv).

Gymnasiets lærerkollegium, efteråret 1996 (Fot. Fredericia Gymnasium, Lokallhistorisk Arkiv).

hun en af de musicalperformere fra akademiet, der er nået længst med sin uddannelse. Efter eksamen i Fredericia har hun bl.a. arbejdet med showoptræden ombord på et stort krydstogtskib i Caribien. Siden flyttede hun til København, hvor hun i længere tid har spillet med i Queen-musicalen, *We Will Rock You*. I Fredericia har Anne Mette Riis haft roller i *Hair*, *Grease* og *The Last Show* på Fredericia Teater.

For Anne Mette Riis, der altid har drømt om at blive skuespiller, har gymnasiets store engagement i musicals, dans, drama og teater, givet hende en god mulighed for at komme til at stå på de skrå brædder. Rollen som dronningen i *Hamlet* i 1997 bekræftede hende i, at det var dramavejen, hun skulle gå.

– Det var en stor oplevelse at være med til at spille *Hamlet* på gymnasiet. Her oplevede jeg for alvor, hvordan det var at arbejde med skuespil og teater. Det er en fantastisk oplevelse at være med til at sætte en stor forestilling op sammen med andre, men ikke mindst at stå på en scene foran et stort publikum. De oplevelser fik jeg på gymnasiet – takket være det store engagement, som blandt andre lærerne lagde i det. Jo, *Hamlet* på Fredericia Gymnasium var i høj grad med til at overbevise mig om, at jeg skulle arbejde med drama og skuespil, fortæller Anne-Mette Riis.

Efter *Hamlet* fulgte i år 2000 musicalen *Cyrano*, som føjede sig til rækken af succeser. I hvert fald lægger Maria Petersen og Rita Christensen ikke

skjul på, at det var en stor oplevelse. Disciplinen og koncentrationen fra elevernes side var enorm.

– Det var fantastisk at se elevernes begejstring og ikke mindst oplevelse af at blive løftet ud af deres egen rolle, at de ikke bare var ”mig”, men at de indgik i et fællesskab - at de blev en del af noget, der var større end dem selv, fortæller Rita Christiansen.

– Jeg har hørt nogle elever sige, at det har været det bedste, de har oplevet, supplerer Maria Petersen.

Tre år efter musicalen *Cyrano* fulgte i 2003 *Gunlaugs Saga*, og 2006 spillede *Queen-fremtids-musicalen*, www.rock.u, tre aftener med stor succes. Gymnasiets egne anmeldere, Alexander Vennndt og Thomas Deleuran fra 1.d, skrev efterfølgende om den ambitiøse forestilling:

– Både for elever og lærere har musicalen været noget, som har fyldt meget, og som har bundet skolen sammen på kryds og tværs. For alle har det været en stor oplevelse, og noget man kan tænke tilbage på resten af livet.

Thorkild og lancieren

Musikalsk har der altid været mange tilbud på gymnasiet, men der er intet der på noget tidspunkt har slået den tradition, som stadig holdes i hævd i dag – nemlig lancieren, eller skoleballet. Lancieren har også været et årligt højdepunkt på andre gymnasier, men på adskillige skoler døde lanciertraditionen i forbindelse med ungdomsoprøret. Videre op igennem 1970'erne uddøde lancieren mange steder. Flere steder var det en protest mod det bestående samfund, de etablerede traditioner, men på Fredericia Gymnasium overlevede lancieren. Og det har i høj grad været lektor Thorkild Rose, der har været med til at holde lancieren kørende på skolen; men han mener også, at lancieren blev holdt i live i Fredericia, fordi det blev sjovt.

– I selve opvisningen kunne man godt se ungdomsoprøret i det. Du havde kvadriller, der havde klædt sig laset ud i gammelt tøj, sjusket. Der var provokation i det, og man kunne også danse lidt provokerende, men det var der plads til på Fredericia Gymnasium, og derfor tror jeg den overlevede. Hvis man havde forlangt, at eleverne skulle have taget kjole og hvidt på, så havde man stoppet op og sagt nej.

– Her på gymnasiet hedder det lancierfesten, fordi det er en tradition. Og så er det eleverne selv, der har bygget det op med kjoler og hvidt og udklædning. Det er noget de helt selv finder på, og så har det bredt sig, så flere og flere klæder sig ud og lejer kostumer – helt i den ånd, som var engang.

Det var oprindeligt den gamle idrætslærer, Jørgen Pedersen, der var ansat på Fredericia Gymnasium fra 1934, der stod for skoleballet og lancierdansen. Jørgen Pedersen var uddannet militærmand og danselærer, havde biologi som hovedfag og underviste også i idræt, hvilket man ikke skulle have nogen uddannelse til dengang, hvor man brugte folk udefra til idræt, musik og formning. Efter flytningen fra 6. Juliskolen til det nye gymnasium på Nørrebrogade holdt Jørgen P. ved frem til og med 1978, hvor han gik på pension, fortæller Thorkild Rose, som derefter tog over.

Thorkild Rose, der i år kan fejre 30 års jubilæum med lancieren på gymnasiet, husker tydeligt den tid, hvor det var Jørgen P., der stod for dansen

– Jørgen P. øvede lancier i lange rækker, drenge for sig og pigerne for sig. Det var øvelse i chassétrin. Det var Jørgen P's måde at køre det på, hvor man virkelig øvede trinene, og så øvede man dansen bagefter. Der fik man så timer i ”ét chassé og gå og gå”. Det hadede eleverne jo, de synes ikke, det var sjovt – specielt dem der ikke havde benene rigtig skruet sammen. Det er der mange drenge, der ikke har i den alder.

Lancieren blev øvet klassevis dengang, men med Thorkild Rose som ny danseinstruktør blev der lavet om på øvningen. Thorkild Rose tog over efter Jørgen P., fordi han havde lavet spillemandsmusik på gymnasiet i nogle år, og han havde sit eget spillemandsorkester.

– I den forbindelse instruerede jeg også i folkedans, det var vældig populært hos eleverne. Det gjorde vi til fester og forskellige arrangementer på skolen. Og så var det naturligt, at jeg, der var vant til at instruere, tog over med at stå for lancieren.

– Efter Jørgen P. fortsatte vi lidt med at øve i musiktimerne og i formning, men senere hen begyndte vi at køre i store hold og vendte det hele rundt. Vi startede med at danse, og så lærte vi trinene bagefter, de kom helt af sig selv. Det vigtigste – det var dansen. Jeg sagde heller ikke

”ét chassé og gå og gå”, nej, jeg sagde ”gå og gå og stamp og stamp”. På den måde giver jeg ikke nogen mindreværdskomplekser, fordi de ikke kan finde ud af det, de skal bare sørge for at følge med.

Alt i alt er der 20 kvadriller med i alt 160 elever fra 3. g og 2. hf, der er med i den årlige lancieropvisning. 1. og 2. g’erne samt 1. hf’erne udgør i alt 240 lancierdansere.

Op til den store lancieraften i november øver 3. g’ere og 2. hf’ere og 2. g’ere fem gange tre kvarter plus en generalprøve. Det er i dag kun afgangseleverne, der laver selve opvisningen. Tidligere har der også været opvisning for 1. g’ere og 2. g’ere, men det blev opgivet, da det gjorde hele lancierfesten for langtrukket. I stedet laves der lancier for alle, når afgangselevernes opvisning er slut. Her kan gamle elever og forældre også deltage, da der følger instruktion med.

Et liv med musik

Thorkild Rose har selv lært at danse lancier på den måde, som Jørgen P. gjorde det. Det var på Sønderborg Statsskole, hvor han fra 1962 til 1967

gik i 1. og 2. real samt på gymnasiet efter den gamle ordning.

– Det var den gamle skole, hvor vi blev skældt ud, når vi ikke brugte chassétrin. Vi terpede de der trin, og vi kunne ikke få fødderne til at fungere, de stod i vejen for hinanden. Det var her jeg grundlagde min lancier. Jeg dansede i fem år, men det var også med en idrætslærer, som Jørgen P., der råbte og skreg, og hvor vi stod på lange rækker, hvilket jo helt ødelægger dansen – altså, når man gør trinene til det vigtigste, det dur ikke.

For Thorkild Rose, der stammer fra Als, er musikken en naturlig del af hans liv. Siden han var dreng, har han spillet på klarinet, og siden han var 12 år gammel, har han spillet pop, tyske slagere og ølviser i sit eget orkester, et gammeldags krobakorkester med klarinet, harmonika, guitar og trommer, som optrådte til både kroballer og i forsamlingshuse i både Sønderjylland og Nordtyskland. Det gav nogle gode lommepenge i weekenderne, fortæller Thorkild Rose, der først meget senere begyndte på spillemandsmusikken.

– I året inden jeg startede som lærer på Frederi-

Et kig ind i biblioteket i kælderens i 1997 (Fot. Kenneth Lynn-Pedersen, Fredericia Gymnasium, Lokallhistorisk Arkiv)

*Fredericia
Gymnasiums
udveksling med
elever på
gymnasiet i
venskabsbyen
Herford kunne i
2008 markere
20 års jubilæum.
Her er et hold
elever fra
Fredericia på besøg
i Herford
(Fot. Fredericia
Gymnasium).*

cia Gymnasium, rejste jeg til Færøerne, hvor jeg var ansat et år på gymnasiet Højdal. Her havde vi et spillemandsorkester, der hed "Spillemandene fra Højdal", og vi var ret kendt deroppe. Da jeg efterfølgende kom til Fredericia Gymnasium, lavede vi et spillemandsorkester med to-tre musiklærere og to-tre elever, det var lidt skiftende lærere, der var med. Vi spillede til Sermofester, hvor der så var folkedans først, desuden spillede vi også til Coffee House.

– Spillemandsmusikken kørte meget ved siden af lærerjobbet i mange år, og i flere år var der også fællesdans til skoleballet, et indslag midt på af-

tenen, hvor vi simpelthen kørte "Feder Mikkel" i lange, lange rækker, hvor forældre og elever, ja, alle var med. Der var stuvende fuldt på dansegulvet, når omkring 800 dansede på én gang.

Gymnasiet har formået at fastholde interessen for lancierfesten. Selve skoleballet har altid været populært, og det har været nødvendigt at skære meget ned på antallet af billetter. Der er kun så og så mange billetter per elev. Hvis 2. g'er skal have forældre med, skal de have specialtilladelse, for der er ikke plads til dem. Vi har 1500 mennesker, flere må vi ikke være. Fyldt op hvert eneste år.

– Det er lidt interessant, at vores skolebal har samme høje prioritet, som skoleballerne i USA. Eleverne bruger meget energi på at forberede sig, og de er virkelig indstillet på at spendere den store udklædning, og pigerne bestiller fri-sør lang tid i forvejen. 3. g'erne og 2. hf'erne går ud og spiser inden festen.

– Her på gymnasiet laver vi det sådan, at 1. g'erne spiser sammen med deres forældre i klasseværelserne inden skoleballet. De tager alle mad med hjemmefra, og det er vældig fint for nye forældre, der på den måde kan hilse på og lære hinanden at kende. 2. g'erne kan vi ikke rigtig få til at tage deres forældre med. For dem gør vi det, at de får et lokale for sig selv, hvor de er sammen med 1. hf'erne. De samles og spiser pizza sammen, der bliver lavet af skolens kantine, fortæller Thorkild Rose.

Elevudveksling med Herford

I 1988 tog Fredericia Gymnasium initiativ til en ny elevaktivitet – udveksling mellem Fredericia og venskabsbyen Herford. De første skridt til et samarbejde mellem gymnasiet i Fredericia og de to gymnasier Ravensberger og Friedrichs i Herford blev taget i foråret 1988. Tanken med samarbejdet mellem de tre gymnasier var, at elever skulle opleve at bo og spise hos de tyske og danske elevers familier. Det første besøg fandt sted i slutningen af august 1988, hvor ti elever fra Ravensberger Gymnasium besøgte Fredericia. I efteråret 1989 besøgte elever fra Fredericia Herford første gang, og i 1990 var der atter besøg af elever fra Herford. Udvekslingen mellem gymnasiet i Fredericia og de to gymnasier i Herford finder fortsat sted, og i foråret 2008 kunne dette udvekslingsarbejde fejre 20 års jubilæum.

I Fredericia har det igennem alle de 20 år været lektor Nils Ole Berg, der har været den engagerede ildsjæl, der har holdt hele udvekslingen kørende sammen med kollegerne i Herford.

– Med Herfordudvekslingen samler jeg alle de elever fra 2. g. klasserne, der har tysk – alt efter hvor mange 2. g'ere der melder sig i Herford. Der er kommet flere og flere elever med tiden. Når det har kunnet køre 20 år, så skyldes det ikke mig, men min kollega nede i Herford, Ulrik Schülle, der er formand for idrætsklubben. Ulrik Schülle var med fra starten og har meget tætte

forbindelser til Fredericia, der rækker tilbage til starten på venskabssamarbejdet i 1987.

Nils Ole Berg lægger ikke skjul på, at på trods af den korte afstand mellem Fredericia og Herford, sydvest for Hannover, knap 500 kilometer eller godt fire-en-halv times kørsel, er der alligevel en kulturforskel, som eleverne tydeligt oplever.

– Eksempelvis er de unge fra Herford, når de kommer herop, meget imponerede over tæpper i skolen; det er der ikke i Tyskland, hvor det er meget koldt med stentrappes. I Danmark er der også flere penge i skolesystemet end i Tyskland, og der er meget bedre forhold omkring lokaler, bøger, og særligt computere, og så selvfølgelig forholdet mellem elever og lærere.

– De unge fra Herford har også fundet ud af, at unge i Danmark er mere frie end i andre lande. De kan få lov til mere. I Herford passer man bedre på pigerne. I Danmark skal der ske noget, der skal være knald på, og de er vant til at være ude og klare sig selv. Vores 2. g'ere har også haft deres specielle oplevelser i Herford, hvor nogle har boet hos rige familier. Hvor de har været dybt chokeret over at bo på en bondegård eller i en kæmpevilla, hvor de næsten var bange, når de boede øverst oppe, og hvor man tilmed har fået stillet en Mercedes til rådighed, fortæller Nils Ole Berg, der er glad for, at der aldrig har været problemer med eleverne, når de har været af sted på udvekslingerne.

– Når jeg har haft problemer i Herford, har det været med familierne, der synes, at især pigerne har været for vilde, at de var for meget væk, fordi der skulle opleves noget, og de kom sent hjem. Men pigerne var jo ikke bange for, at der skulle ske dem noget.

Nils Ole Berg lægger ikke skjul på, at baggrunden for, at udvekslinger mellem Fredericia og Herford er så vellykkede og stadig foregår, er engagement og lysten til at arrangere. I dag er det ikke bare arbejdsrelationer, der binder Nils Ole Berg og hans kolleger fra Herford sammen, men venskaber, og det har afgørende betydning, vurderer han. Og den betragtning er ikke helt ved siden af, når man ser på udviklingen omkring udvekslingerne på Fredericia Gymnasium igennem de seneste godt 30 år.

Udvekslingen mellem Fredericia og Herford er blevet suppleret af bl.a. udvekslinger med Italien, til byerne Lucca, Rom og Livorno, der startede sidst i 1980'erne og i begyndelsen af

1990'erne. Men det var fransklæreren, lektor Arlette Andersen, der startede det hele. Arlette Andersen stammer fra Paris, og via personlige kontakter etablerede hun udvekslinger for de fransksproglige elever med Annecy og Ca-bourg op igennem 1960'erne og 1970'erne. Disse udvekslinger gled dog ud i løbet af 1970'erne, hvorefter Herfordudvekslingerne kom til.

Det nyeste er et forsøg på at lave udveksling med Mostar i Bosnien. I 1993-94 har der været to udvekslingsrejser til det østlige Estland, et udvekslingsprojekt, som Demokratifonden fik sat i gang og finansierede. Der var tale om et udvekslingssamarbejde med et russisksproget gymnasium. Lektor Asger Christiansen, der var engageret i netop dette udvekslingsprojekt, husker tydeligt, at det var en kulturel udfordring.

– Alene skolen i Estland var helt anderledes. Eksempelvis sad der en nøgledame og udleverede nøgler til klasseværelserne ved begyndelsen til hver time, det var rent stalinistisk.

Kulturelt var mødet mellem de unge estere og eleverne fra Fredericia Gymnasium – og ikke mindst de estiske læreres møde med danskerne – en særlig oplevelse, husker Asger Christiansen.

– En af de metoder, som vi på almindelige ekskursioner bruger, for hurtigt at gøre eleverne bekendt med den nye by, er, at vi den første dag "smider" dem ud i noget der ligner et orienteringsløb. For at lære at finde rundt, får de op-

givet nogle steder, som de skal se, og så skal de finde nogle oplysninger om et eller andet, og så komme tilbage. Overordnet handler det om at få oplevet noget. Det gælder ikke om at løbe igennem og finde så meget som muligt, hvis man finder noget andet sjovt, så er det også ok.

– Det er jo en tillids sag, men jeg har aldrig oplevet, at der var nogen af eleverne, der valgte at komme drivende fuld hjem og ikke have lavet noget, men bare siddet på den nærmeste be-værtning. Og da vi var i Tallinn, skulle vi mødes med den estiske klasse, som i øvrigt også var fremmed i den by, som vi var i, og egentlig hel-ler ikke talte sproget. Så det var nogle chokere-de lærere, der spurgte, om vi bare kunne slippe eleverne løs på den måde. Eleverne var inddelt i grupper, hvor de var mikset sammen for at kunne komme hinanden ved. Og vi skulle bare sidde på torvet og afvente, at de kom tilbage og melde sig – det troede de estiske lærere ikke på, fortæller Asger Christiansen.

Ekskursioner og udvekslinger

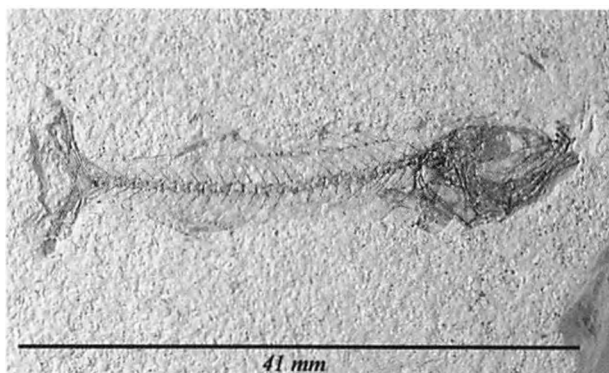
Rejseaktiviteterne på Fredericia Gymnasium har i høj grad også handlet om ekskursioner af korte eller længere varighed – både indenlands og til forskellige steder ude i Europa. Et kikk i årsskrifterne for nogle af de første år fortæller, at ekskursionerne havde meget forskellige mål og ikke mindst formål.

*Elever på
ekskursion i 1990
studerer forholdene
ved Skjern Å
(Fot. Kenneth
Lynn-Pedersen,
Fredericia
Gymnasium,
Lokalhistorisk
Arkiv).*

I forbindelse med en geografieekskursion til Fur i august 2004 fandt Michelle Due Larsen og Louise Østergaard fra 2.hf i moleret et fossil af en hidtil ukendt fisk. Fundet af den ca. 55 mio. år gamle fisk blev omgående erklæret for afleveringspligtigt danekræ, og pigerne modtog senere en flot findeløn. Ekskursionen blev ledet af Kenneth Lynn-Pedersen og Børge Bagger (Fot. Fredericia Gymnasium, Lokalhistorisk Arkiv).

I skoleåret 1975 til 1976 var der arrangeret større og mindre ekskursioner både inden- og udenlands. Således var Erik Langer Andersen med 1.r på en kvartærgeologisk ekskursion til Egtvedområdet, var med 1.b på en ekskursion til Sønderborg og til vadehavsområdet, med 1.c var han på ekskursion til Als og sammen med Thorkild Rasmussen med 2.y og 2.u på historisk geografisk ekskursion til London.

Marie Fink Nielsen var sammen med 3.n og 3.b i London med blandt andet et besøg på en pigeskole, men oplevede også det brogede liv på Petticoat Lane og overværede rockoperaen Jesus Christ Superstar.

En anden Londoneksekursion med Børge Bagger og 2.a handlede om at få et overblik over byens historiske udvikling gennem 2000 år, mens en ekskursion til Rom med 2.b og Bodil og Peter Gemal handlede om at lære om antikkens og barokkens Rom – rejsen havde et meget stramt program, men det lykkedes at gennemføre udflugterne efter planerne, blandt andet takket være en udmærket fysisk kondition hos eleverne, kunne man læse i årsskriftet.

Der var en ekskursionsrejse med Arlette Andersen og Ole Hjørund Pedersen og 3.ff til Cherbourg i Normandiet, hvor det bl.a. handlede om i 14 dage at opleve fransk skolegang. Thorkild Rasmussen var desuden sammen med 3.a på en tur til Rom for at undersøge monumenter fra oldtiden, renæssancen og barokken. Bjarne Bangsgaard var sammen med 50 elever på en teatertur til Odense Teater for at opleve Ulla Ryums første skuespil.

Fra 1976 til 1977 gik ekskursionerne desuden til Fredericiaområdet, Himmerland, Middelfart, Odense, London, Berlin, Paris, Holland, Slesvig, København samt Ribe og Rømø.

Asger Christiansen er en af de lærere på gym-

nasiet, der igennem årene har været meget engageret i at lave ekskursioner til forskellige steder i Europa, og han lægger ikke skjul på, at det har givet forskellige oplevelser gennem årene, bl.a. da han sammen med andre lærerkolleger var med til i 1975 at sende samtlige 2.g'ere på ekskursion til et Tjæreborg Hotel i Taormina på Sicilien.

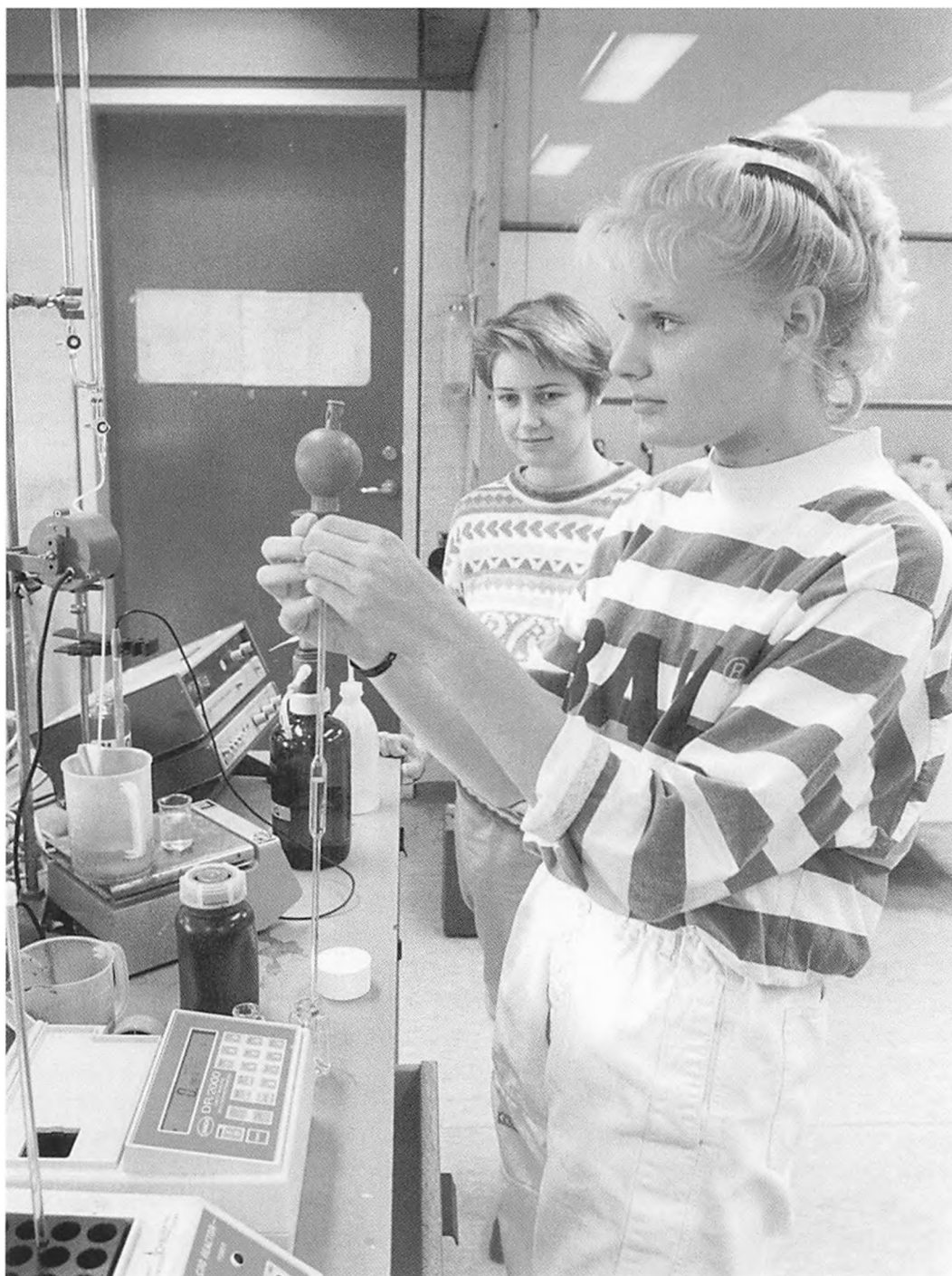
– Det var et helt vanvittigt projekt, for vi fyldte vel stort set det meste af en Caravelle dengang. Det var formentlig første gang, at der blev lavet en udenlandseksekursion på den måde, i hvert fald blev den modellen for alle andre ekskursioner. Der var på denne rejse en gevaldig vægt af sociale aktiviteter, men også en meget gedigen kerne af faglighed – selvom der måske er nogen, der vil hævde det modsatte.

– Men det rent turistmæssige skal man heller ikke undervurdere, for i virkeligheden kunne man sige, at den slags ekskursioner ligger godt i tråd med den trend der er med aktiv ferie. Ekskursionerne er jo tilrettelagt til at være det modsatte af en charterferie, fordi der dels er et fagligt indhold, dels er der nogle uforudsigeligheder – man ved aldrig, hvad der kan dukke op af spændende ting undervejs om det næste gadehjørne, fortæller Asger Christiansen.

Mange ekskursioner gennem årene er gået til hovedstæder og andre storbyer bl.a. til Wien, Berlin, Paris, Budapest, London, Barcelona og Dublin.

I 1989 måtte Bjarne Bangsgaard erkende, at tilfældigheder kunne være med til at gøre en ekskursion særlig interessant. I november det år gik turen nemlig til Berlin. I årsskriftet for 1990 skriver Bjarne Bangsgaard blandt andet:

– At planlægge en ekskursion er normalt en langsigtet og noget usmidig proces. Mange faktorer skal passe sammen både med hensyn til

*Fredericia
Gymnasium
på besøg på
Fredericia
Cellulosefabrik
den 16. januar
1991
(Fredericia Dag-
blads arkiv,
Peter Honoré fot.,
Lokalhistorisk
Arkiv).*

geografi, økonomi og kalender. Det må således regnes til et af tilværelsens held at befinde sig i Berlin mindre end en uge efter murens fald den 9. november 1989 – og det gjorde de tysksproglige fra 3.ab på Fredericia Amtsgymnasium.

– Udover de sædvanlige brogede rejseminder, som en ekskursion altid giver, tilføjede denne uge i midten af november 89 en utrolig række af indtryk af at stå lige midt i en historisk udvikling, som man vil kunne fortælle sine børnebørn om: "Jeg var i Berlin, da muren faldt – se disse brokker med graffiti har jeg selv hugget løs med

en hammer og en mejsel, som jeg lånte af en ung amerikaner en sen aften ikke langt fra Checkpoint Charlie".

Socialt og fagligt liv

Igennem de seneste godt 30 år er der sket mange ændringer, som blot har sneget sig ind i dagligdagen. Ikke mindst er der sket en ændring i elevens holdning til både det sociale liv og til det faglige arbejde. Således husker den lokale politiker og det tidligere folketingsmedlem, Bjørn

Medom Nielsen, fra sin tid i starten af det nye gymnasiums levetid, at det sociale liv spillede en større rolle end det faglige.

– Vi gik ikke så meget op i karaktererne, vi gik mere op i at holde styr på, hvornår man havde bestået sin eksamen i forhold til at sikre et vist gennemsnit. Vi var mere præget af 68'erne, hvor det sociale liv var vigtigere. Og det var meget socialt det liv, vi havde. Men det kostede mig så også lige et ekstra år dengang, for, da jeg stod med min studentereksamen, var mine karakterer ikke gode nok til at komme ind på seminariet med, så jeg måtte lige vente et år og tage noget arbejde.

– Men jeg kan jo se på min egen datter, der også har gået på gymnasiet, og som også var engageret i Sermo og det kulturelle og det sociale liv, jamen, hun var meget mere optaget af at sætte ind på det faglige, fortæller Bjørn Medom Nielsen.

Børge Bagger, som i en ti-femten år, hed adjunkt på prøve, ganske enkelt fordi han ikke fik ændret sin titel til adjunkt, har også oplevet det skifte, der langsomt er kommet på gymnasiet i de 31 år han har været lærer. Blandt andet husker han, at der var visse lærere, der forlangte, at der blev sagt De til dem.

– Eleverne har ændret sig utrolig meget i den periode, det var en helt anden type elever, da jeg startede, end dem der går på skolen i dag. Det har noget at gøre med, at jeg i samme periode også ændrede mig meget. Jeg var jo ung og nystartet, og jeg var en af de ældste, da jeg stoppede med at undervise. På den måde er det også en meget foranderlig periode – set med mine øjne.

– Men, som jeg husker i starten, var det noget med, at vi, lærere og elever, var gode kammerater, og dengang var eleverne også bedre kammerater indbyrdes. Eleverne var mere sociale, og de var mere kollektive i deres indstilling – de var ikke så individualistiske, som de er blevet i dag. Det er jo kommet gradvist, for dengang var man slet ikke ude med albuerne for at komme frem, man var faktisk gode venner, og hvis der var én, der blev trynet lidt, så hjalp man altså – det har måske noget at gøre med, at det ikke var så vigtigt med høje karakterer lige på det tidspunkt, men det blev det så, efterhånden som der kom flere og flere adgangsbegrænsninger.

– Det der med det sociale, det gælder også lærerne. Dengang var vi også mere kollektive, vi

behøvede ikke at fortælle, hvor gode vi var, vi fik løn efter anciennitet, og kun det – jo flere år man var der, jo højere løn fik man. Det har gradvist ændret sig i den periode, hvor ens løn bliver mere og mere individuel, og hvor rektor mere og mere kan bestemme, om man nu skal have et tillæg for det eller det. Det betød, at folk begyndte at melde sig frivilligt til ting, der skulle foregå om det så var juleevy eller frivillige idrætsarrangementer.

Børge Bagger har stadig meget klare erindringer om de første klasser han fik som lærer på gymnasiet, og i forbindelse med snakken om elevernes ændrede adfærd husker han Bjørn Medom Nielsen og hans klasse.

– Vi var mere venner, end vi var elever og lærer. Jeg var med til mange af klassefesterne som noget helt naturligt. Men det ændrede sig i takt med, at jeg blev ældre, og pludselig en dag opdager man jo, at man ikke er inviteret mere.

Børge Bagger husker de første elever som meget modne – ikke mindst klassen med Bjørn Medom Nielsen, som han havde fornøjelsen af at være på Sicilien med.

– De kunne godt gå ud og drikke og slå til Søren, det var der ikke noget problem i, men de kunne også godt være seriøse. Jeg kan huske, at de havde larmet for meget en nat på hotellet, og der var så efterfølgende klager. Vi blev så enige om, at vi ville lave et PR-fremstød for os selv, ved at invitere alle de danske turister på hotellet til en aften, hvor hver elev fortalte om, hvad vedkommende havde arbejdet med inden vores ekskursion til Sicilien – hver elev havde nemlig haft sit emne og skrevet en tyk rapport om det, og det fremlagde de hver især. De brugte en ti minutter hver til at fortælle, hvad de havde arbejdet med.

– Efterfølgende var der mange af de mennesker, der havde klaget over larmen, som kom og sagde, det var da utroligt, hvor meget disse unge mennesker kunne. Eleverne havde altså gjort det godt. Det vendte holdningen til os på hotellet. Vi spillede i øvrigt landskamp dernede i Taormina – det var tjenerne på hotellet, der havde fundet ud af, at mange af eleverne i min klasse spillede fodbold. Jamen, så skulle der arrangeres en landskamp, og der blev samlet folk, og så stillede vi op på stadion og spillede en fodboldkamp. Sådan en tur glemmer jeg aldrig.

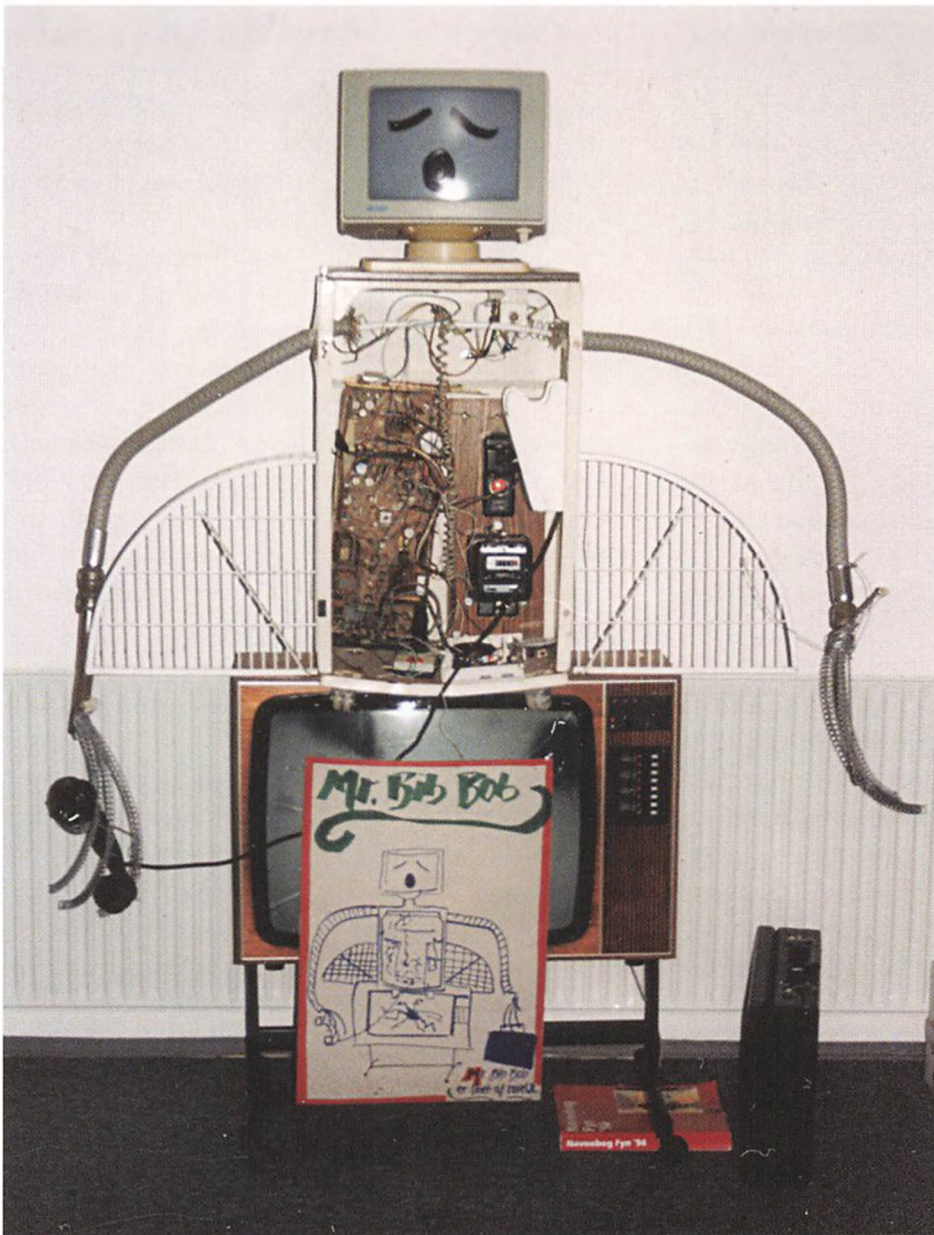
Hardy og kritikere

Hardy Olesen har om nogen skrevet sig ind i erindringen hos eleverne på Fredericia Gymnasium, og det skyldes blandt andet hans meget kontante måde at være på. Hardy Olesen har aldrig lagt skjul på, at det var ham, der bestemte på gymnasiet. Da han følte et stort ansvar for skolens ve og vel og ikke mindst drift, så måtte han ofte irettesætte eleverne, når de ikke gjorde, som han mente de burde, og det har ofte resulteret i, at elever på forskellig vis udtrykte deres kritik af ham.

– For mange, mange år siden blev der lavet en forening til Hardys Snarlige Død. Formanden for foreningen var Christian Grundtoft, som nu

er TV-journalist. Rent faktisk tror jeg, at hvis den forening eksisterede endnu, så ville der måske kun være ti personer i den.

– Min kone og jeg har rejst utrolig meget rundt i verden, og vi har mødt mange gamle elever. Nede i Portugal kan jeg huske, at jeg inde i en baggård så en flok unge mennesker, der stod omkring en gammel bil. Jeg kikkede sådan tilfældigt derind, og så syntes jeg, at der var et eller andet bekendt ved den ene af de knægte, der stod derinde. Jeg gik derfor lidt tilbage og kikkede igen ind i baggården, og så viste det sig faktisk, at det var fem knægte, som var gået ud fra skolen. Efterfølgende havde de bestemt sig for at købe en gammel bil og køre til Portugal på ferie.

I 1998 havde gymnasiet temadag om "genbrug", hvilket resulterede i denne fantasifulde skulptur af "Mr. Bib Bob", fremstillet af kasserede elektriske og elektroniske artikler (Fot. Kenneth Lynn-Pedersen, Fredericia Gymnasium, Lokalhistorisk Arkiv).

Rengøringsholdet anno 1983 (Fot. Thomas Kvist Christiansen).

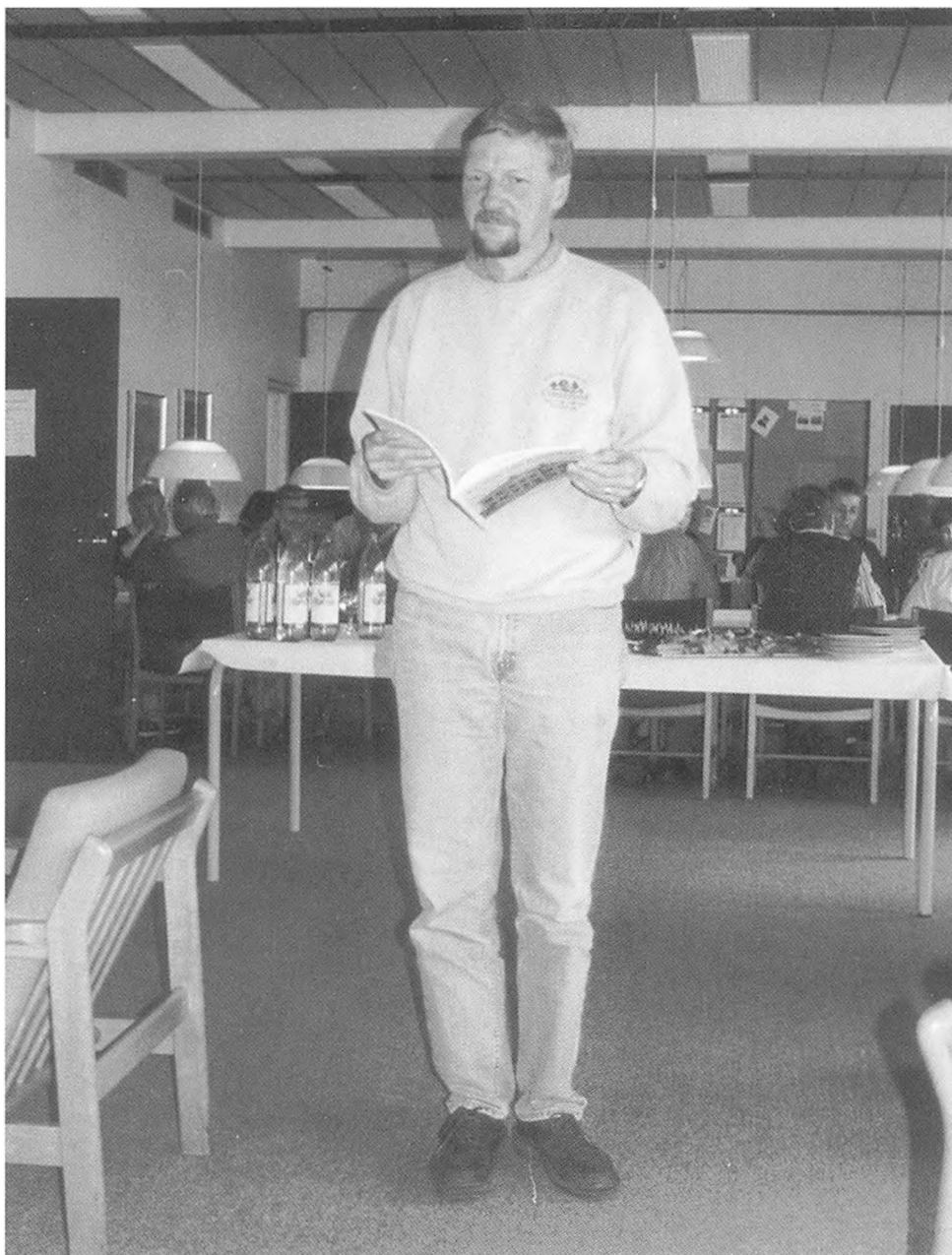
– Bilen var gået i stykker, og så havde de fået den skubbet ind i den her baggård og var begyndt at lave den. Vi fik jo selvfølgelig en god lang snak. Alt i alt så synes jeg, at de tilkendegivelser, som jeg har fået af elever, som jeg har mødt senere, det har været noget med – ”jeg var fand’me godt nok træt af dig, når vi ikke måtte sidde med benene oppe på bordet, eller vi ikke måtte det og det, men nu, efter at vi er kommet ud i samfundet, så kan jeg godt se, at det ikke går, og at det var rigtigt, det du gjorde dengang”.

– I rigtig mange år har jeg følt, at det var min skole. Man kan næsten sige, at skolen var mit – eller – er mit hjertens barn. Der er blevet brugt utrolig mange timer, og jeg tror, jeg er en pestilens at gå rundt med på skolen, fordi det er svært at have øjenkontakt med mig. Jeg vil hele tiden gå og kikke rundt, hov, er der lige noget der, lige skrive op på min lille gule seddel, lige huske, at der er et lille hul i en væg

– det er nok en erhvervssygdom, en erhvervs-skade.

– Jeg har været privilegeret, blandt andet i rektor Carl Jørgensens tid, hvor jeg stort set fik lov til alt. Og det gjorde jo, at man fik prøvet utrolig meget på stedet her. Der var ikke så mange nye ting, der skete på det tidspunkt – blandt andet fordi bygningen var relativ ny. Der var rimelig nye stole og borde, men jeg kan da huske, at vi i midten af 80’erne overtog det grønne område (50.000 kvm.). Det var mit første møde med Poul Erik Madsen (som senere blev rektor på skolen).

– På det tidspunkt var Poul Erik kommet i amtet, og var blevet kontorchef for gymnasieafdelingen, og vi skulle forhandle om, hvordan og hvorledes vi kunne få en mand ekstra ansat, når vi selv skulle holde det grønne areal. Poul Erik var på det tidspunkt amtsskoleledertørens højre hånd, og jeg var tillidsmand for alle amtets pædeller både på gymnasium og VUC. Derfor blev

I 1997 udkom bogen
*"Latinskolen i
 Fredericia 1817-1903.
 En skole som
 forretning"*, skrevet af
 lektor Asger
 Christiansen.
 Forfatteren ses her ved
 bogens præsentation
 på skolens
 lærerværelse den 23.
 maj 1997
 (Fot. Kenneth Lynn-
 Pedersen, Fredericia
 Gymnasium,
 Lokalhistorisk Arkiv).

jeg meget irriteret på Poul Erik, han var nemlig hverken til at hugge eller stikke i. Men jeg må erkende, at han holdt sig indenfor reglerne, han holdt sig indenfor hvad der var lovligt. Vi fik det alligevel til at hænge sammen med en ekstra mand og nogle maskiner.

Carl Jørgensens farvel

I efteråret 1989 blev de første indledende ord til et nyt kapitel på gymnasiet, som netop fra dette år skiftede navn til Fredericia Amtsgymnasium og HF-kursus, skrevet. Rektor gennem knap 20 år valgte nemlig at sige stop. Carl Jørgensen startede som rektor på gymnasiet den

1. august 1971, og han engagerede sig fra starten stærkt i planerne om at bygge det nye gymnasium på Nørrebrogade. Carl Jørgensen lagde ikke skjul på, at han ønskede at holde, mens helbredet var i orden, så han kunne nyde sit otium og de mange fritidsinteresser. Indtil en ny rektor kunne tiltræde den 1. oktober 1990, fungerede lektor Kjeld Christensen som konstitueret rektor. Carl Jørgensen stoppede arbejdet på gymnasiet den 15. januar 1990. I årsskriftet for 1990 skrev Kjeld Christensen og lærerrådsformand Lis Busk Andersen blandt andet om Carl Jørgensen:

– At han ikke var træt af rektorembetet og dets pligter, fremgik tydeligt af den store energi, han

udfoldede på forberedelserne til gymnasireformen, hvor han inddrog lærerkollegiet i arbejdet via diverse udvalg.

I forhold til arbejdet med at skabe det nye gymnasium, som Carl Jørgensen var meget optaget af, skrev Kjeld Christensen, at da planerne var blevet realiseret, og hele gymnasiet blev flyttet til Nørrebrogade, viste Carl Jørgensen sig som en dygtig administrator.

– Samtidig viste han en fin evne til at uddelegere interessante opgaver, hvilket gør, at vi positivt vil tænke tilbage på hans rektortid. Carl Jørgensen er også en spændende samta-

lepartner og inspirator, der ofte tænker utraditionelt.

Kronikken i Dagbladet

Som konstitueret rektor tog Kjeld Christensen fat på de opgaver, der skulle løses fra Carl Jørgensens afgang i januar 1990 til den nye rektors tiltrædelse i oktober samme år. Bl.a. forfattede han en kronik til Fredericia Dagblad i marts 1990, hvor unge blev opfordret til at søge ind på gymnasiet eller hf. Om kampagnen var begrundet i et faldende elevtal fra 1982 med 662

Poul Erik Madsen efterfulgte i 1990 Carl E. Jørgensen som rektor. Her lykønsker han én af årets 137 nye studenter og 64 hf'ere ved dimissionen den 19. juni 2000 (Peter Honoré fot., Lokalhistorisk Arkiv B 15 469).

elever til cirka 520 i 1990, er ikke til at vide, men Kjeld Christensen indledte sin kronik med at konstatere, at "der er rift om de unge uddannelsessøgende, der forlader folkeskolen. Forskellige uddannelsesretninger ønsker de unges bevågenhed, når de skal vælge, hvad vej de skal vælge." I sin kronik slog Kjeld Christensen endvidere fast, at gymnasiet og hf giver de fleste valgmuligheder.

– De giver samtidig et godt grundlag for den fleksibilitet og omstillingsevne, der bliver vigtige forudsætninger i et fremtidigt samfund.

Kjeld Christensen fremhævede, at det var vigtigt, at de unge tænkte langt, ikke bare på 90'erne men på tiden efter årtusindeskiftet.

– Man skal ikke lade sig nøje med korte målrettede uddannelser, der er forældede om få år. Man skal sikre sig det bedst tænkelige grundlag for også at kunne følge med om 10 år, at kunne være

fleksibel og have evne til at kunne omstille sig. – Hver dag hører vi om de udfordringer det indre marked – og den internationale udvikling vil stille os overfor. Svaret på disse udfordringer er bl.a. uddannelse. Alle arbejdspladser vil i de kommende år tilbyde efteruddannelse. En ting er klar: For at kunne uddanne sig, skal man have et godt fundament, og det tilbyder vi. Vi er overbeviste om, at vore uddannelser er den sikreste måde at møde det usikre på.

Det var næppe Kjeld Christensens kronik, der satte gang i en positiv bevægelse i forhold til elevtilgangen over de kommende år, men et faktum var det, at gymnasiet og hf fik flere elever frem mod 1995, hvor tallet nåede op på 642 elever – blot 20 elever fra rekorden fra 1982.

Samtidig med Kjeld Christensens arbejde med at drive gymnasiet i mellemprioriteten, var jagten på den nye rektor sat ind, og det skulle vise sig,

Gymnasiets kontorpersonale, fotograferet i august 2008. Fra venstre: Dorte Duer, Lisbeth Wähler, Karin Rostgaard Mortensen og Dorthel Helios (Thomas Kvist Christiansen fot., Lokalhistorisk Arkiv).

at den ubesatte stilling på Fredericia Amtsgymnasium og HF-kursus var særdeles attraktiv. Der var kamp om at komme i betragtning til jobbet, da 48 ansøgere havde lagt billet ind. Efter at embedsmænd og politikere i amtet havde haft en samtalerunde med udvalgte ansøgere, var der fire tilbage i en afgørende runde. Blandt dem var den 38-årige kontorchef i amtet, Poul Erik Madsen fra Grejs, som blev betragtet som favorit til jobbet. Og i april kunne Fredericia Dagblad fortælle, at det var en ren ekspeditionssag, da Vejle amtsråd på et lukket møde besluttede sig for, at det netop var denne kontorchef, der skulle være Fredericia Amtsgymnasium og HF-kursus' nye rektor.

Poul Erik Madsen var ansat som lærer på Tørring Gymnasium, indtil han i 1987 blev tilknyttet Vejle Amt. Her startede han på deltidsbasis som konsulent, men blev fastansat efter et halvt år – allerede efter en kort periode blev Poul Erik Madsen udnævnt til vicekontorchef i undervisnings- og kulturforvaltningen i Vejle Amt.

Den 28. september 1990 blev dagen, hvor Poul Erik Madsen officielt startede i sit nye job som gymnasierektor, og ifølge Fredericia Dagblads reporter og fotograf, der fulgte begivenheden, havde både lærere og elever sat et festligt program sammen som en velkomst. Blandt andet måtte Poul Erik Madsen tage både jakke og slips af, så han kunne iføre sig en "rektorham" i form af en trøje med gymnasielogo på forsiden og titlen "rektor" på ryggen trykt med store hvide bogstaver.

Da Poul Erik Madsen fik ordet denne fredag formiddag i slutningen af september, fortalte han til omkring 600 elever og deres lærere i gymnasiets fællesareal, at selvom han havde brugt de sidste tre år i amtets undervisnings- og kulturforvaltning, foretrak han skolelivet. Og han lovede, at han inden en måned havde lært alle elevers navne. Efterfølgende skulle det vise sig, at det ikke var et tomt løfte; den nye rektor kunne i nogle år alle navnene på eleverne på Fredericia Amtsgymnasium.

Den åbne dør

En ny hverdag meldte sig hurtigt på gymnasiet, da Poul Erik Madsen tog fat som rektor. Blandt andet satte han en kurs for skolen, der skulle bringe den tættere på lokalbefolkningen

og en stadig hastigere globalisering. Poul Erik Madsen iværksatte en række udviklingsprojekter blandt andet projekterne "Åbent Gymnasium" og "Åben dør", hvor sidstnævnte skulle blive det mest omfattende på skolen. Meget af det pædagogiske udviklingsarbejde i 90'erne på Fredericia Amtsgymnasium tog udgangspunkt i "Åben dør"-projektet.

Ideen med "Åben dør"-projektet var, at 25-30 lærere skulle gennemgå en række kursusforløb og samtidig drage nogle konkrete erfaringer, der samlet skulle gøre dem i stand til fagligt at vurdere deres egen undervisning, men også at kunne gå i dialog med kolleger om deres undervisnings-situationer.

Lærerne i faste hold på tre overværede hinandens undervisning og gav feedback. Projektet, der i en periode omfattede stort set hele lærerkollegiet, var støttet fra både Vejle Amt, undervisningsministeriet og en enkelt større fond. Mange lærere havde et stort personligt udbytte af projektet. For første gang blev døren til klasseværelset reelt åbnet, og den enkelte lærer fik mulighed for at være i dialog om kernen i det daglige arbejde. Som skoleudviklingsprojekt blev det startskuddet til en række større og mindre projekter op gennem 90'erne – blandt andet teamarbejdet i klasserne og et øget fokus på hf. Teamarbejdet blev udviklet fra midt i 1990'erne med stigende forpligtelser til lærergrupperne. Teamene fik bl.a. i de senere faser til opgave at sikre implementeringen af projektarbejdet i de enkelte klasser. Det 2-årige hf kom til at spille en helt særlig rolle på FAG i slutningen af 1990'erne frem til reformerne, idet skolen over en periode på 7-8 år gennemførte et stort strukturforsøg.

Kernen i forsøget var en udstrakt valgfrihed til den enkelte kursist. Hertil kom et udstrakt lærersamarbejde om den enkelte klasse kombineret med nye evalueringer af den enkelte kursist. Strukturforsøget, der var blandt de 3 største i landet, var støttet af både Vejle Amt og undervisningsministeriet. Forsøget blev i flere henseender en succes. Skolens hf-frekvens steg markant i en periode, hvor de fleste kurser havde vigende tilgang

Parallelt med udviklingsarbejdet kom en række ændringer i gymnasieskolen, der langsomt ændrede skoleformen. En ledelsesreform i midten af 1990'erne udvidede antallet af inspektorer, nedtonede lærerrådets rolle og udstyrede rektor

Gymnasiets lærerkollegium, efteråret 1997 (Fot. Fredericia Gymnasium, Lokalhistorisk Arkiv).

med flere beføjelser.

En ny arbejdstidsaftale for lærergruppen indebar et opgør med, at alle lærere blev tildelt det samme antal timer uafhængigt af, hvor mange opgaver der blev løst uden for undervisningen. Årnormen blev indført. Aftalen blev indgangen til, at timetælleriet blev sat i system med individuelle opgørelser for den enkelte lærer. Mange lærere var af den opfattelse, at arbejdsgiverne med denne aftale ønskede mere kontrol. Det blev på denne måde en understregning af, at der også i gymnasieskolen kom et tydeligere skel mellem arbejdsgiver og arbejdstager. Den individualiserede arbejdstagerrolle blev understreget af indførelsen af ny løn.

Åbent gymnasium

Med projekt "Åbent Gymnasium" blev borgerne i Fredericia fra skoleåret 1991-1992 inviteret indenfor på skolen for at opleve det liv, der udfoldede sig på gymnasiet. Projektet blev startet

på et initiativ af adjunkterne Peter Koller og Børge Bagger. Det havde til formål at åbne skolen for lokalsamfundet og for at højne kontakten til byen. I en kort beskrivelse af projektet i årskriftet for 1991 kan man læse følgende:

– Enhver elev på Fredericia Amtsgymnasium og HF-kursus er naturligvis klar over, at den sorte skole for længst er væk – at fagene har et forhold til tidens problemer – at lærerne er levende mennesker med såvel en ajourført specialviden som holdninger og synspunkter. Med projektet "Åbent Gymnasium" har vi ønsket at synliggøre og nyttiggøre den fond af viden, som også kan komme andre til gode end de elever, som er tvangsindlagt til daglig.

"Åbent Gymnasium" startede med foredrag om det moderne astronomiske verdensbillede, to foredragsaftener om Østeuropa samt to foredrag om henholdsvis øen Rügen og om Wien og Mozart. Den geografiske, historiske og samfundsfaglige foredragsserie om Rügen blev fulgt op af en bustur i samarbejde med Vejle Amts

Folkeblad. Turen blev en stor succes. Arrangementerne i det åbne gymnasium med foredrag som tilbud til borgerne, som på den måde havde mulighed for at komme på gymnasiet og nyde godt af den viden, som findes i lærerkollegiet, fortsatte i en længere årrække – over 10 lærere holdt foredrag om mange forskellige emner.

Igennem årene er det blevet til et aftenarrangement, hvor elever og lærere spillede og sang små og større stykker af Mozart, klatring på voldsteder ved Lillebælt, Dixielandcafe, en Brasiliensaften, lancieraften, foredrag om Berlin, jordskælv og vulkaner, samer, Palæstina, dansk lyrik, vikingerne i Normandiet, Jugoslavien, kropssprog, Montmartre og et foredrag om Firenze og renæssancen.

I 1995 handlede det åbne gymnasium blandt andet om vikingetiden med både foredrag og en endags bustur til nogle af de væsentlige vikingelokaliteter i Danmark - Ribe, Hedeby og Dannevirke. Konklusionen i 1995 på fem år med "Åbent Gymnasium" var, at mange af borgerne i Fredericia benyttede sig af foredragsaftenerne, og billedet var, at det generelt var andre end eleverne og elevernes forældre, der valgte at komme på gymnasiet og lytte og blive klogere.

Gå ud og søg kvalitet

I juni 1991, da skoleåret var slut, kunne Poul Erik Madsen holde sin første dimittendtale til de 116 studenter og 70 hf'ere, der havde fået deres røde og blå huer i hus. Poul Erik Madsen gjorde det klart for dem alle, at de ikke skulle lægge for meget i de tal der stod på deres karakterbevis.

– I skal gå ud og søge kvalitet, og det er ikke givet, at det er ensbetydende med, hvad flertallet synes er bedst. I skal gå efter det bedste og hele tiden udfordre jer selv. I skal opsøge det bedste, for det er ikke afgjort, at I indtil nu er blevet præsenteret for det bedste, der er sagt og tænkt.

– Når I kommer videre, skal I stille kvalitetskrav for at få øget jeres viden og indsigt. I skal gå ind i nye områder og forholde jer kritisk til dem. Der skal være plads til personlig udfordring, og I skal søge at blive bedre for at få indflydelse på styringen af samfundet.

Nærmest i forlængelse af denne første studentertale fik en række elever fra august 1992 ekstra gode muligheder for at gå ud i verden og søge det bedste. På det tidspunkt blev det besluttet at

oprette en international klasse, hvor det blandt andet var planen at øge elevernes kendskab til sociale, økonomiske, politiske og historiske forhold i andre lande. Målet med den internationale klasse, der blev en matematisk klasse, var desuden at give eleverne mulighed for at skabe kontakter med unge i andre lande, at skærpe elevernes bevidsthed om egne kulturelle værdier og sociale særpræg og ikke mindst at øge motiveringen for at lære sprog.

Den første internationale klasse på Fredericia Amtsgymnasium, blev sammensat af 14 piger og 14 drenge, der i det første skoleår skulle have udvekslingsbesøg af en gruppe italienske gymnasieelever fra Toscanaområdet efterfulgt af en udvekslingsrejse til Italien.

På hf-området skete der også nye tiltag, da gymnasiet i skoleårene 1992-1994 fik lov til at oprette en hf-sundhedslinie. Målet med sundhedslinien var at give eleverne en særlig indsigt i sundhedsområdets problemstillinger, hvor eleverne blandt andet skulle arbejde med emner som forebyggelse, livskvalitet, egne handlemuligheder samt sundhed i fortid, nutid og fremtid.

En del af revolutionen

I juni 1995 var det 20 år siden, at det første hold studenter sprang ud fra det nye gymnasium; men hvor rektor Carl Jørgensen ved translokationen i 1985 bl.a. talte om hårdere adgangskrav til de videregående uddannelser, tog Poul Erik Madsens afsæt i regeringens rapport, "informationssamfundet år 2000", og ikke mindst de unges rolle i fremtidens samfund – et samfund som bl.a. vil blive styret af medierne, og som ikke nødvendigvis alene fordrer faglighed og teknik fra de unges side.

– Vi er midt i en revolution. Der tænkes ikke på krudt og kugler, men på en informationsekspllosion, sagde Poul Erik Madsen i sin tale til de 131 nye studenter, der dette år fik deres eksamensbevis og studenterhue.

– I bliver som unge, 18-22-årige med en solid basisuddannelse, centrale i udformningen af det fremtidige samfund. I bliver en del af revolutionen. Jeg synes også, at I er godt rustede. Det viser jeres eksamensbeviser. Men faglighed og teknik er ikke nok. Der skal stilles spørgsmål, og I skal stille spørgsmål. Hvad er det for en verden vi vil – og derefter, hvilken teknologi har vi brug

for. Det er vigtigt, at I kan stille de væsentligste spørgsmål, sagde Poul Erik Madsen i juni 1995.

Solformørkelsesturen

Det er meget sjældent, at alle elever på gymnasiet tager på den samme rejse eller udflugt. Det er noget nær umuligt at koordinere og planlægge. Men i sommeren 1999 skete det alligevel. Flere elever havde uafhængigt af hinanden foreslået, at man skulle tage sydpå for at opleve den totale solformørkelse, som var på vej. Og i løbet af kort tid op til sommerferien blev der sat gang i planlægningen af en tur til Tyskland med det formål at opleve solformørkelsen. Turen skulle foregå umiddelbart efter sommerferien, der blev reserveret busser og indkøbt 400 par briller, så alt var klart, skrev lektor Lea Larsen i årsskriftet året efter.

Solformørkelsesturen gik til Heidenheim an der Brenz, hvor gymnasiet havde taget kontakt til Max Planck Gymnasium. I løbet af sommerferien gjorde nogle af skolens lærere på deres vej på ferie i Italien, holdt i Heidenheim for at se forholdene an. Dermed var alt parat, da det nye skoleår gik i gang.

Syv busser var hyret til udflugten med alle skolens elever, og tidligt om morgenen den 11. august ankom alle til gymnasiet i Heidenheim, hvor rektor, Herr Spielkamp, stod klar til at tage imod og vise alle til rette, fortalte Lea Larsen i sin beretning i årsskriftet.

– På vore vegne takkede lektor Maria Petersen for den store imødekommenhed, vi var blevet mødt med, og overrakte et lille maleri af den danske kunstner Lene Juhler. Vi kunne alle få tid til en tur ned i byen, før vi i regnvejr vendte tilbage til skolen og gik helt op på toppen af Galgebakken for at opleve det spændende astronomiske fænomen. Regnen var holdt op, og det skiftede mellem sol og overskyet. Lige fra begyndelsen var formørkelsen bestemt en betagende oplevelse, selv om der var lidt for overskyet. Den var turen værd. Da solen var blevet meget synlig igen, gik vi alle atter ned i byen for at finde noget at spise, før vi påbegyndte den lange tur hjem.

Oprettelse af IT-klassen

Rektor Poul Erik Madsen omtalte i sin tale til translokationen i 1995 informationssamfundet,

hvor han blandt andet fortalte, at både professionelle og amatører koblede sig på nettet via computere. Fem år efter, i år 2000, havde dette informationssamfund udviklet sig i en eksplosiv hastighed, så computere, IT og arbejde på nettet var blevet en integreret del af de fleste menneskers hverdag. Det stillede således også krav til gymnasiet, og i skoleåret 2000-2001 blev der etableret en såkaldt IT-klasse på 1.g sproglig. Klassen fik som noget særligt sit eget klasselokale forsynet med 7-8 computere opstillet i grupper, så der kunne være 3-4 elever om hver computer. Det var bl.a. hensigten at undersøge, hvor langt IT kunne bære, når det så vidt muligt blev integreret i undervisningen – herunder om IT tilførte den enkelte elev/gruppe/klasse en bedre læring, som der stod i beskrivelsen i introduktionsskriftet for skoleåret 2000/2001.

Det var ikke kun på IT-området, at der skete nye ting på gymnasiet i slutningen af 90'erne og i begyndelsen af det nye årtusinde. Projektarbejde var også blevet en ny måde at arbejde på, skrev lektor Rita Juncker Christensen i årsskriftet for 1999 og 2000.

– I de seneste år har projektarbejdet som arbejdsform fundet vej ind i gymnasieskolen, nogle steder som omfattende skoleforsøg og andre steder som mere sporadiske forsøg og erfaringsprøvninger. Også på Fredericia Gymnasium har forskellige lærere arbejdet med projektarbejdet, idet der både gives bedre rammer for projektarbejde og muligheder for efteruddannelse af lærerne.

Baggrunden for, at projektarbejdet begyndte at blive en del af arbejdsformen i gymnasiet, var i høj grad, at både erhvervslivet og de videregående uddannelser var begyndt at blande sig i debatten om gymnasieskolernes uddannelsesmæssige mål, skrev Rita Juncker Christensen.

I spidsen for det 21. århundrede

I 2006 var der for alvor sat globalisering og internationalisering på gymnasiets dagsorden. Det blev bl.a. afspejlet i rektor Poul Erik Madsens tale til de nyudsprungne studenter.

– Årets studenter og hf'ere bliver nogle af dem, der kommer til at stå i spidsen for det 21. århundrede, fortalte han, og lagde ikke skjul på, at det var han fuldstændig tryk ved, for de havde alle de kvaliteter, der skulle til.

Indtil ombygningen af skolen i 2007-08 stod busten af Kong Frederik III i hovedindgangens vindfang. Her er den blevet pyntet med studenternes røde bånd og hf'ernes blå ditto, måske i anledning af en sidste skoledag (jfr. s. 10; Fredericia Gymnasium fot.)

– Hvis jorden tidligere var en fodbold, så er den nu en tennisbold. Den er blevet mindre, mere overskuelig, og hastigheden er øget, fortalte Poul Erik Madsen og understregede, at eleverne i dag er godt rustede til at begå sig i en verden, der er blevet mindre.

– Her står I så – godt på vej ind i det 21. århundrede. Balancerende mellem det individuelle og det fælles. I kan begge dele. I er hver især stærke individualister, men er også vant til at indgå i fællesskab.

Politikken og gymnasiet

Er der noget, som Poul Erik Madsen har fulgt nøje og engageret sig i, har det været den politiske udvikling omkring gymnasieskolen – ikke mindst fra hans tid i Vejle Amt. En sammenfatning af knap 40 års politisk gymnasieudvikling i Vejle Amt begyndte for Fredericia Gymnasiums vedkommende i 1973, da en ny politisk og administrativ enhed i amtet overtog gymnasiet på Nørrebrogade fra Fredericia Kommune.

Samspelet mellem Vejle Amt og det enkelte gymnasium var, som det var sædvane overalt, meget centralistisk. Rektor søgte om tilladelse til at ansætte nye lærere, sende lærere på efteruddannelses-kurser og lignende. Økonomien var stram. De enkelte konti blev sjældent trukket over. Den eneste undtagelse var lærerlønnen. Gennem 70'erne havde der været lærermangel, og der var stor tradition i sektoren for mange overtimer.

I Fredericia var der flere lærere, der som unge adjunkter bestred to stillinger med fyrstelige lønninger til følge. Arbejdspresset var tilsvarende stort. Traditionen med de mange overtimer fulgte med op i 80'erne på et tidspunkt, hvor der var flere lærere til rådighed. Først i slutningen af 80'erne fik Vejle Amt styr på denne del.

I 1986 overtog amterne de gymnasier, der lå under staten, med Sorø Akademi som eneste undtagelse. Langt de fleste gymnasier oplevede det som en klar forbedring. Nu var der pludselig regionale politikere, der interesserede sig for, hvorledes bygningsstandarden var. Fredericia Gymnasium og HF blev dermed til Fredericia Amtsgymnasium og HF. Den gamle forkortelse FG blev skiftet ud med FAG. Navneændringen blev på skolen accepteret efter svage protester. Logoet med træet "Et pueris Palmae" blev skif-

tet til Vejle Amts mere farvestrålende logo med de to Jelling-høje. Men navneændringer tager tid. Skolen blev aldrig i Fredericia til amtsgymnasiet. Det blev fortsat kaldt Fredericia Gymnasium – og oftest blot Gymnasiet. 20 år efter navneforandringen modtog gymnasiet jævnlig post med det gamle navn, heraf en række fra Vejle Amt.

På både det politiske og administrative niveau skete der i Vejle Amt ændringer i løbet af 80'erne, som fik stor betydning for det enkelte gymnasium. Den karismatiske og magtfulde venstre-amtsborgmester Erling Tiedemann fik en reel konkurrent i den socialdemokratiske Vagn Ry Nielsen, der som en engageret og indsigtfuld politiker bl.a. fik gymnasierne i tale. Vagn Ry Nielsen var udover at være viceamtsborgmester tillige formand for undervisnings- og kulturudvalget, som dermed fik en meget varm fortaler for området.

Et af de mest markante aftryk i disse år var den omfattende decentralisering, der blev igangsat fra 1987. Forandringsprocessen kunne på det enkelte gymnasium mest mærkes i forhold til økonomien. Rammestyningen gav væsentligt større frihedsgrader. I løbet af 1990'erne overtog det enkelte gymnasium reelt ansvaret for bl.a. økonomien, for personalet og for bygningerne. Amterne og amtsrådsforeningen havde gennem 80'erne og begyndelsen af 90'erne fået flere muskler og ville gerne fylde noget mere på gymnasieområdet. Gymnasierne var sammen med sygehusene amternes flagskibe. Flere amter forsøgte at opstille mål for deres gymnasier, der gik videre end de respektive bekendtgørelser. Også i Vejle Amt var temaet aktuelt. Undervisnings- og kulturudvalget ville gerne have mulighed for at præge det store område, der udgjorde mere end 40 procent af budgettet.

Udviklingsprojekterne

I Vejle Amt ville man gerne i gang med at sætte en indholdsmæssig dagsorden, hvilket rektorgruppen var klart forbeholden overfor, men som i mange andre sammenhænge hjalp det lidt, da der kom penge på bordet. Det var ikke store midler, men det var med til at igangsætte en række udviklingsarbejder. Fredericia fik ekstra ressourcer til "Åben-dør"-projektet (omtalt tidligere i dette kapitel), som var både et pæda-

gogisk og personaleudviklende projekt. Projektet fyldte meget på skolen, men satte også tydelige spor rundt på de øvrige gymnasier i amtet. Andre projekter fulgte efter: "Den internationale linie", "Sundheds-hf", teamarbejde mv. Udviklingspengene fra amtet betød, at der blev sat skub i flere projekter i en periode, hvor der var begrænset fokus på udvikling fra undervisningsministeriet.

– For Fredericia Gymnasium som institution var perioden under Vejle Amt en god periode, præget af stor økonomisk sikkerhed og mange frihedsgrader. Økonomisk var det fornuftigt, uden på nogen måde at være prangende. Bureaukratiet var begrænset, men der var rådgivning, når der var behov. Gennemsnitsomkostningerne pr. elev har i hovedparten af perioden ligget under landsgennemsnittet, men den øgede fleksibilitet har kompenseret for de begrænsede ressourcer.

– Set i det lys har det været naturligt, at der på Fredericia Gymnasium har været en del skepsis i forbindelse med overgangen til statsligt selveje. Den konkrete overgang pr. 1.1.2007 er forløbet fint. Der er etableret en ny bestyrelse, og der er fra gymnasiet side store forventninger til, at en mere professionel bestyrelse kan være med til at udvikle gymnasiet.

Det statslige bureaukrati

– Den anden side er, at gymnasiet allerede har mærket, hvorledes det statslige bureaukrati trækkes ned over institutionen. Der bruges i dag langt flere kræfter på administration end før. Håbet om at kunne bruge mere tid på det vigtigste, undervisningen, er ved at fordufte. Økonomien er blevet en størrelse, der er lagt i hænderne på politikere, der ikke har berøring med den enkelte institution. Indtil videre er Fredericia Gymnasium beskåret på en måde, gymnasiet ikke har prøvet i amtsligt regi.

– Skal projektet lykkes, kræver det frihedsgrader til gymnasiet og dets bestyrelse. Det kræver reelt selveje også over bygninger. Det kræver, at bureaukratiet og kontrollen reduceres. Kontrol kan være godt, men ansvarlighed er nu bedre. De nyeste signaler fra staten er nu, at der skal etableres nye administrative fællesskaber på tværs af de selvejende institutioner – ikke 14, men 25.

– Pendulet svinger frem og tilbage, forklarer Poul Erik Madsen.

Pædagogisk tilbageblik # 3

Reformerne i 2005, hvor studieretningsgymnasiet blev indført, udgør på flere måder et markant brud med årelange traditioner. Strukturelt er det sproglige og det matematiske gymnasium blevet nedlagt efter 102 år. Nu indledes de tre gymnasieår med et fælles grundforløb, og først efter et halvt år vælger eleverne den endelige studieretning. Baggrunden for ændringen i grundforløbet er, at eleverne gennem det halve år lærer en række fællesfaglige arbejdsmetoder, så de kan gennemgå en proces fra folkeskoleelever til gymnasieelever. De fællesfaglige gymnasiale arbejdsmetoder indlæres blandt andet gennem nye konstruktioner som naturvidenskabeligt grundforløb, almen sprogforståelse og almen studieforberedelse.

De sidste to-et-halvt år foregår i klasser, hvor man både har en række fællesfag og yderligere mindst tre studieretningsfag. Intentionen med studieretningsgymnasiet har været at sikre øgede muligheder for det faglige samspil. Ved siden af studieretningsvalget er der fortsat muligheder for at supplere med valgfag efter individuelle ønsker.

Fredericia Gymnasium lagde i 2005 ud med ikke mindre end 13 forskellige studieretninger, vel vidende at der kun ville blive oprettet 6-7 forskellige. I de efterfølgende år er antallet blevet reduceret i takt med, at gymnasiet har fået erfaringer med elevvalgene. Det er karakteristisk, at de naturvidenskabelige studieretninger har stået stærkt sammen med de samfundsvidenskabelige, mens de sproglige og kreative har haft en svagere søgning.

– Den seneste reforms intentioner har klart været at støtte det faglige samspil uden helt at gøre op med det individualiserede valggymnasium. De enkelte gymnasier har haft mulighed for at vælge mellem markante studieretninger og et begrænset valgfagsudbud eller lidt mindre markante studieretninger og et stærkere valgfagsudbud. FG har valgt den sidste løsning, fortæller rektor Poul Erik Madsen.

Poul Erik Madsen har her ved flere lejligheder refereret til gymnasiet værdigrundlag:

"Fredericia Gymnasium har som mål at være byens gymnasium. En skole, der tilbyder en studieforberedende og almindendannende undervisning, der løbende udvikler sig i takt med

tidens krav og elevernes forudsætninger.”

– Det afgørende har her været ”byens gymnasium”, idet den valgte løsning har kunnet sikre, at samtlige elever i Fredericia, der søger FG, har kunnet få opfyldt deres ønsker. Når de individuelle valg bliver tilgodeset via et stærkt valgudbud, stiller det endnu højere krav til at styrke det fælles ad anden vej. Almen studieforberedelse, der timetalsmæssigt er gymnasiets største fag, stiller markante krav til samarbejdet mellem fagene og lærerne, idet almen studieforberedelse forudsætter, at fagene går sammen og bidrager med viden og metoder fra samtlige hovedområder.

– Almen studieforberedelse har under reformens implementering bidraget til mange drøftelser og debatindlæg over det ganske land - om både form og indhold. Gymnasielærernes fagblad, Gymnasietskolen, har bugnet med kritiske indlæg. En central styring kombineret med en solid supervision via uddannelseslederne har lokalt sikret, at både lærere og elever er gået til de afsluttende eksaminer med rank ryg. Modellen fra Fredericia er eksporteret til en række andre gymnasier.

– Fagligheden og gymnasietskolen har altid været tæt forbunden. Fredericia Gymnasium har altid kunnet hævde sig på at have mange fagligt dygtige lærere. I forhold til reformen er det endnu for tidligt at vurdere om kernefagligheden, forstået som den konkrete faglige viden, omfangsmæssigt og niveaumæssigt kan fastholdes. Spørgsmålet rettes ofte til skolen eller til lærerne. ”Lærer de unge mennesker fortsat lige så meget som da jeg/vi blev studenter?” Svaret bliver formodentligt, at det varierer fra fag til fag. I nogle fag er kravene reduceret, i andre fastholdt – måske øget. En anden del af svaret på spørgsmålet er, at eleverne er blevet dygtigere på andre felter.

– Eleverne er blevet dygtigere til at skaffe sig viden i realistiske situationer. De arbejder langt mere kvalificeret med de forskellige arbejdsformer, med problemorientering og de formår at samarbejde bedre end tidligere. Det er markant, at kompetencetænkningen for alvor er slået igennem med gymnasireformen.

Det 2-årige hf har fået sin egen særlige profil med reformen. Der er lagt vægt på, at hf skal have et klart anvendelsesorienteret aspekt. Målet er, at de unge mennesker, der kommer til hf

med mange forskellige erfaringer fra erhvervs- liv, andre uddannelser mv., kan anvende nogle af disse erfaringer i uddannelsesforløbet.

Den største nyskabelse er et forpligtende samarbejde mellem henholdsvis religion, historie, samfundsfag og biologi, geografi og kemi. Lærerne skal planlægge undervisningen sammen, og der afsluttes med en fælleseksamen.

Det 2-årige hf er i sin opbygning blevet en meget overskuelig uddannelse. Lokalt har skolen dog endnu ikke formået at skabe en helt tydelig profil, hvilket måske er en del af forklaringen på, at tilgangen til hf er stagneret. En anden forklaring er, at hf er lillebror i huset, da det samlede kursisttal kun udgør ca. 15 % af det samlede elevtal.

– For lærergruppen har reformerne været en kolossal udfordring. Det har været en lang omstillingsproces, der har stillet store krav. Som en lærer udtrykte det i forhold til almen studieforberedelse: ”Det er som om hovedet først er skruet af og dernæst blevet påmonteret på en ny måde”

– En af de største udfordringer har været, at mange lærere oplever reformerne som voldsomt styrende. Mens arbejdet i diverse team på mange måder udtrykker en decentralisering, opleves de mange centrale krav, som en kraftig indskrænkning af den enkelte lærers frihed. Reformerne er i en række tilfælde inde og forholde sig til fagenes didaktik, til arbejdsformerne og metoderne. Mange lærere oplever, at det er nødvendigt at gøre mange krumspring for at opfylde læreplanernes mange mål.

Det nye hus og de nye udfordringer

Med den nye tilbygning, som for alvor tages i brug i skoleåret 2008-2009, starter for alvor et nyt kapitel i Fredericia Gymnasiums historie – et kapitel, som vil betyde en mængde nye udfordringer i et samfund, der bliver stadig mere globaliseret, i en verden, der bliver stadig mindre i takt med, at vores måde at kommunikere på bliver stadig mere avanceret. Bl.a. oprustes gymnasiet nu for alvor til at klæde unge mennesker på til det 21. århundredes kommunikationssamfund ved at oprette tre multimedieklasser.

I løbet af de sidste to et halvt år, hvor forfatterne til denne bog har arbejdet med at skrive gymnasiets 350 år lange historie, er der sket en række væsentlige ting, som bliver de første brik-

Det ville være en nærliggende - men fejlagtig - opfattelse, at de tre ældre herrer var portrætter af tre af nærværende bogs forfattere efter afslutningen af deres krævende opgave. Nej, det er stentøjsskulpturer af billedhuggeren Lars Calmar, og de blev indkøbt til gymnasiet i 1998, som led i de løbende indkøb af nutidig kunst til udsmykning af skolen; og de må her stå som repræsentanter for de mange kunstværker, som gennem årene er erhvervet af skolens kunstudvalg. De blev præsenteret i skolens årsskrift 1999 (Fot. Fredericia Gymnasium).

ker til det næste jubilæumsskrift, der engang om mange år skal skrives. Her på falderebet skal det fremhæves, at traditionen med at lave udvekslingsrejser fik en ny dimension i 2007, da gymnasiet indledte et samarbejde med Mostar Gymnasium i Bosnien-Hercegovina.

Samarbejdet betød, at studieklassen Biotech-klassen, 2.c, i oktober 2007 rejste på den første tur til Mostar. Samtidig bidrog Fredericia Gymnasium til genopbygningen af det 110 år gamle gymnasium, som blev svært beskadiget under borgerkrigen, der sluttede i 1995. Gymnasiet sendte seks lastbiler af sted med skolemøbler, lamper, computere og mange andre ting, som kunne undværes i forbindelse med om- og tilbygningen, og som i Mostar var en tiltrængt hjælp.

I forsommeren 2008 havde Fredericia Gymnasium besøg fra Mostar. Elever og lærere fra Mostar Gymnasium overnattede hos de fredericianske værter, som de selv havde haft som gæster tilbage i oktober 2007. Gæsterne fra Mostar fulgte blandt andet den daglige undervisning, og nåede også at komme på besøg hos Arla Foods og Økolariet i Vejle.

Årets bedste skole

I 2007 blev det også til en fornem pris til Fredericia Gymnasium:

I marts modtog skolen en præmie på 25.000 kr. fordi det var den skole, der sendte de fleste og bedste projekter i forhold til elevtallet til den landsdækkende forskerkonkurrence. Det var Science-klassen, 2.a, der sammen med biologilæreren Tina Sølbek Schmidt udarbejdede seks projekter af meget høj kvalitet, som blev sendt til konkurrencen. Det var projekterne "Temperaturafhængighed for koldblodede organismer", "Gærcelleaktivitetens temperaturafhængighed", "Æblers respiration og temperaturafhængighed", "Vekselvarme dyrs temperaturafhængighed", "Gærceller og forskellige kulhydrater" og "Vejledning til dissektion af benfisk".

Rejsegilde 2007

Den 19. september 2007 var byggeriet af gymnasiets nye centerbygning så langt, at der blev holdt rejsegilde. Alle involverede i byggeriet

samt de ansatte og elever var inviteret til at fejre det på helt traditionel vis.

”Det skal være skidt, før det bliver godt. Da byggeriet skulle gå i gang, væltede regnen ned i lange perioder, og det gav oversvømmelser i kælderen, men indtil videre er alle problemer blevet løst, og jeg er sikker på, at vi alle bliver meget glade for det færdige resultat. Jeg er sikker på, at det færdige byggeri også bliver godt”, lød det fra Poul Erik Madsen.

Skolen i tiden

Ved afslutningen på skoleåret 2007-2008, vil de første gymnasieelever efter reformen i 2005 være færdige med deres eksaminer og klar til at modtage studenterhuen. I gymnasiets nyhedsbrev fra april 2008 har elever fra 3.b skrevet de tanker, som de har gjort sig i forbindelse med, at det er ved at være slut med gymnasietiden.

”Gymnasietiden er snart ovre. I løbet af denne tid har jeg lært, at skole ikke blot er undervisning, men derimod et vigtigt centrum for fællesskab. De oplevelser og erfaringer, jeg har fået i gymnasiet, kommer unægtelig til at fylde noget i mit fremtidige liv. Gymnasietiden har været den bedste tid i hele mit liv.”

”Med gymnasiet ender et velreguleret liv, hvis formål har været at åbne døre og muliggøre de frie valg, vi nu står overfor. Og det har været fantastisk. Alle de mennesker, man har fulgt, og det, man har oplevet, vil jeg komme til at savne. Men afskeden rummer nye muligheder.”

”Alt har jo sin ende. Nu er det tid til at forlade FG. Selv om vi var prøvekaninerne, er vi ikke helt døde endnu, så vi kan stadig prøves. Trods store forvirringer, grundet den berømte reform, har lærerne formået at tackle problemerne til nytte for os. En stor tak til dem.”

”Gymnasiet er overvundet, og ingen bjergtop er nu for høj! Verden ligger for mine fødder, og Janteloven kan bare komme an.”

Fredericia Gymnasium tager her i efteråret 2008 fat på en omfattende visionsdebat. Indtil videre er der en række indsatsområder der fokuseres på.

Hf-profilen skal styrkes, og vi skal drøfte, hvorledes udbudet af enkeltfag skal udnyttes. På gymnasieområdet sættes fokus på tre områder:

– FG’s særlige naturvidenskabelige profil – hvordan stimuleres interessen for de naturvidenskabelige fag.

– Den internationale del skal der ofres særlig opmærksomhed på – blandt andet med en styrkelse af det sproglige, der i øjeblikket har meget vanskelige kår.

– Det kunstnerisk-kreative har de sidste mange år fyldt meget på Fredericia Gymnasium. Hvorledes udvikles det, og hvorledes kobles det til det lidt bredere innovationsbegreb.

De sidste to fokusområder er det gode arbejdssted samt det gode lærested.

Det er karakteristisk for alle seks indsatsområder, at det for mange gymnasier landet over tilsvarende kunne være deres indsatsområder. Forklaringen herpå er måske, at Fredericia Gymnasium er ikke en skole, der ligger i en voldsom konkurrencesituation. Grænserne til de nærmeste almene gymnasier er veldefinerede, og lokalt fordeler eleverne sig, så der er plads til de øvrige ungdomsuddannelser, der tilsvarende skal forsyne lokalområdet med veluddannede unge mennesker.

Skoleudviklingen drives således ikke med udgangspunkt i en konkurrencesituation. Gymnasiet kan koncentrere sig om at udvikle kernen uden smålig skelnen til evt. konkurrenter. Omvendt er forpligtelsen til at sikre en fortsat levende og dynamisk skole tilsvarende større, når der reelt ikke i byen er et alternativ. De seks indsatsområder fokuserer alle på kernen i det daglige arbejde.

Fredericia Gymnasium vil også i fremtiden lægge vægt på at være ”Skolen i tiden”.

En ny historie kan begynde

Mandag den 11. august 2008 – 34 år efter at de første elever kæmpede sig vej gennem mudder og pløre for at møde på den første skoledag i det nye gymnasium på Nørrebrogade, er historien klar til at gentage sig.

Godt 6000 elever er blevet studenter i de 34 år, der er gået. Det nye – gamle – gymnasium, er nu blevet moderniseret, udvidet og rustet til en ny fremtid, hvor kommunikation, global forståelse og international orientering kommer til at spille en stor rolle.

Noter og henvisninger

Kapitel 1

- ¹ Skolens tidlige historie er grundigt behandlet af A. Hemmingsen: "Fredericia Gymnasiums. Historie 1656-1701", 1956, og "Gymnasiet og dets bygninger", 1974. Byens tidlige historie er skildret af Hugo Matthiessen i "Fredericia 1650-1760", 1911, genudgivet 1981. Latinskolevæsenets almindelige historie i perioden er skildret af Carl E. Jørgensen i "Skolemester og hører. Latinskoleliv før 1800", 1965, og meget fyldigt i "Latinskolereduktionen 1740" i Selskabet for Dansk Skolehistories årbog "Uddannelseshistorie 2001".
- ² "En Forskrivning til Satan 1732", Hugo Matthiessen i Vejle Amts Årbog 1910, 40f. og A. Hemmingsen sst. 1986, 122f.
- ³ "Af B.S. Ingemanns Levnetsbog", Hasselbalchs kulturbibliotek 217, 1962.
- ⁴ Landsarkivet i Viborg: C4-206, Ribe bispearkiv, "Kopibog 1731-39", 29/6 1737.
- ⁵ Landsarkivet i Viborg: C4-116, Ribe bispearkiv, "Fredericia skole 1664-1764", 4/3 1749.
- ⁶ "Fra Fredericia Latinskole", C. Behrend i Vejle Amts Årbog 1908, 114f. Herfra også citaterne fra 1807 og 1815 nedenfor.

Kapitel 2

- ¹ Asger Christiansen: Latinskolen i Fredericia 1817 -1903 Fredericia 1997 s. 10.
- ² Forhandlingsprotokol for Commissionen for Det Lærde Institut i Fredericia. Landsarkivet for Nørrejylland.
- ³ A. Hemmingsen: Fredericia Gymnasium og dets bygninger – Glimt af livet på skolen fotograferet af Ole Wich og Eigil Nielsen, Fredericia 1974.
- ⁴ Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg. bd. 2 København 1979, s. 570f.
- ⁵ Christiansen s. 13.
- ⁶ Forhandlingsprotokollen.
- ⁷ Forhandlingsprotokollen.
- ⁸ Indbydelsesskrift til Afgang- og Aarsprøven i Fredericia Latin- og Realskole 1872, Fredericia 1872.
- ⁹ Christiansen s. 19.
- ¹⁰ Indbydelsesskrift 1876.
- ¹¹ Indbydelsesskrift 1882.
- ¹² Søren Mørch: 25 statsministre. 25 fortællinger om magten i Danmark i det 20 årh. København 2004, s.184f.
- ¹³ Christiansen s. 33.
- ¹⁴ Indbydelsesskrift 1880
- ¹⁵ Christiansen s. 27f.
- ¹⁶ Indbydelsesskrift 1887.
- ¹⁷ Forhandlingsprotokollen.
- ¹⁸ Christiansen s. 44f.
- ¹⁹ Christiansen s. 29f.
- ²⁰ Indbydelsesskrift 1917.
- ²¹ Carl Roos: Forberedelsens Tid. Barndomserindringer bd. 1, København 1959 s. 94. jvf. også Hjalmar Matthiessen: Barndomsminder fra Fredericia, Vejle Amts årbøgers monografier VI, Vejle 1968 s. 127.
- ²² Bygningen var ikke dimensioneret til at bære denne ekstra etage, og rektor H.P. Sørensen betragtede det ligefrem som livsfarligt at opholde sig i den under orkan! – se hans artikel

“Fra den gamle skole” i skolebladet Faklens decemhernummer 1945, refereret i Fredericia Dagblad den 18. december 1945, s. 4.

²³ Indbydelsesskrift 1917.

²⁴ Fredericia Elværk 1907-1982, s. 40-43. jubilæumsskrift.

Kapitel 3

¹ Skolens årsskrift (“Årsskrift”) 1930, s. 33-34.

² Skoleudvalgets forhandlingsprotokol 1926-1956, Lokalhistorisk Arkiv for Fredericia og Omegn (LAFO), A7050/1, udateret møde i efteråret 1936, sag nr. 39; årsskrift 1938, s. 32-33.

³ Et bidrag til belysning af skolepengeproblematikken var den statistik over “elevernes fordeling efter forsørgernes økonomiske stilling” som bragtes i årsskriftet 1947, s. 26. Skolepengebestemmelser og -sæts medtoges sidste gang i årsskriftet for 1954, så fra dette tidspunkt må forældrebetalingen være bortfaldet.

⁴ Tallene i nedenstående tabel fra 1910 til 1934 omfatter klasserne fra 1. forberedelsesklasse til IIIg; fra 1908 påbegyndtes deling af mellemskolen i to spor, gennemført fra og med 1913. Fra 1920 deles gymnasieklasserne i nysproglige og matematikere, gennemført i 1921. Elevtallet for 1935 omfatter klassetrinene fra og med 2. forberedelsesklasse; for 1936 fra og med 3. forberedelsesklasse, indtil de fem forberedelsesklasser i 1939 var afviklet, og den yngste klasse i skolen var 1. mellem (kilde: Skolens årsskrifter).

⁵ Skoleudvalgets forhandlingsprotokol 1926-1956, LAFO, A7050/1, møde 8. februar 1934, sag nr. 12.

⁶ Sst., samme møde, sag nr. 9.

⁷ Sst., møde 15. juli 1931, sag nr. 119.

⁸ Sst., møde 8. februar 1934, sag nr. 13.

⁹ Sst., møde 1. marts 1934, sag nr. 16.

¹⁰ Udateret tegning i Bodulf Billunds tegningsarkiv i LAFO, T235C.

¹¹ Årsskrift 1940, s. 3; LAFO, B50.300.

¹² Farmaceutisk Tidende, 50. årgang, 1940, s. 500-501.

¹³ Årsskrift 1945, s. 36f.

¹⁴ Årsskrift 1944, s. 9; *ibid.*, 1945, s. 13; årsskriftet 1945 er sandsynligvis færdigredigeret inden befrielsen den 5. maj.

¹⁵ Henrik Nielung m.fl.: Fredericia kommunale skolevæsen under besættelsen, 3. udg., 1985, s. 10.

¹⁶ Sst., s. 16.

¹⁷ Årsskrift 1945, s. 38.

¹⁸ Sst.

¹⁹ Sst.

²⁰ LAFO, arkivæske nr. 8526.

²¹ Årsskrift 1945, s. 38; LAFO, B702.293-294.

²² Årsskrift 1946, s. 34.

²³ Aalbæk Madsen fortalte i et foredrag i Liberalt Oplysnings-Forbund den 11. marts 1965, med titlen “Modstandsfolk i fængsel og lejr”, om sine oplevelser; foredraget blev i øvrigt holdt på gymnasiet, og blev fyldigt refereret i Fredericia Dagblad den 12. marts 1965.

²⁴ Sven Lundberg: Fredericia – besættelse og modstand (1990), s. 63.

²⁵ LAFO, B702.194-702.195; jfr. tillige B200.255, B400.535 og B600.096.

²⁶ De henrettede er biograferet i Ib Damgaard Petersen (red.): Faldne i Danmarks Frihedskamp 1940-45 (1970, 2. udg. 1990).

²⁷ Årsskrift 1946, s. 36-40; LAFO, B15.713.

²⁸ Skolens årsskrifter 1941-46.

²⁹ Årsskrift 1944, s. 6.

²⁰ Årsskrift 1947, s. 15.

³¹ F.eks. den 18. november 1946; se Årsskrift 1947, s. 38 (“Af Skolens Dagbog”).

³² Foto af lærerkollegiet 1940: LAFO B703.023.

³³ For et tidsbillede, se Anne O'Duinn: "Erindringer om en Strib-piges skolegang i Fredericia 1932-1942", i *Fredericiabogen* 2004, s. 81-92. – En elev med en meget kritisk indstilling til skolen kommer til orde i Pierre Honoré: "Mine oplevelser i Fredericia 1940-45", i *Fredericiabogen* 2007, s. 161-188, især s. 164-168.

³⁴ Trykt i *Fredericiabogen* 1997, s. 59-68.

Kapitel 4

¹ Interview med Lis Poulsen, september 2006.

² L.C. Mikkelsen: "Skolesager 1947-1951", skoleåret 1950-51 (upagineret).

³ A. Hemmingsen: "Gymnasiet og dets bygninger", 1974, s. 43-46.

⁴ Ingrid Madsen: "Fredericia Gymnasiums skolenævn" i *Årsskrift* 1969, s. 48.

⁵ Bestyrelsen: "Elevrådet" i *Årsskrift* 1972, s. 20.

⁶ Elevrådet: "Elevrådet" i *Årsskrift* 1973, s. 21.

⁷ Finn's og Ralf's bestyrelser: "Sermo" i *Årsskrift*, 1973, s. 60.

⁸ Carsten Hagen: "Forum" i *Årsskrift*, 1965, s. 48.

⁹ Ole Andersen og Holger Schelde: "Fredericia gymnasium før og nu. Nogle erindringer", s. 6

¹⁰ Erik Lund: "Mindeord om Else Krogsgaard, 18.11.69", i *Årsskrift* 1970, s. 9.

¹¹ Jørgen Bro: "Mindeord om Svend Aalbæk Madsen" i *Fredericia Dagblad*, 06.09.1977, s. 6.

Kapitel 5

Kapitlet *Det nye Fredericia Gymnasium 1974-2008* er skrevet på baggrund af samtaler og interviews i 2007 og i 2008 med Børge Bagger, Nils Ole Berg, Asger Christiansen, Marie Fink-Nielsen, Poul Erik Madsen, Bjørn Medom Nielsen, Hardy Olesen, Rita Juncher Christensen og Thorkild Rose. Artikler og tekster fra *Fredericia Dagblad*, *Fredericia Gymnasiums årsskrifter* og hjemmeside i perioden fra 1974 til 2008.

Litteratur og kilder

Utrykte kilder

Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg:

Ribe Bispearkiv, C4-116 (Fredericia Skole 1664-1764) og C4-118 (Fredericia Skole 1664-1778)
Fredericia Latinskoles arkiv, C637A.

Lokalhistorisk Arkiv for Fredericia og Omegn:

Fredericia Gymnasiums arkiv, A24 (en blandet materialesamling af privat proveniens til gymnasiets historie).

Fredericia Kommunes skoleudvalg, A7050.

Arkitekt Bodulf Billunds tegningsarkiv.

Fredericia Gymnasium:

Sermo: Diverse manuskripter til Sermorevyer i perioden.

Skolens hjemmeside: www.fredericia-gym.dk.

I privateje:

Mikkelsen, L.C.: "Kontrabog for skolesager 1947-1951".

Trykte kilder

Fredericia Gymnasiums årsskrifter 1872ff.

1872-1948 med titlen "Indbydelsesskrift til Afgang- og Aarsprøven"; 1949-1971 "Fredericia Gymnasium. Årsskrift"; 1972-1985 "Fredericia Gymnasium og Hf-kursus. Årsskrift"; 1986-2000 "Fredericia Amtsgymnasium og Hf-kursus. Introduktionsskrift skoleåret 1990/91. Årsskrift skoleåret 1989/90" (og så fr.); 2001-2006 "Fredericia Amtsgymnasium og Hf-kursus. Årsskrift"; 2007ff "Fredericia Gymnasium. Årsskrift".

Indtil 1974 redigeredes årsskriftet af den til enhver tid værende rektor; siden har redaktionen bestået af en gruppe af lærere, undertiden suppleret med elever.

En samling af årsskrifterne findes på Lokalhistorisk Arkiv som "periodika 8970".

Nyhedsbrev 1995ff - udgives ca. fire gange om året.

"Forum" 1946-2004: Diverse numre af skolebladet "Forum" fra perioden. - "Forum" opstod ved en sammenlægning af skolebladene "Faklen" (vist udkommet fra 1943, oprindeligt planlagt med navnet "Lynet") og "Servus" (udkommet fra 1945). Fra 2004 er udgivelsen af Forum (midlertidigt?) indstillet. Der har i perioden været forskellige kortlivede forsøg på at udgive alternative skoleblade, således "Obelirken" 1964-66, "Colon" omkr. 1966 og "The Missing Link" omkr. 1968. Som særnumre af Forum udkom oprindeligt "Blå Bog" over årets dimittender og "School-Timer" - adressebog over skolens elever. Disse publikationer udgives stadig hvert år, nu i eget regi. - En (ikke nødvendigvis komplet) samling af disse skoleblade findes på Lokalhistorisk Arkiv for Fredericia og Omegn, som "periodika 6594".

Fredericia Avis/Jydske Tidende 1880-1950; Fredericia Dagblad 1945-2008 - og andre lokale aviser. Det kan bemærkes, at Fredericia Dagblad hvert år trykker listen over skolens dimittender, hvilket er specielt værdifuldt for perioden efter 1975, hvor listerne ikke længere trykkes i årsskriftet.

Årbøger: Vejle Amts Aarbøger 1905ff; Fredericia Minder 1962-67; Fredericiabogen 1996ff.

Mundtlige beretninger:

Til kapitel 4: Interview september 2006 med Lis Poulsen.

Til kapitel 5: Interviews 2005-08 med Børge Bagger, Nils Ole Berg, Asger Christiansen, Marie Fink-Nielsen, Poul Erik Madsen, Bjørn Medom Nielsen, Hardy Olesen, Rita Juncher Christensen og Thorkild Rose.

Litteratur

Andersen, Ole og Schelde, Holger: "Fredericia gymnasium før og nu. Nogle erindringer", 1989. Trykt i Årsskrift 1989, s. 13-27.

Behrend, C.: "Fra Fredericia Latinskole", i Vejle Amts Aarbøger 1908, s. 114-126.

Bro, Jørgen: "Mindeord over Svend Aalbæk Madsen", Fredericia Dagblad, 6/9 1977, s. 6.

Christensen, Jacob: "Gider du lige" (erindringer), 2002. Heri s. 20-22 om striden om religionsundervisningen 1943.

Christiansen, Asger: "Latinskolen i Fredericia 1817-1903. En skole som forretning", 1997.

Clausager, Jørgen Peder, Søren Jakobsen og Bodil Schelde-Jensen: "Fredericia 1650-1970 – drøm, dårskab og duelighed", 2000.

Damberg, Erik, Jens Dolin og Gitte Holten Ingerslev (red.): "Gymnasiepædagogik. En grundbog", 2006.

"Fredericia Elværk 1907-1982", 1982 (jubilæumsskrift).

Hansen, Svend Aage og Henriksen, Ingrid: "Velfærdsstaten 1940-1978", (Dansk social historie, bind 7), 1980.

Hemmingsen, Anton: "Fredericia Gymnasiums Historie I: 1656-1701", 1956.

Hemmingsen, Anton: "Gymnasiet og dets bygninger. Et historisk rids", 1974 (Findes tillige optrykt i Årsskrift 1974).

Hemmingsen, Anton: "En forskrivning til Satan 1732. En fredericiansk latinskoleelevs skæbne", i Vejle Amts Årbog 1986, s. 122-129.

Honoré, Pierre: "Mine oplevelser i Fredericia 1940-45", i Fredericiabogen 2007, s. 161-188, spec. s. 164-68.

Ingemann, B.S.: "Af B.S. Ingemanns Levnetsbog", Hasselbalchs Kulturbibliotek 217, 1962.

Jørgensen, Carl E.: "Skolemester og hører. Latinskoleliv før 1800", 1965.

Jørgensen, Carl E.: "Latinskolereduktionen 1750", i Selskab for Dansk Skolehistories årbog "Uddannelseshistorie 2001", s. 70-142.

Lund, Erik: "Beretning om striden angående religionsundervisningen i Fredericia Gymnasium", i Fredericiabogen 1997, s. 59-68.

Lund, Erik: "Fredericia 1650-1950. Planer, kort og billeder til byens historie", 1950.

Matthiessen, Hjalmar: "Barndoms minder fra Fredericia", Vejle Amts årbøgers monografier VI, 1968.

Matthiessen, Hugo: "En forskrivning til Satan", i Vejle Amts Aarbøger 1910, s. 40-59.

Matthiessen, Hugo: "Fredericia 1650-1760. Studier og Omrids". 1911, genoptrykt 1981 (med forord af Erik Lund).

Matthiessen, Hugo: "Om Fredericia Latinskole", i Vejle Amts Aarbøger 1923, s. 92-94 (i rubrikken "Smaa stykker"). *Ordret meddelelse af "Adresseavisen"s numre fra 7. februar og 15. august 1769, hvori festligheder med taler på latin og dansk i Fredericia Latinskole er omtalt.*

Matthiessen, Hugo: "Fæstning og Fristed. Fredericia Interiører med Figurer 1760-1820", 1950.

Mørch, Søren: "25 Statsministre. 25 fortællinger om magten i Danmark i det 20. århundrede", 2004.

Nielung, Henrik m.fl.: "Fredericia kommunale skolevæsen under besættelsen", 3. udg., 1985.

O'Duinn, Anne: "Erindringer om en Strib-piges skolegang i Fredericia 1932-1942", i Fredericiabogen 2004, s. 81-92.

Petersen, Ib Damgaard (red.): "Faldne i Danmarks frihedskamp 1940-1945", 2. udg., 1990.

Roos, Carl: "Forberedelsens Tid. Barndomserindringer bd. 1", 1959.

Rosendahl, Erich Peter: "Optegnelser fra Fredericia", s. 3-19 i "Indbydelsesskrift til den offentlige Examen i Nykjøbing Cathedralskole 1841", ved E.P. Rosendahl, Rector. Nykjøbing, Trykt i W. Laubs Bogtrykkeri (heri biografiske optegnelser om rektorerne 1664-1817).

Rosling, Gunnar: "Skoleminder og andre minder fra århundredets begyndelse", i Fredericia Minder nr. 6, 1967, s. 42-46.

Scharling, Carl, og Christoffer Jørgensen: "Den kommunale højere Almén skole i Fredericia 1818-1918", 1918.

Thiesen, Poul: "Thiesens Halvtredsere", 2001.

Wich, Ole og Nielsen, Eigil: "Glimt af livet på skolen", 1974 (Findes tillige optrykt i Årsskrift 1974).